

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ TUTANAK DERGİSİ

CİLT: 9

14'üncü Birleşim
30 Ekim 2023 Pazartesi

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

	<u>Sayfa</u>
I.- GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	5
İİİ.- GELEN KÂĞITLAR	9
İİİ.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI	18,26,28,128
1.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Bekir Bozdağ'ın, cumhuriyetin 100'üncü yılına ve 2'nci yüzyılının ilk birleşimine ilişkin konuşması	18
2.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Bekir Bozdağ'ın, Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ve cumhuriyetin 100'üncü yılı münasebetiyle 15'inci Birleşimde 100 milletvekiline birer dakikayla söz vereceğine ilişkin konuşması	26:27
3.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Bekir Bozdağ'ın, tutumu hakkındaki tartışmalar sonucu ara vererek konuyla ilgili değerlendirme yaptıklarına ve değerlendirmelerinin devam edeceğine ilişkin konuşması	28
4.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Bekir Bozdağ'ın, Meclisin mehabetini korumanın Başkanlık Divanının görevi olduğu kadar her bir milletvekilinin de asli görevi olduğuna ilişkin konuşması	128

IV.- AÇIKLAMALAR

18,24,46,82,122,125,
150,154

- 1.- Erzurum Milletvekili Meral Daniş Beştaş'ın, Başkan Vekili Celal Adan'ın yönettiği oturumda mikrofonların kapalı olduğunu düşünerek hatiplerine ve partilerine yönelik kirli bir dil kullanmasına, bundan sonra olacak bu tür olaylara yönelik olarak Başkanlık Divanının bir tutum açıklaması için gerekli görüşmeleri yapmak üzere birleşime ara verilmesi gerektiğine ve Başkanlığın tutumunun bu yönde olmaması hâlinde usul tartışması açılmasını talep ettiklerine ilişkin açıklaması 18:20
- 2.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Başkan Vekili Celal Adan'ın yönettiği oturumda mikrofonların kapalı olduğunu düşünerek sarf ettiği sözlere ve Cumhurbaşkanı Yardımcısının altmış dakika konuşmasına ilişkin açıklaması 24:25
- 3.- İzmir Milletvekili Dursun Müsavat Dervişoğlu'nun, Başkan Vekili Celal Adan'ın yönettiği oturumda mikrofonların kapalı olduğunu düşünerek sarf ettiği sözlere ilişkin açıklaması 25:26
- 4.- Erzurum Milletvekili Meral Daniş Beştaş'ın, Hatay Milletvekili Şerafettin Can Atalay'a ilişkin açıklaması 46
- 5.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Bursa Milletvekili Mustafa Varank'ın satışma nedeniyle yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 82
- 6.- Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün, Mersin Milletvekili Ali Bozan'ın On İkinci Kalkınma Planı'nın ikinci bölümü üzerinde HEDEP Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 122:123
- 7.- Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül'ün, Erzurum Milletvekili Meral Daniş Beştaş'ın satışma nedeniyle yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 125:126
- 8.- Erzurum Milletvekili Meral Daniş Beştaş'ın, Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül'ün yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 126:127
- 9.- Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül'ün, Erzurum Milletvekili Meral Daniş Beştaş'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 128
- 10.- Diyarbakır Milletvekili Osman Cengiz Çandar'ın, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın On İkinci Kalkınma Planı'nın ikinci bölümü üzerinde yürütme adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 150:151
- 11.- Erzurum Milletvekili Meral Daniş Beştaş'ın, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın On İkinci Kalkınma Planı'nın ikinci bölümü üzerinde yürütme adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 151:152

12.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın On İkinci Kalkınma Planı'nın ikinci bölümü üzerinde yürütme adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması	152:153
13.- Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın On İkinci Kalkınma Planı'nın ikinci bölümü üzerinde yürütme adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması	154:155
14.- İstanbul Milletvekili İsa Mesih Şahin'in, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın On İkinci Kalkınma Planı'nın ikinci bölümü üzerinde yürütme adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması	155:156

V.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER**20**

1.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Bekir Bozdağ'ın, Başkan Vekili Celal Adan'ın yönettiği oturumda mikrofonların kapalı olduğunu düşünerek sarf ettiği sözlerle ve bundan sonra olacak bu tür olaylara yönelik olarak Başkanlık Divanının bir tutum açıklaması için gerekli görüşmeleri yapmak üzere birleşime ara verilip verilmemesiyle ilgili tutumu hakkında	20:24
---	-------

VI.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER**27,28,47,83,98,108,128,154,156***A) KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER*

27,28:46,47:80,83:95,
98:108,108:121,128:150,
154,156:166

1.- On İkinci Kalkınma Planının (2024-2028) Sunulduğuna Dair Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/770) (S. Sayısı: 38)	27,28:46,47:80,83:95, 98:108,108:121,128:150, 154,156:166
--	---

VII.- SATAŞMALARA İLİŞKİN KONUŞMALAR**80,96,121,123**

1.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Bursa Milletvekili Mustafa Varank'ın On İkinci Kalkınma Planı'nın birinci bölümü üzerinde AK PARTİ Grubu adına yaptığı konuşması sırasında Cumhuriyet Halk Partisine sataşması nedeniyle konuşması	80:81
2.- Bursa Milletvekili Mustafa Varank'ın, Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın sataşma nedeniyle yaptığı konuşması sırasında şahsına sataşması nedeniyle konuşması	81:82
3.- Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün, İstanbul Milletvekili Birol Aydın'ın On İkinci Kalkınma Planı'nın ikinci bölümü üzerinde Saadet Partisi Grubu adına yaptığı konuşması sırasında AK PARTİ Genel Başkanına ve Adalet ve Kalkınma Partisine sataşması nedeniyle konuşması	96:98

4.- Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbul'ün, Mersin Milletvekili Ali Bozan'ın On İkinci Kalkınma Planı'nın ikinci bölümü üzerinde HEDEP Grubu adına yaptığı konuşması sırasında MHP Genel Başkanına ve Milliyetçi Hareket Partisine sataşması nedeniyle konuşması 121:122

5.- Erzurum Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın, Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbul'ün sataşma nedeniyle yaptığı konuşması sırasında Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisine sataşması nedeniyle konuşması 123:125

VIII.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

108

A) ÇEŞİTLİ İŞLER

108

1.- Başkanlıkça, Genel Kurulu ziyaret eden astronotlar Alper Gezeravcı ile Tuva Cihangir Atasever'e "Hoş geldiniz." denilmesi 108

IX.- YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

167

1.- Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun, İstanbul'un Bahçelievler ilçesindeki bir okulda öğrencilerden para toplandığı iddiasına ilişkin sorusu ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Vedat Işıkhani'nin cevabı (7/5054) 167:168

2.- İzmir Milletvekili Ednan Arslan'ın, Sayıştayın 2022 yılı Denetim Raporunda TEİAŞ'la ilgili yaptığı bazı tespitlere ilişkin sorusu ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Alparslan Bayraktar'ın cevabı (7/5075) 169:171

3.- İzmir Milletvekili Ednan Arslan'ın, Sayıştayın 2021 yılı Denetim Raporunda Bakanlık ile ilgili yaptığı bazı tespitlere ilişkin sorusu ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Alparslan Bayraktar'ın cevabı (7/5080) 172:174

I.- GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

TBMM Genel Kurulu saat 14.07'de açılarak üç oturum yaptı.

İstanbul Milletvekili Doğan Demir, cumhuriyetin 100'üncü yılına,

Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit, Kars'ın yerel sorunlarına,

Kars Milletvekili Adem Çalkın, Kars'ın düşman işgalinden kurtuluşunun 103'üncü yıl dönümüne,

İlişkin gündem dışı birer konuşma yaptılar.

Samsun Milletvekili Murat Çan, cumhuriyetin 2'nci yüzyılının büyük tahribat ve yıkımla karşılandığına,

Trabzon Milletvekili Yavuz Aydın, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı'na siyasi iktidar tarafından gereken önemin verilmediğine,

İstanbul Milletvekili Şengül Karslı, Filistin'in hiçbir zaman İsrail'in olmayacağına,

Erzincan Milletvekili Mustafa Sarıgül, cumhuriyetin 100'üncü yılının hep birlikte kutlanması gerektiğine,

İstanbul Milletvekili Ümmügülşen Öztürk, Dünya Hasta Hakları Günü'ne,

Konya Milletvekili Mehmet Baykan, sporcuların cumhuriyetin 100'üncü yılını büyük başarılarla selamladıklarına,

Balıkesir Milletvekili İsmail Ok,

İstanbul Milletvekili Halit Yerebakan;

Cumhuriyetin 100'üncü yılına,

Çorum Milletvekili Mehmet Tahtasız, 1416 sayılı Kanun kapsamındaki bursiyerlere,

Adana Milletvekili Orhan Sümer, narenciyede ihracat desteğine,

Ordu Milletvekili Mustafa Adıgüzel, soru önergelerine Hükûmet üyelerinin verdikleri cevaplara,

Mardin Milletvekili Faruk Kılıç, cumhuriyetin 100'üncü yılına ve Filistin davasının siyasetüstü olduğuna,

Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu, Emniyette Ayhan Bora Kaplan depreminin sürdüğüne,

Gaziantep Milletvekili Sevda Karaca Demir,

Uşak Milletvekili Ali Karaoba;

Aydın'da Güzelhisar Kız Öğrenci Yurdunda meydana gelen asansör faciasına,

İstanbul Milletvekili Nurettin Alan, Gazze'de masum insanların öldürülmesine,

Kastamonu Milletvekili Halil Uluay, Kastamonu ili Tosya ilçesi Yağcılar köyünde meydana gelen yangına ve AK PARTİ'nin hedeflerine,

Çorum Milletvekili Oğuzhan Kaya, Cumhuriyet Bayramı'na ve cumhuriyetin 100'üncü yılına,

Muğla Milletvekili Yakup Otgöz, cumhuriyetin 100'üncü yılına ve Muğla'ya yapılan sağlık yatırımlarına,

Tekirdağ Milletvekili Selcan Hamşioğlu, cumhuriyet idaresine,

İstanbul Milletvekili Ersin Beyaz, Bizim Esnaf Projesi'nde yaşanan ödeme aksaklığına,

Hatay Milletvekili Necmettin Çalışkan, Hatay'ın üvey evlat muamelesi görmesine ve Hükûmetin Gazze'de yaşananlarla ilgili kendini müstafi saymasına,

Edirne Milletvekili Mehmet Akalın, TMO'nun çeltik alım fiyatını hâlâ açıklamamasına, Mersin Milletvekili Mehmet Emin Ekmen, Tarım ve Orman Bakanlığının et ithalatına, Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal, cumhuriyetin 100'üncü yılında af ilan edilmesi gerektiğine, İstanbul Milletvekili Bülent Kaya, Merkez Bankasının politika faizini artırmasına ve iktidarın faiz politikasına, TÜRK-İŞ'in yoksulluk sınırı rakamına ve millî beka meselesi olan ekonomiye,

Samsun Milletvekili Erhan Usta, cumhuriyetin 100'üncü yılına, iktidarın 100'üncü yılı yok sayan anlayışına ve 28 Ekimde Filistin mitinginin yapılmasına, AK PARTİ'nin 2023 yılı hedefine, Merkez Bankasının politika faizini artırmasına, yapısal sorunların yapısal reformlarla çözüleceğine ve AK PARTİ Grubunun ülkenin sorunlarını çözecek kanun tekliflerini Meclise getirmesi gerektiğine,

Manisa Milletvekili Erkan Akçay, Türkiye Cumhuriyeti'nin 100'üncü kuruluş yıl dönümüne ve 21'inci yüzyılı Türk ve Türkiye yüzyılı yapacaklarına,

Antalya Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç, Aydın'da Güzelhisar Kız Öğrenci Yurdunda meydana gelen asansör kazasına, IŞİD'in kaçırıp internette satışa çıkardığı Ezidi kız çocuğuna, IŞİD'in "Mekteb-i Furkan" adıyla yeniden yapılanmaya çalıştığına, Emniyete operasyon yapıldığına, Mukadder Kardiyen'e ve cezasızlık politikasına,

İstanbul Milletvekili Gökhan Günaydın, cumhuriyetin 100'üncü yılına ve iktisadi başarının kaynağını oluşturan cumhuriyetin bugün ne durumda olduğuna ve hakkında soruşturma açılan AKP'li belediye başkanına,

Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu, cumhuriyetin coşkuyla kutlanacağı haftaya, Mustafa Kemal Atatürk'ün koyduğu hedef doğrultusunda sessiz devrimlere imza attıklarına, dün Anadolu'ya saldıranların bugün Filistin'e saldırdığına ve cumartesi günü İstanbul'dan dünyaya haykıracaklarına,

İstanbul Milletvekili Bülent Kaya, Genel Kurul çalışmalarında AK PARTİ sıralarındaki milletvekili sayısına,

İlişkin birer açıklamada bulundular.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının, Libya Yüksek Devlet Konseyi Başkanı Muhammet Miftah Takala'nın beraberinde bir parlamento heyetiyle birlikte 30 Ekim-1 Kasım 2023, Filistin Ulusal Meclisi Başkanı Rawhi Fattouh'un ise 8-10 Kasım 2023 tarihleri arasında Türkiye'yi ziyaret etmelerine ilişkin tezkeresi Genel Kurulun bilgisine sunuldu.

Saadet Partisi Grubunun, 26/10/2023 tarihinde Grup Başkan Vekili İstanbul Milletvekili Bülent Kaya tarafından, son günlerde yaşanan intihar olayları nedeniyle üniversiteli gençlerimizin yaşadığı sorunları doğru bir şekilde tespit etmek, onları içine düştükleri maddi ve manevi bunalımları çözmek, sorunların giderilmesine yönelik adımlar atmak için konunun kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesi ve araştırılması amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması talebinin diğer önergelerin önüne alınarak,

İYİ Parti Grubunun, 25/10/2023 tarihinde Grup Başkan Vekili Samsun Milletvekili Erhan Usta tarafından, İsveç'in NATO'ya kabul süreciyle ilgili Türkiye Büyük Millet Meclisinin bilgilendirilmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan genel görüşme önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak,

HEDEP Grubunun, 26/10/2023 tarihinde Grup Başkan Vekili Erzurum Milletvekili Meral Danış Beştaş ve Grup Başkan Vekili Antalya Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç tarafından, İsrail Hükümetiyle yapılan askerî anlaşmaların araştırılması amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak,

CHP Grubunun, 25/10/2023 tarihinde Grup Başkan Vekilleri Afyonkarahisar Milletvekili Burcu Köksal, İstanbul Milletvekili Gökhan Günaydın ile Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır tarafından, eğitim alanında son yirmi bir yılda gerçekleşen tahribatın araştırılması amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak,

Görüşmelerinin Genel Kurulun 26 Ekim 2023 Perşembe günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerileri yapılan görüşmelerden sonra kabul edilmedi.

Hatay Milletvekili Nermin Yıldırım Kara, Hatay’da deprem sonrasında yaşanan sorunların hâlâ devam ettiğine,

Bursa Milletvekili Ayhan Salman, Türkiye Cumhuriyeti’ni muasır medeniyet seviyesinin üzerine çıkarma mücadelelerine,

Konya Milletvekili Barış Bektaş, Konya ili Karapınar ilçesinde yapılması planlanan enerji ihtisas bölgesine,

Trabzon Milletvekili Sibel Suiçmez, iktidarın Trabzon’a vadettiği şehir içi raylı sisteme ve cumhuriyetin 100’üncü yılına,

İstanbul Milletvekili Mehmet Önder Aksakal, Diyarbakır Milletvekili Ceylan Akça Cupolo’nın HEDEP grup önerisinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Tekirdağ Milletvekili Nurten Yontar, CHP’nin balıkçıların sorunlarıyla ilgili hazırladığı rapora,

Kocaeli Milletvekili Mehmet Aşıl, Türkiye’nin tarihî bir süreçten geçtiğine,

İlişkin birer açıklamada bulundular.

Gündemin “Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler” kısmının:

1’inci sırasında yer alan, İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş’un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Senegal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Vergi Kaçakçılığına Engel Olma Anlaşması ve Eki Protokolün Anlaşmada Değişiklik Yapılmasına Dair Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/30) ve Dışişleri Komisyonu Raporu’nun (S. Sayısı: 17),

2’nci sırasında yer alan, İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş’un Türkiye Cumhuriyeti ile Kongo Demokratik Cumhuriyeti Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Vergi Kaçakçılığı ile Vergiden Kaçınmaya Engel Olma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/31) ve Dışişleri Komisyonu Raporu’nun (S. Sayısı: 18),

3’üncü sırasında yer alan, İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş’un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sri Lanka Demokratik Sosyalist Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Vergi Kaçakçılığı ile Vergiden Kaçınmaya Engel Olma Anlaşması ve Eki Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/32) ve Dışişleri Komisyonu Raporu’nun (S. Sayısı: 19),

4’üncü sırasında yer alan, İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş’un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kamboçya Krallığı Hükümeti Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Vergi Kaçakçılığına Engel Olma Anlaşmasının Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/33) ve Dışişleri Komisyonu Raporu’nun (S. Sayısı: 20),

5’inci sırasında yer alan, İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş’un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kırgız Cumhuriyeti Hükümeti Arasında 14 Ekim 1994 Tarihinde İmzalanan Hava Hizmetleri Anlaşmasını Tadil Eden Protokolün Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/37) ve Dışişleri Komisyonu Raporu’nun (S. Sayısı: 21),

Görüşmeleri tamamlanarak yapılan açık oylamalarından sonra kabul edildi.

6'ncı sırasında yer alan, İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Maldivler Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Hizmetleri Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/38) ve Dışişleri Komisyonu Raporu'nun (S. Sayısı: 22),

7'nci sırasında yer alan, İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Paraguay Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşması ile Anlaşmada Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/39) ve Dışişleri Komisyonu Raporu'nun (S. Sayısı: 23),

Görüşmeleri Komisyon yetkilileri Genel Kurulda hazır bulunmadığından ertelendi.

Balıkesir Milletvekili Serkan Sarı, Balıkesir Büyükşehir Belediye Meclisinde CHP'li üyenin cumhuriyetin 100'üncü yılı vesilesiyle yaptığı konuşmasının engellenmesine ve cumhuriyetin 100'üncü yıl kutlamalarına,

Manisa Milletvekili Erkan Akçay,

Muğla Milletvekili Selçuk Özdağ;

Ağrı Milletvekili Sırrı Sakık'ın 17 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesi üzerinde HEDEP Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Ağrı Milletvekili Sırrı Sakık, Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Celal Adan, Manisa Milletvekili Erkan Akçay ile Muğla Milletvekili Selçuk Özdağ'ın yaptıkları açıklamalarındaki bazı ifadelerine,

Gaziantep Milletvekili Ali Şahin, Samsun Milletvekili Murat Çan'ın 17 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesi üzerinde şahsı adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin, Hükümetin hukukun üstünlüğünü, kuvvetler ayrılığını ve ifade özgürlüğünü yok eden uygulamalarına,

Mersin Milletvekili Gülcan Kış,

Antalya Milletvekili Aykut Kaya;

Aydın'da KYK yurdunda yaşanan asansör kazasına,

Kırklareli Milletvekili Vecdi Gündoğdu, yeni yüzyılda hedeflerine ve cumhuriyete,

Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere, cumhuriyete ve Cumhuriyet Bayramı'na,

İlişkin birer açıklamada bulundular.

Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Celal Adan, Ağrı Milletvekili Sırrı Sakık'ın 17 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesi üzerinde HEDEP Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin bir açıklamada bulundu.

Alınan karar gereğince, 30 Ekim 2023 Pazartesi günü saat 11.00'de toplanmak üzere birleşime 21.27'de son verildi.

Celal ADAN

Başkan Vekili

Asu KAYA

Osmaniye

Kâtip Üye

Kurtcan ÇELEBİ

Ankara

Kâtip Üye

II.- GELEN KÂĞITLAR

No: 19

27.10.2023 Cuma

Milletvekili Teklifi

1.- Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grup Başkanvekili Erzurum Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın; Kadın Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Teklifi (2/1716) (Plan ve Bütçe ile Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi: 24.10.2023)

Cumhurbaşkanlığı Tezkereleri

(Yasama Dokunulmazlığı)

1.- Siirt Milletvekili Tuncer Bakırhan'ın Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi (3/783) (Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyonuna) (Başkanlığa geliş tarihi: 25.10.2023)

2.- Antalya Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç'un Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi (3/784) (Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyonuna) (Başkanlığa geliş tarihi: 25.10.2023)

3.- Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkan'ın Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi (3/785) (Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyonuna) (Başkanlığa geliş tarihi: 25.10.2023)

4.- Şanlıurfa Milletvekili Ömer Öcalan'ın Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi (3/786) (Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyonuna) (Başkanlığa geliş tarihi: 25.10.2023)

II.- GELEN KÂĞITLAR

No: 20

30.10.2023 Pazartesi

Milletvekili Teklifleri

1.- Gaziantep Milletvekili Ertuğrul Kaya'nın; 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununun Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi (2/1717) (Plan ve Bütçe Komisyonuna) (Başkanlığa geliş tarihi: 27.10.2023)

2.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in; Devlet Memurları Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1718) (İçişleri ile Plan ve Bütçe Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi: 27.10.2023)

3.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in; 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi (2/1719) (Adalet ile Plan ve Bütçe Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi: 27.10.2023)

4.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in; Devlet Memurları Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1720) (İçişleri ile Plan ve Bütçe Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi: 27.10.2023)

5.- Eskişehir Milletvekili Jale Nur Stüllü'nün; Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi (2/1721) (Kadın Erkek Fırsat Eşitliği ile Plan ve Bütçe Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi: 27.10.2023)

6.- Çanakkale Milletvekili Özgür Ceylan'ın; Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1722) (Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler ile Plan ve Bütçe Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi: 27.10.2023)

7.- Antalya Milletvekili Aliye Coşar'ın; 15/5/1959 Tarihli ve 7269 Sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanuna Geçici Madde Eklennesine İlişkin Kanun Teklifi (2/1723) (Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm ile Plan ve Bütçe Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi: 27.10.2023)

Raporlar

1.- On İkinci Kalkınma Planının (2024-2028) Sunulduğuna Dair Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/770) (S. Sayısı: 38) (Dağıtma tarihi: 30.10.2023) (GÜNDEME)

2.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türk Yatırım Fonu Kuruluş Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1663) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 39) (Dağıtma tarihi: 30.10.2023) (GÜNDEME)

3.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Angola Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Gümrük Konularında Karşılıklı İdari Yardım Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/35) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 40) (Dağıtma tarihi: 30.10.2023) (GÜNDEME)

4.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Filistin Devleti Hükümeti Arasında Kolluk Eğitimi İş Birliği Mutabakat Zaptının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/63) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 41) (Dağıtma tarihi: 30.10.2023) (GÜNDEME)

5.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Filistin Devleti Hükümeti Arasında Ulusal Sürücü Belgelerinin Karşılıklı Tanınması ve Değişimine İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/64) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 42) (Dağıtma tarihi: 30.10.2023) (GÜNDEME)

6.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Romanya Hükümeti Arasında Uygun Görülen Alanlarda Gerçekleştirilecek Projelerin Finansmanı Hakkında Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/70) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 43) (Dağıtma tarihi: 30.10.2023) (GÜNDEME)

7.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Cezayir Demokratik Halk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Türkiye ve Cezayir'de Kültür Merkezleri Açılmasına ve Faaliyetine İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/80) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 44) (Dağıtma tarihi: 30.10.2023) (GÜNDEME)

8.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Rusya Federasyonu Hükümeti Arasında Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1643) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 45) (Dağıtma tarihi: 30.10.2023) (GÜNDEME)

9.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Küba Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Denizcilik Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1650) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 46) (Dağıtma tarihi: 30.10.2023) (GÜNDEME)

10.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Denizcilik Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1651) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 47) (Dağıtma tarihi: 30.10.2023) (GÜNDEME)

11.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Arnavutluk Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu Arasında Türkiye- Arnavutluk Memorial Hastanesinin Geçiş Süresi Boyunca Ortak İşletilmesine İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/72) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 48) (Dağıtma tarihi: 30.10.2023) (GÜNDEME)

12.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Cezayir Demokratik Halk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Sınıraşan Organize Suçlarla Mücadele Alanında İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/69) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 49) (Dağıtma tarihi: 30.10.2023) (GÜNDEME)

13.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Macaristan Hükümeti Arasında Askeri Çerçeve Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/50) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 50) (Dağıtma tarihi: 30.10.2023) (GÜNDEME)

14.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Togo Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askerî Çerçeve Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1632) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 51) (Dağıtma tarihi: 30.10.2023) (GÜNDEME)

15.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Cezayir Demokratik Halk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Cezayir'de Uluslararası Bir Türk Okulu Açılmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/59) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 52) (Dağıtma tarihi: 30.10.2023) (GÜNDEME)

16.- İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve Afyonkarahisar Milletvekili Ali Özkaya ile 108 Milletvekilinin Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1700) ve Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 53) (Dağıtma tarihi: 30.10.2023) (GÜNDEME)

Süresi İçinde Cevaplandırılmayan Yazılı Soru Önergeleri**Cumhurbaşkanı Yardımcılığı (Cevdet YILMAZ)**

1.- Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın, yapılması planlanan kamu yatırımlarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/4920)

2.- Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın, 12. Kalkınma Planının yayınlanacağı tarihe ilişkin yazılı soru önergesi (7/4921)

Adalet Bakanlığı

3.- Mersin Milletvekili Burhanettin Kocamaz'ın, tahliye davalarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/4922)

4.- Bingöl Milletvekili Ömer Faruk Hülakü'nün, cezaevinde bulunan bir mahkumun tahliye edilmediği iddiasına ilişkin yazılı soru önergesi (7/4923)

5.- Muş Milletvekili Sümeyye Boz'un, Patnos L Tipi Kapalı Cezaevinde yaşandığı iddia edilen hak ihlallerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/4924)

6.- Diyarbakır Milletvekili Serhat Eren'in, cezaevlerinden tahliye olan vatandaşlardan alınan yemek bedeline ilişkin yazılı soru önergesi (7/4925)

7.- İstanbul Milletvekili Celal Fırat'ın, TBMM'de kurulan Ön Ödemeli Gayrimenkul Satışlarında Yaşanılan Sorunların Araştırılması ve Alınabilecek Önlemlerin Belirlenmesi Alt Komisyonunca getirilen önerilerin uygulanmasına ilişkin yazılı soru önergesi (7/4926)

8.- Şırnak Milletvekili Nevroz Uysal Aslan'ın, Diyarbakır T Tipi Kapalı Cezaevinde bulunan hasta bir mahkumun sağlık durumuna ilişkin yazılı soru önergesi (7/4927)

9.- İstanbul Milletvekili Saliha Sera Kadıgil'in, Hazine aleyhine vekil veya müdafilere vekalet ücreti ödenmesine ilişkin yazılı soru önergesi (7/4928)

10.- Adana Milletvekili Orhan Sümer'in, ülke genelinde ve Adana'da sahte gübre ve zirai ilaç kullanımı nedeniyle yapılan adli işlemlere ilişkin yazılı soru önergesi (7/4929)

11.- İstanbul Milletvekili Ayşe Sibel Yanıkömeroğlu'nun, son beş yıl içerisinde yoksulluk nafakasına hükmedilen boşanma davalarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/4930)

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

12.- İstanbul Milletvekili Saliha Sera Kadıgil'in, öldürülen bir kadının çocuklarına destek verilmesine ilişkin yazılı soru önergesi (7/4931)

13.- İstanbul Milletvekili Ayşe Sibel Yanıkömeroğlu'nun, Bakanlığa, belediyelere ve sivil toplum kuruluşlarına bağlı kadın konukevlerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/4932)

14.- İstanbul Milletvekili Ayşe Sibel Yanıkömeroğlu'nun, Bakanlık tarafından düzenlenen aile çalıştaylarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/4933)

15.- Şırnak Milletvekili Ayşegül Doğan Dağlı'nın, yoksulluk çekmekte olan çocuklarla ilgili yürütülen çalışmalara ilişkin yazılı soru önergesi (7/4934)

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

16.- İzmir Milletvekili Ahmet Tuncay Özkan'ın, bir haber ajansı çalışanlarının haksız yere işten çıkarıldığı iddiasına ilişkin yazılı soru önergesi (7/4935)

17.- İstanbul Milletvekili İskender Bayhan'ın, bir şirket çalışanlarının sendikal haklarını kullanamadığı iddiasına ilişkin yazılı soru önergesi (7/4936)

18.- İstanbul Milletvekili Nimet Özdemir'in, 2000 yılından önce kaydı yapılmayan Bağ-Kur'a tabi esnafın mağduriyetinin giderilmesine ilişkin yazılı soru önergesi (7/4937)

19.- Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın, 696 sayılı KHK ile sürekli işçi kadrosuna geçen kişilerin sorunlarının çözümüne ilişkin yazılı soru önergesi (7/4938)

20.- Mersin Milletvekili Burhanettin Kocamaz'ın, kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan taşeron işçilerin kadro taleplerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/4939)

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı

21.- İzmir Milletvekili Ümit Özlale'nin, İzmir'in Gaziemir ilçesine bağlı Emrez Mahallesi'nde faaliyet gösteren bir kurşun fabrikasının atıklarının çevreye etkilerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/4940)

22.- Ankara Milletvekili Osman Gökçek'in, Ankara Büyükşehir Belediyesinin 2019'dan bu yana inşa ettiği metro hattı uzunluğuna ilişkin yazılı soru önergesi (7/4941)

23.- Ankara Milletvekili Osman Gökçek'in, Ankara Büyükşehir Belediyesinin hafriyat işlerinden kazandığı gelire ilişkin yazılı soru önergesi (7/4942)

24.- Ankara Milletvekili Osman Gökçek'in, Ankara Büyükşehir Belediyesi, EGO, ASKİ ve bağlı şirketlerinin taşınmazlarının satışına ilişkin yazılı soru önergesi (7/4943)

25.- Ankara Milletvekili Osman Gökçek'in, Ankara Büyükşehir Belediyesi, EGO, ASKİ ve bağlı şirketlerinin iç ve dış borçlanmalarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/4944)

26.- Ankara Milletvekili Osman Gökçek'in, Ankara Büyükşehir Belediyesi, EGO, ASKİ ve bağlı şirketlerinin vergi ve SGK prim borçlarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/4945)

27.- Ankara Milletvekili Osman Gökçek'in, Ankara Büyükşehir Belediyesinin almış olduğu kitre bebeklere ilişkin yazılı soru önergesi (7/4946)

28.- Ankara Milletvekili Osman Gökçek'in, Ankara Büyükşehir Belediyesi, EGO, ASKİ ve bağlı şirketlerinin SGK iş yeri sicil numaralarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/4947)

29.- İstanbul Milletvekili Celal Fırat'ın, TBMM'de kurulan Ön Ödemeli Gayrimenkul Satışlarında Yaşanılan Sorunların Araştırılması ve Alınabilecek Önlemlerin Belirlenmesi Alt Komisyonunca getirilen önerilerin uygulanmasına ilişkin yazılı soru önergesi (7/4948)

30.- Ordu Milletvekili Seyit Torun'un, Ordu ilinde meydana gelen sel ve heyelandan etkilenen vatandaşların mağduriyetlerinin giderilmesine ilişkin yazılı soru önergesi (7/4949)

31.- Osmaniye Milletvekili Asu Kaya'nın, Osmaniye iline ek bütçeden yapılan harcamalara ilişkin yazılı soru önergesi (7/4950)

32.- İstanbul Milletvekili Ali Gökçek'in, Sayıştayın 2022 yılı Denetim Raporunda Bakanlık ile ilgili yaptığı bazı tespitlere ilişkin yazılı soru önergesi (7/4951)

33.- Bolu Milletvekili Türker Ateş'in, TOKİ tarafından duyurulan İlk Evim, İlk İşyerim ve İlk Evim Arsa projelerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/4952)

34.- Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkan'ın, Kocaeli'nin Gebze ilçesi Beylikbağı Mahallesi'nde bulunan bir sokağa kaldırım yapılması talebine ilişkin yazılı soru önergesi (7/4953)

35.- Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkan'ın, Kocaeli ili Derince ilçesi Yenikent Mahallesi'nde yürütülen asfalt çalışmalarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/4954)

36.- Konya Milletvekili Ünal Karaman'ın, 2023'ün Eylül ayı itibarıyla ülke genelinde ve Konya'da yabancılar tarafından satın alınan taşınmazlara ilişkin yazılı soru önergesi (7/4955)

37.- Mersin Milletvekili Ali Bozan'ın, Mersin ili Akdeniz ilçesinde bulunan bazı mahallelerdeki çevre kirliliğine ilişkin yazılı soru önergesi (7/4956)

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

38.- İzmir Milletvekili Ümit Özlale'nin, İzmir'in Gaziemir ilçesine bağlı Emrez Mahallesi'nde faaliyet gösteren bir kurşun fabrikasının atıklarının çevreye etkilerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/4957)

39.- Mersin Milletvekili Burhanettin Kocamaz'ın, sanayi ve ticarethane abonelerinin kullandıkları elektrik fiyatlarına yapılan zamlara ilişkin yazılı soru önergesi (7/4958)

40.- İstanbul Milletvekili Ali Gökçek'in, Sayıştayın 2022 yılı Denetim Raporunda Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü ile ilgili yaptığı bazı tespitlere ilişkin yazılı soru önergesi (7/4959)

41.- Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin'in, Sayıştayın denetim raporlarında EPDK ile ilgili yaptığı bazı tespitlere ilişkin yazılı soru önergesi (7/4960)

42.- Ankara Milletvekili Aliye Timisi Ersever'in, Ankara'nın Sincan ilçesine bağlı Çokören Mahallesi'nde yaşanan elektrik kesintilerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/4961)

43.- Mersin Milletvekili Burhanettin Kocamaz'ın, sanayi kuruluşlarında ve işletmelerde kullanılan doğal gazla yapılan zammın ilişkin yazılı soru önergesi (7/4962)

Gençlik ve Spor Bakanlığı

44.- İzmir Milletvekili Gökçe Gökçen'in, 2022-2023 yılları arasında KYK yurtlarından işiği kesilen öğrencilere ilişkin yazılı soru önergesi (7/4963)

45.- Mardin Milletvekili George Aslan'ın, üniversite öğrencilerinin barınma sorununa ilişkin yazılı soru önergesi (7/4964)

46.- Mardin Milletvekili George Aslan'ın, 2023-2024 eğitim öğretim döneminde Mardin'de KYK yurtlarına başvuran öğrenci sayısına ilişkin yazılı soru önergesi (7/4965)

Hazine ve Maliye Bakanlığı

47.- Bursa Milletvekili Yüksel Selçuk Türkoğlu'nun, 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş'ta meydana gelen depremlerden etkilenen vatandaşların ek MTV muafiyetinden yararlanması talebine ilişkin yazılı soru önergesi (7/4966)

48.- İstanbul Milletvekili Celal Fırat'ın, TBMM'de kurulan Ön Ödemeli Gayrimenkul Satışlarında Yaşanılan Sorunların Araştırılması ve Alınabilecek Önlemlerin Belirlenmesi Alt Komisyonunca getirilen önerilerin uygulanmasına ilişkin yazılı soru önergesi (7/4967)

49.- Denizli Milletvekili Yasin Öztürk'ün, Kredi Garanti Fonuna ilişkin yazılı soru önergesi (7/4968)

50.- Denizli Milletvekili Yasin Öztürk'ün, kamu bankalarının son beş yıl içerisindeki harcamalarına ve hizmet alımlarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/4969)

51.- Denizli Milletvekili Yasin Öztürk'ün, TÜİK tarafından açıklanan enflasyon oranlarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/4970)

İçişleri Bakanlığı

52.- Adana Milletvekili Tulay Hatimoğulları Oruç'un, Suriye'nin kuzeyinde yaşanan çatışmalara dair bazı iddialara ilişkin yazılı soru önergesi (7/4971)

53.- Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in, Kars ilindeki okullarda yaşanan şiddet olaylarına ve alınması gereken tedbirlere ilişkin yazılı soru önergesi (7/4972)

54.- Adana Milletvekili Orhan Sümer'in, ülke genelinde ve Adana'daki ruhsatlı ve ruhsatsız silahların sayısına ilişkin yazılı soru önergesi (7/4973)

55.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, 30. Dönem POMEM alımlarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/4974)

56.- Osmaniye Milletvekili Asu Kaya'nın, Osmaniye iline ek bütçeden yapılan harcamalara ilişkin yazılı soru önergesi (7/4975)

57.- Denizli Milletvekili Yasin Öztürk'ün, ülkemizdeki göçmenlere dair çeşitli verilere ilişkin yazılı soru önergesi (7/4976)

58.- Denizli Milletvekili Yasin Öztürk'ün, Denizli ilindeki göçmenlere dair çeşitli verilere ilişkin yazılı soru önergesi (7/4977)

59.- Denizli Milletvekili Yasin Öztürk'ün, Burdur ilindeki göçmenlere dair çeşitli verilere ilişkin yazılı soru önergesi (7/4978)

60.- Denizli Milletvekili Yasin Öztürk'ün, Kütahya ilindeki göçmenlere dair çeşitli verilere ilişkin yazılı soru önergesi (7/4979)

61.- Denizli Milletvekili Yasin Öztürk'ün, Uşak ilindeki göçmenlere dair çeşitli verilere ilişkin yazılı soru önergesi (7/4980)

Milli Eğitim Bakanlığı

62.- Ankara Milletvekili Murat Emir'in, YÖK tarafından başlatılan 34 yaş üstü kontenjan uygulamasına ilişkin yazılı soru önergesi (7/4981)

63.- Ankara Milletvekili Semra Dinçer'in, rehber öğretmen atamalarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/4983)

64.- Konya Milletvekili Ünal Karaman'ın, 8 Eylül 2023 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan bir yönetmeliğe ilişkin yazılı soru önergesi (7/4985)

65.- İstanbul Milletvekili Ayşe Sibel Yanıkömeroğlu'nun, kız çocuklarının okullaşma oranının artırılması için yapılan çalışmalara ilişkin yazılı soru önergesi (7/4986)

Sağlık Bakanlığı

66.- Balıkesir Milletvekili Serkan Sarı'nın, sağlık çalışanı intiharlarının önlenmesi için yapılan çalışmalara ilişkin yazılı soru önergesi (7/4987)

67.- İstanbul Milletvekili Ahmet Şık'ın, doktor intiharlarının önlenmesi için yapılan çalışmalara ilişkin yazılı soru önergesi (7/4988)

68.- İstanbul Milletvekili Evrim Rızvanoğlu'nun, küresel iklim değişikliğinin insan sağlığına etkilerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/4989)

69.- Osmaniye Milletvekili Asu Kaya'nın, 113 Beyaz Kod Çağrı Merkezine yapılan aramalara ilişkin yazılı soru önergesi (7/4990)

70.- Osmaniye Milletvekili Asu Kaya'nın, doktor intiharlarının önlenmesi için yapılan çalışmalara ilişkin yazılı soru önergesi (7/4991)

71.- Bursa Milletvekili Kayıhan Pala'nın, ülkemizde görülen COVID-19 vakalarıyla ilgili çeşitli verilere ilişkin yazılı soru önergesi (7/4992)

72.- Eskişehir Milletvekili İdris Nebi Hatipoğlu'nun, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesinin ve Bakanlığa bağlı kurum ve kuruluşlara ait binaların depreme dayanıklılıklarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/4993)

73.- İstanbul Milletvekili Ersin Beyaz'ın, depreme dayanıksız olduğu gerekçesiyle tahliyesine karar verilen Kağıthane Devlet Hastanesi binasına ilişkin yazılı soru önergesi (7/4994)

74.- Adana Milletvekili Bilal Bilici'nin, doktor intiharlarının önlenmesi için yapılan çalışmalara ilişkin yazılı soru önergesi (7/4995)

75.- Konya Milletvekili Ünal Karaman'ın, sığınmacılar veya kaçak göçmenler aracılığıyla ortaya çıkan bulaşıcı hastalıkların önlenmesi amacıyla yapılan çalışmalara ilişkin yazılı soru önergesi (7/4996)

Tarım ve Orman Bakanlığı

76.- Ordu Milletvekili Seyit Torun'un, Ordu ilinde meydana gelen sel ve heyelandan etkilenen vatandaşların mağduriyetlerinin giderilmesine ilişkin yazılı soru önergesi (7/4997)

77.- Giresun Milletvekili Elvan Işık Gezmiş'in, Giresun kalite fındık fiyatına ilişkin yazılı soru önergesi (7/4998)

78.- Giresun Milletvekili Elvan Işık Gezmiş'in, Giresun kalite fındık üretimindeki düşüşü önlemek için alınması gereken tedbirlere ilişkin yazılı soru önergesi (7/4999)

79.- Osmaniye Milletvekili Asu Kaya'nın, Osmaniye ili Hasanbeyli ilçesinde çiftçilere yapılan tarımsal destekleme ödemelerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/5000)

80.- Osmaniye Milletvekili Asu Kaya'nın, Osmaniye ili Kadirli ilçesinde çiftçilere yapılan tarımsal destekleme ödemelerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/5001)

81.- Osmaniye Milletvekili Asu Kaya'nın, Osmaniye ili Toprakkale ilçesinde çiftçilere yapılan tarımsal destekleme ödemelerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/5002)

82.- Osmaniye Milletvekili Asu Kaya'nın, Osmaniye ilinde çiftçilere yapılan tarımsal destekleme ödemelerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/5003)

83.- Osmaniye Milletvekili Asu Kaya'nın, Osmaniye ilindeki mısır üretimine ilişkin yazılı soru önergesi (7/5004)

84.- Osmaniye Milletvekili Asu Kaya'nın, Osmaniye ili Düziçi ilçesinde çiftçilere yapılan tarımsal destekleme ödemelerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/5005)

85.- Osmaniye Milletvekili Asu Kaya'nın, Osmaniye ili Bahçe ilçesinde çiftçilere yapılan tarımsal destekleme ödemelerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/5006)

86.- Osmaniye Milletvekili Asu Kaya'nın, Osmaniye ili Toprakkale ilçesinde çiftçilere yapılan tarımsal destekleme ödemelerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/5007)

87.- Giresun Milletvekili Elvan Işık Gezmiş'in, Giresun kalite fındığının tanıtımı için logo kullanım izni verilen şirketlerin artırılması talebine ilişkin yazılı soru önergesi (7/5008)

88.- Osmaniye Milletvekili Asu Kaya'nın, Osmaniye ili Kadirli ilçesinde çiftçilere yapılan tarımsal destekleme ödemelerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/5009)

89.- Osmaniye Milletvekili Asu Kaya'nın, Osmaniye ili Hasanbeyli ilçesindeki tarımsal destekleme ödemelerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/5010)

90.- Osmaniye Milletvekili Asu Kaya'nın, Osmaniye'deki yer fıstığı üreticilerine verilen desteklere ilişkin yazılı soru önergesi (7/5011)

91.- Osmaniye Milletvekili Asu Kaya'nın, Osmaniye ili Bahçe ilçesinde çiftçilere yapılan tarımsal destekleme ödemelerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/5012)

92.- Osmaniye Milletvekili Asu Kaya'nın, Osmaniye ili Düziçi ilçesinde çiftçilere yapılan tarımsal destekleme ödemelerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/5013)

93.- İstanbul Milletvekili Nimet Özdemir'in, özel hayvan hastanelerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/5014)

94.- Konya Milletvekili Ünal Karaman'ın, biyokaçakçılığın önlenmesi için yürütülen çalışmalara ilişkin yazılı soru önergesi (7/5015)

95.- Konya Milletvekili Ünal Karaman'ın, kestane ağaçlarının kurumasının önlenmesi talebine ilişkin yazılı soru önergesi (7/5016)

96.- Muş Milletvekili Sümeyye Boz'un, Elazığ ilindeki şeker pancarı üretimine ve üreticilere verilen desteklere ilişkin yazılı soru önergesi (7/5017)

Ticaret Bakanlığı

97.- İstanbul Milletvekili Celal Fırat'ın, TBMM'de kurulan Ön Ödemeli Gayrimenkul Satışlarında Yaşanılan Sorunların Araştırılması ve Alınabilecek Önlemlerin Belirlenmesi Alt Komisyonunca getirilen önerilerin uygulanmasına ilişkin yazılı soru önergesi (7/5018)

98.- Osmaniye Milletvekili Asu Kaya'nın, Osmaniye ili Düziçi ilçesinde depremde zarar gören ve deprem destek kredisi kullanan esnaf ve sanatkarlara ilişkin yazılı soru önergesi (7/5019)

99.- Osmaniye Milletvekili Asu Kaya'nın, Osmaniye ili Hasanbeyli ilçesinde depremde zarar gören ve deprem destek kredisi kullanan esnaf ve sanatkarlara ilişkin yazılı soru önergesi (7/5020)

100.- Osmaniye Milletvekili Asu Kaya'nın, Osmaniye ili Kadirli ilçesinde depremde zarar gören ve deprem destek kredisi kullanan esnaf ve sanatkarlara ilişkin yazılı soru önergesi (7/5021)

101.- Osmaniye Milletvekili Asu Kaya'nın, Osmaniye ili Toprakkale ilçesinde depremde zarar gören ve deprem destek kredisi kullanan esnaf ve sanatkarlara ilişkin yazılı soru önergesi (7/5022)

102.- Osmaniye Milletvekili Asu Kaya'nın, Osmaniye ili Bahçe ilçesinde depremde zarar gören ve deprem destek kredisi kullanan esnaf ve sanatkarlara ilişkin yazılı soru önergesi (7/5023)

103.- Konya Milletvekili Ünal Karaman'ın, tekstil sektöründeki daralmaya ilişkin yazılı soru önergesi (7/5024)

Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı

104.- Isparta Milletvekili Hikmet Yalım Halıcı'nın, Isparta-Antalya ve Isparta-Konya otoyollarının akıbetine ilişkin yazılı soru önergesi (7/5025)

105.- Mardin Milletvekili Kamuran Tanhan'ın, Mardin'in Kızıltepe ilçesine bağlı bazı mahallelerde anayol düzenlemesi ve kaldırım yapılmasına ilişkin yazılı soru önergesi (7/5026)

106.- İzmir Milletvekili Mustafa Bilici'nin, Van Çevre Yolu Projesinin akıbetine ve karayolu çalışmalarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/5027)

107.- Çanakkale Milletvekili Rıdvan Uz'un, Çanakkale'nin Biga ilçesinde kurulması planlanan yat serbest bölgesine ilişkin yazılı soru önergesi (7/5029)

30 Ekim 2023 Pazartesi

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.05

BAŞKAN: Başkan Vekili Bekir BOZDAĞ

KÂTİP ÜYELER: Mustafa BİLİCİ (İzmir), Mahmut Atilla KAYA (İzmir)

BAŞKAN – Saygıdeğer milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 14’üncü Birleşimini açıyorum.

Toplantı yeter sayısı vardır, görüşmelere başlıyoruz.

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Bekir Bozdağ’ın, cumhuriyetin 100’üncü yılına ve 2’nci yüzyılının ilk birleşimine ilişkin konuşması

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, bildiğiniz gibi, dün 29 Ekim 1923 yani cumhuriyetimizin 100’üncü yaşını birlikte coşkuyla, onurla ve gururla kutladık. Bugün Gazi Meclisimizin kabul ve ilan ettiği cumhuriyetimizin 2’nci yüzyılının ilk iş gününü, ilk birleşimini Yüce Allah’ın adıyla, Bismillahirrahmanirrahim diyerek açıyorum.

Cumhuriyetimizin 100’üncü yılı kutlu olsun. Yüce Allah aziz milletimizi, büyük devletimizi ve aziz cumhuriyetimizi kıyamete kadar var, bir, hür, tam müstakil ve egemen kılsın.

Başta cumhuriyetimizin banisi ve cumhuriyetimizi kabul ve ilan eden Gazi Meclisimizin Başkanı Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere, cumhuriyetimizi yüz yıl önce kabul ve ilan eden Gazi Meclisimizin şerefli her bir üyesini hayır, dua, rahmet, minnet ve şükranla yâd ediyorum; her birinin ruhu şad, mekânı cennet olsun.

Cumhuriyetimizin 100’üncü yılında ve cumhuriyetimizin 2’nci yüzyılının ilk iş günü olan bu vakitte bizlere Gazi Meclisimizin üyesi ve aziz Türk milletinin birer temsilcisi olma şerefi ve onurunu bahşeden Yüce Allah’a hamdediyor, şükrediyoruz. Umarım Gazi Meclisimiz cumhuriyetimizin 2’nci yüzyılında aziz milletimizi ve devletimizi her alanda daha da geliştirecek, cumhuriyetimizin demokratik cumhuriyet vasfını daha da güçlendirecek nice hayırlı ve yararlı çalışmalara ve eserlere imza atacaktır. Allah bizleri ve aziz milletimizi mahcup etmesin. Allah aziz milletimize, aziz devletimize ve aziz cumhuriyetimize zeval vermesin diyorum.

Değerli milletvekilleri, şimdi “Özel Gündemde Yer Alacak İşler” kısmına...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Sayın Başkan, bir söz istiyorum.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Danış Beştaş.

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- Erzurum Milletvekili Meral Danış Beştaş’ın, Başkan Vekili Celal Adan’ın yönettiği oturumda mikrofonların kapalı olduğunu düşünerek hatiplerine ve partilerine yönelik kirli bir dil kullanmasına, bundan sonra olacak bu tür olaylara yönelik olarak Başkanlık Divanının bir tutum açıklaması için gerekli görüşmeleri yapmak üzere birleşime ara verilmesi gerektiğine ve Başkanlığın tutumunun bu yönde olmaması hâlinde usul tartışması açılmasını talep ettiklerine ilişkin açıklaması

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) - Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, geçen hafta Mecliste bir ilk yaşandı. Çok önemli olmasaydı şüphesiz kalkınma planının görüşüldüğü gün ilk sözü almak istemezdik. Ancak İç Tüzük’e açıkça aykırı diyeceğim ama İç Tüzük’ün bile düzenlemeye ihtiyaç duymadığı bir konudan söz edeceğim.

Geçen hafta Meclis Başkan Vekili Celal Adan, mikrofonların kapalı olduğunu düşünerek hatibimize ve partimize yönelik kirli bir dil kullanmıştır -ben içeriğine girmeyeceğim- ve biz de maalesef sonradan, basın-yayın organlarında çıktıktan sonra bunu öğrenmiş olduk çünkü o kadar sessizce söylüyor ki bir kelime olarak; bunu kabul etmemiz mümkün değil.

Şimdi, Anayasa'nın 94'üncü maddesi amir bir hükümdür.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Lütfen tamamlayalım.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Bu maddeye göre “Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, Başkanvekilleri, üyesi bulundukları siyasî partinin veya parti grubunun Meclis içinde veya dışındaki faaliyetlerine; görevlerinin gereği olan haller dışında, Meclis tartışmalarına katılamazlar; Başkan ve oturumu yöneten Başkanvekili oy kullanamazlar.”

Yine, İç Tüzük'ün 64, 65, 66, 67, 68 -67 üsluptur; kaba ve yaralayıcı dildir- ve devamı maddelerinde disiplin cezalarını düzenleyen maddeler mevcut. İç Tüzük'te Meclis Başkan Vekilinin kaba ve yaralayıcı dil kullanması ya da kirli bir dil kullanmasına dair açıkça bir düzenleme yok ama sonuçta hukuk yaşayan bir organizma ve bu Meclisin teamülleri var. Bu Mecliste hiç ceza verilmemesi gereken kavramlara, sözlere burada; uyarma, kınama, geçici çıkarma cezaları verildiğini bizler birlikte yaşadık, burada cezalarla muhatap olduk.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Lütfen tamamlayalım.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Sayın Başkan, çok önemli bir konu o yüzden hoşgörünüzü rica ediyorum.

Bizim HEDEP olarak bu sözleri kabul etmemiz zaten mümkün değil ve bütün Parlamente'ye, bütün milletvekillerine ve parti gruplarına sesleniyorum: Bu konuda bugün bir tutum almazsak Meclis Başkan Vekili hepimize küfür mü edecek, bırakın tarafsızlığı, hepimizi aşağılayacak mı; böyle bir üslup olabilir mi? Bizim somut talebimiz şu: Meclis Başkan Vekili olarak sizin, Meclis Başkanı başta olmak üzere Başkanlık Divanı üyelerini arayarak bu konuda Meclisin itibarı, Meclisin çalışması ve bundan sonraki olaylar için, gelişmeler için bir tutum açıklamanızı talep ediyoruz, ara vermenizi ve bu konuda gerekli görüşmeleri yapmanızı istiyoruz. İstifasını istedik ilgili Meclis Başkan vekilinin.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Lütfen tamamlayalım Sayın Beştaş.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Aradan üç gün geçti, istifa etmek bir yana, tek bir söz de kurmadı. Bu sadece HEDEP Grubunu ve bizi değil, bütün Parlamente'yi ilgilendiren bir durumdur. Ara vermenizi, bu görüşmeleri yaptıktan sonra bir tutum açıklanmasını talep ediyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN – Sayın Beştaş, meramınız kayda geçti. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımızın sunumundan sonra Grup Başkan Vekillerimizle bir değerlendirmeyi yapar, ona göre de tutumla ilgili bir açıklamada bulunuruz.

Şimdi izninizle gündeme devam edelim.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Sayın Başkan, o zaman tutumunuzla ilgili usul tartışması açmanızı rica ediyorum.

BAŞKAN – Benim tutumumda bir şey yok, ben sizin talebinizle ilgili bir işlem yapacağımı söyledim.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Hayır, talebimizi yerine getirmiyorsunuz.

BAŞKAN – Şu anda...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Sayın Başkan ama talebimizi yerine getirme... Yani biz ara vermenizi ve bu görüşmeleri yapmanızı istiyoruz.

V.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

1.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Bekir Bozdağ'ın, Başkan Vekili Celal Adan'ın yönettiği oturumda mikrofonların kapalı olduğunu düşünerek sarf ettiği sözlerle ve bundan sonra olacak bu tür olaylara yönelik olarak Başkanlık Divanının bir tutum açıklaması için gerekli görüşmeleri yapmak üzere birleşime ara verilip verilmemesiyle ilgili tutumu hakkında

BAŞKAN – Peki efendim.

O zaman buyurun, lehte, aleyhte?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Evet, biz tabii ki...

BAŞKAN – Tutumumun lehinde mi istiyorsunuz, aleyhinde mi istiyorsunuz?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Aleyhinde tabii ki.

BAŞKAN – Meral Hanım, aleyhimde mi istiyorsunuz?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Aleyhte, evet.

BAŞKAN – Aleyhte.

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) – Lehte.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Lehte, efendim.

BAŞKAN – Levent Bülbül, Leyla Şahin lehte; Meral Hanım aleyhte.

Peki, Saruhan Bey, aleyhte mi?

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) – Aleyhte.

BAŞKAN – Aleyhte, tamam.

Önce lehte olmak üzere Leyla Şahin Usta.

Buyurun Sayın Usta. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) – Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; ben de öncelikle cumhuriyetimizin 100'üncü yılını kutluyorum.

Bugün özel bir gündemle toplandık, aslında o yüzden Meclisimiz erken bir saatte de toplandı; saat 11.00 itibarıyla Danışma Kurulunun kararıyla ve Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız Cevdet Bey'in de sunumlarını dinlemek üzere, On İkinci Kalkınma Planı'nı konuşmak üzere Genel Kurulumuzu açmış bulunmaktayız.

Bu, HEDEP Grubunun talebiyle ilgili olarak, özellikle tutanakların yeniden incelenmesi, bakılması için de bir süre ihtiyacının olduğunu düşünerek, sizin tutumunuzun doğru olduğunu düşünerek efendim, biz de On İkinci Kalkınma Planı'nın görüşmelerine bir an önce başlanılmasının; Türkiye Yüzyılı'na başlarken, aslında, 2'nci yüzyılımıza başlarken On İkinci Kalkınma Planı'yla başlıyor olmamızın da çok anlamlı olacağını düşünerek bu tartışmanın Cevdet Bey'in sunumundan sonraki dönemde, yine, Grup Başkan Vekillerine söz verilerek -bu arada tutanakların da incelenmesiyle birlikte- gerekli görüşmelerin o zaman yapılmasının doğru olacağını düşünüyoruz.

SIRRI SAKİK (Ağrı) – O söze söyleyecek bir sözünüz yok mu Allah aşkına ya? Ayıp ya, günah ya! Bir de bir kadınsınız ya!

LEYLA ŞAHİN USTA (Devamla) – Tutumunuzu onaylıyoruz efendim. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

SIRRI SAKİK (Ağrı) – Yazıklar olsun size ya! Yazıklar olsun ya! Hepinize yazıklar olsun! Bu söze söylenecek bir laf yok mu ya Allah rızası için? Bu kadar düşmanlık olmaz ya! Bu kadar düşmanlık olmaz ya!

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) – Düşmanlık değil Sırrı Bey ya, söylediğimiz şeyin mantığını çözmek çok zor değil yani.

İBRAHİM YURDUNUSEVEN (Afyonkarahisar) – Sen düşmansın sen. Devlete düşman sensin, sen.

SIRRI SAKİK (Ağrı) – Ayıp ya, ayıp ya; size yakışmıyor bunlar, size yakışmıyor.

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) – Görüşelim, ara verdiğinde tekrar konuşalım...

SIRRI SAKİK (Ağrı) – Siz de çıkıp doğrunun saflarında bir saf tutun ya.

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) – Sadece sizin doğrularınız yok, bu Meclisin doğruları var.

BAŞKAN – Aleyhte Sayın Meral Daniş Beştaş.

Buyurun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu sadece HEDEP Grubunu, parti grubunu, bizim milletvekillerini kapsamıyor; bu söz, bu kirli dil, bu kirli yaklaşım Meclisin 600 milletvekilini ilgilendiriyor, bu olaya böyle yaklaşmanızı istiyoruz. Burada asla ağzıma hayatım boyunca almadığım, almayacağım bir sözden söz ediyorum ve hiçbirinizin bu sözü bilmediğini de düşünmüyorum, inanmıyorum.

“Tutanaklara geçmiş mi?” diye söyledi Sayın Usta; tutanaklara baktık, o kadar düşük sesle söylenmiş ki tutanakçılar, stenograflar duymamış ama video kayıtlarında paldır küldür, üç gündür bütün medya organlarında bu kirli söz yaygınlaştı, bunu sizin dikkatinize sunuyorum. Ve Mecliste bizler, her gün Meclis Başkan Vekilinin “Kaba ve yaralayıcı dil kullanmayın, temiz bir dil kullanın, kirli bir dil kullanmayın.” uyarılarına maruz kalıyoruz hepimiz, ki olması gereken de bu. Bu Parlamentoda milletvekilleri halk adına görev yapıyor; biz halkı temsil ediyoruz, toplumu temsil ediyoruz. Bizim dilimiz küfür, hakaret, kirli, çirkin bir dil olduğu zaman biz, Türkiye yurttaşlarına ne diyeceğiz, ne anlatacağız? Burada bu temsil görevimizin gereğini yerine getirmiyoruz demektir.

Meclis Başkan Vekilliği tarafsız bir kurumdur, bir mekanizma içinde Anayasa 94’te düzenlenmiştir. Meclis Başkan Vekilinin bir muafiyeti yoktur yasalardan, İç Tüzük’ten ya da Anayasa’dan, bu konuda sorumluluk çok daha yüksektir Meclis Başkan Vekilliği için. Eğer milletvekillerinin kaba ve yaralayıcı, kirli bir dil kullanmaları İç Tüzük’te yasaklanmışsa... İç Tüzük’ü yapanlar şunu bile düşünmemişler ya, yani hiç akıllarına gelmemiş çünkü bu, Türkiye tarihinde de herhâlde bir ilktir bildiğim kadarıyla, Meclis Başkan Vekilinin dili ve üslubu konusunda bir düzenleme yapma ihtiyacı bile duymamıştır ama Anayasa bu konuda amir bir hükümdür, emredici kurallar içerir, tarafsızlığı bile hüküm altındadır ve Meclis Başkanının, siyasi partiden Başkan Vekillerinin istifa etmesi bile zamanında tartışılmıştır ve dar anlamda, aslında siyaset yapamazlar. Bu dil siyaset yapmanın en büyük örneğidir demeyeceğim çünkü bu bir siyaset de değil; bu, siyaset olamaz. Siyasetin dili küfretmek, hakaret etmek, bir grubu, bir milletvekilini ya da milletvekillerini aşağılamak olamaz, bunu kabul etmeyiz. İstifa etmesi gerekiyor, istifa etmiyorsa o koltukta oturmaması gerekiyor. (HEDEP sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Lütfen tamamlayalım Sayın Beştaş.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Bundan sonra kendi oturumunda bu tutuma devam ederse, bize değil de herhangi bir gruptaki milletvekillerine bu sözleri sarf ederse ne diyeceksiniz, bunu sineye mi çekeceksiniz? Biz bunu sineye çekmeyeceğiz, bunu kabul etmeyeceğiz. Meclis Başkanını da bu konuda göreve davet ediyoruz. Yani burada kendisinin istifa etmesi en doğru olandır. Parti grubu da burada zaten, mutlaka söz alacaklardır. Lütfen şöyle bir empati yapın: 3-4 partinin Meclis Başkan Vekili var, hangisi yapsaydı ne tutum alınırdı, kime karşı yapılısaydı ne tutum alınırdı; bunu düşünerek aslında tutum almanız gerekiyor. Bize hakaret ettirmeyiz, bize küftettirmeyiz, bizi ezmenize müsaade etmeyiz ve bunu asla sineye çekmeyiz! (HEDEP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Şimdi lehte olmak üzere Sayın Muhammed Levent Bülbul.

Buyurun efendim. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ben de açılan bu usul tartışmasında tutumunuzun lehinde olmak üzere söz almış bulunmaktayım. Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Tabii, bu, iki üç günden beri kamuoyunda farklı haber mecralarında yer alan bir husus olarak bizim de takip ettiğimiz bir mesele. Sayın Celal Adan Milliyetçi Hareket Partisinin Meclis Başkan Vekilidir ve siyasete yeni girmiş ve ayrıca bu görevi uhdesinde daha yeni üzerine almış bir Başkan Vekili değildir, 27’nci Dönemde ve 28’inci Dönemden itibaren de Meclisi nasıl yönettiği, adaleti, vakarı ve saygınlığı itibarıyla hiç tartışma götürmeyecek bir siyasetçidir, bizim de büyüğümüzdür.

Şimdi, burada tartışılan hususa baktığımız zaman, tutanaklara baktık, tutanaklarda bu noktada herhangi bir ifade yer almıyor. Fakat burada esas alacağımız husus: Efendim, Türkiye’de farklı birtakım niyetlerle basın -tırnak içerisinde- faaliyeti yürütenlerin attığı manşetler üzerinden Genel Kurulda biz hareket edeceksek o zaman meselenin doğru bir yere evrilmesi mümkün olmayacaktır. Bizim, olana bakmamız gerekiyor.

ALİ BOZAN (Mersin) – Video gerçek ya!

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Devamla) – Burada hedef alınan...

ALİ BOZAN (Mersin) – Video yalan mı, video yalan mı? “Tutanak” diyorsunuz da videoyu izlemediniz mi? Dalga geçer gibi konuşuyorsunuz ya! (MHP sıralarından gürültüler)

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Devamla) – ...öznese belli olan yani “Şunu hedef aldı, bu net bir şekilde bu videodan anlaşılıyor; bu ses kaydından şuna söylendiği belli oluyor.” dediğimiz bir şey varsa tartışalım.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Var tabii.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Devamla) – Ancak bunun böyle olmadığının açık olduğu...

SIRRI SAKİK (Ağrı) – Peki, Sayın Hatip, Celal Adan reddetti, sonra “retweet” yapıyor, sosyal medyada “Arkasındayım.” diyor; ayıp ya ayıp!

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Devamla) - ...bir durumda basın haberlerini esas alarak “Bu, illa bize söylenmiştir.” diye bir zorlama yorumun içerisine girmenin doğru olmayacağı kanaatindeyim; Meclis Genel Kuruluna da doğru bir yaklaşım olarak gözükmeyeceği düşüncesindeyim.

Şimdi, bu meselede, daha önceden Mecliste bazı hakarete varan sözler, bazı şeyler bizzat hitap olarak... “Hitap olarak” diyorum çünkü orada bir hitap yok, mikrofonun açık kalması sonrasında kendi içlerinde, Divanın içerisinde geçen bir diyalog var. Şimdi, bunu bir hitap olarak değerlendirmemiz bile mümkün değilken daha önce yaşanan hadiselerle baktığımızda bunun birisini hedef almadığının ifade edildiği bir ortamda Meclisin faaliyetlerine aynen devam ettiğini hepimiz çok iyi biliyoruz.

Bunu söyleyen kişi çıkıp “Benim kimseyi hedef aldığım bir durum söz konusu değildir, bunun altını çiziyorum.” dedikten sonra mesele devam eder. Burada HEDEP’in veyahut da başka bir siyasi partinin, bir şahsın hedef alındığına dair en ufak bir emare dahi yokken bunu bir gruba tahmil etmeye çalışmanın doğru bir yaklaşım olmadığını düşünmekteyiz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Lütfen tamamlayalım sözlerimizi.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Devamla) – Bu noktada, Sayın Meclis Başkan Vekilimiz bugüne kadar nasıl adaletle, nasıl -efendime söyleyeyim- saygınlığı içerisinde, vakarıyla Meclisimizi yönettiyse bundan sonra da aynı anlayışla, tarafsız bir şekilde Meclisi yönetmeye devam edecektir. Bunu en fazla HEDEP Grubu bilmektedir. Sayın Başkanımızın geçmiş beş, altı yıllık uygulamasına baktığımız zaman bu noktada en ufak bir taraflı tutumuna denk gelmemiz mümkün değildir. Bu şartlar altında buradan zorlama bir yorumla “Bir hakaret edildi, bize hakaret edildi.” şeklinde bir anlayış ortaya çıkmasını bizler doğru bulmuyoruz. Bu noktada düşüncemiz şudur: Burada bir hitap, burada karşı muhatabına ifade edilen bir husus yoktur, kendi içerisinde konuşulan bir şey mikrofona yansımıştır, burada hedef alınan bir grup yoktur, burada hedef alınan bir şahıs da bulunmamaktadır diyor, saygılar sunuyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Kâtip üyelerine mi söylemiş, kime söylemiş(!)

BAŞKAN - Şimdi, tutumumun aleyhinde Hakkı Saruhan Oluç...

Buyurun Sayın Oluç. (HEDEP sıralarından alkışlar)

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) – Sayın Başkan, sayın vekiller; gerçekten bu tartışma çok utanç verici bir tartışma, utanç verici bir tartışma. Şurada “Egemenlik Kayıtsız Şartsız Milletindir.” yazıyor ve bu milletin temsilcilerinin bir kısmına Meclis Başkan Vekili oturumu sırasında hakaret ediyor, biz bunu tartışıyoruz, bunun üstünü örtmeye çalışıyoruz; böyle bir şey olabilir mi ya, böyle bir şey olabilir mi? Yani Parlamentonun saygınlığı açısından utanç verici bir tartışma yapıyoruz şu anda, ben çok üzülüyorum bu konuyu böyle konuşmak zorunda kaldığımız için. Yani Divandaki kâtiplere mi söylemiş acaba Meclis Başkan Vekili aralarında konuşurken? Meclis Başkan Vekilinin Meclisi yönetirken böyle bir söz sarf etmesi -yani velev ki bize söylemedi- olabilir mi sayın vekiller? Meclis Başkan Vekili... Yani İç Tüzük bile -böyle bir “acayıplığı” diyorum, yani kibar olsun diye söylüyorum, aslında böyle bir rezaleti- Meclis İç Tüzüğü bile öngörmediği için bu konuda bir madde yazmamış, durum budur esas itibarıyla. Şimdi, yani tartıştığımız konu bu. Daha evvel...

Bakın, “Tutanaklarda yok.” diyorsunuz, öyle değil o iş Sayın Bülbül. Ben size şimdi bir örnek vereceğim, evet, tutanaklarda yok ama videolarda var. Meclisin videolarında var ve geçtiğimiz dönem...

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Onu reddetmedim.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Devamla) – Bir dakika, dinleyin.

Geçtiğimiz dönem Meclis Başkanı -o dönem- Sayın Şentop, tutanaklarda olmayan ama videoda olan bir konu üzerinden burada tekrar oylama yaptırdı. Dolayısıyla, Meclisin resmî videosu, resmî tutanaktır. Genel Kurul salonunda o laf duyulmadı ama videolarda var dolayısıyla stenograflar duymamış olabilir, bizler de duymadık o küfrü ama videoda var. Dolayısıyla, resmî videoda olan bir şeyi yok gibi varsayamayız. O nedenle bu konunun mutlaka bir çözüm yoluna ulaştırılması gerekiyor.

Ayrıca kendisi “retweet” yapmış sosyal medyada, sahiplenmiş ettiği hakareti. Ben hayret ediyorum, demek ki böyle oluyor bu işler.

Şimdi, taleplerimiz çok açık. Diyoruz ki: “Sadece bizle ilgili değil.” Bakın, velev ki bizim için söylememiş olsun, Meclis Başkan Vekilinin oturum yönetirken kirli bir dille konuşması zaten kabul edilemez, ilkesel olarak, kime söylemiş olursa olsun kabul edilemez bir şey. Talebimiz ortada, diyoruz ki: “Başkanlık Divanı bu konuda bir tutum belirlesin, bu tutumu açıklasın, bunun kabul edilemez olduğunu belirtsin.” Hani elbette ki biz kendisinin istifasını istedik görevden alınamayacağı için buna kendisinin karar vermesi gerekiyor yani istifa etse en hayırlı işi yapmış olur kendi siyasi kariyeri açısından da.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Oluç, lütfen tamamlayalım.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Devamla) – Teşekkür ederim.

Ama tabii ki kendi kararı sonuç olarak.

Şimdi, şunu söyleyelim: “Bir daha böyle şeyler yaşanmasın.” Geçtiğimiz dönemde böyle şeyler yaşandığı zaman bütün gruplar, Grup Başkanları ve Grup Başkan Vekilleri -hatırlatıyorum geçtiğimiz dönemlerde burada olanlara- ortak açıklama yapardık. Her birimiz söz alır ve Mecliste kirli dil kullanılmasının yanlış olduğunu söyler, eleştirirdik bunu. Geçtiğimiz dönem bütün bunları yaptık defalarca oldu bu ve yapıldı bu. Şimdi bütün gruplardan da beklentimiz budur. Bu tutum açıkça ortaya konmalıdır, bu kınanmalıdır, bu kirli dil kabul edilemez. Bunu bugün kabul edersek yarın daha vahim şeylerle karşı karşıya kalınır. Biz açık ve net tutum bekliyoruz herkesten.

Teşekkür ediyorum. (HEDEP sıralarından alkışlar)

SIRRI SAKİK (Ağrı) – Sayın Başkan, 60’a göre söz istedim.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, Genel Kurul bugün On İkinci Kalkınma Planı’nı görüşmek üzere toplanmıştır. Tutumumla ilgili başlatılan usul tartışması çerçevesinde lehte ve aleyhte görüşler ifade edilmiş, kayıtlara geçmiştir. Tutumumda şu aşamada bir değişiklik olmadığını ifade etmek isterim. Şimdi izninle özel gündeme geçmek istiyorum.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN – Buyurun Sayın Başarır.

(HEDEP sıralarından sıra kapaklarına vurmalar)

BAŞKAN – Sayın Başarır, buyurun.

(HEDEP sıralarından sıra kapaklarına vurmalar)

BAŞKAN – Evet, lütfen izin verin arkadaşlar.

(HEDEP sıralarından sıra kapaklarına vurmalar)

BAŞKAN – Sayın Başarır, lütfen buyurun.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Ama Sayın Başkanım, nasıl olacak?

BAŞKAN – Efendim kayıtlara geçer sizin meramınız.

Buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

2.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır’ın, Başkan Vekili Celal Adan’ın yönettiği oturumda mikrofonların kapalı olduğunu düşünerek sarf ettiği sözlerle ve Cumhurbaşkan Yardımcısının altmış dakika konuşmasına ilişkin açıklaması

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – 2 hususu belirtmek istiyorum Sayın Başkanım: Bir; gerçekten Türkiye Büyük Millet Meclisi böyle bir davranış ve böyle bir sözü hak etmiyor, bunu söylemek isterim. 27’nci Dönemde AKP Grubundan bir arkadaşımız bu kürsüde konuşurken başka bir gruptaki arkadaşımız bir hakaret etti. Meclis hemen ara verdi, onun hakkında bir yaptırım uyguladı. Bu MHP olsun, CHP olsun...

Bakın, benim arkadaşlarımdan bir tanesi yapsa da biz bunu asla onaylamayız ama bir kez birbirimize karşı saygıyı yitirirsek, bunu yaptırma bağlamazsak İç Tüzük'te bunun önünü alamayız. O yüzden, bir video var, Sayın Başkan, bir açıklama yapması, bir özür dilemesi ve Meclisin yani Başkanlığın bir karar alması gerekiyor. Biz, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak bunu doğru bulmuyoruz ve hakaretin, Parlamenta hakaretin hiçbir şekilde kabullenilemeyeceğini belirtmek istiyoruz.

Sayın Başkan, bir hususu daha belirtmek istiyorum, çok kısa. Birazdan yürütmenin temsilcisi konuşacak. Yalnız, şimdi, yürütmenin Genel Kurulda konuşabilmesi için İç Tüzük'te belli hükümler var yani bunlar madde madde belirtilmiş.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Lütfen tamamlayalım Sayın Başarır.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Bitiriyorum.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde sert kuvvetler ayrılığı uygulandığı için yürütmenin Meclis içerisinde bir temsiliyeti yok ancak İç Tüzük'ün 59'uncu maddesi gereğince olağanüstü acele hâllerde gündem dışı söz alabilir, o da on dakikayı geçemez ya da İç Tüzük'ün yürütmenin temsiliyle ilgili 62'nci maddesinde konuşma hakkı var, bilgilendirme hakkı var, yine süre sınırlandırılması var ve İç Tüzük'teki sataşmaya göre de 69'a göre söz alabilir. Şimdi, yanılmıyorsam, altmış dakika konuşacak Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı. Öncelikle bunu size sormak istiyorum: İç Tüzük'ün hangi maddesine göre altmış dakika konuşacak? Bilmeliyiz çünkü bu Meclisteki konuşma sürelerini, bizi bağlayan bir İç Tüzük var, süreler belli; bunu açıklığa kavuşturmanızı talep ediyoruz.

BAŞKAN – Sayın Başarır, çok teşekkür ediyorum.

SIRRI SAKİK (Ağrı) – Başkan...

BAŞKAN – Demin de ifade ettim, şimdi özel gündeme geçmeden önce, sizin ileri sürdüğünüz bu görüşle ilgili de bir paylaşımı buradan ifade etmek isterim.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Milletvekilimize hakaret edilmesini kabul etmiyoruz.

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, On Birinci Kalkınma Planı görüşmelerinin yapıldığı...

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Sayın Başkanım, milletvekilimize hakaret edilmesini kabul etmiyoruz.

[HEDEP sıralarından sıra kapaklarına vurmalar, alkışlar(!)]

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, lütfen çalışmalarımızın sağlıklı bir biçimde yürütmesine izin verin.

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Sayın Başkan... Sayın Başkan...

SIRRI SAKİK (Ağrı) – Hakaretleri kabul etmiyoruz.

BAŞKAN – Burada meram anlatıldı, kayıtlara geçti, herkes dileğini ifade etti, ben de söyledim; arada Grup Başkan Vekillerimizle bu konuyu istişare edeceğimi de ifade ettim. Yani lütfen izin verin, çalışmalarımıza devam edelim.

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Efendim, 60'a göre bir söz talebim var.

BAŞKAN – Sayın Dervişoğlu, buyurun.

3.- İzmir Milletvekili Dursun Müsavat Dervişoğlu'nun, Başkan Vekili Celal Adan'ın yönettiği oturumda mikrofonların kapalı olduğunu düşünerek sarf ettiği sözlerle ilişkin açıklaması

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Çok teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Genel Kurulu saygılarımla selamlıyorum.

Üzerinde konuşulan konu fevkalade talihsiz bir konudur. Dolayısıyla kabul edilebilir, tevil edilebilir bir yanı yoktur.

Ayrıca Meclisin çalışma şartlarından kaynaklanan bir yorgunluğun da sonucu olabilir. HEDEP Grubunun...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Hayret bir şey ya!

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Müsaade edin.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Yorulunca küfür mü edelim yani?

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Şimdi, ben, biliyorsunuz, kısa cümlelerle konuya girince daha çok tepki gösteriyorsunuz. Ben anlatıyorum, bunun tevil edilebilir, telafi edilebilir bir yanı da yoktur. Mutlak suretle Türkiye Büyük Millet Meclisinin bu konuyla alakalı olarak da bir vaziyet alması lazımdır. Ama bugün Türkiye Büyük Millet Meclisinde talep dile getirilmiştir, ayrıca talep şahsileştirilmiştir de yani Sayın Meclis Başkan Vekilinden istifası istenmiştir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Lütfen tamamlayalım Sayın Dervişoğlu.

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Kendisinin şu anda bu talebe ne cevap vereceği de belli değildir. Dolayısıyla bütün bu olup bitenlerin üzerinde Sayın Celal Adan'ın Türkiye Büyük Millet Meclisi riyaset makamında bulunurken sarf ettiği talihsiz beyanla ilgili birtakım açıklamaları ve bazı kararları olabilir; Genel Kurul çalışmalarının sıhhatle yürütülebilmesi bakımından bu açıklamanın ve kararın beklenmesi gerektiği hususunu buradan işaret ediyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Dervişoğlu.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Başkanım, hakaret edip karşılığında kayda geçirilince düzeliyor mu her şey?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Küfre tavrı alın.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Böyle bir yöntem olabilir mi ya! Biri hakaret etsin, karşılığında kayda geçsin, her şey olsun bitsin.

[HEDEP sıralarından sıra kapaklarına vurmalar, alkışlar(!)]

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Bekir Bozdağ'ın, Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ve cumhuriyetin 100'üncü yılı münasebetiyle 15'inci Birleşimde 100 milletvekiline birer dakikayla söz vereceğine ilişkin konuşması

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, On Birinci Kalkınma Planı görüşmelerinin yapıldığı 18 Temmuz 2019 tarihli 105'inci Birleşimde yapılan usul tartışması sonucunda, yürütmenin, kalkınma planı görüşmelerinde temsil edilmesi ve yürütme temsilcisinin sunuş konuşması yapabilmesi, Genel Kurul tarafından uygun görülmüştür.

[HEDEP sıralarından sıra kapaklarına vurmalar, alkışlar(!)]

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) –Küfre tavrı alın.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) – Küfre tavrı alın.

BAŞKAN – Ayrıca, 25 Ekim 2023 tarihinde kabul edilen Danışma Kurulu önerisinde de yürütmenin sunuş konuşması yapacağı Genel Kurul tarafından uygun bulunmuştur.

[HEDEP sıralarından sıra kapaklarına vurmalar, alkışlar(!)]

BAŞKAN – Dolayısıyla, yürütme adına Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, Genel Kurulun aldığı bu kararlar çerçevesinde Genel Kurula hitap edecektir.

[HEDEP sıralarından sıra kapaklarına vurmalar, alkışlar(!)]

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, cumhuriyetimizin 100’üncü yılı olması münasebetiyle yarın 100 milletvekilimize birer dakikayla söz vereceğim. Cumhuriyetimizin 100’üncü yılına dair mesajlarını tarihe ve kayda geçirmek isteyen her milletvekilimizi yarınki oturumda mesajlarını iletmeye davet ediyorum.

[HEDEP sıralarından sıra kapaklarına vurmalar, alkışlar(!)]

BAŞKAN – Arkasından da Sayın Grup Başkan Vekillerimize görüşlerini ifade etmek üzere söz vereceğimi ifade etmek istiyorum.

Şimdi gündemin “Özel Gündemde Yer Alan Alacak İşler” kısmına geçiyoruz.

Bu kısımda yer alan On İkinci Kalkınma Planının Sunulduğuna Dair Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu’nun görüşmelerine başlıyoruz.

[HEDEP sıralarından sıra kapaklarına vurmalar, alkışlar(!)]

VI.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

A) KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

1.- On İkinci Kalkınma Planının (2024-2028) Sunulduğuna Dair Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/770) (S. Sayısı: 38) ()*

BAŞKAN – Komisyon? Yerinde.

Yürütme temsilcisi? Yerinde.

Komisyon Raporu 38 sıra sayısıyla bastırılıp dağıtılmıştır.

Görüşmeler, Genel Kurulun 25 Ekim 2023 tarihli 12’nci Birleşiminde kabul edilen Danışma Kurulu önerisine ve 3067 sayılı Kalkınma Planlarının Yürürlüğe Konması ve Bütünlüğünün Korunması Hakkında Kanun’un 2’nci maddesi hükümlerine göre planın tümü üzerinde mevcut bölümleri itibarıyla iki bölüm hâlinde yapılacaktır.

(HEDEP milletvekillerinin kürsüye doğru alkış yaparak yürümeleri, kürsü önünde toplanmalar)

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, birleşime on beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 11.35

(*) 38 S. Sayılı Basmayazı tutanağa eklidir.

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 11.53****BAŞKAN: Başkan Vekili Bekir BOZDAĞ****KÂTİP ÜYELER: Mustafa BİLİCİ (İzmir), Mahmut Atilla KAYA (İzmir)**

BAŞKAN – Saygıdeğer milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 14’üncü Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

3.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Bekir Bozdağ’ın, tutumu hakkındaki tartışmalar sonucu ara vererek konuyla ilgili değerlendirme yaptıklarına ve değerlendirmelerinin devam edeceğine ilişkin konuşması

BAŞKAN – Gündeme geçmeden önce, biraz önce tutumum hakkında yapılan tartışmalar sonucunda ara verdik ve arkada konuyu Grup Başkan Vekillerimizle istişare ettik, bir değerlendirme yaptık ve bu değerlendirmelerimizin devam edeceğini buradan ifade etmek isterim.

Şimdi, izninizle gündemin geri kalan kısmını icraya geçiyorum.

38 sıra sayılı On İkinci Kalkınma Planı’nın görüşmelerine devam ediyoruz.

**VI.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN
GELEN DİĞER İŞLER (Devam)****A) KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)**

1.- On İkinci Kalkınma Planının (2024-2028) Sunulduğuna Dair Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/770) (S. Sayısı: 38) (Devam)

BAŞKAN - Komisyon yerinde.

Yürütme temsilcisi yerinde.

Komisyon Raporu 38 sıra sayısıyla bastırılıp dağıtılmıştır.

Görüşmeler, Genel Kurulun 25 Ekim 2023 tarihli 12’nci Birleşiminde kabul edilen Danışma Kurulu önerisine ve 3067 sayılı Kalkınma Planlarının Yürürlüğe Konması ve Bütünlüğünün Korunması Hakkında Kanun’un 2’nci maddesi hükümlerine göre, planın tümü üzerinde mevcut bölümleri itibarıyla iki bölüm hâlinde yapılacaktır.

Bu görüşmelerde yürütmenin sunuş konuşması altmış dakika olup bölümler üzerinde konuşma süreleri siyasi parti grupları ile istemi hâlinde yürütme ve Komisyon için otuzar dakika, şahıs konuşmaları için her bölümde ikişer konuşmacı olmak şartıyla onar dakikadır. Siyasi parti gruplarının süreleri birden fazla konuşmacı tarafından kullanılabilir. Ayrıca, İkinci Bölüm görüşmelerinin sonunda Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunmayan siyasi parti temsilcilerinden birer milletvekiline istemleri hâlinde beşer dakika söz verilecektir.

Planın Cumhurbaşkanlığına geri verilmesine dair gerekçeli önergeler, planın bölümleri üzerindeki görüşmelerin bitimine kadar Başkanlığa verilebilecektir. Planın bölümleri üzerindeki görüşmeler tamamlandıktan sonra önerge verilemeyecektir. Planın Cumhurbaşkanlığına geri verilmesine ilişkin gerekçeli önergelerden yürütmenin katılmadıkları üzerinde Komisyon, yürütme ve önerge sahibi tarafından yapılan konuşmalar beşer dakika olacaktır.

Şimdi, planın sunuş konuşmasını yapmak üzere yürütme adına Cumhurbaşkanı Yardımcısı Sayın Cevdet Yılmaz'ı kürsüye davet ediyorum.

Buyurun Sayın Yılmaz. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Sayın Başkan, Gazi Meclisimizin çok değerli üyeleri; cumhuriyetimizin 100'üncü yılını tamamlamanın kıvanç ve mutluluğunu yaşadığımız bu tarihî günlerde Türkiye Yüzyılı vizyonunu hayata geçirmede yeni yol haritamız olacak On İkinci Kalkınma Planı görüşmeleri münasebetiyle Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan ve şahsım adına Meclis Genel Kurulunuzu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Bu ara biraz fazla seyahat ettim, üzerinize afiyet biraz üşütmüşüm, sesimde bir sıkıntı olursa şimdiden anlayışınızı beklediğimi ifade etmek isterim.

Yeni bir dönemin müjdecisi olarak önümüzdeki beş yıllık kalkınma hedeflerini ve 2053 uzun vadeli gelişme stratejimizi içeren, 2022 yılı Haziran ayından itibaren başlayan çalışmalar neticesinde katılımcı bir yaklaşımla hazırlanan On İkinci Kalkınma Planı 16 Ekim 2023 tarihinde Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından Gazi Meclisimize sunulmuştur. Planın Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonundaki görüşmeleri de Komisyon üyelerimizin kıymetli değerlendirmeleriyle 24 Ekim 2023 tarihi itibarıyla tamamlanmış bulunmaktadır.

Bilindiği üzere, Anayasa'mızın 166'ncı maddesi gereğince ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı planlamak devletimizin görevi olup kalkınma planlarında millî tasarrufu ve üretimi artırıcı, fiyatlarda istikrar ve dış ödemelerde dengeyi sağlayıcı, yatırım ve istihdamı geliştirici tedbirler öngörülmekte, kaynakların verimli şekilde kullanılması hedeflenmektedir. Bu doğrultuda hazırlanan kalkınma planları, ülkemizin ve milletimizin hak ettiği yüksek refah seviyesine ulaşılmasında toplumumuza yol gösterici politika belgeleri olarak kısa vadeli yaklaşımların ötesinde, uzun vadeli ortak amaç ve önceliklerimizi ortaya koymaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; cumhuriyetimizin birikimlerini temel alarak Türkiye Yüzyılı'nın kalkınma altyapısını oluşturan eser ve hizmetler son yirmi bir yılda her alanda Cumhurbaşkanımızın güçlü liderliğinde inşa edilmektedir. Bir asır önce istiklal mücadelesiyle mazlum halklara ilham veren Türkiye, şanlı tarihiyle, bugün de demokrasi ve kalkınmayı önceleyen atılımlarıyla her alanda milletimizin layık olduğu hizmetlerin en üst düzeyde sunulduğu müreffeh bir ülke olma yolunda emin adımlarla ilerlemektedir.

On İkinci Kalkınma Planı, önümüzdeki otuz yıllık bir perspektifle, 2053 vizyonuna ulaşmayı sağlayacak şekilde hazırlanmıştır. Geçmişte de planlarımızın bir kısmında belli perspektif planlarla beş yıllık planlar sunulmuştur; bu planımızda da otuz yıllık bir perspektif planı, planın başlangıç kısmına dercetmiş bulunmaktayız. Bu süreçte en önemli güç ve ilham kaynağımız, milletimizi müreffeh, onurlu, hür ve bağımsız bir şekilde yaşatma sevdasıdır. Bu çerçevede, Türkiye Yüzyılı'nın inşasında uzun vadeli yol haritamızı oluşturan On İkinci Kalkınma Planı döneminde milletimizin her bir ferdinin bugününü huzurla yaşamasını, aydınlık yarınlara umut ve güvenle bakmasını temin edeceğiz. Köklü demokrasisiyle hukukun üstünlüğünü ve siyasi istikrarı teminat altına almış, sosyal adaleti güçlendiren; küresel barışın, istikrarın ve adaletin sağlanmasında etkin bir güç hâline gelmiş müreffeh bir Türkiye yolunda hazırladığımız On İkinci Kalkınma Planı'yla kararlı bir şekilde uzun vadeli hedeflerimize yürüyeceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; On İkinci Kalkınma Planı, geçmişten gelen katılımcılık kültürümüze uygun olarak kamu kesimi, özel kesim, sivil toplum temsilcileri ile akademik çevrelerin katkılarıyla Strateji ve Bütçe Başkanlığımızın koordinasyonunda hazırlanmıştır. Plana, hazırlık

çalışmaları kapsamında 87 farklı alanda düzenlenen özel ihtisas komisyonlarımızda alanında uzman yaklaşık 8.500 kişi katkıda bulunmuştur. Ayrıca katılımcı bir yaklaşımla plan, internet sitesine konulmuş, vatandaşlarımıza bir anket uygulanmış, vatandaşlarımızın da görüşleri sorulmuştur. Buraya da 43 binden fazla vatandaşımızın katkıda bulunduğunu, yorum yaptığını ifade etmek isterim. Bu vesileyle şunun da altını çizmekte fayda görüyorum: Planlamanın hiçbir zaman modası geçmez, önemli olan nasıl bir planlama yaptığınızdır. Her ülkede planlama vardır, demokratik ve stratejik bir planlama anlayışını hükümetlerimiz benimsemiş durumdadır ve On İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda da bu anlayışı plan hazırlama sürecinden itibaren ortaya koymuş durumdayız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2053 perspektifinde plan hazırlıklarında dikkate aldığımız gelecek tasavvuruna göre bugünün dünyasındaki gelişmiş ekonomilerin oluşturduğu güç merkezlerinin görece ağırlığının azalacağı, küresel düzenin farklı oyuncuların katılımlarıyla stratejik iş birlikleriyle yeniden şekilleneceğini, bugünün demografik dengelerinin büyük ölçüde değişeceğini beklemekteyiz. Şimdiden, gerek üretimde gerek ticaretle gelişmekte olan dünyanın payının her geçen yıl arttığını görüyoruz. Satın alma gücü paritesine göre dünya üretiminden gelişmekte olan ülkelerin aldığı pay, gelişmiş ülkeleri geçmiş durumdadır ve bu eğilim devam etmektedir. Diğer taraftan, demografik olarak baktığımızda, 2050'lerde dünya nüfusunun 10 milyar sınırını aşacağını bekliyoruz ve yaşlanan bir dünya nüfusu olacak karşımızda. Özellikle rakamsal olarak da baktığımızda, 65 yaş üstü nüfusun gelişmiş ülkelerdeki payının yüzde 28'lere kadar çıkacağı, 80 yaş üstü nüfusun 500 milyonlara yaklaşacağı bir dünya görünüyor 2050'lerde. Dolayısıyla ekonomik yapısıyla, demografik yapısıyla farklı bir dünyaya gidiyoruz. Biz de planımızı yaparken dünyadaki bu eğilimleri dikkate alarak planlamamızı gerçekleştirdik. Önümüzdeki otuz yılda yine iklim değişikliğinin de etkisiyle kuraklık ve aşırı hava olaylarına bağlı olarak göç hareketlerinin yaygınlaşacağı, teknolojik gelişmelere bağlı olarak iş gücü piyasalarında tarihi değişimlerin yaşanacağı öngörülmektedir. Bazı meslekler belki ortadan kalkacak, yeni meslekler çıkacak, yeni beceriler tartışılacak ve dünya bu eğilimler ışığında yeniden şekillenecek. Bugünkü küresel eğilimler 2053'e dair risk ve fırsatları bir arada barındıran farklı senaryolara işaret ederken ülkemiz için her türlü senaryoyu öngörerek gerekli adımları şimdiden hayata geçirmek geleceğin dünyasında ülkemizin konumunun yükseltilmesinde belirleyici olacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; işte, bu küresel eğilimler ışığında önümüzdeki otuz yılı ilişkin olarak hedeflerimizi daha bir detaylandırmış durumdayız. Muasır medeniyetler seviyesinin üzerine çıkma hedefi bu planımızın, bu perspektifimizin elbette özünü, esasını oluşturmaktadır. 2053 yılına doğru vizyonumuz, Türkiye Yüzyılı'nda dünyadaki başlıca bilim, teknoloji, üretim, ticaret, kültür ve sanat merkezlerinden biri olarak insanlığa katkı sunan, millî ve manevî değerlerini koruyarak bölgesinin ve dünyanın barış, huzur ve refahı için küresel gelişmelere yön veren etkili, güçlü, müreffeh bir Türkiye'ye ulaşmaktır; vizyonumuz budur. Bu vizyona ulaşma yolunda 2053 hedeflerimizi detaylandırmış durumdayız. Otuz yıllık perspektif içinde üst gelir grubu ülkeler liginde bir ülke olarak dünyanın 10 büyük ekonomisi ve satın alma gücü paritesine göre ilk 5 ekonomisi arasında yer almayı hedefliyoruz. İmalat sanayisinin millî gelirdeki payını yüzde 30'un üzerine çıkarmayı, küresel mal ticaretinden yüzde 2'nin üzerinde pay almayı, yüksek teknoloji ürünlerin imalat sanayisi ihracatı içindeki payını yüzde 17'lere taşımayı ve kalkınma önceliklerimize helal getirmeden net sıfır emisyon hedefine ulaşmayı öngörüyoruz. İnsani gelişme endekslerinde ilk 20 ülke arasına girmeyi, ailenin güçlendirilmesini, gelir dağılımında adaleti sağlamayı, çalışma çağındaki her bireyin üretkenliğinden faydalanarak işsizlik oranını 2053 perspektifinde yüzde 5'lerin altına düşürmeyi hedefliyoruz. Bunun yanı sıra dünyanın en değerli 100 markası arasında en az 5 markamızın yer almasını, en az 5 üniversitemizin dünyanın ilk 100 üniversitesi arasında olmasını, ülkemizin Küresel Yenilik Endeksi'nde ilk 100 ülkeden biri olmasını ve AR-GE harcamalarının millî gelire oranının yüzde 4'lere çıkarılmasını

öngörüyoruz. Bugün yüzde 1.4'e ulaşmış durumdayız. Kalkınma planımızda beş yıllık perspektifte yüzde 2 sınırını aşmayı planlıyoruz, otuz yıllık perspektifte ise yüzde 4'leri hedefliyoruz. Ayrıca, 2053, İstanbul için çok anlamlı bir tarih. Kalkınma planındaki 2053 vizyonumuzda bu nedenle İstanbul'a özel bir perspektif de koyduk. Burada şunu söylüyoruz: İstanbul'un bilim, teknoloji, kültür, sanat, turizm, ticaret ve finansta küresel bir merkez olmasını, ülkemizin turizm gelirlerinde dünyada ilk 3 ülkeden biri ve sağlık turizminde dünyanın merkezi konumuna yükselmesini de hedefliyoruz. Tüm bu hedeflerimizi gerçekleştirme yolunda dinamik bir yaklaşımla politikalarımızı her daim güncellerken rotamızı ve önceliklerimizi plandaki ana çerçevemizi takip ederek şekillendireceğiz. Nereye gitmek istediğimizi biliyoruz; hedefimiz net ama bu yolda elbette bugünden öngörmediğimiz birçok iç, dış gelişmelerle karşılaşabiliriz. Nereye gitmek istediğinizi biliyorsanız bu gelişmelere göre birtakım güncellemeler yaparak hedefinize yürümeye devam edersiniz. Biz de bu perspektifle hareket ediyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; On İkinci Kalkınma Planı günümüz dünyasında karşı karşıya olduğumuz jeopolitik gerilimler, ticarete korumacılık ve bölgeselleşme, iklim değişikliği, salgın hastalıklar, doğal afetler, su, gıda ve enerji krizleri gibi yeni risk ve belirsizliklerin hâkim olduğu bir ortamda hazırlanmıştır. 2019-2023 döneminde dünya ekonomisi tarihi ortalamaların altına düşerek yüzde 2,5 civarında bir büyüme göstermiştir. 2023'te bunun yüzde 3 civarında olması beklenmektedir. Gelişmiş ekonomiler bu dönemde 1,4 büyürken gelişmekte olan ülkeler ortalama 3,3 büyümüşlerdir. Bu ekonomilerin 2023 yılında ise yüzde 1,5 ve yüzde 4 civarında büyümesi beklenmektedir, gelişmiş olanların 1,5, gelişmekte olanların 4 büyümesi beklenmektedir. Son üç yıla, salgının damga vurduğu son üç yıla baktığımızda -2020, 2021 ve 2022'yi kastediyorum- 2020-2022 döneminde dünya kümülatif olarak, birikimli olarak sadece yüzde 7 büyüebilmiştir. Aynı dönemde ülkemiz yüzde 20'ye yakın bir büyüme performansı gerçekleştirmiştir. Salgın sonrası dönemde küresel ticarete toparlanmayla dünya ticaret hacmi 2021'de 10,9, 2022'de 5,1 artarken, baktığımız zaman, Rusya-Ukrayna savaşı, jeopolitik gerilimlerle 2023 yılında maalesef dünya ticareti ivme kaybetmiştir. Bu yıl dünya ticaretinde beklenen artış yüzde 1'in altındadır, yüzde 0,9 civarında bir artış beklenmektedir. 2019-2023 yıllarını içine alan On Birinci Kalkınma Planı döneminde yıllık ortalama yüzde 1,9 oranında artan dünya ticaret hacminin 2024-2028 döneminde küresel finansal ve ekonomik koşulların etkisiyle 3,5 civarında artacağını öngörüyoruz; önümüzdeki dönem ticarete nispeten bir toparlanma dönemi olacaktır diye bekliyoruz.

Gelişmiş ekonomilerde istihdamı artırmaya yönelik politikaların etkisiyle 2019-2023 döneminde işsizlik ortalamaları yüzde 5,4 seviyelerine gerilemiştir ve bu eğilimin devam etmesini bekliyoruz. Gerek salgın gerek salgın sonrası koşullar nedeniyle birçok ülkenin kamu maliyesinde çok önemli bozulmalar gerçekleşmiştir, olumsuz birtakım gelişmeler olmuştur. 2024-2028 döneminde genel devlet brüt borç stokunun gayrisafi yurt içi hasılaya oranı gelişmiş ekonomilerde yüzde 113,1 ve yükselen piyasalar ile gelişmekte olan ekonomilerde ise yüzde 68,5 olarak beklenmektedir. Bu da ülkemizin yine nispi olarak güçlü olduğu alanlardan biridir, Türkiye çok şükür bu anlamda en olumlu noktada olan ülkelerden bir tanesidir.

Orta Doğu'daki jeopolitik gerilimler, başta petrol olmak üzere emtia piyasalarında ani hareketliliklere sebep olmakta ve emtia fiyatları daha oynak hâle gelmektedir. Gelişmiş ekonomilerde alınan sert önlemlere rağmen çekirdek enflasyon hâlâ yüksek seviyelerde seyretmekte ve hizmetler başta olmak üzere sektörel fiyat katılıkları ile piyasa aksaklıkları küresel toparlanma üzerinde baskı oluşturmaktadır. Dünyanın karşı karşıya olduğu şu anki politika meydan okuması şöyle ifade edilebilir: Bir yandan enflasyonu düşürme, istikrarı sağlama çabası var, bu yönde ortaya konan politikalar var; diğer yandan ise resesyona düşmeme, işsizliği artırmama, ekonomiyi belli bir seviyede tutma kaygısı var. Dolayısıyla dünyadaki politikaların bu iki temel kaygı çerçevesinde oluşturulduğunu ifade edebilirim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; küresel düzeyde söz konusu makro gelişmelerin yaşandığı bu dönemde Gazi Meclisimize sunduğumuz On İkinci Kalkınma Planı milletimizin temel değerlerini ve beklentilerini esas alarak kalkınma hedeflerimize ulaşılmasını sağlayacak kapsamlı bir yol haritası olacaktır. Ülkemizin muasır medeniyetler seviyesinin üzerine çıkarılması kalkınma planımızda temel hedefimiz olmaya devam edecektir. Yeşil ve dijital dönüşümü odağa alan, sanayi sektörünün tarım ve hizmetler sektörüyle bütünsel olarak başat rol üstlendiği, ülkemizin dünya ticaretindeki konumunu güçlendiren kaliteli finansman imkânlarının sağlandığı, nitelikli beşeri sermayeyle azami istihdam oluşturan istikrarlı bir büyüme modeli uygulanacaktır.

On İkinci Kalkınma Planı çerçevesinde hukukun üstünlüğünü, demokrasiyi, temel hak ve hürriyetleri güçlendirmek, iyi yönetim anlayışını kurumsallaştırmak, beşeri ve sosyal yapımızı geliştirmek, afete dirençli yaşam alanları, akıllı ve sürdürülebilir şehirler oluşturmak, ekonomide istikrar ve sürdürülebilirliği sağlamak, her alanda yeşil ve dijital dönüşüm odaklı rekabetçiliği tesis etmek, ihracata dayalı nitelikli büyümeyi sağlamak, enerji ve gıda arz güvenliğini tesis etmek ve uluslararası iş birlikleri ile stratejik ortaklıkları güçlendirmek konularında somut adımlar atılacaktır.

On İkinci Kalkınma Planı bu çerçevede 5 eksen üzerinde kurgulanmıştır; ilk eksenimiz, istikrarlı büyüme güçlü ekonomi eksenidir; 2'nci eksenimiz, yeşil ve dijital dönüşümle rekabetçi üretim eksenidir; 3'üncü eksenimiz, nitelikli insan, güçlü aile, sağlıklı toplum eksenidir; 4'üncü eksenimiz, afetlere dirençli yaşam alanları, sürdürülebilir çevre eksenidir; nihayet 5'inci eksenimiz ise adaleti esas alan demokratik iyi yönetim eksenidir.

Değerli milletvekilleri, küresel ekonomide belirsizliklerin ve gerginliklerin tırmandığı bir dönemde Türkiye ekonomisi diğer ekonomilerden olumlu ayrılmış, gelişmiş ülkelere yakınsama sürecini devam ettirmiştir. 2002 yılında 9.279 dolar olan satın alma gücü paritesine göre kişi başına gelirimiz 2022 yılında 37.445 dolara kadar yükselmiş, AB ortalamasına yakınsama oranı 2002 yılındaki yüzde 38,3 seviyesinden 2022 yılında yüzde 69'a kadar yükselmiştir. 2022 yılı itibarıyla satın alma gücü paritesi cinsinden millî gelirimizin büyüklüğü itibarıyla dünyada 11'inci büyük ekonomi konumundayız. Nominal rakamlarla, nominal dolarla hesapladığınızda ise geçen yıl 19'uncu sıradaydık, bu yıl sonu itibarıyla IMF tahminlerine göre 17'nci büyük ekonomi olarak hesaplanıyor Türkiye'yle ilgili ekonomik büyüklükler. 2023 yılı sonu itibarıyla millî gelirimizin ilk defa 1 trilyon doları aşmasını bekliyoruz, hatta 1,1 trilyona yakın seviyelerde gerçekleşmesini bekliyoruz. Plan dönemi sonunda ise millî gelir büyüklüğümüzün 1,6 trilyon dolara ulaşacağını düşünüyoruz, bekliyoruz, hedefliyoruz.

Plan döneminde sanayi sektörünün verimlilik ve rekabetçiliği odağına alan üretim yapısıyla büyümede başat rol üstleneceği, hizmetler sektöründe döviz kazandırıcı alanların çeşitleneceği, tarım ve enerji sektörlerinde arz güvenliğinin sağlanacağı, dengeli bir yapıda ülkemizin yıllık ortalama yüzde 5 oranında büyümesi ve 2028 yılı sonu itibarıyla fert başına gelirin 17.554 dolara ulaşması hedeflenmektedir, beklenmektedir. Bu yıl sonu itibarıyla ise 12 bin dolar hedefini aşmayı öngörüyoruz. Orta vadeli programımızda üç yıllık bir perspektifte ise 15 bin dolara yakın kişi başına gelir hedefimiz var.

Bu rakamlar şu açıdan da önemli: Dünya Bankasının hesaplamalarına göre 13.800 civarında kişi başına geliri aştığınız zaman yüksek gelirli ülkeler ligine terfi etmiş oluyorsunuz. Türkiye, bu dönemde, 13.800 dolar kişi başına nominal gelir sınırını aşarak yüksek gelirli ülkeler ligi içinde alt seviyelerden de olsa yerini alacaktır ve 2053 perspektifinde bunu adım adım daha ileriye taşıyacaktır.

İhracata dayalı bir büyüme yapısına erişme yolunda küresel ticaret ekseninde yaşanan değişim ve dönüşümler önem arz etmektedir. Bu kapsamda bir yandan geleneksel ihracat ürünlerimizin katma değerini yükseltirken, diğer taraftan küresel ölçekte hizmet ihracatının artan potansiyelinden daha fazla pay almak için gerekli dönüşüm süreçlerini dinamik bir şekilde yöneteceğiz. Ticaretle

uluslararası mevzuattan kaynaklanan düzenlemelerin ülkemiz dış ticareti üzerindeki yansımalarının hak ve menfaatlerimiz doğrultusunda müspet yönde güncellenmesi için çalışmalarımıza devam ederken ihracatta pazar çeşitliliğini sağlamak için girişimlerimizi hızlandıracamız. Tüm bu adımları hayata geçirerek cari işlemler açığını ülkemizin kalkınma süreci önünde yapısal bir sorun olmaktan çıkarmak istiyoruz; hedefimiz bu. Uzun vadeli kalkınma tarihimize baktığımızda kalkınmamızın önündeki en büyük kısıtlayıcı faktör cari açık meselesi olmuştur, bugünün meselesi değildir bu, tarihî bir geçmişti vardır; işte bu tarihî kısıtı ortadan kaldırmayı öngörüyoruz. Plan dönemi sonunda ihracatın 375 milyar dolar, turizm gelirlerinin 100 milyar dolar seviyelerine yükselmesi sonucunda cari işlemler açığının sıfıra yakın bir düzeyde gerçekleşmesini öngörmekteyiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bütüncül bir perspektifle para ve maliye politikalarını etkili bir şekilde kullanarak enflasyonla mücadelemizi kararlılıkla sürdürmeye devam edeceğiz. Özellikle belirtmek isterim ki makroekonomik istikrarın güçlendirilmesine yönelik öncelikli hedefimiz enflasyonu orta vadede kalıcı şekilde tek haneli rakamlara düşürmek ve fiyat istikrarımızı pekiştirmektir. Bu çerçevede, tüm politika araçlarımız etkin ve kararlı bir şekilde kullanılmaya devam edilecektir. Enflasyonla mücadelemizi sürdürürken hayat pahalılığının sebep olduğu olumsuzlukları bertaraf edecek şekilde gerekli politikalar da hayata geçirilecektir. Daha önceki dönemlerde olduğu gibi memur, işçi ve emekli vatandaşlarımızı enflasyonun olumsuz etkilerinden korumak ve refah seviyelerini arttırmak da önceliğimiz olmaya devam edecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; plan döneminde gerçekleşmesini öngördüğümüz büyümenin vatandaşlarımıza istihdam imkânları sunması ve gelir yaratması kritik önemdedir. Bu kapsamda, beşerî altyapımızın güçlendirilmesi büyümenin sürdürülebilirliğini sağlayacak, çalışma çağındaki bireylerin iş gücüne katılım fırsatlarını artıracak, iş gücü piyasasının değişen taleplerine uyum sağlamak amacıyla nitelikli ve odaklı eğitim yaygınlaştıracaktır. En büyük sermayemiz insan kaynağımızdır ve bunu da en etkili şekilde kullanmaya kararlıyız.

Plan dönemi boyunca büyüme hedeflerimizle uyumlu olarak 5 milyon ilave istihdam oluşturarak işsizlik oranının dönem sonunda yüzde 7,5 seviyesine düşmesini hedeflemekteyiz. Plan döneminde ulaşılması öngörülen büyüme hedefleri doğrultusunda küresel piyasalarla uyumlu, rekabet gücü yüksek, ülkemizin kalkınma sürecine düşük, maliyet ve giderek artan finansal araç çeşitliliğiyle katkı verebilen, sürdürülebilirlik ekseninde ilerleyen ve kurumsal yapısı güçlü bir finansal sektörün oluşturulması da amaçlanmaktadır. Finansal piyasalarda entegrasyonu, dijitalleşmeyi destekleyeceğiz. Katılım finans, kalkınma finans gibi alanlarda yine somut tedbirlerimiz var planda.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; kamu maliyesinde öngörülebilir bir yaklaşımla istikrarlı ve sürdürülebilir yapıyı daha da güçlendirmek temel amacımızdır. Maliye politikası, ekonomik büyümeyi desteklemek üzere enflasyon hedefi ve cari işlemler dengesiyle uyum içinde uygulanacaktır. Kamu kesimi harcamaları afet sonrası iyileştirmeye ve risklerin azaltılmasına dönük alanlar dışında mali konsolidasyon çabalarıyla kontrol edilecek ve mali disiplin önümüzdeki dönemde makroekonomik istikrarın önemli bir dayanağı olmaya devam edecektir. Mevcut harcama programları titizlikle incelenerek daha etkin hâle getirilecek, vergi tahsilatında verimlilik artırılacak ve vergi adaletini güçlendiren, vergi tabanını genişleten reformlar yapılacaktır. Gayrisafi yurt içi hasılaya oranla 2023 yılında yüzde 6,4 olarak tahmin ettiğimiz kamu kesimi borçlanma ihtiyacının plan dönemi sonunda yüzde 1,8'e; yine yüzde 6,4 olarak tahmin ettiğimiz merkezî yönetim bütçe açığı oranının ise yüzde 2'ye düşeceği öngörülmektedir. Bu yıl ve gelecek yıl deprem harcamalarımız çok ağırlıklı. Dolayısıyla 2023 ve 2024'te geçici olarak kamu açıklarının, bütçe açıklarının millî gelire oranında bir yükselme söz konusu ama bu geçici bir yükselme. Bu iki yılın ardından, 2025'le başlayan süreçte kamu mali dengeleri geçmiş ortalamalarına yakın ve Maastricht Kriterleri'ne de uygun bir şekilde devam ettirilecektir.

Millî gelirimizin 2003-2022 dönemindeki yüzde 5,4'lük reel ortalama büyüme hızına karşın, aynı dönemde imalat sanayi yüzde 6,1 büyüyerek ülkemiz refahına daha fazla katkıda bulunmuştur. İmalat sanayisi verimlilik artışındaki kritik rolü nedeniyle ülkelerin kalkınmasında ve sürdürülebilir büyümesinde büyük önem arz etmekte, ihracat potansiyeli sayesinde döviz geliri ve teknoloji transferine imkân sağlamaktadır. Plan dönemi boyunca uygulayacağımız politikalarla başta öncelikli sektörler olmak üzere, sanayide teknoloji, yenilikçilik, ürün kalitesi, verimlilik ve ihracat kapasite artışı sağlanacak, endüstriyel kapasitemizi dönüştürecek, iş ve yatırım ortamını iyileştirecek ve rekabetçiliğimizi daha da artıracaktır. Siyasi ve ekonomik istikrar, öngörülebilirlik ve yatırımcı dostu politikalarla yüksek teknoloji ve daha üretken alanlarda doğrudan yabancı yatırımı artıracak, iş ve yatırım ortamını daha da iyileştireceğiz. Son yirmi yılda 260 milyar dolar civarında uluslararası doğrudan sermaye Türkiye'ye geldi. Önümüzdeki dönemde atacağımız bu adımlarla bu sürecin yine hızlanmasını ve ülkemize daha fazla kalıcı, uzun vadeli sermayenin gelmesini bekliyoruz.

Ayrıca, imalat sanayisinde başta öncelikli sektörler olmak üzere tüm sektörlerde yüksek katma değerli üretim yapısını sağlamak amacıyla sanayi envanteri oluşturulacak, sanayi ana planı hazırlanacak, veriye dayalı sanayi politikaları oluşturularak uygulanacaktır. Ara malı, stratejik ürün ve teknolojiler için ürün bazlı çalışmalar yapılarak yatırım yol haritaları hazırlayacağız. Başta OSB'ler olmak üzere uygun yatırım yerlerinin geliştirilmesini, artırılmasını, kiralama ve tahsis süreçlerinin kolaylaştırılmasını sağlayacağız. Demir yolu yük taşımacılığının payı artırılacak, limanlar ve yük merkezlerinin üretim merkezleriyle iltisak hatları bağlantıları tamamlanacaktır.

Savunma sanayisinde oluşan ve gururla takip ettiğimiz teknolojik kabiliyetleri daha ileri noktalara taşıyacağız. Ayrıca, buradan elde ettiğimiz teknolojik kabiliyetleri sivil endüstrilere yaygınlaştırma yönünde çabalar ortaya koyacağız. Bu kapsamda, savunma sanayisi ihracatının bu yıl sonu itibarıyla 6 milyar dolara ulaşması beklenen hacminin plan dönemi sonunda 11 milyar dolara yükselmesini ve yerlilik oranının yüzde 80'den yüzde 85'lere yükselmesini bekliyoruz.

Değerli milletvekilleri, planda üretimin ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlarını bütüncül olarak ele alan, teknoloji kullanım düzeyi ve verimliliği yüksek, örgütlü, rekabetçi, arz-talep dengesi çerçevesinde planlı üretim yapan, doğal kaynakları etkin ve sürdürülebilir kullanan ve toplumun yeterli ve dengeli beslenmesini sağlayan bir tarım sektörü hedeflenmektedir. On İkinci Kalkınma Planı döneminde üretim maliyetlerinin düşürülerek tarımsal üretimin sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla üreticilerimize girdi ve fark ödemesi desteklerini sağlamaya devam edeceğiz. Tarımsal altyapının güçlendirilmesi amacıyla 750 bin hektar alan ilave sulamaya açılacak ve böylece ekonomik olarak sulanabilir arazilerimizin yüzde 92,4'ünü plan dönemi sonu itibarıyla sulamış olacağız. Bununla eş zamanlı olarak 2,5 milyon hektar alanda arazi toplulaştırmayı yapmayı öngörüyoruz. Ayrıca, üretici örgütlerinin kurumsal ve beşerî yapılarını güçlendirmeyi de bu dönemde önemli bir politika hedefi olarak ortaya koyuyoruz. Orman yangınlarını önleyici tedbirlerin artırılmasını sağlamak, karar desteklerini güçlendirmek, kara ve hava taşıt filosunun artırılmasını sağlamak da bu dönemde yine benimsediğimiz tedbirler arasında.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu planda enerji sektörü öncelikli gelişme alanlarımız arasına dâhil edilmiş olup enerjinin sürekli, kaliteli, sürdürülebilir, güvenli ve karşılanabilir maliyetlerle arzını ve kaynak çeşitlendirilmesini hedefliyoruz. 2053 yılı net sıfır emisyon hedefini esas alarak, yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarını değerlendirerek, kendine yeterliliği en üst seviyeye yükselten, nükleer teknolojiyi elektrik üretiminde kullanan, enerji verimliliğini artıran, enerji teknolojilerinde yerleşmeyi öncelleyen, yeni teknolojileri entegre eden ve uluslararası enerji ticaretinde stratejik konumumuzu güçlendiren rekabetçi bir enerji sektörüne ulaşmayı hedefliyoruz. Akkuyu Nükleer Güç Santrali'ni bütün üniteleriyle devreye alacak ve ilave nükleer santral kurulumlarına yönelik çalışmalara devam

edeceğiz. Sakarya Gaz Sahası'ndan üretilecek doğal gazın ekonomiye kazandırılmasına yönelik faaliyetleri yoğun bir şekilde sürdürecektir, Tuz Gölü Doğal Gaz Yer Altı Depolama Tesisi'nin kapasitesini artıracaktır. Madencilik ürünlerinin yurt içinde işlenmesine ve uç ürün geliştirilmesine öncelik verecek, katma değeri artırıcı bir anlayışla kara ve denizlerde petrol ve doğal gaz arama faaliyetlerine yoğun bir şekilde devam edeceğiz. Gabar petrolleri ve Karadeniz doğal gazı keşfi örneklerinde olduğu gibi, bu alanda somut projeleri hayata geçirmeye kararlıyız. Yurt dışında uygun yatırım ve üretim imkânları belirlenerek maden, petrol ve doğal gaz arama ve yatırım konularında uluslararası alanda da iş birliklerimizi geliştireceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; turizm öncelikli alanında Türkiye'nin zengin kültürel mirası ve doğal güzellikleri her mevsime hitap eden, nitelikli insan kaynağı ve yüksek hizmet kalitesiyle rekabetçilik ve sürdürülebilirlik anlayışıyla dünyanın en çok tercih edilen turizm ülkeleri arasında yer alması hedeflenmektedir. Bu kapsamda, 2028 yılında 82 milyonu aşan turist sayısı ve 100 milyar dolar civarına ulaşmış turizm geliri hedefliyoruz. Bu şekilde, aynı zamanda, kişi başına turizm gelirini artırmak da önemli bir hedef olarak planımızda yer almış durumda. Bundan sonra, sayıdan daha ziyade kişi başına geliri artırma hedefiyle hareket edilecektir.

Değerli milletvekilleri, "İş ve Yatırım Ortamı" başlığı altında işlemlerin en az evrak sayısı, en kısa süre ve en düşük maliyetle yapılmasını hedefliyoruz. Bürokratik ve hukuki öngörülebilirliği önümüzdeki dönemde daha da güçlendireceğiz. Nitelikli uluslararası doğrudan yatırımlardan daha fazla yararlanılması yoluyla, yatırım, üretim, istihdam ve ihracat artırılarak ülkemizin yurt içi ve uluslararası piyasalar için tedarik ve üretim merkezi hâline gelmesini sağlayacağız. Bu doğrultuda, AR-GE harcamasının gayrisafi yurt içi hasılaya oranının plan dönemi sonunda 2,05 düzeylerine ulaşmasını öngörüyoruz. Ülkemizde millî teknoloji hamlesinin gerçekleştirilmesine yönelik kritik sektörlerde gerekli AR-GE altyapısının tesis edilmesi hızlandırılacaktır. KOBİ ve girişimcilerin niteliklerini dikkate alan odaklı politikalar aracılığıyla KOBİ'lerin finansmana erişim imkânlarının ve kurumsallaşmalarının geliştirilmesi bir diğer hedefimizdir. KOBİ'lerin yenilikçilik kapasitelerinin ve ölçeklerinin büyütülerek tedarik zincirlerinde daha güçlü bir şekilde yer almalarını, küçük ve orta ölçekli işletmelerimizin daha etkin ve verimli olarak büyümeye ve istihdama katkılarının artırılmasını sağlayacağız. Fikrî mülkiyet hakları konusunda da yine bu dönem gerek yurt içinde gerek yurt dışında bu hakların korunması yönünde gerekli adımları atmaya devam edeceğiz. Diğer taraftan, marka hususlarında katkı sunmaya, destek olmaya ve markalaşmayı teşvik eden bir anlayış içinde hareket etmeye devam edeceğiz.

Değerli milletvekilleri, her çağın dengelerini temelden etkileyen bir unsur mutlaka olmuştur. Bu anlamda, çağımızı etkileyen temel eğilimin dijitalleşme olduğu ifade edilebilir. Dijitalleşme sürecini daha etkin yönetebilmek için dijital dönüşümü planın temel odaklarından biri hâline getirdik. Fiber ve mobil altyapıların daha da yaygınlaşması sağlanacak, bu alanda sektörel rekabet etkinleştirilecektir. Ülkemizin yapay zeka alanındaki hamlelerini hızlandırmak ve tamamlamak için veri stratejisi, bulut bilişim stratejisi ve dijital devlet stratejisi gibi alanlarda bütüncül tematik stratejiler hayata geçirilerek kurumsal yapılanma, mevzuat ve teknik altyapı oluşturulacaktır. Böylelikle mevcut iş ortamı ekosistemimizin dijital ortamla desteklenmesi sağlanacaktır. Millî çözümlere dayalı siber güvenlik ekosisteminde yer alan ürün ve hizmetler küresel muadiller seviyesine ulaşacak, yapay zekâ alanında da bir ekosistem geliştirilecektir. Plan döneminde e-devlet hizmetlerinin etkili bir şekilde kullanılması ve yaygınlaştırılmasıyla vatandaş odaklı hizmet sunumu ilkesi uygulanmaya devam edilecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye, coğrafi konumunun avantajlarıyla kara yolu, hava yolu, demir yolu, deniz yolu dâhil bütün modlarda faaliyet gösterebilecek stratejik bir ülke konumundadır. Ülkemizin bu avantajından faydalanabilmesi için yirmi bir yılda ulaştırma altyapısına

190 milyar doların üzerinde yatırım yaptık; iyi ki de çok yatırım yapmışız, bugün tüm dünya yatırım maliyetinde aşırı bir artışla karşı karşıya. Geçmişte yaptığımız yatırımların fiziki karşılığı bugün bu parasal değerle oluşturulamaz. Dolayısıyla yirmi yılda bütün farklı finans modlarıyla birlikte yatırımlara verdiğimiz önem ve yatırımları artırmış olmamız gelecek açısından ülkemize de çok sağlam, güçlü bir zemin oluşturmuştur. Bu kapsamda, üretim, tüketim ve ticaret merkezlerini birbirine bağlamak amacıyla farklı taşıma modlarını yaygınlaştırmaya devam edeceğiz. Özellikle demir yolları bu dönemde en temel öncelik alanımız olacak.

Demir yollarının üretim alanlarıyla, limanlarla, ticaret merkezleriyle bağlantısı, mevcut altyapımızın geliştirilmesi, yenilenmesi, yeni hatların oluşturulması bu dönem temel bir öncelik olacaktır. Diğer alanlardaki eksiklerimizi de tabii ki gidermeye devam edeceğiz.

Denizcilik sektöründe rekabetçi, teknolojik ve sürdürülebilir bir liman altyapısıyla küresel düzeyde önemli bir konuma yükselme hedefini de kararlı bir şekilde takip edeceğiz. Öte yandan, havaalanı yatırımlarımıza, diğer konularda, modlarda yatırımlarımıza da devam edeceğiz.

Şehir içi ve şehirler arası ulaşım altyapısını iklim değişikliği ve afetlere karşı güvenli hâle getirmek adına risk analizleri yapılacak ve gerekli güçlendirme projelerini hayata geçireceğiz.

Değerli milletvekilleri, ülkemizin üretici ve tüketici haklarının korunduğu, kalite odaklı, kolay ve düşük işlem maliyetli bir ticaret ortamına sahip olması sağlanacaktır. Ticarete perakende bilgi sistemi uygulamaya alınacak, toptancı hallerinin modernizasyonu sağlanacak ve buna dönük mevzuat çalışmaları tamamlanacaktır.

E-ihracatın ihracat içindeki payı ciddi bir şekilde artırılacaktır. Bugün yüzde 1'in altında olan bu pay, plan dönemi sonunda yüzde 10'lara kadar çıkarılacaktır. Diğer taraftan, Türkiye e-ihracat platformu, e-ihracat konsorsiyumları hayata geçirilecek, şirketlerin, pazar yerlerinin ve perakende e-ticaret sitelerinin yurt dışında satış yapabilmeleri desteklenecektir.

Oluşturduğumuz etki değerlendirme sistemiyle devlet yardımlarımız, desteklerimiz gözden geçirilecek, etkili olmayanlarla ilgili kararlar alınacak ve çok daha etkin, yeni dönemin önceliklerine de uygun bir devlet yardımları, destekleri sistemi oluşturulacaktır.

Diğer yandan, eğitimde bireylerin kişilik ve kabiliyetlerini geliştiren, fırsat eşitliğine dayalı, kaliteyi yükselten bir dönüşüm programı devam ettirilecektir. Kapsayıcı, fırsat eşitliğine dayalı, kaliteli bir eğitime ve hayat boyu öğrenme imkânlarına erişimin sağlanması en önemli önceliklerimiz arasındadır. Daha kaliteli eğitim ve yaygınlaştırılması meslek odaklı eğitim imkânlarıyla iş gücünün yetkinlikleri ve iş hayatıyla uyumu geliştirilecektir. Ayrıca, dünya akademik başarı sıralamasında 2028 itibarıyla en az 10 üniversitemizin ilk 500'e girmesini hedefliyoruz.

Değerli milletvekilleri, kalkınma hedeflerine ulaşılmasında önemli unsurlardan biri de sağlık hizmetleridir. Sağlık hizmeti sunumunda bölgeler arası dengesizlikleri gidermeye devam edeceğiz, fiziki altyapıyı, insan kaynağını geliştireceğiz. Koruyucu ve önleyici sağlık hizmetlerine özel bir önem ve öncelik vereceğiz. Aile hekimliğini bu anlamda daha da geliştireceğiz, aile hekimi başına düşen nüfus sayısını 3.040'tan 2.700'lere kadar düşüreceğiz. Yine, sağlık altyapısını geliştirmeye ve nitelikli yatak sayısını artırmaya devam edeceğiz. Bağımlılıkla, uyuşturucu madde kullanımıyla mücadelemizi de çok yönlü bir şekilde devam ettireceğiz. Sağlık alanında yine dijitalleşmeden en üst seviyede yararlanacak, dijital sağlık teknolojilerini yaygınlaştıracacağız ve nihayet -az önce bahsettiğim temel çerçevemiz içinde- sağlık turizmine de yine önemli bir yatırım yapacağız ve burada da dünyanın önde gelen ülkeleri arasında yerimizi alacağız.

Sağlıklı bir toplumsal yapının temini ve kalkınmanın sürdürülebilirliği için aile kurumu ve aile kurumunun güçlendirilmesi de çok çok önemli. Bu çerçevede, iş ve aile yaşamının uyumlaştırılmasına, aileye yönelik sunulan hizmetlerin niteliğinin ve niceliğinin artırılmasına yönelik çalışmalarımız devam

edecektir. On İkinci Kalkınma Planı döneminde kadınların başta eğitim ve istihdam olmak üzere hayatın tüm alanlarındaki fırsat ve imkânlardan eşit biçimde faydalanmalarının, her türlü şiddet ve ayrımcılıktan uzak bir şekilde yaşamalarının sağlanması ile her alanda ve her düzeyde temsil edilmelerine ve güçlendirilmelerine yönelik çalışmalara odaklanacağız. Kadın istihdamını artırmak üzere kaliteli, ekonomik ve erişilebilir bakım hizmetlerine ilişkin alternatif modeller geliştirilecek, girişimcilik, finansal ve dijital okuryazarlık, kooperatifçilik gibi alanlardaki programların kapsamı genişletilecektir.

Güçlü ve sürdürülebilir bir toplumun önemli bir parçası olan çocuklar, ülkemizin kalkınma hızı, gelişmişlik seviyesi ve uluslararası konumu bakımından geleceğimizin teminatıdır. Bu anlamda, gelişmiş ve çoğu gelişmekte olan ülkelerle kıyaslandığında yüksek çocuk ve genç nüfus oranına sahibiz. Bu nüfus potansiyelini de en iyi şekilde değerlendirmeye dönük politikaları dercetmiş durumdayız. Çocuklarımızın fiziksel, sosyal ve zihinsel gelişimlerini destekleyici kültürel, sanatsal, bilimsel ve sportif faaliyetleri özendirerek, yaygınlaştıracak ve erişilebilir hâle getireceğiz. Plan döneminde gençlerimizin eğitim hayatında kalmalarını sağlayacak, daha erken yaşlarda etkin ve meslek danışmanları hizmetleri sunularak yetenekleri doğrultusunda yönlendirilmeleri gerçekleştirilecektir. Gençlerin de yine birçok alana, çok boyutlu bir şekilde katılmaları, karar alma süreçlerine katılmaları desteklenecek, bağımlılıkla çok yönlü mücadele sürdürülecektir.

Engelliliğin önlenmesi, en aza indirilmesi, diğer taraftan engelli vatandaşlarımızın yine, tüm toplumsal çalışmalara en rahat şekilde erişimini sağlayacak şekilde, eğitimden istihdam politikalarına kadar bugüne kadar uyguladığımız politikalar devam ettirilecek, daha da güçlü bir şekilde önceliklendirilecektir. Engelli bireylerin özellikle kültürel aktivitelere ve spora katılımını teşvik edici tedbirler alınacaktır.

Değerli milletvekilleri, kültür ve sanat mirasımızın zenginliğini koruyup geliştirmek de yine son derece kıymetli. Bu anlamda, kent tasarımlarının, imar planlarının, toplu konut ve kamu binalarının peyzaja, şehrin dokusuna, estetiğine ve kimliğine katkı sağlamasına özen gösterilecek, kentsel dönüşüm uygulamalarının kültürel kimliğe ve yapıya uygunluğu gözetilecektir.

Türkçenin zenginliği ortaya çıkarılarak dünyada yaygın ve geçerli bir dil hâline gelmesi ve hayatın her alanında doğru kullanımı desteklenecektir. Kültür endüstrileri ve kültürel girişimlere yönelik mevcut desteklerin etki analizi yapılacak; kapsayıcı, objektif ve kolay erişilebilir destek mekanizmaları geliştirilecek, fikrî mülkiyet hak sahipliği korunacaktır. Türk sinemasının dünyada tanınan bir marka hâline gelmesi için sinema endüstrisinin gelişimi sağlanacak, uluslararası rekabetçilik desteklenecektir.

Yine, spor alanında, sporun her dalına çocuklarımızın yönlendirilmesi, bir diğer taraftan, bir endüstri olarak sporun geliştirilmesi konusunda gerekli tedbirler düşünülmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sosyal hizmet ve yardımlarda da ihtiyaç duyan tüm kesimlerin yanında olmaya ve kalkınma sürecinde hiç kimseyi geride bırakmamaya büyük bir önem ve öncelik veriyoruz. Sosyal yardımlar aile odaklı bir yaklaşım çerçevesinde, fert başına asgari bir geliri garanti edecek, mükerrerlikleri engelleyecek ve iş gücüne katılmaya da engel olmayacak şekilde, bütünleşik bir yapıda yeniden kurgulanacak ve yoksulluğun tüm yönleriyle mücadelemiz devam edecektir. On İkinci Kalkınma Planı döneminde ekonomik büyümeyle oluşacak gelirin topluma adil dağılımı ve gelir dağılımı eşitsizliklerinin daha da aşağıya çekilmesi yönünde politikalarımız uygulanacaktır.

Az önce bahsettim, yaşılanıyoruz; bu gerçeği kabul etmek zorundayız. Bu yıl itibarıyla -zannediyorum- 65 yaş üstü nüfusumuzun toplam nüfusumuza oranı yüzde 10'u aşmış oluyor. Dolayısıyla, önümüzdeki dönem yaşlılık politikaları da çok çok kıymetli. Aktif ve sağlıklı yaşlanma için yaşlılarımıza sunulan sağlık ve bakım hizmetlerinin etkinliği ve kalitesi artırılacaktır. Yaşlıların sağlık kuruluşlarına gitmelerini gerektirmeyen düzenlemeler ve takip sistemleri oluşturulacak, telebakım

ve telesağlık gibi hizmetler yaygınlaştırılacaktır. Bilgisi, tecrübesi, sahip olduğu kültürel birikimiyle nesiller arası bağımızı da güçlendiren yaşlılarımızın sosyal dışlanmaya uğramaması yönünde de etkili bir şekilde politikalar hayata geçireceğiz.

Değerli milletvekilleri, dünya genelindeki çatışmalar ve krizler ciddi bir göç sorununun yaşanmasına ve ülkemizin bu göç sorunundan en fazla etkilenen ülkeler arasında olmasına neden olmaktadır. On İkinci Kalkınma Planı döneminde bütüncül, özgün, değişen ihtiyaç ve şartlara göre yenilenebilen, etkin ve sürdürülebilir bir göç yönetiminin sağlanarak düzensiz göçün önlenmesini amaçlıyoruz. Ülkemizde geçici koruma ve uluslararası koruma altında bulunan kişilerin sosyal, ekonomik ve kültürel hayata uyumunu destekleyeceğiz. Düzensiz göçle etkin mücadele edilecek ve yabancıların gönüllü geri dönüşlerini sağlayacak, düzensiz göçle mücadelede kaynak ülkelerde ve sınırlarımızda önleyici tedbirleri etkili bir şekilde hayata geçireceğiz.

Değerli milletvekilleri, Kahramanmaraş ve Hatay depremleri cumhuriyet tarihi boyunca etkisi en fazla olan depremler olarak hayata geçmiştir. On İkinci Kalkınma Planı döneminde de en temel önceliklerimizden biri afet konusudur ve ilk defa bir planda afet konusu eksenlerden biri hâline getirilmiştir. Bu planımızın 5 temel ekseninden bir tanesi afetlerle mücadeledir, bir taraftan afetin yaralarını sarma diğer taraftan afet risklerini azaltarak önümüzdeki dönemde çok daha güvenli bir şekilde geleceğe yürümemizi sağlamaktır. Bu çerçevede, afetlere dirençli yaşam alanları kapsamında yerleşim yerlerinin ve toplumun afetlere karşı dirençliliğinin artırılması, afet risk ve zararlarının azaltılarak can ve mal kayıplarının asgari düzeye indirilmesi ve mümkünse sıfır düzeyine indirilmesi, bu şekilde tüm toplumda bir farkındalık oluşturulması hedeflenmektedir. Bunun yanı sıra tüm sektörlerde afet yönetimine ilişkin politikalara yer verilmiştir. “Afet” başlığı altında incelediğimiz konular dışında, diğer tüm sektörlerin içine de afet perspektifini dercetmiş, entegre etmiş bulunmaktayız.

Değerli milletvekilleri, şehirleşmede yenilikçi çözümlerin geliştirilmesi için kentsel hizmetlerde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı artırılacak, özellikle afete dirençli şehirleşmenin sağlanmasına yönelik mekânsal analiz altyapısı güçlendirilecektir. Kentleşme, nüfus artışı, yenileme ve afetten kaynaklanan konut ihtiyacının arz-talep dengesi gözetilerek karşılanmasını temel bir politika olarak benimsiyoruz. Bir yandan afette yıkılan konutları inşa ediyoruz, diğer yandan Meclisimizin önümüzdeki günlerde takdirine sunulacak olan kentsel dönüşümde büyük bir atılım, büyük bir hızlanmayı öngörüyoruz, diğer yandan da sosyal konut projelerimizi çok daha üst seviyelere çıkarmayı düşünüyoruz. Bütün bu çabalarımızın sonucunda Türkiye’de konut arzının çok daha farklı bir düzeye çıkacağını bekliyoruz.

Değerli milletvekilleri, plan döneminde sürdürülebilir kırsal kalkınma anlayışıyla kırsal yaşam kalitesini iyileştirmeye devam edeceğiz. KÖYDES gibi programlarımızı etkili bir şekilde yine uygulama çabası içinde olacağız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ekonomik ve sosyal kalkınmanın sağlanması; bağımsız, tarafsız ve şeffaf yargı sisteminin egemen olduğu hukuk devleti ile demokrasi ve iyi yönetim ilkelerinin etkin bir şekilde uygulanmasıyla mümkündür. On İkinci Kalkınma Planı döneminde temel hak ve özgürlükleri koruyan, hak ihlallerine karşı etkin mücadele eden, hızlı, öngörülebilir, adil, şeffaf, hesap verebilir, erişilebilir, güvenilir ve insan odaklı bir yönetim anlayışı adalet sisteminin temeli olmaya devam edecektir. Şunun altını çizmek isterim: Adalet sadece mülkün değil, kalkınmanın da temelidir -tabii ki orada “mülk” dediğimiz yönetim, devlet-adalet sadece devletin değil, kalkınmanın, gelişmenin ve bu hedeflere ulaşmanın da temelidir.

Plan döneminde hukukun üstünlüğünü ve insan haklarını güvence altına alan, daha özgürlükçü, katılımcı ve kapsayıcı sivil bir anayasanın hazırlanması öncelikli hedeflerimiz arasındadır. Hukukun üstünlüğü ve hukuk devletinin gerekleri doğrultusunda, yargı süreçlerinin adil, hızlı ve etkin şekilde

işlemesi, öngörülebilir olması, adalete erişimin kolaylaştırılması ve adalet sistemine duyulan güvenin daha da artırılması temel amaçlarımızdandır. Hukukun üstünlüğü ve hukuk devleti ilkeleri çerçevesinde güvenliğimizin tüm yönleriyle ele alınarak huzur ve güven ortamının sürdürülebilir kılınması yine temel önceliklerimiz arasındadır. Bir ülkede güven yoksa, insanlar kendilerini güvende hissetmiyorlarsa o ülkede kalkınmayı, gelişmeyi bekleyemezsiniz. Bir taraftan etkili işleyen bir adalet sistemi, temel hak ve özgürlükler, diğer taraftan tüm terör odaklarıyla kararlı bir şekilde mücadeleyle tahkim edilmiş bir güvenlik ortamı yine kalkınmamız için de olmazsa olmazlarımızdandır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ülkemiz uluslararası kalkınma iş birliğini küresel barış ve güvenliği esas alan, insan odaklı ve refahın adil dağılımını önceleyen bir yaklaşımla ele almaktadır; son dönemde yaşadığımız gelişmeler bu yaklaşımımızın ne kadar önemli olduğunu bir kere daha göstermiştir. Kurallara dayalı uluslararası sistem ve bu sistemin merkezindeki Birleşmiş Milletler maalesef yaşadığımız insani trajediler karşısında etkili çözümler üretememektedirler. Türkiye küresel yönetişimin reforme edilmesi, daha adil bir küresel yönetim sisteminin oluşması konusunda çabalarını aralıksız devam ettirmektedir, devam ettirecektir. Bölgemizde yaşanan bu hiçbirimizin tahammül edemeyeceği ölçekte ihlaller içeren çatışmalara dönük olarak da tansiyonu düşürücü, ateşkes sağlayıcı, uzun vadeli kalıcı barış sağlayıcı çabalarımızı sürdüreceğiz. Tarihî birikim ve kalkınma tecrübemiz ışığında, birlikte kalkınma ilkesini merkeze alarak devam edeceğiz. Dünyaya da baktığınızda ülkeler tek başlarına kalkınmıyorlar, çevreleriyle birlikte gelişip kalkınıyorlar. Dolayısıyla biz de Balkanlarla, Kafkaslarla, yine, Orta Doğu'yla, komşularımızla birlikte gelişerek kalkınacağız ve bu anlamda her türlü kalkınma iş birliğini gerçekleştireceğiz. Binde 7 oranında resmî kalkınma yardımı yapan bir ülke olarak dünyada da bu konuda öncü ülkelerden biriyiz ve bu konuda da yine dünyadaki standartların üzerinde bir performansımız var. Avrupa Birliğiyle ilişkilerimizi de sürdürmeye devam edeceğiz, katılım sürecini maalesef kendi dar ulusal hesaplarıyla engellemeye çalışan ülkeler var, onlara rağmen gümrük birliğimizi güncelleme, vize kolaylığı sağlama başta olmak üzere ülkemizin lehine olacak her türlü çalışmayı Avrupa Birliğiyle de sürdürmeye devam edeceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemiyle birlikte, yürütmenin etkin ve hızlı karar alma mekanizmaları aracılığıyla On İkinci Kalkınma Planı'nın etkili şekilde uygulanmasını sağlayacağız. Bazen “Bu plan ne olacak, uygulanacak mı?” diye tartışmalar oluyor. Aslında, yeni sistemle birlikte şöyle güzel bir tablo oluştu: Seçimlerden hemen sonra beş yıllık bir perspektifle planlar Meclisimize geliyor. Hükûmetin süresi ile planın süresinin örtüşmesi planlardaki siyasi sahiplenme bakımından çok kıymetli. Katılımcı bir şekilde hazırlanan, sosyal sahiplenmeyle ve siyasi sahiplenmeyle planlar uygulanma açısından da daha fazla şans yakalamaktadırlar. Bir taraftan da teknik düzeyde Strateji ve Bütçe Başkanlığımız planla ilgili etkili bir izleme mekanizması kuracak, planın uygulanması her yıl raporlanacaktır.

Sayın Başkan, Gazi Meclisimizin çok değerli üyeleri; katılımcı bir süreçte, yoğun bir çalışma dönemi sonucunda hazırlanarak yüce Meclisimizin görüşüne sunulan On İkinci Kalkınma Planı'nın hedef ve politikalarını Meclis Genel Kurulumuzun siz değerli üyelerine aktarmış bulunmaktayım.

Sözlerimin sonunda Türkiye Yüzyılı'na yaptığımız vurguyla birlikte bundan sonra yine, tam yüz yıl önce gerçekleştirilen İzmir İktisat Kongresi'ne bir atıfla sunumumu tamamlamak istiyorum. Bu kongrede, İzmir İktisat Kongresi'nin müzakereleri sonucunda Gazi Mustafa Kemal Atatürk tarafından ifade edilen şu sözü hatırlatmak isterim: “Siyasi ve askerî zaferler ne kadar büyük olurlarsa olsunlar, iktisadî zaferlerle taçlandırılmazlarsa meydana gelen zafer kalıcı olmaz.” Evet, değerli milletvekilleri, siyasi ve askerî zaferler ne kadar büyük olursa olsun iktisadi, sosyal kalkınma perspektifiyle tahkim edilmezlerse ne tam bağımsızlığı sağlayabilirler ne de insanımıza hak ettiği refahı sağlayabilirler. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

Türkiye Yüzyılı'nda yeni ekonomik zaferlere ulaşma yolunda yol haritamızı işaret eden On İkinci Kalkınma Planı'mıza görüş, yapıcı eleştirici ve önerilerle katkı sunacak değerli vekillerimize şimdiden yürekten teşekkür etmek istiyorum. Bu vesileyle yoğun şekilde bir mesaiyle bu çalışmalara katkı sunan Plan ve Bütçe Komisyonumuzun Değerli Başkanına, üyelerine de hassaten teşekkür ediyorum.

Kalkınma Planı'nın koordinasyonunu yürüten Strateji ve Bütçe Başkanlığımız başta olmak üzere, plan hazırlık çalışmalarına katkı veren ve emek veren tüm kamu kurum ve kuruluşlarımızın çalışanları, özel sektör ve sivil toplum temsilcileri ile akademi camiasına da teşekkür ediyorum. Az önce söyledim, binlerce insanın bu planda emeği var, bu plan bir anlamda Türkiye'nin ortak aklı, Türkiye'nin birikimi. Dolayısıyla buna katkıda bulunan herkese huzurunuzda teşekkür ediyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

HÜSEYİN YAYMAN (Hatay) – Bravo Başkanım!

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Sayın Cumhurbaşkanımıza ortaya koyduğu Türkiye Yüzyılı vizyonu için ve süreç boyunca sağladığı perspektif ve destekleri için özellikle şükranlarımı sunuyorum.

HÜSEYİN YAYMAN (Hatay) – Milletimiz şükranlarını sunuyor.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Meclisimizin onayına sunulan On İkinci Kalkınma Planı'mızın ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar; MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Yılmaz, çok teşekkür ediyorum.

Şimdi Birinci Bölümün görüşmelerine başlıyoruz.

Birinci Bölüm “Giriş, Küresel Gelişmeler ve Eğilimler ile Plan Öncesi Dönemde Türkiye’de Ekonomik ve Sosyal Gelişmeler” kısımlarından oluşmaktadır.

Birinci Bölüm üzerinde ilk söz Saadet Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Sayın Selim Temurci’ye aittir.

Sayın Temurci, buyurun. (Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

SAADET PARTİSİ GRUBU ADINA SELİM TEMURCİ (İstanbul) – Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisimizin saygıdeğer üyeleri; hepinizi saygıyla muhabbetle selamlıyorum.

Bugün hepimiz için çok özel bir gün; cumhuriyetimizin yeni yüzyılının ilk günü. Coğrafyamıza, çevremize baktığımızda 85 milyon olarak hepimiz için cumhuriyetin ne kadar büyük bir nimet olduğunu tekrar tekrar idrak ediyoruz. Birlik ve beraberlik içerisinde nice yüzyıllara inşallah... Cumhuriyet Bayramı'mız tekrar kutlu olsun. Bu vesileyle cumhuriyetimizin banisi Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü, silah arkadaşlarını, canları pahasına bize bir vatan emanet eden şehitlerimizi ve gazilerimizi rahmetle minnetle یاد ediyorum.

Değerli milletvekilleri, üç haftayı aşkın bir süredir Meclisimizde Filistin'i konuşuyoruz ve maalesef konuşmaya devam ediyoruz. Biraz önce, Meclise gelmeden Filistin’de ölü sayısının 8 bini aştığını, 3 bine yaklaşık insanın da kaybolduğunu medyadan öğrenmiş olduk. Bu ölen 8 bin insanın içerisinde 3.324 çocuk, 2 bini aşkın hanımefendi var. Dolayısıyla yine, Meclisimizden haykırarak İsrail’i, terör devletini ve onu destekleyen bütün zalimleri lanetliyoruz. Yaşasın, özgür ve bağımsız Filistin diyorum.

Saygıdeğer milletvekilleri, kalkınma planımız, çok güzel bir tevafuk, cumhuriyetimizin ilanından bir gün sonra Genel Kurulda konuşuluyor. Biraz önce, Cumhurbaşkanı Yardımcımız Şubat 1923'teki İzmir İktisat Kongresi'ne götürdü bizi ve Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün o güzel sözleriyle aslında çok güzel bir mesaj verdi: “Siyasi ve askerî zaferler mutlaka iktisadi zaferlerle taçlandırılmalıdır. İzmir

İktisat Kongresi'nin bize verdiği en önemli mesaj bu.” dedi. Doğrusu, buradan hareketle, 1963 yılından bu yana yapılan bütün kalkınma planlarının merkezinde “güçlü Türkiye için güçlü ekonomi” vurgusu daima olagelmıştır.

Bugün On İkinci Kalkınma Planı'nı görüşüyoruz. Bu vesileyle, ben de konuşmama başlarken bu planın hazırlanmasında büyük emeği olan, özellikle Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Başkanlığımıza, sunumu yapan Cumhurbaşkanı Yardımcımız Cevdet Yılmaz Bey'e, bürokrat arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum; ihtisas komisyonlarında, çalışma gruplarında emeği olan arkadaşlara teşekkür ediyorum.

On İkinci Kalkınma Planı'nda elbette çok güzel hedefler var, çok önemli vurgular var ve ben de önemli tespitler yapmaya çalışacağım, bazı eleştirilerim elbette olacak. Ümidimiz öncelikle odur ki önceki planlardan çok daha başarılı bir kalkınma dönemi olsun; inşallah, sadece yapılan değil, yazdıklarımızı yaptığımız ve gerçekleştirdiğimiz bir plan olsun çünkü milletimizin böyle bir vizyona, böyle bir geleceğe ihtiyacı var.

Biraz önce Cumhurbaşkanı Yardımcımız çok güzel ifade ettiler, “kalkınma” sadece ekonomik büyüme değil sağlıktan ekonomiye, demokrasiden hukuka, kentleşmeye, eğitime her noktayı kapsayan aslında çok büyük bir kavramdan bahsediyoruz. Doğrudur, 5 ana başlık var, 983 alt başlık var ve bu planla birlikte yeni Kızılçeleme'mız 2053 sayın milletvekillerimiz yani 2023 hedeflerini otuz yıl sonraya taşımış olduk. Ben de diyorum ki geç olsun da güç olmasın. İnşallah, 2053'te, şu anda bize âdetâ bir cennet vadeden On İkinci Kalkınma Planı'mızın hedeflerini gerçekleştirmiş olalım; yanlışlarımızdan, yapamadıklarımızdan ders çıkaralım ve 2053 vizyonunu artık ıskalamayalım.

Öncelikle, böyle bir planın, Türkiye'nin önümüzdeki beş yılını ilgilendiren bir planın Plan ve Bütçe Komisyonumuzda sadece iki gün konuşulduğunu, istişare edildiğini takdirlerinize -sizin ve milletimizin- sunmak isteriz. Ben yıllarca akademiada, sanayi içerisinde ve siyasette bulunmuş birisiyim. Plan ve Bütçede çok değerli arkadaşlarımız, milletvekillerimiz var. Bu ülkenin önümüzdeki beş yılını ilgilendirecek bir konuda en azından o 5 ana eksenî Plan ve Bütçe Komisyonunda bizim birkaç hafta tartışmış olmamız gerekirdi; maalesef bunu başaramadık.

Bir başka husus, biraz önce yine ifade edildi; “Kapsayıcı bir yönetim anlayışıyla hazırlandı.” Bu ülkenin bir milletvekili olarak doğrusu şunu çok arzu ederdim: Bu nasıl bir kapsayıcılıktır ki Plan ve Bütçe Komisyonuna gelen bu kalkınma planının noktasında virgölünde herhangi bir değişiklik yapma imkânımız olmadı milletvekilleri olarak. Dolayısıyla bu kapsayıcılık inşallah Genel Kurul istişarelerinde daha farklı tezahür eder ve özellikle bazı hususlarda değişime gidebiliriz.

Değerli milletvekilleri, zamanının elverdiği ölçüde bir önceki planlarla da karşılaştırma yaparak hızlıca konuşmamı toparlamaya çalışacağım.

İsterseniz gülerâ başlatalım. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız Cevdet Yılmaz Bey çok ciddi bir konuşma yaptı. On İkinci Plan aslında bize şunu söylüyor: On Birinci Plan'da birçok hedefi gerçekleştiremedik, aynen filmin repliğinde olduğı gibi “Hele bir sorun bize niye gerçekleştiremedik.” diyor ve üç tane şey söylüyor bize. Bir; “Pandemi ve artan korumacılık var dünyada.” diyor, “Deprem var.” diyor ve “Jeopolitik riskler var.” diyor ve devam ediyor, “Bunlar olmasaydı aslında her şey çok mükemmel olacaktı.” diyor. Dolayısıyla “Ya, bizler de şu hatayı yaptık; ülkeyi yöneten insanlar olarak, iktidar olarak şuralarda bazı hatalar yaptık.” şeklinde herhangi bir cümleyi duymuyorsunuz. Ama beni memnun eden şey -biraz önce burada “Kalkınmanın temeli adalettir.” derken de onu hissettim- bu kalkınma planında hepimizin satır satır, cümle cümle okuyacağı “Adalet İçin Demokratik İyi Bir Yönetişim” diye bir bölüm var; bence o bölümde zımnen de olsa kalkınmanın önümüzdeki dönemde neyin üzerine bina edilmesini plan bize söylüyor. Bu konuya tekrar döneceğim.

Değerli milletvekilleri, şimdi beş yıllık bir kalkınma planı konuşuyoruz ve şu anda medyada, toplumda bu kalkınma planı niçin bir heyecan yaratmamıştır, bunu hepimizin bir düşünmesi lazım. Niçin yaratmadığının sebebi bir önceki kalkınma planlarındaki başarısızlık ve performans problemidir, çok nettir bu çünkü olağanüstü sapmalar var ve sonuçların, hedeflenen sonuçların yanından bile geçmeyen birçok plan yapılmış maalesef ülkede. Ben sadece 2023 hedeflerinden bahsetmiyorum yani 2023 hedeflerimiz, işte, 2 trilyon gayrisafi millî hasıla, 500 milyar ihracat, kişi başına gelir 25 bin dolar, yüzde 5 işsizlik; bunlardan bahsetmiyorum ve şunu da söyleyeyim: Elbette krizler, darbeler, pandemi, deprem ekonomik performansımızı etkilemiştir. Sorun şu ki bizi etkileyen birçok şey bizim ligimizde olan diğer ülkeleri de etkilemiştir ama Türkiye negatif olarak bu ülkelerden niye ayrılmıştır, keşke bu Mecliste bunu daha detaylı konuşabilsek.

Bakın, bir örneği paylaşmak istiyorum. Bugün gibi hatırlıyorum, 2011’de -seçimlere gitmeden önce- Sayın Cumhurbaşkanımızın 2023 hedeflerini anlattığı toplantıda bulunmuş biri olarak söylüyorum: O vaatlerde bulunmadan, 2010 yılında Türkiye ekonomisi neredeydi? Türkiye ekonomisi dünyada 17’nci büyük ekonomiydi. Peki, biz 17’nciyken -2 ülke örneği vereceğim, bir tanesi Endonezya- Endonezya 18’inci büyük ekonomiydi, Suudi Arabistan ise 2010 yılında 20’nci büyük ekonomiydi. Peki, 2023’e gelelim; 2023’te, şu anda Türkiye’miz 19’uncu büyük ekonomi. Peki, Endonezya kaçınıcı büyük ekonomi? 16’ncı. Suudi Arabistan 18’inci büyük ekonomi. İşte, değerli milletvekilleri, bizim itirazımız şu; birileri bizim önümüze geçerken “Biz her şeyi iyi yaptık.” şeklinde bir değerlendirmeyi asla kabul etmiyoruz yani “Bu yılın sonunda 1 trilyon 100 milyar doları inşallah bulacağız gayrisafi millî hasılda. Biz bu yıl 17’nci ekonomi olacağız.” Bu ne demek biliyor musunuz? 2010 yılında yani on üç sene önce kaybettiğimiz yeri tekrar geri alacağız. Takdir aziz milletimizindir.

Şimdi, müsaadenizle, değerli milletvekilleri, makro veriler üzerinde hızlıca bir değerlendirme yapmak istiyorum, büyümeyle başlamak istiyorum. Hamdolsun, On Birinci Kalkınma Planı’mızda büyüme hedefleri tutturulmuştur, bundan dolayı mutluyuz, nasıl büyüdüğümüzü konuşacağız ve -biraz önce de ifade edildi- 2028’de 17 bin doları aşma hedefimiz var. 1 trilyon 589 milyar gibi bir gayrisafi millî hasılamız var. Burada altını hep birlikte kalın çizgilerle çizmemiz gereken konu şu: 2028 yılında yani On İkinci Kalkınma Planı’nı konuşurken burada verdiğimiz hedefler On Birinci Kalkınma Planı değil, 2010 hedeflerinin altında 2028 hedefleri veriyoruz. Onun için, kalkınma planlarında ortaya koyduğumuz performans sürekli on beş sene önceyi bile bize sorgulatiyorsa bu millet, sanayici, turizmciler insanlarımız bu kalkınma planlarına inanmaz. Onun için, bu kalkınma planlarını içselleştirmek ve performansını her daim kontrol etmek zorundayız.

Peki “Ekonomimiz büyürken ya, milletimiz bunu neden hissetmiyor?” sorusunu sormak zorunda değil miyiz? Bu soruyu sordüğümüzde çok farklı başlıklarla bunu yanıtlayabiliriz ama ben iki temel şey söyleyeceğim: Ekonomimiz büyürken milletimiz bu büyümeyi neden hissetmiyor? Bunun birinci maddesi, gelirin adil bir şekilde paylaşılmadığı bir ülkede yaşıyoruz. On Birinci Kalkınma Planı’mızda buna vurgu yapılmış ve “Biz bunu düzelterek.” demişiz, 2019’da demişiz. 2023’te, şu anda On İkinci Kalkınma Planı’nda konuşurken biz 2019’daki gelir adaletini arar durumdayız, gelir adaletinin daha bozulduğu bir ülkede yaşıyoruz. Dolayısıyla burada bunun altını çizmem lazım.

Şöyle bir bilgi vereyim, milletimiz de buna çok ciddi anlamda kulak kesilecektir: Bakın, millî gelirin yüzde 41’ini bu ülkede toplam nüfusun yüzde 1’i alıyor değerli milletvekilleri, yüzde 41’ini yüzde 1 alıyor. Ya, böyle bir ülkede, dünya 5’ten büyükse, biz bunu adaletin gücü olarak her yerde söylüyorsak kendi ülkemizde gelirin yüzde 41’ini yüzde 1 aldığında ekonomik büyümeyi millet hissediyor diye düşünmemiz mümkün mü? Şunu söylemek isterim: Artan refahın paylaşımı ve kimseyi geride bırakmama vurgusu şu anki planımızda var; ümit ederim ki bunlar gerçekleşmiş olur, bunlar önemli. Peki, milletimiz bu büyümeyi neden hissetmiyor? Bunun ikinci cevabı da daha makro, daha yapısal bir mesele. Üreterek değil tüketerek ve rantla büyüyen bir ekonomiye sahibiz. Neden böyle?

Bakın, şayet böyle olmasaydı, üreterek, yatırım yaparak büyüyen bir Türkiye olsaydı... Şu anki 2028 planımızda bizim işsizlik oranımız -inşallah gerçekleşir- yüzde 7,5. Değerli milletvekilleri, yüzde 7,5 işsizlik oranı 2000 yılında Türkiye'nin sahip olmuş olduğu işsizlik oranı. Eğer üreterek, yatırım yaparak, istihdamla, ihracatla büyüyeabilen bir Türkiye olsaydı, 2028 yılında 2000 yılının işsizlik hedefini verir miydik? Dolayısıyla, denklemi doğru kurmamız lazım.

Türkiye'de olağanüstü büyük bir servet transferi gerçekleşiyor. O parti, bu parti demeden bunu analiz etmemiz lazım. Kur korumalı mevduat gerçekten bunu hızlandırmıştır; milletin başına, bütçesine bela olmuştur. Elbette biz finans sektörümüz çalışsın istiyoruz ama bankaların geçen beş yıllık kârı eğer 78 milyar dolarsa bu ülkede ve bugün bu insanlar, Türkiye'nin 85 milyonu çok büyük bir yoksulluk ve sefalet içindeyse burada -elbette adaletle başlayacağız- şapkamızı önümüze koyup düşünmemiz lazım. Peki, On İkinci Kalkınma Planı bize ne diyor? On İkinci Kalkınma Planı bize diyor ki: "Rahat olun, ben bu sorunu çözeceğim. Ben artık üretim, yatırım, istihdam, ihracat ve buradan kaliteli bir büyüme ortaya çıkaracağım." Biz de dedik ki: "Bu, tamam, çok güzel; diğer planlarda da var." Döndük dış ticaret açığına, verilerine baktık. Değerli milletvekilleri, aziz milletim; bakın, bu yıl dış ticaret açığımız 112 milyar dolar, bir önceki yıl 109,5 milyar dolardı. Önümüzdeki beş yıl Türkiye'nin dış ticaret açığı 110 milyar doların altına hiç inmeyecek. Şimdi, birlikte siyaset yapmış olduğumuz dostlarımız var, kimsenin gönlünü kırmak istemiyorum ama "Aldanan ve aldatan olmayacağız." diyen dostlara sesleniyorum: Dış ticaret açığı hiç değişmeyecekse -cari açığı sıfıra yakın indireceğinizi söylüyorsunuz, evet, turizmden gelecek olağanüstü, fevkalade büyük bir gelir bekliyorsunuz, 100 milyar dolar, inşallah gerçekleşir- dış ticarete hiçbir iyileşme olmayacaksa Türkiye'de üretim ve yatırım olacağına biz nasıl inanalım? Bir önceki planda, On Birinci Kalkınma Planı'nda bu görülmüş ve denmiş ki: "Cari açığı binde 9'a indireceğiz." Peki, cari açık şu anda ne? Cari açık yüzde 4. Arkadaşlar, planlarda genelde -şunu söylemem lazım- iyi olan şeyler gerçekleşmemiş ya da çok az gerçekleşmiş, olmasını istemediğimiz şeyler 2-3 kat fazla kötüleşmiş; cari açık da maalesef bunlardan bir tanesi.

Kalkınma için üretim ve yatırım ekonomisine geri dönmemiz lazım bedeli ne olursa olsun, bu yapısal değişimi yapmamız lazım; bunun da birinci şartı üretim iklimini tesis etmektir. Üretim iklimi de On İkinci Kalkınma Planı'mızın son bölümünde -biraz önce ifade ettim- zikredilmiş. Bu ülke dış ticaret açığı, cari açık, bütçe açığı -ki onu bütçede daha detaylı konuşma imkânımız olur inşallah- vermeye devam ederse inanın, şu konuştuklarımızı beş yıl sonra başka birileri daha kötü bir tabloyla konuşmuş olur; inşallah, bu tür tablolarla karşı karşıya kalmayız.

Şimdi, değerli milletvekilleri, makro hedeflerde... Zamanın darlığı dolayısıyla dikkatinizi şu enflasyon konusuna, buraya çekmek istiyorum. Kalkınma planında bir cümle var, aile birliğini zedeleyen artan yaşam maliyetlerine dikkat çekilmiş ve kalkınma planımızın birçok bölümünde boşanmaların arttığına, evlilik hızının düştüğüne dair çok fazla veri var; orta vadeli programı alın, oradaki tablolarda bunları görürsünüz. Dolayısıyla bu "enflasyon" dediğimiz şey, sadece hayat pahalılığı değil, toplumu çökerten, bitiren büyük bir mesele ve yine, teşekkür ediyorum, bu, kalkınma planımızda temel mesele olarak zikredilmiş ama burada atlamadan, üzülererek ifade edeceğim bir şey var: Türkiye'nin 2018 yılından bu yana deneyimlediği bazı ekonomik politikalar, planlar var. Hani, hatırlarsınız "Yeni Ekonomi Programı" "Türkiye ekonomi planı" "Çin modeli" "daha az demokrasi, daha fazla kalkınma" gibi aklın idrak etmeyeceği konularla bu ülke meşgul edildi ve üzülererek ifade ediyorum, bu ülkede hiçbir zaman mart şubattan, nisan marttan daha iyi olmadı çünkü o koltuklara oturan arkadaşlar daha önce bu işleri iyi yapanlardan iyi değillerdi, ehliyet ve liyakat sorunu vardı; bunun da özellikle altını çizmek isterim.

Şimdi, enflasyonla ilgili bir hedefimiz var. 2018 yılında -bu konuyla ilgilenenler çok iyi bilirler- Merkez Bankasına dedim ki: Bir dakika, enflasyon yüzde 20'ye çıktı, bu olmaz, tedbir al. Yüzde 20, arkadaşlar. 2019-2023 On Birinci Kalkınma Planı'na enflasyon hedefini yüzde 5 olarak koyduk.

Bakın, yüzde 20'ye On Birinci Plan'a yüzde 5 hedef koyduk. Enflasyon hedefi şu anda, 2023'te muhtemelen -yüzde 65 konulmuş ama- yüzde 70 gibi gerçekleşecek duruyor yani yüzde 5 koyup 13 kat fazla enflasyonumuz var. Peki, şu anda 2028 için On İkinci Kalkınma Planı'mız bize ne diyor? Diyor ki: "Merak etmeyin, ben yüzde 20'den yüzde 5'e indiremedim ama şunu yüzde 65'ten yüzde 4,7'ye indireceğim." Arkadaşlar, buna inanmamızı nasıl bekleyebilirsiniz? Dolayısıyla buralarda, maalesef, çok ciddi tutarsızlıklar olduğunu görüyoruz.

Şimdi, yine programın, planın tümüne baktığınızda arkadaşlar, şunu net bir şekilde görüyorsunuz: Dünyada salgın var, olağanüstü ekonomik sıkıntılar var, diğer ülkeler de bunu yaşıyor, dolayısıyla biz de Türkiye olarak bundan nasibimizi alıyoruz. Gerçekten böyle mi? Bakın, deprem olduğunda gelişmiş ülkelerde enflasyon yüzde 9'un üzerine çıktı Kıta Avrupası başta olmak üzere. Ama arkadaşlar, şu anda gelişmiş ekonomilerde enflasyon -kalkınma planımızda da bu rakamlar var- yüzde 2'lerde, 3'lerde. Peki, yükselen piyasalarda, gelişmekte olan piyasalarda, bizim gibi ülkelerde enflasyon nedir? Yüzde 6,9 ortalaması. Bizim itirazımız bunadır. Aynı ligde olduğumuz ülkelere 10 kat daha fazla enflasyonu bu ülke, bu millet hak etmiyor. OECD ülkeleri içerisinde Türkiye neden gıda enflasyonunda şampiyondur? Türkiye neden TÜFE'de dünyada 6'ncı ya da 7'nci ekonomidir? İşte, burada, enflasyon ve faizler arasında kurulan yanlış denklem ve yine ifade edildi, irrasyonel para ve maliye politikaları geçen kalkınma planının aslında en önemli zaafı olmuştur. Ben şuna inanıyorum: Eğer şapkamızı önümüze koyar siyasi görüşlerimizin dışında doğru teşhisler yapabilirsek sorunlarımızı çözebiliriz. Eğer o doğru teşhisleri yapmaz "Bizim yaptığımız her şey doğru." dersek inanın bana daha kötü tablolarla karşılaşmamız işten bile değildir. Tabii, burada şunu söylememiz gerekiyor: Beşerî sermaye, insan kapasitemiz programın her yerinde var, programın her yerinde var. Ben şu anda bir milletvekili, bu ülkenin sevdalıları biri olarak herkesin yüreğine hitap ederek şunu soracağım: Ne oldu bu ülkede? On beş on altı yıl yurt dışında yetişen akademisyenlerimiz, gençlerimiz, iyi üniversitelerde olan kardeşlerimiz, ağabeylerimiz geldiler, bürokraside görev aldılar, bakan oldular, bakan yardımcısı oldular, özel şirketlerde görev aldılar da şimdi bu ülkenin gençleri son beş altı yıldır niye bu ülkede yaşamak istemiyorlar ya da yurt dışında iyi üniversitelere gitmek için ülkeyi terk etmek istiyorlar? Bu ülkenin çok önemli bir beyin göçü meselesi var ve bu asla göz ardı edilecek bir şey değil. Elbette, burada bir şeyin daha altını çiziyim, bunu gerçekten önemsiyorum; planda ehliyet ve liyakat konusunda âdeta bir günah çıkarma var. Bakın, liyakat esaslı güçlü kurumsal yapılar yaklaşımı var On İkinci Planda, bunu yürekten alkışlıyoruz ve "Zararın neresinden dönebilirsek kârdır." diyoruz. Bizim amacımız üzüm yemek, bağcıyı dövmek değil. Ülke bizim, hepimizin; ahlakı ve vicdanı olan AK PARTİ'li kardeşlerime de buradan sesleniyorum: Artık bu üç beş maaş meselesi bitsin diyoruz, artık eş akraba ilişkileri bitsin ve On İkinci Kalkınma Planı, buyurun, buradan başlayalım diyorum. Buna da öncelikle AK PARTİ sahip çıksın diyorum.

Değerli milletvekilleri, planda bence en önemli alanlardan bir tanesi, 4 ana başlık, öncelikli gelişme alanları. Birincisi, tarım ve gıda; bir tanesi, turizm; bir tanesi, sanayi ve bir tanesi, enerji.

Şimdi, burada, Türkiye'nin her tarafında, yazın dağıldık, dolaştık. Bu ülkenin şu anda 2 temel sorunu var ki Türkiye'de her yerde konuşulan sorun; bunların biri, barınma; biri, sağlıklı ve güvenilir gıdaya ulaşma.

Büyükşehirler başta olmak üzere, artık 3+1 daireyi Türkiye'nin birçok büyük şehrinde 20 bin liraya kiralayabilmeniz mümkün değil, mümkün değil. Değerli arkadaşlar, 11.400 lira asgari ücretin olduğu bir yerde, eğer böyle bir barınma problemi varsa bizim On İkinci Kalkınma Planı'mızın içerisinde biz bu soruna daha fazla cevap bulmak isterdik, maalesef yok, maalesef yok.

Tarım ve gıda meselesi, sokaktaki ateşin en önemli sebebi. Hızlıca şunu söylemek isterim: Açlıkta mücadele, önümüzdeki dönemde, pandemi sonrası, devletlerin en önemli vazifesi oldu. On İkinci Kalkınma Planı'mızda, tarımın gayrisafi millî hasıla içindeki payı düşürülmüştür. On Birinci Kalkınma Planı'ndaki hedefler tutturulamamış, On İkinci Kalkınma Planı'nda bu düşürülmüştür.

Bakın, şunu söylemem lazım: Burada, tarımla ilgili olarak biz... Hizmetler sektörü artıyor, hizmetler sektörü trend böyle dünyada, insanlar kentlere göçüyor. Eğer biz, Anadolu insanını Anadolu topraklarından çıkarıp şehirlere getirirsek hizmetler sektörü büyüyecek. Şu anda planda yüzde 6'nın üzerinde bir oran verilmiş, gayrisafi millî hasıla içindeki payı. Bakın, böyle gidersek Anadolu boşalıyor, vatandaş toprağından, merasından kopup geliyor; tarım bir sonraki plan döneminde yüzde 6'nın değil yüzde 5'in altına düşebilir. Onun için, derhâl, acilen tarımla ilgili 2 tane önerimizi paylaşmak isterim. Bir kere -kur korumalı mevduat dedik- kur korumalı tarımı getirmemiz gerekiyor. Tarım ayağa kalkmadan, devleti idare edenler milletin karnını doyurmadan o ülkede huzur ve mutluluk olmaz. Bir, bunu yapmamız gerekiyor.

İki, tarım ve hayvancılıkla uğraşan insanlarımızın gidip oralarda para kazanabilmeleri gerekiyor. Onun için, SGK'yle ilgili olarak özel bir düzenleme yapmak lazım. Tarım Kanunu 21'inci madde geciktirilmeden, gayrisafi millî hasılanın en az yüzde 1'i...

Bakın, bir rakam vereceğim size: Türkiye Cumhuriyeti devletinin 2024 yılında -2023 yılı 660 milyar TL'yi bulmuştu- faize ödeyeceği para 1 trilyon 254 milyar TL. Arkadaşlar, 50 milyar TL'lerden buraya geldik. Bunu 12'ye bölün, yaklaşık 105 milyar TL yapıyor. Bu devlet faize aylık 105 milyar TL -bütçede daha detaylı konuşuruz bunu- para ödeyecek.

Peki, soru şudur: Çiftçiye tarımsal destek olarak yılda ne kadar ödeyeceğiz, biliyor musunuz? 91 milyar TL. Olmaz arkadaşlar, bunları mutlaka değiştirmemiz lazım. Aksi takdirde On İkinci Plan'da "Biz tarımsal gayrisafi millî hasılda dünyanın 7'nci büyük ülkesi olacağız." hedefini gerçekleştirmez asla mümkün değil.

Ben buradan -zamanım da çok kalmadı- şununla devam edeyim: Her kalkınma planı kendi döneminin aslında bir meydan okumasıdır. Adaleti esas alan demokratik iyi yönetim dedik; ben kalkınmanın reçetesinin burada gizli olduğunu düşünüyorum. Sağlıklı ve sürdürülebilir kalkınma için adalet, demokrasi, eşitlik, özgürlükler olmazsa olmaz diyoruz, plan ne diyorsa aynen kabul ediyoruz.

Şimdi, bakın, burada kalkınma planımızın kanaatimce en etkileyici maddelerinden bir tanesini size okumak istiyorum; 901'inci madde "Ekonomik ve sosyal kalkınmanın sağlanması bağımsız, tarafsız, şeffaf yargı sisteminin egemen olduğu hukuk devleti..." diyor ve "demokrasi ve iyi yönetim" olarak devam ediyor. Keşke imkânımız olsa, İç Tüzük müsaade etse Meclisimizin duvarlarına bunu şöyle asabilsek. Gelin, bu maddenin pratiğine Meclisimizden bugün başlayalım.

Sayın eski Adalet Bakanımız, Can Atalay Hatay'dan milletvekili seçildi, Anayasa Mahkemesi gerekçeli kararını açıkladı "hak ihlali" dedi, değil mi? Ben Can Atalay'ı tanımam, bilmem ama bir şeyi çok iyi biliyorum: Kendime yapılmasını istemediğim bir şey başkasına yapılamaz. Neden Can Atalay şu anda gelip burada bugün yemin edemedi? (Saadet Partisi ve HEDEP sıralarından alkışlar) Arkadaşlar, Adalet ve Kalkınma Partisinde olan arkadaşlarımla vicdanına seslenerek bunu söylüyorum.

Bir başka konu, İstanbul'da İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı -Anadolu yakasında- iddialarda bulundu, mafya-siyaset ilişkisine dikkat çekti. Bir FETÖ borsası varmış, bir de çete borsası varmış. Şu anda bu iddianamede, soruşturmada ismi geçen insanlar neden hâlâ açığa alınmadı? Onun için ben diyorum ki...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SELİM TEMURCİ (Devamla) – Toparlıyorum Başkanım.

BAŞKAN – Lütfen toparlayalım Sayın Temurci.

SELİM TEMURCİ (Devamla) – Şimdi, yüreğimden gelerek AK PARTİ'li kardeşlerime, MHP'li kardeşlerime şunu söylemek istiyorum: Erdemliler Hareketi olarak yola çıkmış bir siyasi harekete,

gelin, yakışanı yapın, bu pislikleri, adaletin içindeki bu yanlışlıkları hep birlikte temizleyelim çünkü Cevdet Bey öyle dedi, adalet her şeyin temeli. “İnsanı yaşat ki devlet yaşasın.” şiarıyla hareket edenlere, “Ülküsüz insan çamurdan farksızdır.” diyen rahmetli Başbuğ’un yol arkadaşlarına sesleniyorum: Gelin, bir yerden yeniden başlayalım. Cumhur İttifakı olarak bu sayfayı siz açın ve hep birlikte haykıralım: Adalet olmadan kalkınma olmaz! Adalet olmadan kalkınma olmaz! “Var mısınız?” diyorum.

Ben bu duygularla, cumhuriyetimizin 2’nci yüzyılında kalkınma planımızın ülkemize, milletimize hayırlı uğurlu olmasını diliyor, aziz milletimizi ve Genel Kurulu saygıyla muhabbetle selamlıyorum. (Saadet Partisi ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Temurci’ye teşekkür ediyorum.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Sayın Danış Beştaş, buyurun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) - Kısa bir söz talebim var.

BAŞKAN – Tabii, buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

4.- Erzurum Milletvekili Meral Danış Beştaş’ın, Hatay Milletvekili Şerafettin Can Atalay’a ilişkin açıklaması

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

İstanbul’da Çağlayan Adliyesinde Can Atalay’la ilgili 13. Ağır Ceza Mahkemesinin kararı hâlâ çıkmadı. Demin milletvekili arkadaşlarla da görüştüm ve maalesef, Anayasa Mahkemesi kararına rağmen hâlâ yerel mahkeme direniyor. Anayasa Mahkemesi kararını hatırlatmak istiyorum tekrar: Seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkının ihlal edildiği, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği -ve çok önemli bir not daha düşmüş- kararın bir örneğinin... Hak ihlallerinin ortadan kaldırılması için, başvurunun yeniden yargılanmasının başlanması, mahkûmiyet hükmünün infazının durdurulması, ceza infaz kurumundan tahliyesinin sağlanması ve yeniden yapılacak yargılamada durma kararı verilmesi şeklinde işlemlere ihtiyaç var. Yani bu ülkede, bu Meclis 600 kişi değil, 1 eksiğiz hâlâ.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Bitiriyorum Başkanım.

BAŞKAN – Lütfen tamamlayalım.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Sayın Meclis Başkanı Kurtulmuş da açıklama yaptı, hakikaten bu kabul edilebilir bir mesele değil. Türkiye’de yerel mahkemeler neye dayanarak direniyor? Demirtaş, Yüksekdağ kararına, AİHM kararına yerel mahkeme direniyor, Can Atalay’ın kararına yerel mahkeme direniyor, sevgili Gültan Kışanak’ın ceza süresi doldu -yani CMK’ye göre yedi yılı geçti- yerel mahkeme direniyor yani bunların tamamının, bu garabetin sona ermesi gerekiyor ve Can Atalay’ın bir an önce bu sıralarda yerini alması için biz tekrar çağrıda bulunuyoruz. Yerel mahkemenin hakikaten bu kadar sürüncemede bırakması hukuk devleti olmadığımızın bir kez daha ilan edilmesi anlamına geliyor.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, birleşime otuz dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 13.29

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 14.07

BAŞKAN: Başkan Vekili Bekir BOZDAĞ

KÂTİP ÜYELER: Mustafa BİLİCİ (İzmir), Mahmut Atilla KAYA (İzmir)

BAŞKAN – Saygıdeğer milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 14’üncü Birleşiminin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

38 sıra sayılı On İkinci Kalkınma Planı’nın görüşmelerine kaldığımız yerden devam ediyoruz.

VI.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN

GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

1.- On İkinci Kalkınma Planının (2024-2028) Sunulduğuna Dair Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/770) (S. Sayısı: 38) (Devam)

BAŞKAN – Komisyon yerinde.

Yürütmenin temsilcisi yerinde.

Birinci bölüm üzerinde siyasi parti grupları adına yapılan konuşmalara devam ediyoruz.

Şimdi söz sırası, İYİ Parti Grubu adına Samsun Milletvekili Sayın Erhan Usta’ya aittir.

Sayın Usta, buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA ERHAN USTA (Samsun) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2’nci yüzyılın ilk Genel Kurulunda Gazi Meclisimizin kürsüsünden sizleri ve ekranları başında bizi izleyen sevgili vatandaşlarımızı saygıyla selamlıyorum. Cumhuriyet Bayramı’mız kutlu olsun. Bu vesileyle başta Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere bütün Kurtuluş Savaşı kahramanlarımızı, şehitlerimizi, gazilerimizi rahmetle minnetle anıyorum.

Tabii, bu, plan olduğu için uzun dönemli bir şeydir, uzun vadeli strateji de ayrıca var. Ben de bugünkü konuşmamda AK PARTİ’nin, yirmi bir yıllık AK PARTİ hükûmetlerinin makroekonomik açıdan bir değerlendirmesini yapmaya çalışacağım. Bunun birkaç nedeni var: Dediğim gibi, bir tanesi, bir defa, uzun vadeli strateji takdim ediliyor bu planda yani 2053 yılına ilişkin Türkiye’nin hedefleri var. Bundan önce de 2023 yılı stratejisi vardı. Dolayısıyla 2023 yılı stratejisinin dönemi bitti, bu yıl bitiyor, şimdi yeni bir dönem başlıyor. O zaman, bir bakmamız lazım, 2023 için neler denilmişti, neler yapıldı, ne kadar başarı sağlandı; bunu görmemiz lazım.

Önce şunu söyleyeyim: Aslında 2023 yılı stratejisi ilk kez Sekizinci Kalkınma Planı’nda, 2000 yılında konulmuştu. Fakat tabii, Türkiye’de hiçbir hükûmet AK PARTİ hükûmetleri kadar reklam yapmayı beceremediği için belki de şu anda birçoğumuz 2023 hedeflerinin 2000 yılında konulduğunu bilmiyor. AK PARTİ 2011 yılında üç seçim dönemi için 2023’ü hedefleyerek bu 2023 stratejisini, 2023 hedeflerini revize etti ve toplumla buluşturdu, topluma takdim etti ve bu şekilde 11 tane seçime girdi ve 11 tane seçimde de başarılı oldu “2023’te şunları şunları yapacağız.” diyerek. Dolayısıyla 2023’e de geldi çattı kapı, şimdi 2053 var. Bir bakmamız lazım, hakikaten bu 2023 stratejisi, 2023 hedefleri ne kadar gerçekleşti; böyle bir değerlendirme yapmamın birinci nedeni bu.

İkinci nedeni, Cumhurbaşkanı Yardımcısı bugünkü konuşmasında onu pek yapmadı ancak hem orta vadeli programı hem de kalkınma planını takdim konuşmalarında, Komisyonunda veya basın toplantılarında hep 2002’ye atıf yaptı bazı şeylerde. Hatta nominal rakamlar üzerinden, işte “Millî Eğitim Bakanlığına 2002 yılında şu kadar para veriyorduk, şimdi bu kadar veriyoruz.” şeklinde 2002’ye ilişkin bir değerlendirme yaptı. Madem 2002’ye gidiyoruz, o zaman bir de biz gidelim dedik; ikinci gerekçesi bu.

Üçüncüsü, AK PARTİ, 100'üncü yılı tabii mümkün olduğu kadar böyle hafif geçiştirmeye çalıştı. "100'üncü yıl" dediği zaman da aslında cumhuriyetin yetmiş dokuz yılını kendi yirmi bir yılından ayırıştırarak bir analiz yapıyor. Yani "Yetmiş dokuz yılda çok fazla bir şey yapılmadı ama Allah'tan biz geldik de yirmi bir yılda cumhuriyeti şaha kaldırdık." şeklinde bir açıklaması var. Dolayısıyla buna da bir bakmamız lazım, bu da diğer bir gerekçe.

Son olarak da tabii, plana ilişkin... Tabii, bir plan bitiyor, öbür plan başlıyor. Yani plana ilişkin, bugün mesela, herhangi bir değerlendirmesi olmadı; On Birinci Kalkınma Planı'nda hangi hedeflere ne kadar ulaşıldı? Bunlara ilişkin bugün de olmadı, geçmişte de çok fazla bir değerlendirme yapılmadı, objektif değerlendirme yapılmadı; dolayısıyla bütün bunların bir ortaya konulmasında fayda var diye düşünüyorum. Çünkü izleme-değerlendirme yapılması planlarda hep söylenmiştir ancak bugüne kadar izleme-değerlendirmenin yapılmadığını da biliyoruz çünkü hatayı kabul etmeme gibi bir alışkanlığı var AK PARTİ hükümetlerinin; başarısızlıkla yüzleşmek istemiyorlar. Dolayısıyla planda izleme-değerlendirme için bir mekanizma oluşturuyorlar ancak izleme-değerlendirme işini maalesef hiç yapmıyorlar.

Tabii, ben bir de şunu söyleyeyim: Plan önümüze geldi, ben planda emeği geçen başta Strateji ve Bütçe Başkanlığı olmak bütün bürokratlara, kamu görevlilerine, akademisyenlere, sivil toplum kuruluşlarına, hepsine emekleri için teşekkür ediyorum. Hakikaten zor bir iştir, Türkiye'nin Altıncı Planı'ndan başlayarak Onuncu Planı'na kadar 5 tane planında çok aktif görev almış bir eski bürokrat olarak bu işin zorluğunu söylemek istiyorum. Ancak daha zoru tabii bunun uygulanmasıdır. Bu uygulamanın da ne kadar olup olmadığını şimdi görmeye çalışacağız.

Şimdi, 2023 için AK PARTİ'nin bize takdim ettiği en iddialı hedeflerden bir tanesi, 2023 yılında Türkiye'yi ilk 10 ekonomi arasına sokmaktı değerli arkadaşlar. Şimdi, şu grafiğe bir bakmanızı istirham ediyorum -bilmiyorum, ekranda gözüyor mu, gözüküyor- 2023'te ilk 10 ekonomide olacaktık, bugün -Türkiye rakamlarını kullanırsak- 2023'te Türkiye 19'uncu ekonomi olacak değerli arkadaşlar. Şimdi, bunlar beşer yıl arayla geriye doğru verildi, tamamen böyle yani bir kural bazlı gidildi. Bakarsanız, 1993 yılında Türkiye 18'inci ekonomi olmuş zaten yani anlatabiliyor muyum? Şimdi ne oldu bu 10'uncu ekonomi olma hedefi? 2023 için konulup sürekli tekrarlanan, bu hedef, önümüze gelen bu dokümanda 2053'e erteleniyor değerli arkadaşlar; Türkiye otuz yıl hedeflerini geriye atıyor. Bunun açık bir delili olarak bu stratejiyi bu şekilde görmemiz lazım. 2023'te olunacak 10'uncu büyük ekonomi hedefi için şimdi deniyor ki: "Ya, pardon, bu iş olmadı." "Pardon" bile denmiyor. Yani işte zaten insanı sıkıntıya sokan yer orası. "Şöyle oldu, böyle oldu." gibi birtakım şeyler söyleyebilirsiniz, makul gerekçeler söyleyebilirsiniz, bunların hiçbirini söylenmeden sanki 2023 için bu ilk 10 ekonomi hedefi hiç konuşulmamış gibi bugün "2053 yılında 10'uncu büyük ekonomi olacağız." şeklinde bir açıklama var. Hâlbuki Türkiye bugünkü seviyeden çok daha iyi seviyeleri geçmiş, otuz yıl içerisinde gördü.

Şimdi, peki, Türkiye'nin performansına bakıyoruz değil mi, bu yirmi bir yılın performansına bakıyoruz. Neyle bakarız, performansımızı neyle ölçeriz? Kendi sınıfımızdaki ülkelerle. Yani biz gelişmekte olan bir ülkeyiz dolayısıyla gelişmekte olan ülkelerle olan performansımıza bakmamız lazım yani onlara göre büyümemiz nasıl olmuş, gelişmemiz nasıl olmuş o şekilde değerlendirmemiz lazım ki gerçek performansı görelim. Türkiye'nin millî gelirinin gelişmekte olan ülkelerin millî gelirleri -yani gelişmekte olan ülkelere bir toplam dersenez- içerisindeki payını gösteriyor bu grafik. Evet, şimdi burada 1990 yılından başlayan, 2022 yılına kadar. Şu kırmızı trend çizgisi arkadaşlar, görüyor musunuz? Yani 1990'dan beri başlayan, Türkiye'yi gelişmekte olan ülkelere göre mukayese ettiğimizde düşen bir trendi var, maalesef. Şimdi bu trend yirmi bir yıllık AK PARTİ hükümetleri döneminde değiştirilebilmiş mi? Maalesef, değiştirilememiş; hatta bu trendin eğimi yani bir şekilde artarak bir noktaya gelmiş. Rakamlara çok boğulmak istemiyorum ama 1990'lı yıllarda gelişmekte olan ülkelerin millî geliri içerisinde yüzde 5 payımız varken, şu anda, en son geldiğimiz noktada bu yüzde 2,1'e düşmüş değerli arkadaşlar.

Şimdi, buna, kişi başı gelir açısından baktığımızda da aynı şeyi görüyoruz yani gelişmekte olan ülkelerin kişi başı geliri ile bizim kişi başı gelirimiz arasında... Yine, kırmızı trend çizgisine bakıyor musunuz? Aşağı doğru gidiyor trendimiz değerli arkadaşlar. Şimdi, hani, iki yıllık, üç yıllık hükümet olsa bu trendi değiştiremezsiniz; yirmi bir yıl, cumhuriyetin beşte 1'i AK PARTİ hükümetleriyle geçti fakat aşağı gidiş trendinde maalesef bir değişiklik yok. Daha önce, gelişmekte olan ülkeler arasında bizde kişi başı gelir onların 3,5-4 katıyken şimdi bakıyorsunuz 1,7 katına düşmüş; eğer trend bu şekilde devam ederse yakında belki onların altına düşeceğiz.

Şimdi, ben bunu Komisyonunda da söyledim, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı orada “Efendim, Çin hariç bakmak lazım buna.” dedi. Şimdi, bunu bir akademisyen söylese anlarım, analiz olarak, Çin yüksek büyüyor, Çin hariç bakalım ama bir ülkenin Cumhurbaşkanı Yardımcısının “Çin’i dışarı alarak bakalım.” demesini ben kabul edemem. Bunun anlamı şudur: “Ya, biz kötü yönetiyoruz, Çin çok iyi yönetiyor. O zaman Çin hariç bakarsak belki durumumuz iyidir.” Ama yine buna rağmen, bunu kabul etmemekle birlikte Çin hariç de baktık arkadaşlar; trend yine değişmiyor, kırmızı çizgiyi görüyor musunuz? Çin’i tamamen dışarı atıyorum, 90’dan itibaren baktığımızda 2022’ye geldiğimizde Çin’i hariç tuttuğumuzda da maalesef Türkiye’nin aşağı gidiş trendi devam ediyor; bunu net bir şekilde görmemiz lazım. O “Çin hariç.” dedi ama ben dedim ki belki durumumuzun iyi olduğu başka ülke grupları olabilir, gelişmekte olan ülkelere parça parça baktım. Avrupa’daki gelişmekte olan ülkeler için bakıyorum bu grafiğe, trend değişmiyor arkadaşlar. Yani hani, bir grubu alalım, Avrupa’da gelişmekte olan ülkelere göre belki daha iyi durumdayızdır diye, yine trend değişmiyor, aşağı doğru gidiyor ve bunun 1990-2022 yılları, dediğim gibi otuz iki yıllık bir seriden yirmi bir yılı AK PARTİ hükümetleri döneminde. Ya, şimdi, hadi Avrupa yüksek büyüyor, başka neye bakabiliriz dedim, “ASEAN-5” dedikleri Asya’nın kurucu, işte o Güneydoğu Asya ülkelerine bakıyorum, trend değişmiyor arkadaşlar. Bakın, orayla da mukayese etseniz, nereyle mukayese ederseniz edin Türkiye aşağı doğru gidiyor ve bunu net bir şekilde görmemiz lazım. Ya, dedim ki hadi bunların hiçbirisi olmadı, bunlar bizden iyi büyüyorlar; ya, en kötü -çocuklara söyledim- 7 tane ülkeyi bulun, bunların grafiğini bize bir gösterin dedim, ona baktık. Bunlar ne, biliyor musunuz: Son yirmi yılda savaş, iç savaşla boğuşan 7 tane ülke arkadaşlar; Afganistan, Orta Afrika, Haiti, Libya, Pakistan, Sudan, Ukrayna; bu ülkelerle mukayese ediyorum. Şimdi, bizim 2003 yılında bunların yaklaşık 1,5 katı kadar millî gelirimiz varmış, şu anda bu 1,2 katına düşmüş, yine aşağı gidiş maalesef devam ediyor; dünyanın en kötü performans gösteren, iç savaş ve bölünme eşiğinde olan ülkeleriyle bile mukayese edildiğinde AK PARTİ hükümetleri döneminde aşağı doğru giden bir trend var, bunu net olarak görmemiz lazım.

Şimdi, yine bunun benzeri başka bir grafiği size göstermek istiyorum değerli arkadaşlar: Bu grafikte, gelişmekte olan ülkeler ve yine Türkiye’yi mukayese ediyoruz. Şimdi, burada maviler, daha doğrusu 1’inci grup -tamam mı yani şurası, şurası- 1982-2002 ortalaması yani AK PARTİ’den önceki yirmi bir yıl, burası da AK PARTİ’li yirmi bir yıl yani tam yirmi bir yıl; yirmi bir yıl aldık. Neyi mukayese ediyorum? Gelişmekte olan ülkelerin ortalama büyümesi ile Türkiye’nin ortalama büyümesini. Hani tek bir yıl yanıltıcı olabilir, ortalamadan bir bakalım dedik. Şimdi, 1982-2002 döneminde, gelişmekte olan ülkeler, yıllık ortalama yüzde 3,68 büyümüşler, 3,7 büyümüş değerli arkadaşlar; Türkiye yüzde 4,02 büyümüş yani onlardan 0,3 puan daha yüksek bir büyüme göstermiş. Şimdi, 2000’den sonra biliyorsunuz, gelişmekte olan ülkelerin sermaye akışları çok fazlaştı ve gelişmekte olan ülkelere bir büyüme performansı ortaya çıktı. Şimdi, ikinci tarafa baktığımızda yine bu -efendim- mavi, gelişmekte olan ülkeler. Gelişmekte olan ülkeler, AK PARTİ’nin iktidarda olduğu yirmi bir yıllık dönemde büyümesini, ortalama büyümesini yüzde 5,25’e çıkarmış; Türkiye de yüzde 5,36’ya çıkarmış. Evet, önceki yirmi bir yıla göre artırmış mı? Artırmış ancak mukayeseyi nasıl yapacağız? Daha önce, gelişmekte olan ülkelere yıllık ortalama 0,3 fark atarken şimdi bu fark 0,1’e düşmüş değerli arkadaşlar. Dolayısıyla, büyüme açısından performansımızın kötü olduğunu buradan da görmemiz mümkün.

Şimdi, biliyorsunuz, büyüme ile cari açık arasında bir ilişki vardır. “Cari açık” dediğimiz nedir? Cari açık, diğer tanımıyla “dış tasarruf”tur. Dolayısıyla, kendi tasarruflarınız yetmiyorsa büyümeyi finanse etmeniz için dışarıdan kaynak kullanırsınız. Şimdi, bu grafiğe biraz dikkatli bakmanızı istiyorum. Yine, burada ilk grup, şu yeşiller cari açıkları veriyor; yine 1982-2002 ortalaması yani AK PARTİ’li yirmi bir yıl ile AK PARTİ’den önceki yirmi bir yılın mukayesesi değerli arkadaşlar. Yeşil olanlar cari açıklar, gri olanlar da büyüme oranları. Şimdi, bakın, Türkiye, AK PARTİ’den önceki yirmi bir yılda yıllık ortalama 0,6 cari açık vererek yani dış kaynak kullanarak -az önce ifade ettim, önceki grafikteki- yüzde 4,02 büyümeyi kaydetmiş ama AK PARTİ’li dönemde cari açığımız ne olmuş? Yıllık ortalama cari açığımız yüzde 0,6’dan yüzde 4’e çıkmış değerli arkadaşlar; sağladığımız büyüme yüzde 5,36. Anlatabiliyor muyum? Yani daha önceki yirmi bir yılda kendi kaynaklarıyla büyüyen bir Türkiye ama sonraki yirmi bir yılda dışarıdan kaynak alarak... Dışarıdan kaynağı neyle alırsınız? Ya borucunuz artar ya fabrikalarınızı özelleştirirsiniz, bankalarınızı satarsanız, arsalarınızı, arazilerinizi satarsınız. Elde ettiğiniz kaynakla yaptığımız büyüme sadece bu kadar değerli arkadaşlar. Bu kadar kaynak kullanınca Türkiye’nin en az yüzde 8-10 büyümesi gerekirdi. Bunu millî gelire oran olarak verdim, şimdi cari açık miktarı olarak verirsek: AK PARTİ’den önceki yirmi bir yılda toplam cari açık 25,3 milyar dolar arkadaşlar, yirmi bir yılda verilen cari açık 25 milyar dolar; AK PARTİ’li yirmi bir yıldaki toplam cari açık 654,2 milyar dolar, bunun üzerinde lütfen düşünün, 26 katı. Evet, 26 kat siz cari açığı artırıyorsunuz, dış tasarruf kullanıyorsunuz ama bununla maalesef hiçbir şey yapmıyorsunuz. Şimdi, zaten bu rakamı işsizlik oranlarında da görmemiz mümkün değerli arkadaşlar. Bakın, bu grafik 1980’den 2022’ye kadar -burası sadece Türkiye’yi gösteriyor- Türkiye’nin işsizlik oranları. Burada kırmızı yine trend çizgisi, maalesef burada işsizlik oranlarının arttığını görüyoruz, yukarıya doğru artan bir trend var. Yani Türkiye’nin 80’li yıllarda yüzde 7 civarında bir işsizliği varmış, AK PARTİ Hükûmeti geldiğinde yüzde 9,8 işsizliği varmış, AK PARTİ’nin Türkiye’yi iyi yönettiği dönemlerde bu işsizlik oranı düşmüş ama şu anda geldiğimiz noktada yüzde 10,3’lük bir işsizlik oranı var, hem aldığı dönemden hem de önceki dönemlerden çok daha yüksek bir işsizlik oranı var ve işsizlik trendi de yukarı doğru gidiyor, bunların aşağı doğru çevrilmesi gerekiyor. Şimdi, gelişmekte olan ülkelerle mukayese ettiğimizde...

Ha, şimdi gelelim enflasyona. Çok büyük problemlerimizden bir tanesi enflasyon, değil mi? Enflasyonla ilgili, tabii, bu hükûmetlerin en fazla yaptığı şey mazeret üretmek, bahane üretmek. Efendim, Rusya-Ukrayna savaşı var; efendim, pandemi var, sanki bu pandemi... Ya, pandemi, adı üzerinde pandemi; bütün dünyayı kapsayan bir şey, sanki sadece Türkiye’yi vurdu, Rusya-Ukrayna savaşı sadece Türkiye’yi etkiledi, başka hiçbir ülkeyi etkilememiş gibi bir mazeret üretiliyor. Oysaki pandemi -şimdi burada vaktim yok- bize çok ciddi avantajlar da sundu; lojistik avantajımız var, pazara yakınlık avantajımız var, bunların hiçbirini kullanılamadı; enerji fiyatları çok ciddi bir şekilde düştü, enerji bağımlısı bir ülkeyiz madem, bunlar kullanılamadı; şimdi enflasyonu getiriyorlar, bunlara bağlıyorlar. Bakalım öyle mi değerli arkadaşlar? Yine gelişmekte olan ülkeler... Bakın, gelişmiş ülkelerin enflasyonları daha düşük. Kendi mukayese alanımız kim? Gelişmekte olan ülkeler. Burada -rakamları çok görmenize şey yok zaten; buradan, grafikten anlaşılıyor- kırmızılar Türkiye enflasyonunu gösteriyor, yeşiller de gelişmekte olan ülkeler enflasyonunu gösteriyor. Grafik ne zaman başlıyor? 2002’de başlıyor. 2002’de, dikkat ederseniz, bizim enflasyonumuz yüzde 29,7’ymiş, gelişmekte olan ülkelerin enflasyonu da yüzde 6,7’ymiş. İşte onların enflasyonunda da bir miktar düşme, çıkma olmuş, en son... Yeşillere dikkat ediyorsunuz, değil mi arkadaşlar? Yani bu Hükûmet geldiğinde bizim enflasyonumuz, evet, gelişmekte olan ülkelerin enflasyonunun bir miktar üzerindeymiş ama şimdi, geldiğimiz noktada -bunların nedenlerini birazdan detaylı şekilde arz etmeye çalışacağım- özellikle 2018 sonrasında gelişmekte olan ülkelerden kopuk bir şekilde enflasyonumuzda hızlı bir yükselme var değerli arkadaşlar. Şimdi “Efendim, dünya koşulları iyi değildi, şöyle oldu, böyle oldu.” filan diye

diyebilir misiniz? Ya, bu ülkelere niye olmuyor? Bu ülkelere niye olmuyor? Bunların enflasyonları niye bizim gibi yüzde 65'lere, 85'lere çıkmıyor? En son gelinen noktada gelişmekte olan ülkelerin enflasyonu yüzde 8,6 olarak tahmin ediliyor, bizimki niye 65 değerli arkadaşlar? Ya, bu, Türkiye'nin yanlışlarından kaynaklanıyor, dünyayla bunların hiçbir alakası yok. Şimdi, zaten burada da bunu biraz daha yakından göreceksiniz. Sadece Türkiye -2002'den 2023'e kadar çanak şeklinde bir şey yani enflasyonu biraz yüksek almış- 29'lardan 30'a yakın bir enflasyonu almış; enflasyonu yüzde 5, yüzde 6'ya kadar düşürmüş. O dönemin bürokratıyım ben, çok emeğimiz var, siyasi neması da elbette ki AK PARTİ'nindir ancak bugün geldiğimiz noktada enflasyon öyle bir bozuldu ki işte bu şekilde bir hâle geldi, yüzde 65'ler... Buna da inanırsanız... TÜİK rakamı...

Şimdi, hani mazeretler söyleniliyor; “Efendim, işte dünya şöyleydi, böyleydi...” filan dedik ya... Dedim ki: Bir de kurlara bakalım çünkü bizim enflasyon hikâyemizde enflasyon ve kur arasında ciddi bir ilişki var. Dolayısıyla kurun arttığı dönemlerde bizim enflasyonumuz artıyor, geçişkenlik çok yüksek çünkü ciddi bir ithalatçıyız. Şimdi, gelişmekte olan ülkelerle... Bazılarını aldım burada, bunlardan istediğinizi alın, hangisini alırsanız alın hiç fark etmiyor, bu grafik fark etmeyecek değerli arkadaşlar. Şimdi, hangi ülkeleri almışız? En baştaki Arjantin. Eğer Türkiye'yi Arjantin'le mukayese etmeyi kendimize yakıştırsak çok şükür, Arjantin'e göre iyiyiz çünkü Arjantin “default” oldu, borçlarını ödeyemiyor, biz henüz “default” olmadık.

Şimdi, bu grafik 1 Ocak 2019'dan -yani plana geldim şimdi- On Birinci Plan'ın ilk gününden bugüne kadar olan, hatta cuma gününe... Bugün olsa Türkiye'nin kuru daha da arttı yani bu rakam biraz daha değişecek ama cuma gününü alıyorum, en son iş günü olarak aldım. Yani yaklaşık beş yıllık dönemde kur değişimi nasıl olmuş değerli arkadaşlar: Şimdi, Arjantin'de yüzde 833 -Arjantin parası yani dolar karşısındaki kur artışı- bakın, Brezilya yüzde 29, Çin yüzde 7, Hindistan yüzde 20, Endonezya yüzde 11, Malezya 16, Meksika eksi 8 -Meksika'da kur düşmüş beş yılda değerli arkadaşlar- Filipinler yüzde 9, Güney Afrika yüzde 30, Gürcistan -bak, orada çizgisi yok Gürcistan'ın, zannetmeyin ki rakamı koymayı unuttuk- şuradaki, kıyımızdaki Gürcistan, beğenmediğiniz Gürcistan'da son beş yılda kur artışı sadece yüzde 1, tabloya bile girmiyor değerli arkadaşlar. Ondan sonra geliyorsunuz Rusya'ya, savaşta, son beş yıldaki kur artışı yüzde 35; Ukrayna savaşta, yüzde 31; Türkiye yüzde 432 değerli arkadaşlar. Bize hiç kimse hikâye okumasın.

Şimdi, On Birinci Kalkınma Planı'nın hedeflerine biraz daha yakından bakalım. 2023 meselesinde anlaştık, değil mi? 2023'te Türkiye'nin en iddialı hedefi -diğerlerine girmiyorum- kişi başı gelir 25 bin dolardı. Millî gelir revizyonundan sonra bunun 29 bin dolar olması lazım çünkü TÜİK artırdı rakamı. TÜİK'in rakam artıracığını hiç kimse öngörmüyordu. 29 bin dolar karşısında 12 bin dolar, 2,3 trilyon millî gelir karşısında 1,1 trilyon; bunları filan söylemiyorum, ilk 10 ekonomi açısından söyledik. 2023'te 10'uncu ekonomi olacaktık, 19 olduk, geriye gittik; şimdi bunu 2053'e ertelediler. Dolayısıyla 2023 hedeflerinde ciddi bir başarısızlık var.

On Birinci Kalkınma Planı, biliyorsunuz, 2019-2023 dönemini kapsayan beş yıllık dönem. Şimdi, takdire şayan bir tane mesele var -bu ilk satıra bakalım arkadaşlar, yeşilli olan şey- plan döneminin yıllık ortalama büyümesi yüzde 4,3'müş -planda öngörülen- yüzde 4,7 gerçekleştirilmiş; On Birinci Kalkınma Planı'nda hedeflerin üzerinde bir büyüme gerçekleştirilmiş. Büyümeyi önemseyen bir iktisatçıyım, onu söyleyeyim ama büyümenin dengeli olması lazım, eğer sizin büyümeniz yani böyle filin züccaciye dükkanına girmesi gibi her yeri darmadağın ediyorsa “Olmaz olsun öyle büyüme.” dersiniz. Bakın, şimdi, bütün dengeleri bozan bir büyüme var. On Birinci Kalkınma Planı'na ilişkin burada söylenen sadece tek şey var: “Büyümede hedefi tutturduk, hedefin üzerine çıktık.” Diğerleri ne oldu değerli arkadaşlar?

Şimdi, cari işlemler dengesi: 2018 yılı burada. Baz yıl 2018 olduğu için şu sütunda 2018'i veriyoruz, plandan önceki son yıl. 2018'de Türkiye'nin cari işlemler açığının millî gelire oranı yüzde 2,5'muş. Planda, bugün dedikleri gibi -bugün de "Sıfıra düşürecekiz, 0,1'e düşürecekiz." diyorlar- "0,9 yapacağız, yüzde 1'in biraz altına düşürecekiz cari açığı." demişler. Kaç olmuş arkadaşlar? 2022'de cari açığımız yüzde 5,4 oldu, 2023'te de yüzde 4,4 olacağını söylüyorlar. "Hedef yüzde 0,9." demişler. Yani 2,5'tan 4'e çıkarmışlar. Maşallah ya, "Maşallah." dediğiniz kırk gün yaşamıyor yani neyi hedeflediyseniz hepsinde geri gitmişsiniz, şimdi bakacağız.

Enflasyon yüzde 20'ymiş 2018'de -ki çok yüksekti yani yüzde 5'leri, yüzde 6'ları görmüştü Türkiye- "Bunu yüzde 5 yapacağız." demişler, bugün Hükümet "yüzde 65" diyor, piyasa yüzde 70'in üzerinde bekliyor.

Ondan sonra diğeri ne? Gini katsayısı. Gini katsayısı neyi gösteriyor? Gelir dağılımını gösteriyor. İşte o yüzden diyorum olmaz olsun böyle büyüme. Bir büyüme yapmışsınız -bunun birazdan detaylarını vereceğim, biraz daha detayına gireceğim- ama gelir adaletsizliğini şaha kaldırmışsınız. 2018 yılında Gini katsayısı 0,408'miş, plan "Bunu 0,38'e düşürecekim." demiş, şu anda geldiği nokta 0,415 değerli arkadaşlar. Gini katsayısı bozulmuş yani gelir adaletsizliği Türkiye'de artmış.

Şimdi, bir de bütçeden bir rakam verelim. Kamu dengelerinden fiyat dengesi bozuldu, gelir dağılımı bozuldu, ödemeler dengesi bozuldu; bir büyüme yaptılar, bunların hepsini bozdular, bütçe dengesi de bozuldu. 2018 yılında bütçe açığı yüzde 2'ymiş millî gelire oran olarak, "Bunu yüzde 2'de tutacağız." demiş On Birinci Kalkınma Planı, şu anda önümüze getirdikleri orta vadeli programda "2023'te yüzde 6,4 olacak." diyorlar. İşin kötüsü ne, biliyor musunuz? "2024'te de yüzde 6,4 devam edecek." diyorlar değerli arkadaşlar yani söylediklerinin veya hedeflediklerinin 3 katından daha fazla millî gelire oran olarak -bakın, ben nominal rakamlarla konuşmuyorum- ciddi bir bozulma var.

Şimdi, büyümenin biraz daha detaylarına bakalım: Bu dönemde, değerli arkadaşlar, ciddi ekonomik hatalar yapıldı, 2018, temel, hatanın başlangıcı. "Sistem değişikliği" mi dersiniz, Berat Albayrak'ın Bakan olması mı dersiniz, neye bağlarsanız bağlayın, ben bunu ekonometrik olarak çok fazla çözebilmiş değilim. Büyük hatanın başlangıcı 2018. İkincisi, 2021 Martta Merkez Bankası Başkanının görevden alınması, 2021'in Eylülünde de ekonomik temellerden kopuk bir şekilde "Faiz sebep, enflasyon sonuç Nas var." deyip politika faizini düşürmeyle başlayan bir makropolitikalar yanlışlığı oldu. Bunların hepsine Mehmet Şimşek ne dedi? "İrrasyonel politikalar." dedi, akıl dışı ilan etti ama bunu akıl dışı ilan etmesi yetmiyor. Şu dokümanların bir tanesinde "Ya, milletimizden özür dileriz, biz böyle hatalar yaptık, tamam, bundan sonra bu hataları tekrarlamayacağız." diye bir tane söz ittiniz mi? Sanki bunlar hiç yaşanmamış gibi... Bakın ama bunlar her tarafı tahrip etti, tahrip ettiği şeylerden bir tanesi, değerli arkadaşlar, millî gelirin dağılımı, gelir cinsinden dağılımı.

Bakın, burada, iş gücü ödemesi... Şu mavi olan, alttaki çizgi iş gücünün millî gelirden aldığı payı gösteriyor: Yüzde 33,5'muş baz yılı 2018'de, şu anda yüzde 26,3'e düşmüş; 7 puanın üzerinde, bir plan döneminde, millî gelirden iş gücünün aldığı payda bir düşüş var. Bunun 1 puan bile düşmesi ülkeler açısından çok kötüyken burada 7 puan düşüş var değerli arkadaşlar. Onun karşılığında, burada ben sadece kârları aldım, kârlarda ciddi bir artış var. Bunların detaylarını yarın Maliye Bakanıyla konuşacağız.

Şimdi, İSO 500 firmaları için -biraz da- oralarda "İşçilerin durumu nasıl?" diye bakıyorsunuz; bu, en son açıklanan şey. Bu grafik -Menekşe Yılmaz'ın Twitter hesabından aldım, kendi emeğim değil, kendisine teşekkür ediyorum- 2016-2022 iş gücünün yani ücret ödemelerinin katma değer içerisindeki payına bakıyor, ücret ödemelerinin faiz ve vergi öncesi kâr içindeki payına bakıyor, ücret ödemelerinin satışlar içerisindeki payına bakıyor değerli arkadaşlar. Hepsinde tepetaklak gidişi görüyorsunuz, değil mi? Daha fazla bir şey söylemeye zannederim gerek yok. Yani işçilerin üzerine binerek bir büyüme yapmışsınız, birilerini zengin etmişsiniz.

Şimdi, plan diyor ki: “Tarım bizim için öncelikli sektörlerden bir tanesidir.” Güzel, sözü söylemek güzel; peki, icraat ne? Şimdi, önümüze bir de üç yıllık orta vadeli harcama programı getirildi yani bütçe üç yıllık olarak geliyor. Şimdi, bakıyorsunuz, öncelikli sektörler gelişecek sektörlerse buna bir kaynak ayırmak lazım. Bugün, çiftçi mağdur; buğday üreticisi buğdayını geçen yılın altında fiyatla sattı, ayçiçeği üreticisi öyle, arpa üreticisi öyle. Şimdi, her gün Samsun’un Bafra’sından, Terme’sinden telefon alıyorum, çeltik üreticisi mağdur. E, bunlara prim vermek lazım, destekleme vermek lazım.

Şimdi, bu, bütçeden yapılan tarımsal amaçlı transferlerin millî gelire oranı arkadaşlar. Bunun 2008’de çıkarılan kanuna göre yüzde 1 olması gerekirdi, yüzde 1’den vazgeçtik. Bu harcama sisteminde sistem değişikliğinden dolayı geriye gidilmediği için ancak 2006’ya kadar gidebiliyoruz, o zaman bütçeden tarımsal amaçlı yapılan transferlerin payının millî gelire oranı 0,6’yımsı değerli arkadaşlar. Bugün, bu 0,25’e düşmüş. Daha kötüsü ne biliyor musunuz? “Önümüzdeki üç yıl içerisinde bu düşüşü devam ettireceğim.” diyor ya! Bu kadar çok çiftçi mağdurken böyle bir bütçeyle Türk milletinin önüne nasıl çıkarsınız? “0,20’ye düşüreceğim.” diyor. 2006’da 0,6 olanı veya kanuna göre 1 olması gerekeni “Beşte 1’de tutacağım.” diyor, “Aşağı çekeceğim.” diyor. İşte çiftçinin feryadı bundan. Çiftçinin sırtına binmişsiniz, işçinin sırtına binmişsiniz, ondan sonra büyüme yapmışsınız, birilerini zengin etmişsiniz.

Yine, faizle mukayesesi tarımsal amaçlı ödemelerin... Az önceki millî gelir oranıydı; bu da faizle, faize oranına bakalım diye. Öyle ya, parayı bir yerle kullanıyorsunuz. Değerli arkadaşlar, bütçe yükseldiğine göre paranın gittiği yer faiz. Bakın, işte tarımsal amaçlı transferlerin faiz ödemelerine oranı 2006’da yüzde 10’lardaymış -güzel bir şey yapılmış- 2016’larda bu yüzde 23’lere kadar çıkarılmış, 22,9 -güzel bir şey, takdire şayan bir şey- ama bugün geldiğimiz noktada yüzde 7,3’e düşmüş arkadaşlar. Ve diyor ki: “2026 yılında ben 100 lira faiz ödeyeceğim; efendim, milyonlarca çiftçiye sadece 5,6 lira vereceğim.” Yani milyonlarca çiftçiye vereceği para bir avuç faiz lobisine vereceği paranın sadece yüzde 5,6’sı kadar değerli arkadaşlar.

Evet, şimdi, bütçe ciddi bir faiz kısıkaçı altındadır -ben bu bütçeye “kıskaç bütçesi” diyorum o yüzden- ciddi bir faiz yükü altındadır. Bunların birazdan detaylarını söyleyeceğim. Şunu söyleyelim bakın, ben hep söylüyorum: AK PARTİ hükümetleri bir programı devraldı, o programı işletti, çalıştırdı ve en başarılı olduğu alan bütçe açıklarını aşağı çekmektir. İşte, verginin ne kadarı faize gidiyordu, o rasyolar aşağıya çekildi, bütçe açıkları aşağı çekildi ama son dönemlerde o kadar hızlı bozulma var ki arkadaşlar yani geçmişten daha kötü bir noktaya doğru Türkiye gidiyor, bunu da şu grafikten görmeyi istiyorum. Merkezî yönetim bütçesinin faiz harcamaları, bunlar mutlak rakam olarak... Bakın, 2018 yılında bütçeden faiz ödemeleri için ayırdığımız kaynak 74 milyar liraymış değerli arkadaşlar. Şunu görüyorsunuz, değil mi? Bakın, şurada, küçücük bir şey, 74 milyar; şuna göre küçücük. Şimdi, 2021’de “Faiz sebep, enflasyon sonuç.” demeye başladıktan sonra kuru, faizi, her şeyi patlattılar. 2018’den itibaren de altına, dövize ve TÜFE’ye dayalı bir borçlanma stratejisi izledi Berat Albayrak. Onun günahı çok bu memlekette, tamam mı... Hem sen iç borcunu bunlara endeksli hâle getireceksin hem de bunların hepsini patlatacak bir politika izleyeceksin, ondan sonra faizler, bakın, nasıl aldı başını gitti.

Arkadaşlar, aynı grafikte görmek bile mümkün değil. Faiz ödemeleri 74 milyar liradan beş yıl içerisinde bugün 1 trilyon 254 milyar liraya geldi arkadaşlar 2024 için ve bu, 2026’da 2 trilyon 295 milyar lira olacak. Tabii, faize bu kadar para ayırınca ne işçiye para verebilirsiniz ne emekliye para verebilirsiniz. Emekli bugün ağlıyor, nisandan beri 7.500 liralık maaşı artmayan milyonlarca emekli var bu ülkede. Ondan sonra, bir avuç... “Ben faize karşıyım.” diyeceksiniz, “faiz lobisi” diye başkalarını suçlayacaksınız, faize bu parayı ödeyeceksiniz arkadaşlar. Bakın, bu rakamlar, zaten maviler gerçekleşme rakamı, Hükümetin rakamları elbette, kurumların rakamı; kırmızılar da şu anda Plan ve Bütçe Komisyonunda görüştüğümüz bütçede “Ödeyeceğiz.” dedikleri rakamlar arkadaşlar; biz bunları kendimiz falan hesap ediyor değiliz, Hükümetin rakamları. Yani ne kadar oluyor? “74 milyar liradan faizi sekiz yıl içerisinde 2 trilyon 295 milyar liraya çıkaracağız.” diyor. Bu da muhtemelen iyimser yani işler biraz daha kötü giderse bunun çok daha üzerine çıkacağını da hepimiz bilmemiz lazım.

Şimdi, bu, ödediğimiz ve hemen önümüzde, ödeyeceğiz dediğimiz faizler. Şimdi, 2021’de alınan kararların ne kadar bozucu olduğunu anlayabilmek için şu grafiği de izninizle size göstermek istiyorum: Şimdi, burası, ilk grup arkadaşlar, Eylül 2021; burası da Ekim 2023, bugün itibarıyla en son veri. Bu ne? Burada, maviler Eylül 2021 itibarıyla merkezî yönetim bütçesinin önümüzdeki dönem yani gelecek yıllarda ödeyeceği ana para ödemelerini gösteriyor. Kaç liraymış? 1 trilyon 169 milyar lira ana para ödeme yükümlülüğü varmış Eylül 2021 itibarıyla. Faiz yükümlülüğü ne kadarmış? 723 milyar liraymış Eylül 2021’de. Hani bu kuru patlattık ya, faizi aşağı çektik, kurlar 7,5-8 liradan 18’lere çıktı, şimdi 28’lere geldi; ondan sonra enflasyon arttı, altın fiyatları yükseldi. Bunların sonucunda şu anda ödeyeceğimiz, arkadaşlar, ana para 1.169’dan, bakın, iki yıl bir aylık bir dönemde 2 trilyon 860 milyar liraya çıkıyor, şurası. Faiz daha kötü; faiz 723 milyar liradan 3 trilyon 838 milyar liraya çıkıyor. Bu hazinenin web sayfasında, herkes görebilir bunu. Yani bu ne demek biliyor musunuz? Hazinenin iç borç faiz ödemeleri ana parasını geçmiş, hazine tefecilerin eline düşmüş değerli arkadaşlar. Bunun başka hiçbir izahı yok. Varsa başka bir şey, söyleyebilecekleri bir şey, gelsinler bize söylesinler. Hazineyi tefecilerin eline düşürdü. Bir sürü iş insanı var içimizde, ana paradan daha fazla faiz ödemesi olabilir mi bir ülkenin veya bir kurumun? Böyle bir kurumun, böyle bir ülkenin ayakta kalması mümkün müdür? Ama bu, işte, Hazine sayfasından aldığımız rakamlar. Dolayısıyla toplama baktığımızda, ana para ödemeleri ve faiz ödemeleri olarak baktığımızda 1,9 liradan 6,7 trilyon liraya çıkıyor.

Şimdi, güzel laflar, sözler duyduk; Sayın Cevdet Yılmaz bunları söyledi. Ayinesi iştir kişinin, lafa bakılmaz. Sadece 2 tane göstergeye bakacağım dolayısıyla diğerlerinin çok kıymeti olmadığını göreceğiz. Türkiye’de teknoloji yoğunluğuna göre ihracat... Arkadaşlar, 2018 yılında, çok yüksek teknolojlili ürünlerin ihracatımız içerisindeki payı yüzde 3,5’miş...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ERHAN USTA (Devamla) – Başkanım, iki dakika müsaade eder misiniz?

BAŞKAN – Sayın Usta, lütfen toparlayalım.

ERHAN USTA (Devamla) – Teşekkür ederim.

... demişler ki: “Biz bunu planda 5,8’e çıkaracağız.” Gerçekleşme yüzde 3,1 arkadaşlar yani dediklerinin altında kalmış. Bırakın çıkarmayı, düşürmüş. Hadi yüksek teknoloji yapamadık, böyle -ne bileyim- iPhone filan üretemiyoruz, orta yüksek teknoloji nasıl diye bakıyorsunuz, onun payı da düşmüş arkadaşlar; yüzde 36’yı, şimdi yüzde 33,8’e düşürülmüş. Ha, planda kaç demişler? “44,2 yapacağız.” demişler, şimdi yine “Artıracağız.” diyorlar. Tabii, bunun hiçbir anlamı yok.

“İstanbul’a özel işler yapacağız.” dedi. “İstanbul Finans Merkezi” diye Türkiye’nin bir projesi vardı; 2009 yılında başlattık, koordinatör yardımcılığını yaptım 2015’te siyasete girinceye kadar; çok emek verdik ama ne zaman ki İstanbul Finans Merkezi bir inşaat projesine dönüştü, o zaman iş tepetaklak gitti.

Bu grafiği az önce ilave ettirdim. Değerli arkadaşlar, finans merkezleri sıralamasında İstanbul’un durumunu gösteriyor. İlk endekse girdiğimizde İstanbul 72’nci sıradaydı -şehirler açısından yani finans merkezi sayılabilecek şehirlerde “1” en iyisi- Eylül 2015’te sıramızı 45’e kadar yükselttik arkadaşlar, 45’e kadar; güzel bir şey, 72’den 45’e kadar sıramızı kademe kademe yükselttik.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ERHAN USTA (Devamla) – Başkanım...

BAŞKAN – Sayın Usta, lütfen.

ERHAN USTA (Devamla) – Tamam.

Ondan sonra işte bu inşaat işleri başladı, daha doğrusu bunlar öne çıkmaya başladı, Türkiye’de işler kötüye gitti; bugün geldiğimiz noktada, İstanbul 121 şehir içerisinde finans merkezi sıralamasında 110’uncu sıraya düştü değerli arkadaşlar. Dolayısıyla, İstanbul için bir şey yapacaksanız önce bunlara bakmanız gerekiyor .

Daha söyleyeceğim şeyler vardı ama onlar için vaktim yok. Son söz olarak şunları söylemek istiyorum: Bu planda, bir defa, bir paragraf bile değiştiremeyeceğimiz değerli arkadaşlar; yıllık program, plandan önce çıktı, yıllık programda planın paragraflarına atıf var, Hükûmet bile “Değiştireceğiz.” dese... Ya, çıkmamış bir plan için programda atıf yapılmış yani 1 tane paragraf değiştirme imkânımız yok. Biz konuşuyoruz bunları ama nihayetinde bunların çok fazla bir amacı yok. Bizim amacımız, 2’nci yüzyılın milletimiz için aydınlık olmasıdır. Milletimiz için güzel şeylerin yapılmasını istiyoruz, birlik beraberlik içerisinde...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ERHAN USTA (Devamla) – Bir dakika daha... Hemen bitiriyorum, selamlama yapayım.

BAŞKAN – Kuralları çok aştık. Lütfen...

ERHAN USTA (Devamla) – Çok teşekkür ediyorum Değerli Başkanım.

Şimdi, dolayısıyla Türkiye’de istişareyi hâkim kılmamız lazım. Maalesef bu yönetim tarzıyla Türkiye ileriye gidemez. Bu gösterdiğimiz şeylerle yarın öbür gün bugünü dahi arayacak duruma gelebiliriz. Türkiye bu borçlarının sürdürülebilmesini istiyorsa, Türkiye bir şey yapmak istiyorsa istişareyi hâkim kılması lazım; ortak akılla işler yapmamız lazım. Değerli arkadaşlar, Türkiye’nin yüz yıl önce bu ülkeyi kuranlar gibi idealist kadrolara ihtiyacı var. Türkiye, bugünden itibaren yüz yıl önce nasıl bir bağımsızlık mücadelesi verdiyse şimdi de ekonomi alanında bir bağımsızlık mücadelesi vermek için harekete geçmek durumundadır diyorum.

Beni izlediğiniz için, dinlediğiniz için hepinize çok teşekkür ediyorum. Her şeye rağmen planın da memleketimiz ve milletimiz için hayırlı olmasını Cenab-ı Allah’tan niyaz ediyorum. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Çok teşekkür ederim. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Usta, teşekkür ediyorum.

Şimdi birinci bölüm üzerinde üçüncü söz, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Sayın İsmail Faruk Aksu’ya aittir.

Sayın Aksu, buyurun. (MHP sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; cumhuriyetimizin yeni yüzyılının bu ilk gününde On İkinci Kalkınma Planı’nın birinci bölümü üzerine Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz aldım. Gazi Meclisi ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Dün cumhuriyetimizin 100’üncü yılını coşkuyla kutladık. Millî birlikle ulaştığımız cumhuriyetin 100’üncü yılı hayırlı olsun. Sınırsız bağlılık, vazgeçilmez yemin, hiç bitmeyecek azimle büyük Türk milletinin en büyük bayramını, Cumhuriyet Bayramı’nı bir kez daha kutluyorum. Cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk başta olmak üzere millî mücadelenin tüm neferlerini, aziz şehitlerimizi, muhterem ecdadımızı rahmet ve saygıyla anıyorum. Yaşasın Türk milleti, yaşasın Türkiye Cumhuriyeti!

Kurtuluş Savaşı’nın zaferle sonuçlanmasının ardından millî bağımsızlığını ve egemenliğini hayatın her alanında tesis etmeyi hedefleyen Türk milleti, bu zaferi ekonomik sahada taçlandırmak üzere Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün önderliğinde 17 Şubat-4 Mart 1923 tarihinde İzmir’de İktisat

Kongresi'ni düzenlemiştir. Bu kongre, ülkenin kaynaklarının ve ihtiyaçlarının tespitinin yapıldığı kongre olmasının ötesinde millî iktisat politikalarının da temellerinin atıldığı bir kongre olmuştur. Kongrenin açılış konuşmasında Atatürk “Siyasi, askerî zaferler ne kadar büyük olursa olsunlar iktisadi zaferlerle taçlandırılmazlarsa meydana gelen zaferler devamlı olamaz, az zamanda söner. Bu bakımdan, en kuvvetli ve parlak zaferlerimizin bile sağlayabildiği ve daha sağlayabileceği yararlı kazançları belirlemek için ekonomimizin, iktisadi hakimiyetimizin sağlanması, sağlamlaştırılması ve genişletilmesi gerekir.” diyerek ekonominin önemine işaret etmiştir. Atatürk, 1923'ten itibaren bütün iktisadi gelişmelerle, sanayi planlarıyla ve yatırım programlarıyla bizzat kendisi ilgilenmiştir. İktisadi kurtuluş ve tam bağımsızlık hedefinin bir başlangıcı ve iktisat tarihimizde önemli bir çıkış noktası olan kongrede siyasi bağımsızlığın temel şartlarının ekonomik bağımsızlık olduğu, kapitülasyon ve Düyun-ı Umumiye zihniyetinin kayıtsız şartsız reddedildiği, yeni kurulan devletin ekonomik yapısının millî kaynaklarla kalkınmaya dayalı bir model olacağı fikri kabul edilmiştir. Kongrede alınan Misak-ı İktisadi kararları kapsamında ekonomik kurumlar oluşturulmaya başlanmış, cumhuriyetin ilk yıllarında birçok fabrika ve tesisin yanı sıra İş Bankası ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası da kurulmuştur. Cumhuriyetin ilanıyla Atatürk'ün öncülüğünde siyasi, idari, askerî ve iktisadi birçok alanda atılımlar gerçekleştirmiş olan Türkiye gelişerek ve güçlenerek 100'üncü yıla ulaşmıştır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin 2'nci, Türkiye Yüzyılı'nın ilk planı olan On İkinci Kalkınma Planı'nın milletimizin huzur ve refahına, demokrasinin gelişmesine, daha güçlü ve müreffeh bir Türkiye'nin inşasına katkıda bulunmasını temenni ediyoruz. Katılımcı bir anlayışla hazırlanarak Meclisimize sunulması için mesai sarf eden özel ihtisas komisyonlarının değerli üyelerine ve Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığının her kademedeki çalışanlarına teşekkür ediyoruz.

Kalkınma planıyla, ülkemizin gelecek beş yılda ulaşması öngörülen hedefler belirlenmekte ve bu hedeflere nasıl ulaşılabileceğine ilişkin strateji ve politikalar ortaya konulmaktadır. Anayasa'nın 166'ncı maddesi uyarınca hazırlanan 3067 sayılı Kanun'da belirtilen usule göre Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüştüğümüz kalkınma planı, orta vadeli programların, yıllık programların ve bütçelerin yapılmasında da yol gösterici olacaktır. Kuşkusuz, bu planlamanın uzun vadeli temel hedefler doğrultusunda “devletin devamlılığı” anlayışıyla Türkiye'nin doğal ve beşerî kaynaklarının, varlık ve yükümlülüklerinin, fırsat ve kısıtlarının millî hedef ve politikalarının dikkate alınarak yapılmış olması esastır. Öngörülemeyen durumlar, beklenmeyen olaylar, iç ve dış siyasi ve ekonomik gelişmeler kısa ve orta vadeli hedeflerde sapmaya sebep olsa da bize göre esas olan Türkiye'nin uzun vadeli küresel güç ve lider ülke olma hedefi için gerekli olan ekonomik, sosyal ve siyasi altyapının hazırlanmasıdır. Sağladığı istikrarla Türkiye, inanıyoruz ki bugün bu kulduradadır. Türkiye, zaman içinde değişen dünyaya uyum sağlamak amacıyla çeşitli ekonomik politikalar üretmiş ve uygulamıştır. Politikadaki dönüşümler Türkiye ekonomisinin bugünkü iktisadi kimliğinin şekillenmesinde önemli rol oynamış, kalkınma planları toplumun refahını arttırmaya yönelik olumlu etkiler ortaya koymuştur. Planlı dönemle birlikte hazırlanan ve uygulamaya konulan kalkınma planlarıyla temelde toplumun refah seviyesinin yükseltilmesi, sanayileşmenin temin edilmesi, dış kaynak bağımlılığının azaltılması, istihdam sorununun çözülmesi, gelir dağılımı adaletinin sağlanması amaçlanmıştır.

Türkiye, 2001 yılında Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'yla birlikte 2001-2023 dönemini kapsayan uzun vadeli stratejisini belirlemiş ve bunu “Vizyon 2023” olarak sembolleştirmiştir. 2024-2028 yıllarını kapsayan On İkinci Kalkınma Planı'nın yeni yüzyılda şekillenmekte olan Türkiye, bölge ve dünya dinamiklerini dikkate alarak hazırlandığı, Türkiye Yüzyılı'nın inşasına odaklandığı anlaşılmaktadır.

Milliyetçi Hareket Partisi olarak ekonomik büyüme, sosyal gelişme ve millî bütünleşmeyi esas alan bir kalkınma vizyonu öngörmekteyiz. Kalkınmış bir ülke olabilmek ekonomik büyüklüklerin yanında ekonomideki niteliksel gelişmeler, yaşam standartlarında yükselme, iktisadi kalkınma, insani kalkınma, sosyal gelişme ve çevre hakkı gibi kültürel sermaye unsurlarındaki gelişmeye de bağlı bulunmaktadır. Bu kapsamda, üretim faktörleri, finansal sistem, doğal ve beşerî kaynaklar, kurulu sanayi kapasitesi, tarım ve hayvancılık, turizm, enerji, ulaştırma, jeostratejik avantajlar kalkınmanın maddi sermaye unsurlarını teşkil etmektedir. Bütün bu maddi unsurların yanı sıra, kurumsallaşma ve idari kapasite, hukuk düzeni, demokratik değerlerin zenginliği, teknoloji üretme ve kullanma kapasitesi, girişimcilik ruhu ve iş görme anlayışı, kültürel ve sanatsal kapasite, eğitim ve sağlık imkânlarının düzeyi ve erişilebilirliği, huzur ve güvenlik gibi hususlar kalkınmanın maddi olmayan dinamiklerini oluşturmaktadır.

Planda, 2053 hedeflerine de yer verilerek Türkiye'nin üst gelir grubu ülkelerinden biri olarak dünyanın 10 büyük ekonomisi ve satın alma gücü paritesine göre ilk 5 ekonomisi arasında yer almak, imalat sanayisinin millî gelirdeki payını yüzde 30'un üzerine çıkarmak, yüksek teknolojlili ürünlerin imalat sanayisi ihracatındaki payını yüzde 17'ye yükseltmek ve dünyanın en değerli 100 markası arasında en az 5 Türk markasının yer almasını sağlamak gibi yüksek hedefler öngörülmüştür. Plan; istikrarlı büyüme, güçlü ekonomi; yeşil ve dijital dönüşümle rekabetçi üretim; nitelikli insan, güçlü aile, sağlıklı toplum; afetlere dirençli yaşam alanları, sürdürülebilir çevre ve adaleti esas alan demokratik iyi yönetim olmak üzere beş ana eksenenden oluşmaktadır. Ayrıca, hukukun üstünlüğünün, demokrasinin, temel hak ve hürriyetlerin güçlendirilmesi, ekonomide istikrar ve sürdürülebilirliğin sağlanması, enerji ve gıda arz güvenliğinin tesis edilmesi, uluslararası iş birliklerinin ve stratejik ortaklıklarının güçlendirilmesi gibi konular, planın genel çerçevesini oluşturmaktadır.

Orta ve uzun vadede ekonomik ve sosyal alanda hedeflenen temel yapısal dönüşümlere yönelik önemli adımları içeren On İkinci Kalkınma Planı'nın hayata geçirilmesiyle, şüphesiz ülkemizin gelişmiş ülkeler liginde yer almasına bir adım daha yaklaşılmış olacaktır. Bu kapsamda, On İkinci Kalkınma Planı'nı ülkemizi muasır medeniyetler seviyesinin üzerine çıkarma hedefi doğrultusunda önümüzdeki otuz yılda dünyayı şekillendirmesi beklenen gelişmeler dikkate alınarak hazırlanan kapsamlı bir yol haritası olarak değerlendiriyoruz.

Değerli milletvekilleri, 2020 yılından itibaren küresel ekonomide yaşanan türbülans, Türkiye ekonomisini de olumsuz etkilemiştir. Salgının gecikmeli etkileri, başta Rus ve Ukrayna savaşı kaynaklı olanlar olmak üzere diğer risk faktörleri, küresel ekonomide süregelen ve derinleşen bir kriz iklimine sebep olmuştur. Dünya ekonomisi üretimde daralma, gıda ve enerji krizi ve devam eden enflasyonist bir süreçle karşı karşıya kalmış, bu gelişmeler Türkiye ekonomisini de yakından etkilemiştir. Böylesi bir dönemde Türkiye uyguladığı ekonomik ve sosyal politikalarla yaşanan olumsuzluklardan vatandaşlarımızın daha az etkilenmesi için gayret göstermiş, süreci başarıyla yöneten ülkelerden biri olmuştur. Dış politikada atılan tarihi adımlar, terörle mücadelede elde edilen başarılar, tam bağımsızlık yolunda ortaya konulan millî politikalar, huzur ve güven ortamının tesisini mümkün kılmış, etrafımız ateş çemberiye Türkiye bir huzur ve güven adası olarak öne çıkmıştır. Türkiye'nin diplomatik hamleleri, çözüm odaklı inandırıcı girişimleri Türkiye ekonomisine güveni de artıran unsurlardan olmuştur. Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin uygulandığı son beş yılda Türkiye ekonomisi en çok büyüyen, en fazla istihdam yaratan, enerji hariç cari fazla verebilir hâle gelen, bütçe açığını gayrisafi yurt içi hasılaya oranla yüzde 1'e düşüren en az borçlu ülkelerden biri olmayı başarmıştır. On üç yıl boyunca kesintisiz büyüyen Türkiye ekonomisi büyüme eğilimini devam ettirerek 2023 yılının ilk yarısında da yüzde 3,9 büyüme oranıyla on iki çeyrektir kesintisiz ve güçlü büyüme performansı göstermiştir. Büyümeye bağlı olarak OECD ülkeleri içinde en çok istihdam yaratan ülkelerden biri olan Türkiye, 2022 yılında istihdamda ve iş gücüne katılımda görülen artış eğilimini 2023 yılında da devam ettirmiş ve işsizlik oranı

yüzde 9,2'ye gerilemiştir. Salgın öncesi, Şubat 2020'de 27 milyon 81 bin kişi olan istihdam 4 milyon 605 bin kişi artarak Ağustos 2023'te 31 milyon 686 bin kişi olmuş ve pandemi öncesi dönemin oldukça üzerine çıkmıştır. Küresel ekonomik aktivitede yaşanan ivme kaybına rağmen Türkiye'nin ihracat artışı devam etmiştir. 2022 yılında 254,2 milyar dolara ulaşan ihracat rakamıyla küresel mal ihracatından aldığı payı ilk defa yüzde 1'in üzerine yükseltmiştir. 2023 yılının ilk sekiz ayında ihracat dış talepteki düşüş nedeniyle bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 0,4 oranında azalarak 164 milyar 794 milyon dolar, ithalat ise yüzde 3,4 oranında artarak 247 milyar 97 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Türkiye, kamu borçluluğu, reel sektör borçluluğu ve hane halkı borçluluğu bakımından da düşük bir riskliliğe sahiptir. Maastricht Kriterleri dikkate alındığında Türkiye, dünyanın en az borçlu ülkelerinden olmaya devam etmektedir. 2022 yılında AB tanımlı genel yönetim borç stokunun gayrisafi yurt içi hasılaya oranı yüzde 31,7 düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu oran gelişmekte olan ülkelerde yüzde 65, gelişmiş ülkelerde ise yüzde 109'dur. AB tanımlı genel yönetim borç stokunun gayrisafi yurt içi hasılaya oranı 2023 yılı birinci çeyreğinde yüzde 31,1; ikinci çeyrekte ise yüzde 34 olmuştur. Ukrayna-Rusya savaşının olumsuz etkileri devam ederken Orta Doğu'da yaşanan İsrail-Filistin çatışması ve OPEC ülkelerinin üretimi azaltma kararıyla petrol fiyatlarındaki artış, ödemeler dengesindeki toparlanma hızını yavaşlatmış, turizmde yaşanan sevindirici gelişmelerle beraber hizmet gelirlerinde devam eden artış eğilimi ise cari işlemler dengesini desteklemeyi sürdürmüştür. Bunlarla birlikte, vatandaşlarımızın hayatını yakından etkileyen enflasyon, şiddeti azalsa da Türkiye'nin önemli gündem maddelerinden biri olmaya devam etmektedir. Etkin bir biçimde kullanılan para ve maliye politikası araçlarıyla enflasyonla mücadelede kararlılıkla devam edilmekte, makroekonomik ve finansal istikrarı kalıcı bir şekilde sağlamak amacıyla etkili tedbirler hayata geçirilmektedir. Atılan bu adımlar sonucunda 2024 yılının ikinci yarısından itibaren kalıcı bir dezenflasyon sürecine girileceğinin öngörülmesi, Türkiye ekonomisinin en önemli sorun alanı olan enflasyonla mücadelede de somut sonuçların alınacağı bir süreci başlatacaktır. Türkiye'de 2022 yılında uygulanan tüm sübvansiyonlara, enflasyonla mücadele kapsamında vazgeçilen vergilere ve ilave sosyal desteklere rağmen başarılı bir bütçe performansı sergilenmiştir. Bütçe açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranı 2022 yılında AB üyesi ülkelerde ortalama yüzde 3,4 iken yüzde 1 olmuş, ayrıca dört yıllık aradan sonra Türkiye yeniden faiz dışı fazla vermiştir.

6 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen ve "asrın felaketi" olarak nitelendirilen deprem sonrasında devlet-millet iş birliğiyle yaraların sarılmasına ve deprem bölgesinin yeniden inşa ve ihyasına kararlılıkla odaklanılmıştır. Depremlerin yol açtığı hasarın onarılmasına yönelik harcamalar bütçeye ciddi bir yük getirmiş, nitekim 2023'ün ilk dokuz ayında merkezî yönetim bütçe açığı bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 77,7 artarak 512 milyar 602 milyon Türk lirası olmuştur. 2023 yılında depremin yaralarını sarmak için bütçeden 762 milyar lira öngörülmüş, 2024 yılı bütçesinden ise 1 trilyon 28 milyar kaynak ayrılmıştır. Milliyetçi Hareket Partisi olarak önceliğimiz depremin yaralarının bir an önce sarılması, bu amaçla gerekli adımların hızla atılmasıdır. Nitekim kalkınma planının da 2024 yılı merkezî yönetim bütçesinin de bu anlayış doğrultusunda hazırlandığı görülmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; plan dönemi sonu olan 2028 yılında gayrisafi yurt içi hasılanın 1 trilyon 589 milyar dolara, kişi başına milli gelirin 17.554 dolara, ihracatın 375 milyar dolara çıkartılması, ekonominin yıllık ortalama yüzde 5 büyümesi, işsizlik oranının yüzde 7,5'e, enflasyon oranının yüzde 4,7'ye düşürülmesi hedeflenmektedir. Bununla birlikte vatandaşlarımızın mutlu, sağlıklı ve güvenli yaşam sürebilecekleri, temel hak ve özgürlüklerin adil ve hızlı çalışan bir hukuk sistemiyle korunacağı, öngörülebilirliği yüksek kamu politikalarıyla fırsat eşitliğine dayalı kolay erişilebilir kamu hizmetlerinin sunulmasını esas alan politika seti de planda ortaya konulmuştur. Kuşkusuz hukukun, ekonominin tüm bileşenleri bakımından öngörülebilir olması doğrudan yatırımların ülkemize çekilmesi ve diğer plan hedeflerine ulaşılmasını kolaylaştıracaktır. Önümüzdeki dönemde Türkiye'nin aktif bir

diplomasiyle küresel toplumun güçlü ve saygın üyesi olma konumunu sürdürmesi küresel ve bölgesel sorunların çözümüne yönelik etkili politikalar üretmeye devam etmesi öngörülmüştür. Esasen Türkiye ortaya koyduğu aktif, çok yönlü ve çok boyutlu, inandırıcı insani dış politikayla diplomasinin merkezi olmuştur.

Diğer yandan, planda sanayi ağırlıklı ve ihracata dayalı nitelikli büyüme anlayışıyla ekonomide istikrar ve sürdürülebilirliğin sağlanması, afetlere dirençli yaşam alanlarıyla medeniyet temelli, akıllı ve sürdürülebilir şehirlerin tesis edilmesi öncelikli amaçlar olarak ortaya konulmuştur. Türkiye, bilindiği gibi, başta deprem olmak üzere sel, heyelan, çığ gibi afetlere maruz kalan bir ülkedir. Bize göre sağlıklı bir kentleşme için afete maruz kalmadan önce risk yönetimi önemli bir husustur. Bu çerçevede jeolojik etütlere dayalı uygun yer seçimi, konut ve sektörler için yeterli planlı alanların tahsis, uygun malzeme ve teknoloji kullanımı, sürdürülebilir çevre ve her aşamada etkin denetim sağlıklı kentleşmenin vazgeçilmezleridir. Mevcut yerleşimlerin afete dayanıklı hâle getirilmesi ise kentsel dönüşümlerle mümkün olacaktır. Başta İstanbul olmak üzere deprem riski taşıyan kentler ile afet riski taşıyan yerleşimlerin süratle dönüştürülmesi ertelenemez bir gerekliliktir. Bu doğrultuda Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle oluşturulan Kentsel Dönüşüm Başkanlığını değerli bir adım olarak görüyoruz. Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan konuya ilişkin kanun teklifinin yasalaşmasıyla birlikte dönüşüm sürecinin ilerletilmesinin mümkün ve daha kolay hâle geleceğini değerlendiriyoruz.

Kalkınma planında insan odaklı ve kapsayıcı bir kalkınma yaklaşımıyla, dayanıklı bir aile ve toplum yapısıyla, millî ve insani değerleri haiz, eğitilmiş, kültürlü, üretken nesillerin geleceğe taşınması gibi amaçların, toplumun temeli olan ailenin korunmasına, geleceğimizin teminatı çocuklarımızın millî ve manevi değerler yanında çağdaş gelişmelerle teçhiz edilmesine katkı sağlayacağına inanıyoruz.

Seçim beyannamemizde de ifade ettiğimiz gibi, toplumun topyekûn üretime katılması anlayışına dayanan katılımcı kalkınmayla ülkemizin tüm doğal ve beşerî kaynaklarının harekete geçirilmesi mümkün olacaktır. Öngörülen şekilde kamuda liyakat ilkesinin hâkim olduğu ve değişen koşullara uyum sağlayan kamu personel sisteminin inşasının ülkemizin nitelikli insan kaynağının bütünüyle değerlendirilmesinin yanı sıra, idarenin sağlıklı işleyişini ve kamu hizmetlerinin verimliliğini de mümkün kılacak bir yaklaşım olarak değerlendiriyoruz. Kalkınma planlarında yer verilen politikaların etkili bir şekilde hayata geçirilebilmesi için kamu kurumlarının orta ve uzun vadeli amaçlarının temel ilke, hedef ve önceliklerinin ve bunlara ulaşmak için izlenecek yöntemler ile kaynak dağılımlarının kalkınma planlarıyla uyumlu olması önem taşımaktadır. Kamu harcamalarında israf ve usulsüzlüğün önlenmesi, ekonomik güvenliğin tesis edildiği, ekonominin ihtiyacı olan alanlarda yapısal reformların hızla gerçekleştirildiği, kurumlar arası koordinasyon ve sorumluluk paylaşımının etkinleştirildiği bir ekonomik yapının tesisi kalkınma planı hedeflerine ulaşmayı da kolaylaştıracaktır.

Değerli milletvekilleri, Milliyetçi Hareket Partisinin stratejik hedefi, ülkemizin 21'inci yüzyılda bölgesinde barış ve istikrarın teminatı olan uluslararası ilişkilerde söz ve itibar sahibi güçlü bir ülke konumuna gelmesi için gerekli bütün şartların hazırlanması, 2053 yılında Türkiye'nin lider ülke ve süper güç olmasıdır. Daha 1990'lı yılların başında Genel Başkanımız Sayın Devlet Bahçeli Bey, 2023 yılında Türkiye'nin bölgesel güç ve lider ülke, 2053'te ise tüm dünyanın süper güç olarak kabul ettiği bir ülke olmasını sağlama vizyonunu ortaya koymuştur. On İkinci Kalkınma Planı'nda yer verilen uzun vadeli hedefleri bu doğrultuda önemli buluyoruz. Ayrıca, belirlenen hedeflerin ulaşılabilir bir nitelik taşıdığını, o sebeple inandırıcı bulunduğunu düşünüyor, Türkiye'nin önünü açacağını değerlendiriyoruz.

Şüphesiz, Türkiye, dışa açık ve rekabetçi bir yapı içerisinde dünya ekonomisiyle bütünleşerek bölgesel ve küresel gelişmelerin önde gelen belirleyicileri arasında yer almalıdır. Ekonomi politikalarının merkezine insanı koyan, eşitlik, ahlak ve adalet ilkelerini gözetilen bir yönetim anlayışıyla toplumsal refahının artırılması temel olmalıdır.

Partimiz, program ve seçim beyannamelerinde ekonomideki temel sorunları aşarak ileri teknoloji kullanan, yenilikçiliği, verimliliği ve istihdamı gözeten, rekabet gücü yüksek üretim ekonomisini tesis etmek ve toplumun refah düzeyini artırarak sosyal dokuyu güçlendirmek amacıyla ülkemizin kendi imkân ve şartları ile doğal ve beşerî kaynaklarını dikkate alan, bağımsız, millî ve üreten bir ekonomi programının hayata geçirilmesini öngörmektedir. Bu çerçevede 9 temel alanda reform niteliğinde yapısal tedbirlerin alınmasını önermiştir. Bunlar, üretimin artırılması ve ithalat bağımlılığının azaltılması, yurt içi tasarrufların ve yatırımların artırılması, vergi reformu, harcama reformu, gelirin adil bölüşümü ve yoksullukla mücadele reformu, tarım, hayvancılık ve kırsal kalkınma reformu, iş gücü piyasası ve çalışma hayatına ilişkin reformlar, ekonomik güvenlik ve dijital ekonomiye uyum reformu ve iklim değişikliğine uyum politikaları reformudur. Kalkınma planında ekonomi yönetiminde eş güdüm ve uyumun esas olmasını, ekonomi yönetiminin koordinasyonunun güçlendirilmesini, ayrıca vurguladığım reform alanlarına işaret eden benzer ekonomik hedef ve politikalara yer verilmesini önemli ve değerli buluyoruz. Bunların yanı sıra, plan dönemi uygulamalarının Türk milleti ortak paydasında yaşama iradesinin güçlendirilmesine, toplumsal ahlak ve kalitenin tesisine, terörün kökünün kazanmasına, çok boyutlu millî bir dış politika ile caydırıcı bir savunma ve güvenlik politikası uygulanmasına yardımcı olmasını temenni ediyoruz. Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemine uygun ve sistemin tüm unsurlarıyla kökleşmesi için planda da öngörülen katılımcı ve kapsayıcı yeni bir anayasa başta olmak üzere Meclis İktüzüğü de dâhil diğer uyum düzenlemelerinin yapılmasını gerekli görüyoruz.

Milliyetçi Hareket Partisi olarak Türkiye'nin büyümesi ve gelişmesi, daha güçlü bir ülke olması için bu plan dönemini önemsiyor, demokrasi insan hakları ve hukukun üstünlüğü esasında ekonomik ve sosyal olarak süratle yol alabilmemiz için her türlü gayreti göstereceğimizi ifade ediyoruz. Biz Türkiye'nin önüne aydınlık ufuklar açarak ülkemizi ve milletimizi güvenli bir geleceğe taşımaya kararlıyız. Dünyayı Türkçe okuma ve kavrama dirayetiyle Türkiye'nin millî ve üniter devlet yapısına riayetle, cumhuriyetin yeni yüzyılının Türk ve Türkiye Yüzyılı'nın doğumu olacağına inanıyoruz. Bu kapsamda ülkemizin refah ve kalkınmasına yönelik hedeflerin yakalanması ve lider ülke olma ülkümüzün gerçekleştirilmesi adına milletimizin hayrına atılacak her adımı desteklemeye devam edeceğiz.

Bu düşüncelerle Milliyetçi Hareket Partisi olarak desteklediğimiz On İkinci Kalkınma Planı'nın ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyor, Türkiye Büyük Millet Meclisinin siz değerli üyelerini saygıyla selamlıyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Aksu, çok teşekkür ediyorum.

Şimdi söz sırası Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına 2 sayın milletvekili tarafından on beşer dakikayla kullanılacaktır.

İlk söz Muş Milletvekili Sayın Sezai Temelli'nin.

Sayın Temelli, buyurun. (HEDEP sıralarından alkışlar)

HEDEP GRUBU ADINA SEZAI TEMELLİ (Muş) – Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Genel Kurulu ve televizyonları başında bizleri seyreden değerli halkımızı saygıyla selamlıyorum.

Evet, cumhuriyetin 100'üncü yılını dün geride bıraktık. Bugün yeni bir takvim yaprağıyla 2'nci yüzyıl başladı ama sadece takvimlerdeki bir yaprak değişimi çünkü yeni yüzyıla başlamak aslında geçmiş yüzyılın hakikatleriyle yüzleşmekten geçiyordu, geçmiş yüzyıldan gerekli dersleri çıkarmaktan geçiyordu ve yeni yüzyıla, hazırlanarak, büyük değişim ve dönüşümleri gerçekleştirerek geçmek geçiyordu. Nasıl geçtik? Çocuk müsamereleri gibi havai fişeklerle geçtik ya da asker postallarının sokaklarda dolaşmasıyla geçtik. Şırnak'taki sahne gerçekten hepimiz adına aslında kara hafızalarımızı canlandıran bir sahneydi. Postmodern darbeleri aklımıza getirdi, 28 Şubatı aklımıza getirdi Şırnak'ta gördüğümüz sahne.

Yine, baktığımızda, cumhuriyetin 2'nci yüzyılından bahsederken biz fazlasıyla hamasetle yoğrulduğumuzu gördük. Evet, 2'nci yüzyılın ilk kalkınma planı On İkinci Kalkınma Planı, geride bıraktığı planlardan çok büyük farklılık göstermiyor. 2'nci yüzyılın ilk kalkınma planı da yine hayali hedeflerle yani geçmiş yüzyılın sorunlarına teşhisler koyup bunlar üzerinden çözüm üreterek değil, hayali hedefleri önümüze koymaya devam ederek yol alıyor. 1920 demokratik birlik zemininde buluşmuş bir Meclisin yüz üç yıl sonra geldiği nokta tekçi bir anlayışa sıkışmışlıktan başka bir şeyi bize göstermiyor. Oysa, demokratik birlik temelinde çoğulcu bir Meclis, çoğulcu bir toplumun iradesine sahip olarak belki kalkınma planları, belki yasaları hayata geçirecek bir iradeyi karşımıza getirebilirdi. Maalesef, bundan çok uzağız, demokratik cumhuriyetten çok uzağız. Ama demokratik cumhuriyeti mutlaka inşa etmek zorundayız. Türkiye'nin geleceği, hepimizin geleceği, çocuklarımızın, gençlerimizin, Orta Doğu halklarının geleceği demokratik cumhuriyetten geçiyor. Ya bunu inşa edeceğiz ya da burada bu hayali hedefleri birbirimize anlatmaya, bu hamasetten beslenmeye devam edeceğiz.

Şimdi, dönüp baktığımızda, mesela, 2'nci yüzyıl... Bu "yüzyıl" lafı, "yüz" lafı çok geçiyor ama hâlâ Türkiye'yi demokratikleştirecek ilk 100'ler listesine maalesef giremediğimiz rakamlar var. Örneğin, siyasi tutsaklar var bu ülkede. Türkiye, Demokrasi Endeksi'nde 167 ülke içinde 103'üncü sırada. Evet, Can Atalay'dan bahsettik, Selahattin Demirtaş'tan bahsedelim, Figen Yüksekdağ'dan bahsedelim, tutukluluk süresinin dolmasına rağmen Gülten Kışanak'tan bahsedelim. Dolayısıyla bunca siyasi tutsağın olduğu bir yerde artık kalkıp da 2'nci yüzyıl üzerine hayal bile kuramazsınız. Dünya Basın Özgürlüğü Endeksi'nde 180 ülke arasında 165'inciyiz, hukukun üstünlüğü konusunda 142 ülke arasında 117'nciyiz, Cinsiyet Eşitliği Endeksi'nde 146 ülke arasında 129'uncuyuz, Küresel Barış Endeksi'nde 163 ülke arasında 147'nciyiz. İlk 100'e giremediğimiz bu rakamlar aslında 2'nci yüzyıla neden umutlu başlamadığımızı da bize çok güzel tarif ediyor, çok güzel anlatıyor.

Bu ülkede siyasi kriz var, bu ülkede ekonomik kriz var, toplumsal kriz var. Çok uzun süredir derin ve çoklu kriz sarmalının içine sıkışıp kaldık, buradan çıkamıyoruz, zaman zaman çıksak da aslında dönüp dolaşıp aynı yere geliyoruz. "Planlama" deyince, "kalkınma planı" deyince aslında cumhuriyet tarihinin bir yerde altmış yıldan fazla bir dönemini konuşuyoruz anlamına gelir. 63'ten bugüne planlı bir dönem içindeyiz. Çok önemlidir Devlet Planlama Teşkilatı, 63'te yapılan plan; sonrasında gelen ilk 3 plan özellikle cumhuriyet tarihi adına çok çok önemli gelişmelere karşılık gelmiştir fakat bu planlar aynı zamanda bir darbe mekanizmasının de içinde geliştirdi. Mesela 63'te yapılan plandan 1971'e geldiğimizde, 12 Mart 71 cuntacıları verdikleri muhtıranın arasına şöyle cümleler sıkıştırmışlardı: "Siyasi ve toplumsal gelişme ekonomik gelişmenin önüne geçti." Şimdi, siz -siyasi gelişme ya da ekonomik gelişmeye dair dile getirdiğiniz şeyler- toplumsal gelişmeden beslenmeden, toplumsal gelişmeleri bastıracak, siyasi gelişmeleri bastıracak, otoriter rejimleri besleyecek bir anlayışla ekonomi planları yapıyorsunuz. Çünkü ekonomi dediğiniz şey, bir kere her şeyden önce siyasetle, toplumla barışık anlamda düzenlenecek bir alandır; siyasete rağmen, topluma rağmen düzenlenebilecek bir alan değildir. Öyle olduğunda zaten otoriter, bürokratik rejimleri inşa edersiniz, nitekim de karşılaştığımız sahneler böyle. Yapısal hiçbir soruna çözüm üreten bir plan yok karşımızda ne Kürt sorununa ne yoksulluk sorununa ne de herhangi başka yapısal bir sorunumuza sağlıklı, nitelikli bir çözüm ürettiğini söylemek çok mümkün değil.

Plana baktığımızda ne görüyoruz? Teknokratik bir akılla ama orada da çarpık bir büyüme anlayışıyla tasarlandığını görüyoruz planın. Neden çarpık büyüme anlayışı? Planın bütün içeriğine baktığımızda, bir kere salt iktisadi bir mesele bile olsa bir büyüme hedefi önümüze koyuyorsanız onun bir birikim stratejisi olmalı, onun bir bölüşüm aklı olmalı. Şimdi, burada adaletten bahsediyorsanız o adaletin bizim açımızdan anlamlı olabilmesi için -çünkü adalet de sınıfsal bir yaklaşıma ihtiyaç duyar- o bölüşüm ilişkilerine dönüp bakmalı, eşitlikçi bir anlayışı içinde barındırmalı. Şimdi, bu plana baktığımızda hangi alanda eşitlikçi bir anlayışı önümüze getiriyor; toplumsal cinsiyet alanında mı,

yoksullukla mücadele alanında mı, işsizlikle mücadele alanında mı? Hayır. Ya da siyasi özgürlükler alanında mı ya da toplumsal gelişmeler anlamında mı? Hayır. Toplumsal barış anlamında mı? Hayır, hiçbirine bu plan yanıt veremez. Bu plan sadece ve sadece çarpık büyüme anlayışına odaklanmış ve sadece bir hamasete ya da temennilere sıkışmış değil, aslında, büyük bir tutarsızlığı da içinde barındıran plan yani tek tek, ayrı ayrı başlıklarını alıp bunun bir mühendisliğini yapsanız, bunu bir masanın üzerinde haritalandırsanız birbiriyle uyumlayacak bir tablo ortaya çıkar. Örneğin “Bu plan nasıl büyüyecek? Bu planın arkasındaki büyüme anlayışı nedir?” diye baktığımızda, silah sanayisiyle ilgili rakamlara bakın, birkaç tane örnek vermek istiyorum: 2022 yılında 12,2 milyar dolarlık cirosu olan bu sektör, 2028’e geldiğimizde 26 milyar dolara fırlayacak yani öyle bir artacak ki ekonomiyi büyütecek. Oysa “silah sanayisi” demek “savaş” demek -savaş deyince arkadaşlar alınıyorlar- F-16’lar kullanılıyor, obüsler kullanılıyor, helikopterler, tanklar kullanılıyor. Bu silahları kullandığınız şeyin adı “savaş” olmayacak da ne olacaktı? Yarın bir savaş çıksa ne kullanacaksınız? Elinizde bir tek nükleer bomba kalır. Demek ki savaş ve silah sanayisine yatırım yapıyorsunuz, demek ki ne Orta Doğu barışı için ne de Türkiye’de toplumsal barış adına aslında bir beklentiniz yok. Tam tersine, silahlanma üzerinden böyle cirolarla ihracatı da 4,4 milyardan 11 milyar dolara çıkartacaksınız. Bu anlayış, bir toplumsal barış inşa edebilir mi, demokratik bir cumhuriyet inşa edebilir mi, Kürt sorununu çözebilir mi? Mümkün değil. Peki, ekonomiyi büyütür mü? O da şüpheli çünkü dediğim gibi, masanın üzerine rakamları yaydığımızda çelişkileri, tutarsızlıkları görmemiz mümkün.

Bir kere, plan turizme inanılmaz şekilde bel bağlamış. 46,5 milyar dolardan 100 milyar dolara çıkacak önümüzdeki beş yılda, yüzde 115 artacak turizm gelirleri. Yani siz bir yandan silaha yatırım yapacaksınız, Orta Doğu’daki bütün bu savaşların üzerine benzin dökecek bir akılla yatırım stratejisi belirleyeceksiniz, sonra da turist sayısını artırarak turizm gelirlerini 2 kattan fazla bir yere çıkaracaksınız. Tam tersine, bugün Gazze’de masum Filistinliler ölürken, Orta Doğu bu denli büyük bir savaş cenderesine sürüklenirken bırakın turist gelmesini, gelen turist sayısında da ciddi azalmalar yaşanacaktır.

Bir başka rakam, doğrudan yabancı yatırımların payı; beş senede yüzde 50 artacak. Yirmi senede ne kadar artırdınız? Yirmi senede artırmanın yegâne yolu neydi, biliyor musunuz? Özelleştirme. Geldikten sonra beş yıl içinde yaklaşık 66 milyar dolarlık özelleştirme yaptınız; bunların çoğu bankalardı, çoğu sigorta şirketleriydi, kaynak böyle girdi. Aslında, doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının dağılımına baktığımızda, bunu yüzde 50 artırmanın olanaklı olmadığını görürsünüz. O yüzden, şimdi, “Varlık Fonu kapsamındaki şirketleri nasıl satarız?” diye aslında planlarınız var ama bu çare olabilseydi bunca özelleştirmeden sonra ekonomi bu denli bir felakete sürüklenmiş olmazdı.

Başka bir şey, yeşil dönüşüm. “Yeşil dönüşüm” diyorsunuz, onun hemen yanında madencilik sektörüne o denli fazla yatırım yapıyorsunuz ki siz “yeşil” dediğinizden hangi rengi anlıyorsunuz, biz şüpheye düştük. Dolayısıyla, Gabar’da fosil atık yani petrol bulmanın sevinciyle, Sakarya havzasında doğal gaz bulmanın sevinciyle ve ekonomideki enerji sektörünü bunlara bağlayarak yeşil dönüşüm yaratmanız mümkün değil, olsa olsa onun adı “kahverengi dönüşüm” olur.

Dijital sektör; evet, dijital gelişme, yapay zekâ, dünyada inanılmaz gelişmeler var. Bunlarla rekabet edebilmemiz için de aslında buna dair bir gelişme perspektifi, projeksiyonu olmalıydı. İmalat sektörü öncelikli bir gelişmeden bahsediyorsunuz yani siz hâlâ endüstri 3.0’a takılıp kalmışsınız, hâlâ sanayi endeksli bir büyüme modeli var burada. Oysa dünya endüstri 4.0’ı geçti, 5.0’in hazırlığını yapıyor. Dolayısıyla da “dijital dönüşüm” dediğiniz şey bu anlamıyla bir karşılık buluyor mu?

Bunlar daha kabul edilebilir acayiplikler, esas daha büyük acayiplik rakamlarda. Kur beklentisine baktığımızda kur beklentisi yok bir kere ama kişi başına gayrisafi yurt içi hasıla beş yılda yüzde 70

artıyor; 10 bin dolar 2022’de, 2028’e gelince 17.500 dolar olacak. Bu, şu demek: Bileşik büyüme hesabına göre -tabii ki plancılar çok iyi bilir, bilmeyenlerin de cep telefonunda hesap makinesi var- yılda ortalama yüzde 12 büyüyecek kişi başına gelir. Peki, büyüme tahmininiz ne? Yüzde 5. Ekonomi yüzde 5 büyüyecek, kişi başına gelir ortalama yüzde 12 büyüyecek. Nasıl olacak bu? Bunun bir yöntemi var; nüfusun bir kısmının vefat etmesi, aritmetiği bu bunun, başka yöntemi yok. Başka bir mucize varsa bilmiyorsak bize de anlatın. Aynı tutarsızlık cari işlem açığında da var. Cari işlem açığı 48 milyar dolardan 2,8 milyar dolara pike yapıyor. Bunu nasıl sağlayacaksınız? İhracatın ithalatı karşılama oranı sadece yüzde 5 iyileşiyor. Peki, aradaki farkı ne kapatacak? İthalat devam edecek, ihracat devam edecek, faizler devam edecek, borçlanma devam edecek ama cari işlem açığı sanki bütün bu finansal gelişmelerden bağımsız bir şey, kendi kendine düşecek, gerçekten ilginç. Ama değişmeyen şeyler, planda bile değiştirmemişsiniz yani oraya hayal pompalamamışsınız. O da ne? Yoksulluk. Yoksullukta bir gelişme olmayacak. Baktığımız zaman bizim görelî yoksulluktaki yüzde 23 olan nüfus payı ancak 1 puan ya düşüyor ya düşmüyor. Yani yoksulluk devam edecek, kadın yoksulluğu devam edecek, işsizlik devam edecek, çocuk yoksulluğu devam edecek; emekliler sefalet ücretleri, sefalet maaşları almaya devam edecek, asgari ücrette bir iyileşme olmayacak. Çünkü sizin yoksullukla mücadele siyasetiniz sadece ve sadece yoksulluğu yönetmektir ve sosyal yardımlarla bu işi sürdürmektir. Oysa gerçek anlamda yoksullukla mücadele edebilmenin yolu adaletli bir bölüşüm sisteminden, eşitlikçi bir bölüşüm sisteminden, bunun için de her şeyden önce her şeyden önce insanca yaşamı sağlayabilecek bir ücret politikasından geçer.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Temelli, lütfen tamamlayalım.

SEZAI TEMELLİ (Devamla) – Bunu sağlayabilmenin yolu her şeyden önce işsizlik oranlarının çok dramatik bir düşüşü sağlamasından geçer. Dönüp baktığımızda, gerçek anlamda yoksullukla mücadele edebilecek ne bir plan -yarından itibaren Komisyonunda görüşülecek, daha sonra Genel Kurula gelecek; aynı şeyleri bütçede de göreceksiniz- ne de bu anlayışla hazırlanmış bir bütçe var karşımızda.

Plan, orta vadeli program, bütçe; zaten bunlar aynı merkezden hazırlandığı için bu merkez yoksullara, kadınlara, emekçilere, mazlum halklara bakan, gören; onlar için bir planlama, onlar için bir bütçe üreten bir merkez değil. Bu merkez sermaye için çalışan, sermayenin çıkarları uğruna planlarını düzenleyen, ekonomiyi de işte bu anlayışa sıkıştıran bir merkezdir. Buradan gelen hiçbir şeye de bizim olumlu yaklaşımımız söz konusu değildir. (HEDEP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

Şimdi ikinci söz Batman Milletvekili Mehmet Rüştü Tiryaki’ye aittir.

Sayın Tiryaki, buyurun. (HEDEP sıralarından alkışlar)

HEDEP GRUBU ADINA MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sözlerimin başında Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Bir selamı da her zaman olduğu gibi cezaevlerinde tutsak olan arkadaşlarıma, sürgünde yaşamak zorunda bırakılan siyasetçi arkadaşlarıma göndermek isterim.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısını Plan ve Bütçe Komisyonunda dinledik, bugün burada dinledik. Bize tozpembe bir tablo çizdi. Sanırsınız kişi başı millî gelirimiz 60 bin dolar civarında, eğitim sorunu yok, bütün uluslararası sınavlarda en iyi ülkeler arasındayız. Sağlık sorunumuz yok, doktorların ve mühendislerin ekonomik durumu o kadar iyi ki herkes doktor, mühendis olmak istiyor. Bu ülkede yaşama koşulları çok güzel, hiçbir mühendis, hiçbir doktor başka ülkelere kaçmak istemiyor. Sanırsınız

bir öğretmen, bir uzman aldığı ücretle en geç iki yılda yeni bir araba alabiliyor, üç-beş yıl içerisinde bir ev alabiliyor, çocukların geleceğiyle ilgili hiçbir kaygı hissetmiyor. Sanırsınız Adalet ve Kalkınma Partisi yıllık 2 trilyon olan hedefinden yarı yarıya sapmamış, yine, kişi başına düşen millî gelir hedefini tutturmuş, neredeyse ülkenin yüzde 60'ı açlık ve yoksullukla savaşıyor. Oturup saatlerce ülkenin ekonomik durumunu anlatın, saatlerce sağlık, eğitim, sanayi, üretim sorunlarını anlatın, Adalet ve Kalkınma Partisi hiçbir vekil, hiçbir bakan, Cumhurbaşkanı, Cumhurbaşkanı Yardımcısı üstüne alınmıyor. Sanırsınız biz Patagonya Cumhuriyeti'nden bahsediyoruz. Yani bu Patagonya'dan şöyle anlaşılmasın, durumu kötü olduğu için söylemiyorum, uzak olduğu için Patagonya diyorum; yoksa dünyanın en güzel coğrafyalarından birisine sahip. Bir ezberleri var -AKP adına konuşan kim olursa olsun fark etmez- her seferinde aynı şeyi söylüyorlar, diyorlar ki: "Covid-19 pandemisi oldu, Ukrayna savaşı çıktı -bir de yeni bir şey daha var- bizim ülkemizde deprem oldu." Bunları arka arkaya sıraladığınız zaman ülkenin bütün ekonomik göstergelerinin, bütün siyasi göstergelerinin, bütün insani endekslerinin hepsinin kötü olmasına meşruiyet zemini hazırlıyorlar. Hayır arkadaşlar, bu doğru değil. Türkiye bütün göstergelerde -bu sıraladığım her şey bütün dünyada yaşanıyor- dünyadan negatif biçimde ayrılıyor. Bakın, dünyada enflasyonun en yüksek olduğu 3-5 tane ülkeden biridir Türkiye, enflasyonun en yüksek olduğu. Fiyatlar yüzde 5, yüzde 10, yüzde 20 artmıyor, Türkiye'de son birkaç yıl içerisinde fiyatlar yüzde 1.000 arttı arkadaşlar, 10 kat arttı bazı şeylerin fiyatı; hiçbir şeyin fiyatı tüketiciler açısından öngörülebilir değil. Marketler haftada en az 2 kez fiyat etiketlerini değiştiriyor. Hiç fark etmez, neyi satın alırsanız alın bir hafta sonra gittiğinizde aynı fiyata satın almanız mümkün değil; Türkiye'nin durumu tam olarak böyle.

Bütün dünyada gıda fiyatları on üç, on dört, on beş aydır kesintisiz düşüyor, bütün dünyada gıda fiyatları düşüyor, Türkiye hariç; güya kendi kendine yeten 7 tarım ülkesinden biriyiz. Türkiye'de gıda fiyatları kesintisiz biçimde günlük, haftalık, aylık ve yıllık olarak artıyor.

Bir öğretmenin bir aylık maaşı iyi bir telefon satın almasına yetmiyor, iki ay çalışması gerekir. Bir öğretmenin -markasını söylemeyeyim- o iyi telefonlardan 1 tanesini satın alması için iki ay çalışması gerekiyor. Bakın, gelişmiş ülkelerden bahsetmiyorum, orta düzeyde, gelişmekte olan ülkelerin hiçbirinde bir öğretmen iyi bir telefon satın almak için iki ay çalışmak zorunda kalmaz, Türkiye'de bir öğretmen iyi bir telefon almak için iki ay çalışmak zorunda kalıyor. Bundan daha dramatik bir tablo olabilir mi? Bizce olmaz.

Ama Türkiye'nin geldiği tablo o kadar kötü ki... Bakın, çok çarpıcı, yeni, eylül ayında yayımlanan bir rapordan bahsedeceğim size, 2023 Küresel Organize Suç Endeksi. Bütün dünyadaki küresel suç endeksini yayımlamış. Sizce Türkiye 193 ülke arasında kaçınıcı sıradadır? Ben size söyleyeyim: En kötü 14'üncü ülkedir Türkiye. Dünyadaki küresel suç örgütleri, suç organizasyonu açısından dünyadaki en kötü 14'üncü ülkedir Türkiye. Türkiye'yi tam olarak böyle bir ülke hâline getirdiniz. Ben şöyle bir karşılaştırma yapayım daha iyi anlaşılсын. Böyle sıkça Avrupa ve OECD ortalamasıyla ilgili bir karşılaştırma yapıyoruz ya ben Asya ülkeleriyle karşılaştırayım, Türkiye'nin durumunu daha iyi görebilirsiniz. Batı Asya ülkeleri arasında Türkiye en kötü 4'üncü ülke ve bütün Asya içerisinde, 46 Asya ülkesi içerisinde en kötü 6'ncı ülkedir Türkiye. Türkiye'yi küresel suç cenneti hâline getirmiştir Adalet ve Kalkınma Partisi.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) – Şeyde var ya, orada yazmışlar; buradan onları tekrarlıyor. Şurada var sıralamalar.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Devamlı) – Evet, oradan tekrar ediyoruz, tam olarak oradan tekrar ediyoruz, zaten küresel raporları hazırlayanların raporlarını sunuyoruz.

Şimdi, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısını Plan ve Bütçede de dinledik burada da dinledik. Ben orada söylediğim birkaç şeyi Genel Kurulla da paylaşmak isterim. Şimdi, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı dedi ki: “Üst gelir grubu ülkelerinden biri olarak -bunu burada da tekrar ettiği için söylüyorum- dünyanın 10 büyük ekonomisi ve satın alma gücü paritesine göre ilk 5 ekonomisi arasına sokacağız Türkiye’yi.” Yani hedefleri buymuş. Hiçbir bir tane hedefi tutmamış da Türkiye’yi en iyi 10 ülke, en iyi 5 ülke arasına yerleştireceklermiş. Biliyorsunuz, Türkiye G-20 ülkeleri arasındaydı, Adalet ve Kalkınma Partisi iktidara geldiğinde sanırım 16’ncı sıradaydı, şu anda Türkiye 21’nci sırada yani en gelişmiş 20 ülke arasında bile değil Türkiye ve şimdi bize Cumhurbaşkanı Yardımcısı diyor ki: “Biz en gelişmiş 10 ekonomi, 5 ekonomi arasında yer alması için çalışacağız.” Bir başka şey daha söyledi, çok çarpıcı bir şeydi, diyor ki Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı: “Satın alma gücü paritesine göre kişi başına gelir 2022 yılında 37.445 dolara kadar yükseldi.” Yani Türkiye’de satın alma gücü paritesi açısından 37 bin dolardır kişi başına gelir. Bu ne demek? Bu 37 bin doları şunun için söylüyor: Yani Amerika’da 37 bin dolara ne satın alıyorsanız, Almanya’da, Avrupa’nın bir başka ülkesinde 37 bin dolara ne satın alabiliyorsanız Türkiye’de de 37 bin dolara yetiştirdik... Kişi başına geliri o hâle getirdik ki Türkiye’de ortalama bir vatandaş yıllık 37 bin dolarlık satın alma gücüne sahip, 37 bin dolar; 4 milyon TL. Sizce Türkiye’de yıllık geliri 4 milyon olan kaç kişi var? Ben size söyleyeyim, milletvekillerinin bile yıllık geliri 4 milyon TL değil. Ama bize Türkiye’de kişi başına, satın alma gücü paritesi açısından, gelirimizin 37 bin dolara çıkarıldığını söylüyor Cumhurbaşkanı Yardımcısı. Bu 37 bin doları kim kazanıyor, biz bilmiyoruz ama ülke nüfusunun yüzde 90’ının böyle bir kazancı olmadığını herkes biliyor. Türkiye’de asgari ücret 12 bin TL yani yaklaşık 400 dolardır. Dünyada en ucuz iş gücü olan ülkeler arasında yer alıyor Türkiye, maalesef Adalet ve Kalkınma Partisinin yürüttüğü siyaset sayesinde, yürüttüğü ekonomi politikaları sayesinde.

Şimdi, rapordan ben bir cümle okumuştum, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı bize dedi ki: “Ben söylemedim.” Yani bu rapor Strateji ve Bütçe Başkanlığının, Cumhurbaşkanlığının bize sunduğu. Bakın, aynen şöyle yazıyor, ben buradan okuyayım, sonra “Biz tespit yaptık.” falan diyor: “Serbest piyasa ekonomileri başta olmak üzere dünya genelinde ucuz iş gücüne dayalı bir refah dönemi yaşanmıştır.” diye bir tespit yapıyor Strateji Başkanlığı yani “Ucuz iş gücü varsa o ülkede refah vardır.” diyor bize. Şimdi, düşünün, demek ki şöyle oluyor... Orada söylediğim örnekleri söyleyeyim: Strateji Başkanına ayda 400 dolar maaş verirken ülkedeki refah artar, Cumhurbaşkanı Yardımcısına ayda 400 dolar verirken bu ülkenin refahı artar, işçiye 400 dolar verirken bu ülkenin refahı artar! Böyle bir yaklaşım olabilir mi? Böyle bir tespit olabilir mi? Ülkenin yoksullaştırılmasını, ülkenin açlıkla karşı karşıya bırakılmasını... Nasıl olur da kalkınma planı sunulurken yoksulluğun refahı artıracağı söylenebilir; hiçbir şekilde bunu kabul etmiyoruz.

Şimdi, bir başka şey şu, kayyuma dair bir şey söylemek istiyorum: Yerel yönetimler güçlendirilecekmiş, hedeflerden bir tanesi de buymuş -kalkınma planından öyle öğreniyoruz- yerel yönetimler etkili ve güçlü hâle getirilecekmiş. Adalet ve Kalkınma Partisi halkın seçme ve seçilme hakkını yok saymış bir partidir. Bakın, bu, sadece bu ülkede darbe dönemlerinde gerçekleşmiştir; darbe dönemlerinde belediye başkanları görevden uzaklaştırılmış, yerlerine askerler atanmıştır, Meclis kapatılmış, milletvekillerinin yasama faaliyeti yürütmesi engellenmiştir. Adalet ve Kalkınma Partisi Kürtlerin yaşadığı coğrafyada seçtikleri belediye başkanlarını haksız ve hukuksuz biçimde görevden uzaklaştırmıştır, şimdi de bize yerel yönetimlerin güçlendirileceği hikâyesini anlatıyor; hiçbir şekilde inandırıcı değil. Öncelikle, halkın seçme ve seçilme hakkını kabul etmek zorundasınız, bunu kabul etmediğiniz sürece Türkiye’de ne demokrasiden bahsedilebilir ne de yerel yönetimlerin güçlendirilmesinden bahsedilebilir. Eğer seçme ve seçilme hakkı yoksa o ülkede demokrasi yoktur, nokta. Bunu bu ülke tarihinde bir, darbeciler yaptı; iki, Adalet ve Kalkınma Partisi yaptı.

Şimdi, bir başka şey, bir sürü başlık var da ben birkaç başlıkla ilgili görüşlerimi paylaşmak istiyorum. Bir tanesi eğitim yani böyle çok kafa yorduğum bir mesele olduğu için görüşlerimi sizinle paylaşmak istiyorum. Şimdi, Adalet ve Kalkınma Partisine sorarsanız çokça şey yapmış eğitime dair. Öğretmen sayısı 1 milyon civarındaydı, 2 milyona çıkarılmış, çok sayıda eğitim kurumu açmış, okul sayısı artmış, bina sayısı artmış; bunlar iyi şeyler, bunlar kötü şeyler değil. Elbette eğitim görülecek yapıların yapılması desteklenecek bir şey yani hani bir sınıfta 60 kişi, 80 kişi, 100 kişinin öğrenim görmesini bu ülkede hiç kimse istemez ama gerçekten sadece bina yapmakla bu ülkenin eğitim seviyesinin yükselmeyeceğini herkesin bilmesi gerekir. Bakın, en üstten başlayalım, ben hepsiyle ilgili birkaç örnek vereyim daha iyi anlaşılsın. Bundan birkaç yıl önce bir rapor yayınlanmıştı üniversitelerle ilgili. Bilim yuvası olan üniversitelerde 71 rektörün herhangi bir yayınına uluslararası atf yok. 71 üniversite rektöründen bahsediyoruz, uluslararası atf yok, atf yapılan bir tane eserleri yok. Uluslararası yayını olmayan rektör sayısı 68; herhangi bir yayını yok, uluslararası yayını yok. Atf yapılmayan rektör sayısı 71. Şimdi, herhangi bir eserine, yayınına, yazdığına atf yapılmamış bir rektörün başında olduğu bir üniversiteden ne beklersiniz? Ancak yüksek lise olur. Yeni işsizler yaratmış olursunuz, işsizler ordusuna üniversite mezunu insanları eklemiş olursunuz, durum tam olarak böyle.

Bir başka şey şu: Bakın, 19 milyon 155 bin 571 öğrenci varmış örgün eğitimin içerisinde. Bunun neredeyse yüzde 10'u özel eğitim kurumlarında ders görüyor. Ben 12'nci sınıf öğrencilerinden hiç bahsetmiyorum bile, sınava hazırlanmak için ayrılanlar. 1 milyon 578 bin 233 öğrenciyi özel eğitim kurumlarına göndermek zorunda bırakmışsınız. Kamusal eğitimi bir hak olmaktan çıkarmış Adalet ve Kalkınma Partisi. Daha kötüsünü söyleyeyim: "Eğitim herkesin hakkı," diyor ya Adalet ve Kalkınma Partisi, 4+4+4'ü savunurken "Biz zorunlu eğitimi on iki yıla çıkardık." diyor; açık öğretimde okuyan öğrenci sayısı kaç biliyor musunuz? 1 milyon 738 bin 198 öğrenci. Yani her 10 öğrenciden 1'i aslında örgün eğitimin içerisinde değil, açık öğretim okullarında okuyor 1 milyon 700 binin üzerinde öğrenci. Şimdi bu koşullar altında Türkiye'de eğitimin gerçekten nitelikli, iyi olduğunu hiç kimse söyleyemez. Dolayısıyla ne mevcut durum parlaktır ne de hedefler açısından iyi bir şey yapılacağını düşünüyorum.

Şimdi, en son adalete dair birkaç şey söyleyeceğim ve konuşmamı bitireceğim. Memur atamalarına dair söylemek istediğim şeyler var, tarıma dair söylemek istediğim şeyler var ama sürem kısa; adalet meselesi önemli. Şimdi biraz önce dedim ya bir darbecilerin gerçekleştirdikleri var bir de darbecilerden sonra yeni darbeci bir rejim olarak tanımlanabilecek Adalet ve Kalkınma Partisinin uygulamaları var.

Profesör Oya Köymen, Boğaziçi Üniversitesi İktisat Fakültesi Bölüm Başkanı. Bir kitabı var "Sermaye Birikirken/Osmanlı, Türkiye, Dünya" diye. Oya Hoca 12 Eylül askerî darbesi döneminde 1402'yle okuldan atılmış, uzaklaştırılmış bir akademisyen. Şimdi Oya Hoca'ya o zaman rektör arkadaş görevden uzaklaştırıldığını, atıldığını söyleyecek fakat bir yazıyı tebliğ edemiyor, arkadaşlık hukukuna binaen bunu evine gidip söylüyor. Bu arada bu konuşmaya kızı da şahit oluyor, Oya Hocanın kızı da şahit oluyor. "Seni okuldan atmışlar." denildiği zaman ilkökul çağındaki kızı "Beni de mi okuldan attılar, ben de mi okula gidemeyeceğim?" diyor. Hatırladığım kadarıyla "Kızım seni niye okuldan atsınlar, sadece beni okuldan attılar." diyor. Bugün 30 Ekim, 29 Ekim tarihinde Oya Hocanın kızı Yıldız Hoca bir akademisyen olarak sizin döneminizde görevden atıldı. Bunu bir, darbeciler yapmıştı, bugün kızına da Adalet ve Kalkınma Partisi yaptı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Evet, lütfen Sayın Tiryaki, tamamlayalım.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Devamla) – Bitiriyorum Sayın Başkan.

Türkiye'de bir darbeler tarihi var, Adalet ve Kalkınma Partisine sorsanız bütün tarih boyunca darbeye mücadele ettiğini söyleyecektir, muhtemelen öyle söyleyecektir; en son 15 Temmuz darbe girişimine karşı nasıl kahramanca direndiklerini söyleyeceklerdir. Aslolan şey şu: Darbecilerin

yaptıklarından farklı ne yapıyorsunuz? Darbecilerin ulaşmak istedikleri hedefe eğer darbe yapmayıp başka yöntemlerle aynı şeyi yapıyorsanız darbecilerden hiçbir farkı yok. Eğer askerler belediye başkanlarını görevden uzaklaştırıyorsa, siz darbe dışında belediye başkanlarını aynı biçimde görevden uzaklaştırıyorsanız darbecisiniz. Eğer darbeciler akademisyenleri üniversiteden uzaklaştırıyorsa, darbe olmadığı hâlde sizler de binlerce akademisyeni barış bildirisine imza attığı için görevden uzaklaştırıyorsanız darbecisiniz. Bir akademisyenin kayyum rektör eliyle görevini uzatmıyorsanız darbecisiniz diyorum, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (HEDEP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Tiryaki.

Şimdi söz Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türeli'ye aittir.

Sayın Türeli, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Evet, teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; On İkinci Kalkınma Planı üzerine Cumhuriyet Halk Partisinin görüşlerini ifade etmek üzere söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle yüce heyeti saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, dün 29 Ekim 1923'te kurulan cumhuriyetin 100'üncü yılını coşkuyla kutladık. Bu vesileyle Ulusal Kurtuluş Savaşı'mızı yapan ve sonrasında cumhuriyeti kuran başta Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere, silah arkadaşlarını, Gazi Meclisimizin üyelerini, bu uğurda can veren, hayatını kaybeden şehitlerimizi ve kahraman gazilerimizi minnetle ve saygıyla anıyorum. Cumhuriyetimizi sonsuza kadar yaşatmak bizlerin en büyük görev ve sorumluluğu olacaktır.

Şimdi, tabii, bugün kalkınma üzerine, planlama üzerine konuşuyoruz. Aslında planlama demek, kalkınma için bir kaynak tahsis mekanizması demek. Toplumların şu ana kadar icat ettiği 2 tane kaynak tahsis mekanizması var; birisi piyasa -ki arz ve talebe göre oluşuyor- öbürü de planlama. Planlama demek, mevcut kaynaklarınızı belli önceliklere tahsis ederek ulaşmak istediğiniz amaçlara daha hızlı bir biçimde ulaşabilmek demek. Yani örneğin, büyümeyi sağlamak, eğitim, sağlık alanında birtakım ciddi hamleler yapmak, refah seviyesini düzeltmek, geliri daha adaletli paylaşmak gibi ekonomik sistemin bir sürü hedefleri var ve oluyor.

Şimdi, şunu söylemek lazım: Bu ekonomik gelişme ve kalkınma konusu cumhuriyetin 100'üncü yılını kutladığımız bir zamanda cumhuriyeti kuran kadroların da en önemli, en çok üzerinde durduğu konulardan biri olmuş. Atatürk'ün “Tam bağımsızlık için sadece siyasi ve askerî alanda zafer kazanmak yetmez, bunu ekonomik zaferlerle taçlandırmadıktan sonra gerçekten bir tam bağımsızlıktan söz edilemez.” sözü son derece önemlidir. Nitekim, daha cumhuriyet kurulmadan önce, 17 Şubat-4 Mart arasında İzmir İktisat Kongresi toplanmıştır ve orada, nasıl bir ekonomik model uygulanacak, ne yapılması gerekir gibi, on beş gün boyunca, Türkiye'nin değişik yerlerinden gelen insanlarla bu konu tartışılmıştır. Bu konunun üzerinde durulması son derece önemlidir ve sonrasında da Türkiye'de İş Bankasından tutun, Etibanklar, Sümerbanklar, şeker fabrikaları, çimento fabrikaları, Demiryolları kurulmuştur. 1929 buhranı, bu anlamda, bir anlamda devletin etkin müdahalesini hızlandırmıştır ve orada devletçilik politikası gündeme gelmiştir, o devletçilik politikasıyla birlikte özellikle devletin, özel sektörün girmediği alanlara da girerek ekonomik büyümeyi ve kalkınmayı sağlama konusu en önemli önceliklerinden biri olmuştur. Kalkınma derken, işin içinde, kalkınmanın bir ayağında büyüme var ama kalkınma çok daha kapsamlı bir konsept, bir kavram; içinde büyüme var ama büyüme dışında, gelir dağılımının düzeltilmesinden tutun, insanların refah seviyesinin iletilemesine kadar, eğitim, sağlık, bütün alanlarda çok daha kaliteli ve nitelikli hizmetlerin sağlanması söz konusu olmuştur.

O dönem planlama gündeme gelmiştir. Bugünkü anlamıyla değil, daha çok sektörel boyutuyla, sanayi planları boyutuyla gelmiştir ve 1934 yılında Birinci Sanayi Planı uygulamaya konulmuştur. Amaç, yurt dışından ithal ettiğimiz malları yurt içinde üretmek üzerine kuruludur ve 3 beyaz, un, şeker ve kumaşın Türkiye'de üretilmesi üzerine yoğunlaşan bir konsept vardır ve o dönemde 20 fabrika

kurulmuştur; sadece bu alanda değil, kâğıt fabrikası, cam fabrikası, alüminyum fabrikası, hepsi bu 34-38 dönemini kapsayan beş yıllık dönemde yapılmıştır. Sonrasında İkinci Sanayi Planı hazırlanmıştır değerli milletvekilleri fakat ne yazık ki İkinci Dünya Savaşı'nın koşulları İkinci Sanayi Planı'nın uygulamaya geçmesini engellemiştir. Orada da temel amaç, 3 karanın üretilmesiydi, bu alanda Türkiye'nin kendi kendine yeterliliği vardı: Kömür, demir ve petrol ürünleri. O dönemin, cumhuriyetin vizyonu -biraz önce de söylediğim gibi- temeli sanayileşme almış, tarım toplumundan bir sanayi toplumuna geçiş için nelerin yapılması gerektiği üzerine kafa yormuş ve kaynakları bu doğrultuda kullanmışlardır. Sonrasında, makroplanlama dönemine gidiyoruz, 50'li yılların sonunda görüşülmeye başlanmış ama esas itibarıyla 1960 yılında Devlet Planlama Teşkilatının kurulması ve 61 Anayasası'na "planlama" kavramının girmesiyle Türkiye, planlı kalkınma dönemini... Makroplanlar, artık sektör planları değil, tüm Türkiye'yi, her şeyiyle, ekonomik, sosyal, kültürel kalkınmayı sağlayacak bir vizyon ortaya konulmuştur ve 63 yılından itibaren de beş yıllık kalkınma planları yapılmaya başlanmıştır. On İkinci Kalkınma Planı'nı bugün konuşuyoruz, bugünden şöyle ayırmak lazım planlı kalkınma dönemini: 60-80 arası bir dönemdir, bir de 80 sonrası dönem vardır. 60-80 arası dönem, ithal ikameci bir sanayileşme modelini temel kabul etmiştir; yurt dışında üretilen malların yurt içinde üretilmesi, bunun için de sanayinin korunması, gümrük duvarlarıyla, kotalarla korunması üzerine kurulmuştur. Önce tüketim mallarını Türkiye'de üretmek, ikame etmek, sonra ara malları ve sonra yatırım malları üzerine konulan 3 safhadan oluşmaktaydı. Birinci safha son derece başarılıdır, tüketim mallarının ikamesi konusunda -özellikle dayanıklı tüketim malları- büyük bir sıçrama sağlanmıştır. Sonrasında ara malları ikamesine geçilmiştir ama ne yazık ki 1970'li yılların kriz yılları olması, 73'te birinci petrol şokuyla başlayan ve bir biçimde bütün dünya ekonomilerini etkileyen ve stagfasyona götüren hem durgunluğun hem enflasyonun birlikte yaşandığı bir süreç Türkiye'nin de o dönemde sonraki dönemlerini son derece olumsuz etkilemiş, bir anlamda planlama dönemini ve sanayileşme dönemini kesintiye uğratmıştır.

80 sonrası dönem modelin değiştiği, dışa açık bir ekonomi modeli oldu. Burada temel amaç hangi üretim faktörü bolsa onları Türkiye'de üretmek üzerine kuruluydu ve Türkiye'nin de sermayesi değil, emeği bol olduğu için emek yoğun bir sanayileşme modeli seçilmiştir. Belki bu, döviz krizi problemini çözmüştür ama Türkiye'nin sanayi yapısında, gelişmekte olan sanayi yapısında ciddi kesintiler ortaya çıkarmıştır.

89 yılında sermaye hareketlerinin serbestleşmesi ve sonrasında Türkiye'yi yurt dışından gelecek olan paraya, sıcak paraya dayalı bir ekonomik modelin içine sokmuştur ve arka arkaya yaşanan krizler, 94 krizi, 2001 krizi, bunlar Türkiye'nin krizleridir değerli milletvekilleri. Belki 2008-2009 krizi küresel bir krizdi ama bundan önceki krizler Türkiye'nin kendine özgü krizlerdir. Ekonomi içinde biriken yapısal sorunların çözülmediği, aksine ağırlaştığı bir ekonomi yapısı Türkiye'ye egemen olmuştur.

2002 sonrasında da AKP iktidarlarının olduğu dönemde Türkiye'nin yapısal problemleri çözülmemiş, aksine ağırlaşmıştır. Daha da vahimi, 2011 yılında Devlet Planlama Teşkilatının kapatılmasıdır. Benim de mensubu olmaktan, çalışmaktan gurur duyduğum Devlet Planlama Teşkilatı, önce 2011 yılında klasik bir Bakanlığa dönüştürülmüştür "Kalkınma Bakanlığı" adı altında. O dönem de itirazlarımızı yaptık. Eğer plan ve program gerçekten ciddiye alınıyorsa bunun bir klasik hizmet bakanlığı içinde değil, bunun bütün bakanlıkların üstünde olan, yaptığı işlerle bakanlıkları yatay olarak kesen bir yapı içinde olması uygundu. Aynı zamanda, Devlet Planlama Teşkilatının bir görevi, bütün kamu kurumları arasında koordinasyonu sağlamaktır; başka bir görevi de hükümete müşavirlik etmektir. Önce bir klasik bakanlığa dönüştürüldü, 2018'de geçilen bu Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle birlikte de artık Devlet Planlama Teşkilatı yok. Belki o görevi Cumhurbaşkanlığı ve Strateji Başkanlığı altında yapan kadrolar var ama sonuç itibarıyla Devlet Planlama Teşkilatının yerini hiçbir şekilde tutmuyor. Çalışma usulüyle, yatay hiyerarşisiyle, hafızasıyla bugün artık Devlet Planlama Teşkilatı yok. Dünyanın bütün ülkeleri, gelişmiş ülkeleri gelenekleriyle, kurumlarıyla övünürken biz var olan kurumlarımızı birer birer kapatıyoruz ve ondan sonra bunları başka kurumlarla telafi etmeye çalışıyoruz; son derece yanlış, bunu belirtmek isterim.

Değerli milletvekilleri, şimdi önümüze bir kalkınma planı geldi ve aynı zamanda onun da uzun vadeli stratejinin bir parçası olduğu vurgulandı ve burada 2053 hedefleri var. Ben şunu çok açık ve net olarak... 24'üncü Dönemde, milletvekilliği yaptığım dönemde, Onuncu Kalkınma Planı görüşmelerinde de Plan ve Bütçe Komisyonu üyesi olarak bulunmuştum ve gene Genel Kurula hitap etmiştim. Orada da 2023 hedeflerinin nasıl gerçekleşeceği konusunda gerekli çalışmalar yapılmadığını, hedeflerin, iddiaların konulmasının elbette güzel olduğunu ama bunları hayata geçirecek politikaları ve tedbirleri koymadığınız zaman bunların hiçbir anlam ifade etmeyeceğini söylemiştik. Nitekim öyle oldu, 2023 hedefleri çöpe atıldı ve bugün çok ilginçtir, 2023 yılında yapılması hedeflenen şeyler 2053 yılına ertelenmiş gözüküyor. Değerli milletvekilleri, tam otuz yıllık bir gecikme var. Böyle bir şey kabul edilebilir değil; böyle devlet yönetilmez, böyle ülke yönetilmez. (CHP sıralarından alkışlar) Ve o dönemde Türkiye'nin gelişmişlik açısından dünyanın ilk 10 ekonomisi arasına girmesi konuşulmuştu; şimdi de gene bakıyoruz, 2053 hedeflerinde aynı sözler var, ilk 10 ekonomi arasına girmek. Ve ilginç olan şu 2053 hedeflerinde: Otuz yıllık bir dönemde nelerin yapılacağı, hangi varsayımlar olduğu, örneğin ekonominin ne kadar büyüyeceğine ilişkin tespitler yok, sadece sıralamalar var: "2053'te ilk 10 ekonomiden biri olunacak." "İnsani Gelişmişlik Endeksi'nde ilk 20 ülke arasına girilecek." "Dünyanın ilk 100 markası içinde en az 5 Türk markası olacak." "İlk 100 üniversite içinde en az 5 Türk üniversitesi olacak." Böyle bir vizyon olmaz yani bu bir kere son derece statik bir analiz. Sonuç itibarıyla rakiplerinizi var; nereden biliyorsunuz onların nasıl bir kalkınma programı, nasıl bir gelişme stratejisini izleyeceğini de bunu söylüyorsunuz? Yani sonuç itibarıyla, örneğin araba kullanıyorsunuz, 100'le gidiyorsunuz ama 110'la giden arabaların hepsi sizi geçer. Türkiye aradaki farkı nasıl kapatacak, nasıl bir varsayım seti var? Bunu Plan ve Bütçe Komisyonu görüşmeleri sırasında Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısına da sorduk ama ne yazık ki buna ilişkin bir cevap alamadık ve o zaman bunların hiçbir ciddiyeti kalmıyor. Oturmuşlar, kâğıt üzerinde almışlar "Ne yapalım? Bunu böyle diyelim, bunu böyle diyelim." gibi bir kısım rakamları alt alta sıralamışlar. E, o zaman işin ciddiyeti ortadan kalkıyor.

Şimdi, On İkinci Kalkınma Planı'nda, plan öncesi gelişmelere de bakıyoruz, bugün Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomik çalkantıların, sıkıntıların ve krizin nedeni olarak dış dinamikler gösteriliyor. Yani pandemi krizi, onun ortaya çıkardığı tedarik zincirlerindeki kırılma, Rusya- Ukrayna savaşı, bunların sonucunda gıda ve enerji fiyatlarındaki, emtia fiyatlarındaki artış, sadece bunlar gösteriliyor. Kalkınma planının bir yerinde mahcup bir ifadeyle Türkiye'deki döviz kurlarındaki dalgalanmadan bahsediliyor.

Değerli arkadaşlar, iyi ama bugün elbette dışarıdaki bu olumsuzlukların Türkiye'ye etkisi vardır ama Türkiye'nin bugün içinde yaşadığı krizin gerçek nedeni dünyada ve Türkiye'de de enflasyonun yükselmeye başladığı bir konjonktürde Cumhurbaşkanının "Faiz sebep, enflasyon neticedir." tezinin sonucunda Merkez Bankasının politika faizlerini indirmesi kararı vardır fakat planda buna ilişkin hiçbir ifade yok. Böyle samimiysiz, samimiyetin olmadığı bir plan olur mu? Hiç olmazsa bir öz eleştiri yapılır, denir ki: "Böyle bir politikayı uyguladık ama başarılı olmadı, başka bir sonuç bekliyorduk." Bunlar söylenir, böyle bir şey yok planda; tamamen dış etkenlere atan, bütün suçu dışarıda bulan bir yaklaşımla Türkiye bir yere gitmez. Biz, sonuç itibarıyla, parlamenterler olarak bunları ciddi bir biçimde konuşma ihtiyacı içindeyiz. Sonuçta, önümüzdeki beş yılı belirleyecek bir plan var ve bu planda buna ilişkin hiçbir ifade yok.

Bakın, çok ilginçtir, zaten, On Birinci Kalkınma Planı'nın 288'inci paragrafında aslında bunlar söylenmişti, faizlerin inmesi gerektiği ifadesi orada vardı çok açık ve net olarak. Ne oldu? 2021 yılının Eylül ayında, yaklaşık iki yıl önce Merkez Bankasının politika faizi yüzde 19'du, enflasyon yüzde 19,25'ti, dolar kuru 8 lira 30 kuruştı. Merkez Bankası politika faizini indirdi dört ay arka arkaya, yüzde 19'dan yüzde 14'e; 8 lira 30 kuruş olan dolar kuru dört ayda 10 lira birden artarak 18 lira 30

kuruş oldu; enflasyon yükselmeye başladı, önce 30-35'lere, sonra 85'lere kadar çıktı ve Türkiye bugün içinde bulunduğumuz krizin içine düştü. Oysa öyle olmamış olsaydı -şimdi tabii, her şey, politikalar tersine döndü; şimdi yeniden yükseldi- şimdi 35'lere yükselteceğimize o dönem yüzde 19 olan faizleri -ki dünya ekonomilerinde de merkez bankaları ciddi anlamda faiz artırıyordu- 2 puan, 3 puan artırmış olsaydık yüzde 22'ye, yüzde 23'e; bugün Türkiye'de enflasyon yüzde 15'ti ve dolar kuru 12 liraydı, hadi olsun 13 liraydı; şimdi 28 lirayı geçti.

Şimdi, böyle politikalar olmaz. En azından bunların samimi olarak ifade edilmiş olmasını isterdik planda fakat buna ilişkin hiçbir şey yok. E, ne oldu o zaman? Bunun sonuncunda ne çıktı? Nur topu gibi bir kur korumalı mevduat sistemimiz oldu inanılmaz büyüklüklere ulaşan. Maliyetlerini bilmiyoruz, en son Meclisin açılmasından sonra, biliyorsunuz, Hazinesin de üstlendiği kur zararı Merkez Bankasına aktarıldı; 2022 yılında 150 milyar Türk lirası, 2023 yılının ilk altı ayında 165 milyar Türk lirası kur zararı var ve sonrasında faizlerin yükseldiğini düşündüğümüzde, şu anda 750-800 milyar lira seviyesinde olduğunu tahmin ediyoruz. Bu, milyonlarca insanın, küçük mevduat sahiplerinin, hepimizin ödediği vergilerin Türkiye'deki bir avuç insanın cebine aktarılması demek; bu, bir servet transferidir, çok açık ve net. Bugün, Türkiye'deki mevduat yapısına baktığımızda, elinde büyük çapta mevduat olan insanların toplam içindeki payı yüzde 1'lerin altında, böyle bir yapıyla bu şekilde gidilmez ve bu, önümüzdeki bir kara deliktir. Hani bizim gençliğimizde "Bermuda Şeytan Üçgeni" diye böyle bir söylenti vardı, doğru mudur hiç bilemedik, işte "Oradan geçen uçaklar düşer, gemiler batır." diye konuşulurdu; işte, burada böyle bir şeytan üçgeni var; burada, bütün o kara delikte, Türkiye'nin bütün kaynakları yanlış birtakım alanlara gidiyor.

Tabii, kalkınma planı ve orta vadeli program arasındaki ilişkiyi de birlikte değerlendirme gereği var. Şimdi, tabii, kalkınma planı önce hazırlanmalıydı çünkü beş yıllık bir dönem. Kalkınma planı 2024-2028 yıllarını kapsıyor, orta vadeli program 2024-2026 yıllarını kapsıyor yani aslında, üç yıl ortak fakat kalkınma planı sonrasında... Seçimi de gerekçe gösterdiler Plan ve Bütçe Komisyonundaki sunumda fakat ilginç olan şu: Orta vadeli program ve kalkınma planı arasında hiçbir uyum yok. Âdeta beş yıllık plan dönemi OVP'deki üç yıl ve sonraki iki yıl olmak üzere ikiye ayrılmış durumda, iki alt dönem oluşmuş. Örneğin, büyüme orta vadeli planda yüzde 4,5'tu ama plan döneminin beş yıllık ortalamasında yüzde 5'e yükseltilmiş. Planda diyor ki: "Sabit sermaye yatırımları plan dönemindeki beş yılda ortalama yüzde 5,5 artacak." Ama bakıyoruz, OVP'nin üç yılında ortalama yüzde 4 artıyor. O yüzde 5,5'a gelmesi için sonraki iki yılda, 2027 ve 2028'de yıllık yüzde 7,5 artması lazım ki böyle bir şey mümkün değil. Cari işlemler açığı 2023'te 42,5 milyar dolar. Orta vadeli program azaltmış azaltmış "Üç yılda 30 milyar dolara gerileyecek." demiş; 42,5 milyar dolardan 30 milyar dolara gerileyecek 2026'da fakat iki yıl sonra birdenbire 2,8 milyar dolara düşüyor. Yani arkadaşlar, böyle bir şey mümkün mü? 30 milyar dolar olan şeyi iki yılda yaklaşık 3 milyar dolara indirebilme şansı yok, böyle bir şey yok ekonomi için, hele böyle bir büyüme yapısı içinde bir şey mümkün değil.

Bakın, dikkat buyurun, bir rakam vereceğim: Döviz kuru -tabii, döviz kuru belirlenmiyor ama sonuç itibarıyla bu dokümanlarda kişi başına millî gelir ve millî gelir hem TL cinsinden hem döviz cinsinden belirlendiği için ikisini birbirine böldüğünüz zaman döviz kurunu buluyorsunuz- 2026 yılında, orta vadeli programın son yılında 47 lira 80 kuruş olarak öngörülmüş. İki yıl sonra, 2028'de ne kadar biliyor musunuz? 49 lira 64 kuruş. İki yıldaki artış 1 lira 84 kuruş yani 2027 ve 2028 yılında dolar kuru 1 lira 84 kuruş artacak yani yılda, her yıl 1 liradan az artacak. Şimdi, bunun inanılabilirliği var mı? Ha, diyeceksiniz "Bunun ne önemi var?" Bunun önemi şu: Sonuç itibarıyla, "kişi başına millî gelir" diye verdiğiniz rakamların ya da ülkenin millî gelir rakamlarının hepsi buradan etkileniyor yani oradaki rakamların hepsini aşağıya doğru indirelim o zaman. Yani "Kişi başına millî gelir 17.500 dolar." falan hikâye, 13 bin-14 bin seviyelerine geliyor. Yani ilginç, devam edeyim:

İşsizlik oranı 2023'te 10,1; orta vadeli program diyor ki: "Ben 10,1 olan işsizliği 9,3'e indireceğim, 0,8 puan aşağıya çekeceğim." Fakat gidiyoruz plana, 2028'de işsizlik oranı yüzde 7,5; yüzde 9,3'ten yüzde 7,5'a indiriyorsunuz; istihdam artışı aynı, bütün eğilimler aynı devam ediyor; böyle bir şey var.

Enflasyon oranı 2023'te yüzde 65 -biz 70-75 aralığı bekliyoruz ama- 2026'da yüzde 8,5'a orta vadeli programda inmesi öngörülmesi; yüzde 8,5'a, tek hane olsun diye. Fakat ilginçtir, 2028'de birden bire 4,7'ye iniyor, yüzde 5'in bile altına. Böyle bir şeyi nasıl yapacaksınız? Böyle bir şeyi hiç yapmadınız ki! 2006 yılından beri enflasyon hedeflemesi uygulayan bir ülke burası ve enflasyon hedefinin yüzde 5'lerin altına hiç çekemedi ki. Yani iki yılda nasıl yapacaksınız?

Bakın, bunun 2 açıklaması var; bir, ya planda ciddi bir hata var, hesaplamalar yanlış yapıldı; iki, ya da OVP'yi başka bir ekonomi kadrosu yaptı, planı başka bir kadro hazırladı; başka bir açıklaması yok, başka bir açıklaması yok. Ekonomide birçok başlılık var ve böyle bir şeyin kuşkusunun olması bile bir ekonominin başarısı için güven ve istikrarın ne kadar önemli olduğunu düşündüğümüzde; bir ekonominin başarısı için, ekonomik hedeflere ulaşılması için bunu düşündüğümüz zaman bu, son derece vahim bir yaklaşımdır, vahim bir düşüncedir; öyle anlaşıyor. Ben hesaplamalarda hata yaptıklarını düşünmüyorum eski bir Devlet Planlama Teşkilatı mensubu olarak. O zaman, dediğim gibi, farklı bir yapı hazırlanmış ya da şöyle demişler, OVP'deki rakamları yeterli bulmamışlar: "Ya, plan daha iddialı olsun." Plan da özgürlüğünü ilan etmiş, kopmuş, demiş ki: "2028. Zaten 2028'e beş yıl var önümüzde, herkes bunu unuttur." Sonraki plan döneminde zaten hep beraber gene bunlar konuşulur. (CHP sıralarından alkışlar)

Şimdi, bakın, daha önceki planda var olan 5 ana eksen bu planda da aynen var; "Rekabetçi Üretim" bölümü duruyor. Bu planda fark şurada: "Dijital" ve "Yeşil Dönüşüm" buraya eklenmiş fakat bakın, yapısal dönüşüm hikâyesi Türkiye açısından, üretim açısından önemli fakat bu, Onuncu Kalkınma Planı'nda da vardı ve On Birinci Kalkınma Planı'nda da vardı; bunların hiçbirini hayata geçmedi. Bakın, birkaç örnek vereyim. Onuncu Kalkınma Planı'nın üçüncü bölümü 25 öncelikli dönüşüm programını içeriyordu, bunların hiçbirini gerçekleşmedi; gerçekleşmiş olsa bugün Türkiye başka bir yerdedi. "Yurt İçi Tasarrufların Artırılması, İthalata Olan Bağımlılığın Azaltılması, Kamu Harcamalarının Rasyonelleştirilmesi, Kayıt Dışı Ekonominin Azaltılması; Yerli Kaynaklara Dayalı Enerji Üretim Programı."

Değerli milletvekilleri, ben On İkinci Plan'dan okumuyorum, Onuncu Plan'dan okuyorum, On Birinci Plan'da da benzer ifadeler var. E, ne olmuş, ne yaptık? Hiçbir şey yapmadık.

"Bölüşüm" bölümüne geldiğim zaman, esas dikkat çekici noktalardan biri de o, bu planda bölüşüme ilişkin bir şey yok. Daha çok üretim, teknoloji yoğunluğunun artması, yüksek katma değer, yeşil dönüşüm, dijital dönüşüm; bunlar üzerine odaklanılmış ama çalışma hayatına, istihdam piyasasına, gelir dağılımının düzeltilmesine, yoksulluğun ortadan kaldırılmasına ilişkin ciddi hiçbir tedbir yok.

Bakın, birkaç örnek vermek isterim: Türkiye'nin iş gücüne katılım oranı yüzde 53'ler seviyesinde, OECD ortalaması yüzde 70 yani bizde çalışma çağındaki nüfusun yüzde 53'ü iş gücüne katılırken OECD ülkelerinde yüzde 70'i katılıyor. Bir an bizde yüzde 70 olduğunu düşünseniz bugün mevcut işsizlik oranlarının 2-2,5 kat olduğunu görürsünüz.

Biz neyi konuşuyoruz? İşsizlik oranlarını konuşuyoruz. TÜİK'in açıkladığı işsizlik oranı -en son, ağustos rakamını veriyorum- yüzde 9,2; TÜİK'e göre 3,2 milyon kişi işsiz. Ama yine aynı TÜİK'in yaptığı bir kategorizasyon var, o da şu: Atıl iş gücü. Örneğin, eksik istihdam, yetersiz istihdam var, az çalışanlar var. Mesela "potansiyel iş gücü" dediğimiz aslında çalışmak isteyen, çalışma isteğinde olan ama iş bulma ümidi olmadığı için çalışmayanlar var; iş arayan ama resmi iş arama kanallarını kullanmayanlar var. Bunları koyduğumuz zaman yüzde 9,2 olan işsizlik oranı yüzde 22,8'e çıkıyor ve gerçek işsiz sayısı 3,2 milyon kişi değil, 8,8 milyon kişiye ulaşıyor. Kayıt dışılık oranı yüzde 27, sendikalı işçi sayısı yüzde 15; son derece sağlıksız bir istihdam piyasası var.

Reel ücretler artmıyor, aksine azalıyor. Devletin resmî rakamlarından geleyim -DPT'ye alışmışız ya, Devlet Planlama Teşkilatı diyoruz, eskiden DPT yapardı- şimdi Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığının açıkladığı raporlarda da var; reel ücretlerde artış yok; TL cinsinden 2009 yılında reel ücret -endeks veriyorum- 102,1'miş, 2022 yılında 105'e çıkmış, sadece yüzde 3'lük bir artış var on üç yılda. Dolar cinsinden bakınca 112,5'tan 63,9'a düşmüş; müthiş bir gerileme var.

Asgari ücret 11.402 lira. BİRLEŞİK KAMU-İŞ en son ekim ayı rakamlarını açıkladı; açlık sınırı yani 4 kişilik bir ailenin dengeli ve sağlıklı beslenmesi için harcaması gereken para 15.420 lira. Bakın, sadece gıda, bunun içinde kira yok, elektrik, su, doğal gaz yok, eğitim yok, sağlık, ulaştırma, giyim, hiçbirisi yok.

Emeğin millî gelirden aldığı pay düşüyor. TÜİK'in rakamlarına göre gelir itibarıyla millî gelir rakamlarından söylüyorum, emeğin millî gelirden aldığı pay 2016'da yüzde 36,3'müş, 2022 yılında yüzde 26,5'e düşmüş; 10 puanlık bir azalış var. Emeğin gittikçe yoksullaştığı, emeğiyle çalışanların daha kötü durumlarda hayatını devam ettirmeye çalıştığı, sermayenin payının arttığı bir yapı var. OECD en son bir rapor açıkladı 2023 Temmuz ayında; OECD'nin 38 üye ülkesi arasında geçim sıkıntısını en çok yaşayan ülke Türkiye, ülkede yaşayanların yüzde 70'i temel ihtiyaçlarını karşılayamıyor; OECD'nin raporudur.

Ve son olarak şunu söylemek isterim: Burada gene aynı eksenlerden biri demokrasi ve hukuk devleti ama baktığımız zaman Türkiye'nin demokrasisinde, hukuk devletinde çok büyük eksiklikler var. Bakın, milletvekili seçilmiş olan Can Atalay gelip Parlamentoda milletvekili olarak yemin edip çalışmayı bekliyor. Demokrasi bir taraftan şekil şartlarıdır; demokrasi içinde serbest seçimlerin olması, siyasi partilerin belli aralıklarla sandığa gitmesi, oy vermesi elbette önemlidir; bu, gereklilik şartıdır ama yeterlilik şartı değildir. Yeterlilik şartı için demokrasinin öz ve içerik olarak zenginleştirilmesi gerekir. Bu da yasama, yürütme, yargı arasında kuvvetler ayrılığıdır; özgür bir basındır, Anayasa'daki tabiriyle hür ve sansür edilemeyen bir basına ihtiyaç vardır. Temel hak ve hürriyetlerin genişletilmesi, düşünce özgürlüğü, bunu ifade özgürlüğü ve bu doğrultuda toplantı yapabilme özgürlüğüne ihtiyaç var. Toplantı ve gösteri yürüyüşleri hakkının özgürce kullanılmasına ihtiyaç var. Bütün bu açılardan baktığımız zaman, Türkiye'nin gittikçe demokrasiden uzaklaştığını, otoriter bir rejime doğru geçtiğini görüyoruz. Bu anlamda, bunların burada, birtakım ifadelerin planda yazması ya da konuşulması bir şey ifade etmiyor, önemli olan bunu hayatın içinde görmek. Çünkü ekonomi sadece ekonomi değildir değerli milletvekilleri, ekonomi sadece arz ve talepten ibaret değildir, eğer o ülkenin içinde siyasal sistemde istikrarsızlık varsa o ülkede ekonominin de iyiye gitmesini hiç kimse beklemez.

Özet olarak şunu söylemek istiyorum: On İkinci Kalkınma Planı Türkiye'nin sorunlarını çözebilecek bir plan değildir ne yazık ki son derece iddiasız, mahcup hazırlanmış bir plandır. İşte -dediğim gibi- biraz belki rakamları daha iddialı koymaya çalışmışlar ama altındaki politikalara baktığımız zaman ne yazık ki bunun böyle olmadığını görüyoruz. Bu çerçevede de Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak bu plana muhalefet ettiğimizi yeniden burada ifade etmek istiyorum.

Yüce heyeti saygıyla selamlıyorum.(CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Türel, teşekkür ediyorum.

Şimdi Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına olan süreyi Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu 3 milletvekili aracılığıyla onar dakika olarak kullanacaktır.

İlk söz sahibi Eskişehir Milletvekili Sayın Fatih Dönmez'dir.

Sayın Dönmez, buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA FATİH DÖNMEZ (Eskişehir) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri ve ekranları başında bizi izleyen aziz milletim; sözlerime başlamadan önce, yüce Türk milletimizin 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı’nın 100’üncü yılını kutluyor, başta cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere kahraman silah arkadaşlarını, aziz şehitlerimizi ve gazilerimizi minnet ve rahmetle anıyorum. Bayramımız kutlu olsun, nice yüz yıllara.

Değerli milletvekilleri, On İkinci Kalkınma Planı üzerinde AK PARTİ Grubu adına söz almış bulunmaktayım. Türkiye son yirmi yıla yüz yılın işini sığdırdı. Yeri geldi yürüdük, yeri geldi koştuk ancak hiçbir zaman durmadık, durup arkamıza bakmadık. “İki günü birbirine eşit olan ziyandır.” diyen Peygamberimizin sözünü kendimize rehber edindik. Bilindiği üzere, 2053 vizyonu doğrultusunda ve cumhuriyetimizin 100’üncü yılında ülkemizin potansiyelini harekete geçirmek, bu sayede sürdürülebilir ve kapsayıcı büyüme hedefinin gerçekleştirilmesini sağlamak üzere bütüncül bir yol haritası olarak hazırlanan On İkinci Kalkınma Planı’mız Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonunda kabul edilmiştir. On İkinci Kalkınma Planı, Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcımızın da ifade ettiği gibi, istikrarlı büyüme, güçlü ekonomi, yeşil ve dijital dönüşüm ile rekabetçi üretim, nitelikli insan, güçlü aile, sağlıklı toplum, afetlere dirençli yaşam alanları, sürdürülebilir çevre ve adaleti esas alan, demokratik, iyi yönetim olmak üzere 5 ana eksenden oluşmaktadır. Bu kapsamda, 2024-2028 yıllarını kapsayan On İkinci Kalkınma Planı’nda da biraz önce ifade ettiğim gibi, en önemli eksenlerden biri yeşil ve dijital dönüşüm, elbette burada da enerjide dönüşüm ilk akla gelen unsurlardan biri. Planda enerjiyle ilgili hususlara baktığımızda, enerjinin sürekli, kaliteli, sürdürülebilir, güvenli ve karşılanabilir maliyetlerle arzını, enerji temininde kaynak çeşitlendirilmesini, 2053 yılı net sıfır emisyon hedefini esas alarak yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarını artırarak ve nükleer enerjiyi kaynaklarımıza dâhil ederek üretimde kendine yeterliliği, enerji verimliliğine yönelik çalışmalarımızı artırmayı, enerji ve maden teknolojilerinde yerleşmeyi, yeni teknolojileri entegre etmeyi, uluslararası enerji ve maden ticaretinde stratejik konumumuzu güçlendiren rekabetçi bir yapıya ulaşmayı, enerji ve madencilik sektöründe yatırım ortamının iyileştirilerek yatırımların artırılmasını, petrol başta olmak üzere doğal gaz ve maden arama, üretim faaliyetlerinin yurt içinde ve yurt dışında artırılmasını, madenlerin işlenerek ara ve uç ürünlere dönüştürülmesi yoluyla katma değer artırılmasını, ham madde arz güvenliğinin sağlanmasını ve dışa bağımlılığının azaltılmasını temel amaçlar olarak ele aldık.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2053 karbon nötr ülke olma hedefi doğrultusunda ülkemizin iklim değişikliğiyle mücadelesinde yenilenebilir enerji kaynaklarına ve teknolojilerine oldukça önem verdik, vermeye devam ediyoruz. Bu kapsamda, plan dönemi sonunda güneş kurulu gücümüzü 30 bin megavata, rüzgâr kurulu gücümüzü de 18 bin megavata yükseltmeyi hedefliyoruz. Aynı şekilde, bir başka enerji kaynağı olan nükleer güç santralimiz Akkuyu Santrali’nin tüm üniteleriyle üretime başlamasıyla 4.800 megavat nükleer kurulu güce ulaşacağız. Böylelikle, plan dönemi sonunda toplam elektrik kurulu gücümüz 105 bin megavattan 136 bin megavata ulaşmış olacak. Bunun için yerli aksam yükümlülüğü olan yenilenebilir enerji kaynak alanları, kısaca “YEKA” olarak adlandırdığımız yarışmaları yapmaya ve deniz üstü YEKA projeleri geliştirilmesine yönelik çalışmalara devam edeceğiz.

Öte yandan, ülkemiz, dönem itibarıyla, toplam yenilenebilir enerji kurulu gücünde dünyada 12’nci, Avrupa’da 5’inci sırada iken toplam yenilenebilir kaynaklardan elektrik üretiminde dünyada 13’üncü, Avrupa’da 6’ncı sırada yer almaktadır. Ayrıca, EPDK geçtiğimiz yıl elektrik depolama lisanslarına ve projelerine 20 bin megavatın üzerinde ön lisans verdi.

2028 yılı sonunda, bu gelişmelerle birlikte, yenilenebilir kaynakların elektrik üretimindeki payı yüzde 50 seviyesine ulaşmış olacaktır. Millî enerji ve maden politikamızın sacayaklarından bir tanesi olan nükleer de yaklaşık 35 milyon ton karbon salımına engel olarak çevreye oldukça büyük bir katkı sağlayacaktır.

İnşallah, önümüzdeki yıllarda, birer yıl arayla bu üniteleri devreye almış olacağız. Böylece, 2028 yılına gelmeden 4 ünite çalışmaya başlayacak.

Bunların yanı sıra, özellikle son yıllarda “SMR” adı verilen küçük ve orta ölçekli nükleer reaktörler de gündemde, Türkiye de yine bu teknolojiyi geliştirmek isteyen bazı şirket ve firmalarla temas hâlinindedir. Bununla birlikte, elektrik şebeke altyapısının yenilenebilir enerji ve elektrikli araçların gelişim hızı da dikkate alınarak güçlendirilmesine yönelik yatırımlarımızı hızlandıracak ve şebeke esnekliğini artıracaktır. Ayrıca, akıllı şebeke sistemlerinin de yaygınlaştırmasını temin edeceğiz.

Enerji verimliliğinin artması da sera gazı emisyonlarının azaltılmasında oynadığı kilit rol nedeniyle üzerinde hassasiyetle durduğumuz diğer bir önemli alandır. Enerjinin her alanda verimli kullanımına yönelik çalışmaları da sürdürüyoruz. Başta yeşil hidrojen olmak üzere, hidrojen teknolojilerinin ve altyapısının geliştirilmesi amacıyla çalışmalar yaparak ihtiyaç duyulan alanlarda uluslararası iş birliklerini destekleyeceğiz. Bu yılbaşında açıklamış olduğumuz Enerji Strateji Belgesi’nde hidrojenle ilgili yol haritalarımızı kamuoyuyla ve sektörle paylaşmıştık.

Doğal gaz arz güvenliğini güçlendirmek amacıyla yerli doğal gazın ekonomiye kazandırılmasına yönelik çalışmalara devam edeceğiz. Karadeniz’deki Sakarya Gaz Sahası’nda keşfedilen doğal gaz rezervinin ekonomiye kazandırılması, sahanın geliştirilmesi ve üretim kapasitesinin artırılmasına yönelik faaliyetlerimizi sürdüreceğiz. Hâlihazırda 5,8 milyar metreküp olan yer altı doğal gaz depolama kapasitemizi de plan dönemi sonunda 13 milyar metreküpe çıkaracağız. Bununla birlikte, ülkemizin enerjide üretici ve tüketici bölgeler arasında bulunan jeostratejik konumunu etkin bir şekilde kullanarak enerji ticaret merkezi olması için faaliyetlerimizi de devam ettiriyoruz. Akdeniz ve Karadeniz’de kendi gemilerimizle, kendi kıta sahanlığımızda petrol ve doğal gaz arama ve sondaj çalışmalarına kararlılıkla devam ederek tespit ettiğimiz kaynakları en kısa süre içerisinde de ekonomimize kazandıracağız. Maden kaynaklarımızı arama ve üretim faaliyetlerimize devam ederken yer altı zenginliğimizi doğaya ve çevreye zarar vermeden ekonomiye kazandırmayı ön planda tutuyoruz. Bunun için özverili bir şekilde de çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Bor madenine dayalı ürünler başta olmak üzere katma değeri yüksek ve ileri teknoloji ürünlerin üretimini ve çeşitliliğini artıracaktır. Bununla birlikte madencilikte katma değer artırılmasına yönelik nadir toprak elementleri ile stratejik ve kritik minerallerin elde edilmesine yönelik AR-GE ve ÜR-GE faaliyetlerine son derece önem veriyoruz.

Öte yandan, güncel ihtiyaçlar çerçevesinde hazırlanacak yeni maden kanunu, mevzuat düzenlemeleri ve bürokratik süreçleri iyileştirme çalışmalarıyla madencilik sektörüne ilişkin hukuki altyapıyı da sağlamlaştırmayı hedefliyoruz.

On İkinci Kalkınma Planı’nın, ülkemiz, milletimiz ve ekonomimiz için hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum. Sayın Cumhurbaşkanımızın Türkiye Yüzyılı vizyonuyla çıktığımız yolda Türkiye Yüzyılı’nın enerjinin de yüzyılı olması için çalışmalarımıza hız kesmeden ve kararlılıkla devam edeceğiz.

Sözlerime son verirken AK PARTİ olarak Türkiye Yüzyılı’nda, barışın, adaletin, merhametin yüzyılına inşa etmek için var gücümüzle çalışacağımızı, mazlumların sesi olmaya, nerede gözü yaşlı birisi varsa ona dokunan merhamet eli olmaya devam ettiğimizi belirtmek isterim.

Son olarak, On İkinci Kalkınma Planı’nda ortaya koyduğu vizyon nedeniyle Sayın Cumhurbaşkanımıza şükranlarımı arz ederken Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımıza, Strateji ve Bütçe Başkanlığının koordinasyonunda yapılan çalışmalarda desteklerini ve katkılarını esirgemeyen tüm kamu ve özel sektör temsilcilerine teşekkür ediyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Lütfen toparlayalım.

FATİH DÖNMEZ (Devamla) – Sayın Cumhurbaşkan Yardımcımız da ifade etti, hakikaten bu planın diğerlerinden biraz farklı olan tarafı da şu: Sadece beş yıllık planı değil, 2053'teki net sıfır hedefine bizi taşıyacak bir perspektif ortaya koymuş olması da son derece önemlidir.

Bu duygu ve düşüncelerle hepimizi saygıyla selamlıyor, kalkınma planımızın hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Dönmez.

Şimdi, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına ikinci söz, Trabzon Milletvekili Sayın Adil Karaismailoğlu'na aittir.

Sayın Karaismailoğlu, buyurun. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA ADİL KARAİSMAİLOĞLU (Trabzon) – Sayın Başkan, Gazi Meclisimizin değerli milletvekilleri; sizleri en kalbî duygularımla selamlıyorum.

Cumhuriyetimizin 100'üncü yılına adım attığımız bugünlerde On İkinci Kalkınma Planı kapsamında Türkiye Yüzyılı vizyonu ile oluşturduğumuz hedeflerimizi sizlere arz etmek üzere huzurlarınızdayım.

Sözlerime başlarken tüm insanlığın vicdanını sızlatan Gazze'de terör örgütü gibi davranan, masum insanların canına kasteden, bebekleri hastanede ölüme sürükleyen, tarihte başka bir örneği olmayan İsrail zulmünü lanetliyorum. Vahşice saldırıların sona ermesini temenni ediyor ve uluslararası hukuku bir an önce harekete geçmeye davet ediyorum.

Değerli milletvekilleri, ülkemiz 2023 yılında da Türkiye Yüzyılı vizyonu kapsamında hayata geçirdiğimiz dev projelerle, başarılarla dolu tarihî bir döneme imza atmış, 2053 hedeflerine emin adımlarla ilerlemiştir. Türkiye'nin dünya arenasında adından sıkça söz ettiren projelerin yer aldığı alanların başında da ulaşım sektörü gelmektedir. Ülkemizin ulaştırma sektöründe gerçekleştirdiği atılımlar bizleri daha da büyük hedeflere yönlendirmektedir.

2053 vizyonu ile çalışmalarını yürüten Türkiye'nin gelecek beş yılına dair yol haritasını ortaya koyacak, ortak akılla hazırlanan On İkinci Kalkınma Planı genel hedeflerinde ihracatın 375 milyar dolar, turizm gelirlerinin 100 milyar dolar seviyesine çıkarılması hedeflenmiştir. On İkinci Kalkınma Planı'ndaki ulaştırma ve lojistik alanında planlanan hedeflerimize göre de modlar arası ve çok modlu taşımacılık uygulamalarının geliştirilmesi; güvenli, erişilebilir, bütüncül, çevre dostu ve düşük maliyetli bir ulaştırma sisteminin tesis edilmesi; rekabetçi üretim ve ihracatı destekleyen altyapının oluşturulması sağlanarak ulaştırma ve lojistikte bölgesel bir üs olma potansiyelimizden azami düzeyde faydalanılması amaçlanmıştır. Ulaştırma ve lojistik sektöründe çevresel etkiler ve maliyetler en aza indirilecektir. Enerji verimliliğinin artırılması amacıyla demir yolu ve hava yolu taşımacılığına öncelik verilecektir. Alternatif finansman yöntemleri geliştirilecek; güvenli, kesintisiz, etkin, bütüncül, sürdürülebilir ulaştırma ağı ve lojistik merkezler tesis edilecektir. Çevresel etkilerin en aza indirilmesine yönelik düşük emisyonlu, emisyon üretmeyen makine ve ekipmanların kullanımı teşvik edilecektir. Yeşil liman uygulamalarının desteklenmesine devam edilecektir. Net sıfır emisyon hedefi doğrultusunda sürdürülebilir havacılık yakıtları üretimine ve kullanımına yönelik çalışmalar desteklenecektir. Uygun maliyetli uluslararası finansman kaynaklarının ulaştırma yatırımlarında etkin kullanılmasına yönelik yenilikçi, yeşil, sürdürülebilir yöntemler geliştirilecektir. Demir yollarında devam eden elektrifikasyon çalışmalarıyla uyumlu olacak şekilde elektrikli çeken ve çekilen araç sayısı artırılacaktır. Çevre dostu, yeni nesil deniz ve hava araçlarının yaygınlaştırılmasına yönelik AR-GE çalışmaları teşvik edilecektir. Mevcut kara yolu altyapısının etkin kullanılmasına yönelik iyileştirmelere öncelik verilecektir. Devam eden demir yolu yatırımlarının termin süresinde tamamlanıp ekonomiye kazandırılması için

iş programına göre imalatların tamamlanması sağlanacaktır. Tüm ulaşım modlarında elektrikli veya diğer alternatif yakıtlı araçların kullanımı için altyapı ve teknoloji yatırımları yapılacaktır. Akıllı yollar, bağlantılı ve otonom sürüş sistemleri, akıllı ulaşım sistemleri, enerji sönmüleyici oto korkuluklar gibi teknolojik çözümlerle seyahat emniyetini, güvenliğini, ulaşım verimliliğini arttıran yapıların kullanımı yaygınlaştırılacaktır. Demir yolu hatlarında yapılan taşımacılığın güvenli, çevre dostu, ekonomik ve verimli hâle getirilebilmesi için elektrifikasyon, sinyalizasyon ve haberleşme altyapısı tamamlanacaktır. İltisak hattı projelerinin yapımına öncelik verilecek, yük talebinin yüksek olduğu demir yolu koridorlarında kapasiteler artırılabilecektir. Ulaştırma ve lojistik ana planı gerçekleştirmeleri periyodik olarak raporlanacaktır. Küresel tedarik zincirinin sürdürülebilirliğinin sağlanması için ülkemizin içinde bulunduğu ulaşım koridorlarının etkinliğini ve çeşitliliğini artırma çalışmaları devam edecektir. Mevcut ve yapımı devam eden lojistik merkezlerin yük elleçleme kapasitesi ve standartları yükseltilecek, yeni lojistik merkezler çok modlu taşımacılığa uygun yük koridorlarında planlanacaktır. Türkiye'nin denizcilikte bölgesel ve kıtasal anlamda aktarma merkezi olmasını teminen ülkemizdeki kıyı tesisleri geliştirilecek, Türk deniz ticaret filosu iyileştirilecektir. Doğu Akdeniz bölgesinde, Orta Doğu ve Orta Asya ülkelerinin çıkış kapısı olacak transit yük odaklı, bölgenin gelişmesine ve ihracatın artırılmasına katkı sağlayacak bir ana liman inşa edilecektir. İstanbul'un uluslararası bir hava kargo ve aktarma merkezi hâline gelmesini teminen kargo kapasitesinin daha etkin ve verimli bir şekilde kullanılması sağlanacaktır. Kara yollarında seyahat sürelerinin azaltılması, trafik güvenliğinin daha da artırılmasını ve mevcut yol kapasitelerinin verimli kullanılmasını amaçlayan akıllı ulaşım sistemleri yaygınlaştırılacaktır.

2028 yılına geldiğimizde ise On İkinci Kalkınma Planı çerçevesinde ulaştırma sektöründe önümüzdeki beş seneyi kapsayan hedeflerimiz de şunlar: Bugün 2.251 kilometre olan hızlı tren hat uzunluğunu 5.343 kilometreye çıkartacağız. Kara yolu yolcu taşımacılığında demir yolunun bu yıl yüzde 6 olan payı 2028 yılına geldiğimizde 7,60'a çıkacak, havalimanlarındaki toplam yolcu sayımız da 210 milyondan 246 milyona çıkacak. Bölünmüş yol uzunluğu bugün 29.378 kilometreden 31.250 kilometreye çıkacak. Otoyol uzunluğu 3.726 kilometreden 4.330 kilometreye çıkarılacak. Lojistik Performans Endeksi'nde 38'den 25'e çıkmayı hedefledik. Karasal yük taşımacılığında demir yolunun payı yüzde 5'ten yüzde 9'a çıkarılacak.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2003 ile 2023 yılları arasını kapsayan, 2053 yılı vizyonumuza fener olacak icraatlarımızı da hatırlatmak istiyorum: 2003-2022 döneminde gerçekleştirdiğimiz 194 milyar dolar ulaştırma ve haberleşme yatırımı ulusal gayrisafi yurt içi hasılaya 549 milyar dolar, ihracata 99 milyar dolar, vergiye 28 milyar dolar ve istihdama yıllık 995 bin kişi katkı sağlamıştır. 2023 yılında planladığımız 7,5 milyar dolarlık ulaştırma ve altyapı yatırımı da hâlen devam etmektedir.

Yatırımlarımızın ulusal ekonomik faydaları dışında toplumsal refaha ve sosyoekonomik kalkınmaya sağladığı ilave faydaları da bulunmaktadır. Tasarruf etkisi olarak değerlendirdiğimiz bu faydaların sadece 2022 yılındaki büyüklüğü yaklaşık 28 milyar dolardır. En yüksek tasarruf etkisi de 23 milyar dolarla kara yolları sektöründe olmuştur.

Yirmi bir yıllık dönemde gerçekleştirdiğimiz köprü, tünel, viyadük, bölünmüş yol, tek yol, iyileştirme çalışmaları ve akıllı ulaşım sistemleri yatırımları sayesinde kara yolu güzergâhlarının hizmet seviyesi oldukça yükselmiştir, ulaşım güvenliği artmıştır, mesafeler ve süreler kısalmıştır; böylece zaman tasarrufu, yaşam tasarrufu, yakıt, bakım ve çevre tasarrufları olmak üzere toplumsal refaha katkılar sağlanmıştır. Son yirmi bir yıldaki 194 milyar dolarlık ulaştırma yatırımıyla her yıl sadece akaryakıttan 1 milyar litre, zamandan 7 milyar saat tasarruf sağlamaktayız. Bunun yanında, her şeyden önemlisi; kaliteli, güvenli ve konforlu yollarımız sayesinde trafik kazaları tam yüzde 82

oranında azalmıştır, bunun da karşılığı her yıl 13.100 vatandaşımızın canını kurtarmak demektir. Bu güçlü ulaştırma altyapıları sayesinde edindiğimiz tecrübe, bilgi, birikimlerimizle dünyanın en teknolojik yatırımlarını; yerli, millî mühendislerimizle mühendislik çözümlerimizi de yapmaktayız. On yedi buçuk yılda bitmeyen Bolu Dağı Tüneli'nin uzunluğu sadece 3,5 kilometre idi ama 3 Mayıs'ta açılışını yaptığımız, Avrupa'nın en uzun tüneli olan Zigana Tüneli 14,5 kilometre uzunluğunda ve yerli, millî mühendislerimizle, mühendislik çözümlerimizle sadece beş yılda bitirilmiştir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Karaismailoğlu, lütfen tamamlayalım.

ADİL KARAİSMAİLOĞLU (Devamla) – 2002 yılındaki tünel uzunluğumuz sadece 50 kilometreydi ama Zigana Tüneli'ni açtığımız 3 Mayıs günü Türkiye genelinde sadece bir günde 50 kilometre tünel açtık ve bugün tünel uzunluğumuz 720 kilometrenin üzerinde ve inşaatı devam edenlerin uzunluğu da 400 kilometredir.

Türkiye'mizin önündeki fırsatların değerlendirmesini yapıyoruz. Ülkemizin önündeki otuz yıllık geleceğini bugünden planlıyoruz. Bizler, bu yatırım çalışma ve gayretlerimizle gelişmekte olan değil, gelişmiş dünyanın öncü ülkesi olacağız.

On İkinci Kalkınma Planı'mızın ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyorum. Planımızın çalışmalarında yer alan tüm çalışma arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Aziz milletimizi ve yüce Meclisimizi saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ediyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Karaismailoğlu.

Şimdi, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına üçüncü söz Bursa Milletvekili Sayın Mustafa Varank'a aittir.

Buyurun Sayın Varank. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA MUSTAFA VARANK (Bursa) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2024-2028 dönemini kapsayacak On İkinci Kalkınma Planı hakkında AK PARTİ Grubu adına söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle Gazi Meclisimizi ve ekranları başında bizleri izleyen aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Türkiye Cumhuriyeti'nin 100'üncü kuruluş yıl dönümüne kavuşmanın haklı gurur ve heyecanını yaşıyoruz. Gazi Mustafa Kemal Atatürk başta olmak üzere, aziz şehitlerimize ve tüm Millî Mücadele kahramanlarımıza Allah'tan rahmet diliyor, bize bu toprakları vatan kılan ecdadımızı saygıyla yad ediyorum.

Bundan yüz yıl önce ağır bedeller ödeyerek zor şartlarda kurduğumuz Türkiye Cumhuriyeti'ni muasır medeniyetler seviyesinin üzerine çıkarmak için kesintisiz bir mücadele içindeyiz. Geçtiğimiz yirmi bir yılda gerçekleştirdiğimiz kalkınma hamlelerini bundan sonra yapacaklarımızın girizgâhı olarak görüyoruz. Bizim için bu yıl dönümü sadece devletimizin 2'nci asrının başlangıcını ifade eden bir takvim değişikliğinin çok ötesinde. Cumhuriyetimizi siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel ve diğer tüm alanlarda milletçe hayalini kurduğumuz seviyeye çıkaracak atılımın adı Türkiye Yüzyılı'dır. Bu manada, 2053 vizyonu çerçevesinde uzun vadeli bir perspektifle tasarlanan On İkinci Kalkınma Planı milletimizin beklediği hedeflere ulaşmamızı sağlayacak, tüm kesimler için hedef birliği oluşturacak. Türkiye Yüzyılı'nın ilk kalkınma planının şimdiden ülkemiz ve milletimiz için hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; küresel ekonomi zorlu süreçlerden geçiyor. Son dönemde pandemi, Rusya-Ukrayna Savaşı, enerji krizi, doğal afetler, küresel tedarik zincirindeki kırılmalar, arz ve talep dengesizliklerine hep birlikte şahitlik ediyoruz. Pek çok ekonominin enflasyondan resesyona, istihdam kayıplarından gıda krizine kadar alışıktı olmadığı sıkıntılarla yüzleştiğini görüyoruz. Küresel manada yaşanan bu ekonomik, siyasi ve sosyal türbülansın elbette ülkemizin kalkınma süreci de toplumsal refahı da etkileniyor. Küresel sorunlara ilaveten, kaybettiğimiz canların acısı hiçbir şeyle ölçülemeyecek olsa da maliyeti 104 milyar doları bulan deprem felaketi yükümüzü daha da ağırlaştırmakta, mücadelemizi daha da zorlaştırmakta ama biz hiçbir zaman bahanelerin, zorlukların arkasına sığınan bir iktidar olmadık; inandık, çalıştık, gayret ettik ve hamdolsun başardık. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Otel lobilerinde IMF'ye göz kırpanların oluşturmaya çalıştığı kara tabloya inat, bakın, ülkemiz fırtınalı denizlerde neler başardı: Covid-19 salgınının dünya ekonomilerini derinden sarstığı bir ortamda G20 içinde en hızlı büyüyen ülkelerin başında yer aldık. 2023 yılının ilk yarısında yüzde 3,9 büyüyerek büyüme performansımızı kesintisiz 12 çeyreğe çıkardık. Yıllık büyüme serisi on üç yıldır aralıksız sürüyor. Yine bu dönemde yıllıklandırılmış olarak ekonomimizi ilk kez 1 trilyon doları aşan bir büyüklüğe ulaştırmayı başaracağız. 2022 yılı itibarıyla satın alma gücü paritesine göre Türkiye dünyanın 11'inci, Avrupa'nın 4'üncü büyük ekonomisi konumuna geldi. İstihdamda 31 milyon sınırını aştık. Küresel ihracattan aldığımız payı binde 5'lerden yüzde 1'in üzerine çıkardık. İhracatımızın lokomotifini ise imalat sanayimiz. İmalat sanayisi, verimlilik artışındaki kritik rolü nedeniyle ülkelerin kalkınmasında ve sürdürülebilir büyümesinde büyük önem arz ediyor. Bunun için biz de sanayi politikalarımıza özel bir önem veriyoruz. Lütfen buraya arkadaşlarımız dikkat etsinler. Tabii, şu anda CHP sıraları boş, muhtemelen delegelerle oy için görüşmeler yapıyorlar ama ben özellikle şunu göstermek istiyorum: 2002'de 33 milyar dolar olan imalat sanayisi ihracatı bugün 240 milyar doları aştı. İmalat sanayisinin millî gelirimizdeki payını yüzde 16'dan yüzde 22'ye çıkarttık. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

KADİM DURMAZ (Tokat) – 126 milyar dolar dış borç... Bunu da söyle.

MUSTAFA VARANK (Devamla) – Hedefimiz, imalat sanayisinin millî gelir içindeki payını yüzde 30'a çıkararak ülkemizi imalat sanayisi üretimi açısından dünyanın ilk on ekonomisi arasına sokabilmek.

ERHAN USTA (Samsun) – İthalatı ne yaptınız?

MUSTAFA VARANK (Devamla) – Kıymetli milletvekilleri, milletimiz ülke tarihinin en büyük yatırım ve kalkınma hamlesiyle son yirmi bir yılda tanıştı. Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde yeni yüzyılın kalkınma altyapısını oluşturan eser ve hizmetleri bu dönemde birer birer hayata geçirdik. Türkiye'nin son yirmi bir yılı âdeti bir kalkınma devrimidir ama biz, Türkiye'de sadece okul, hastane, yol, baraj gibi eserlerle sembolleşen bir kalkınma devrimini yapmakla kalmadık; Türkiye'nin gelişimine ket vuran çağdışı uygulamaları sonlandırıp özgürlükleri genişleterek zihniyetleri de kaldırdık. Bugün artık bu kürsüden başörtülü milletvekillerine had bildirmeye cüret edilemiyorsa bunun adı gerçek kalkınmadır. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bugün, artık, hiç kimse kılık kıyafetinden dolayı kamudan dışlanamıyorsa bunun adı gerçek kalkınmadır. Bugün, artık, kimse inancından, mezhebinden dolayı ayrımcılığa tabi tutulamıyorsa bunun adı gerçek kalkınmadır. Bugün, artık, ret, inkâr ve asimilasyon politikaları tarih olmuşsa bunun adı gerçek kalkınmadır. İşte, biz, bir yandan Türkiye'nin on yıllarca ihmal edilmiş altyapılarına yatırım yaparken diğer yandan insan hakları, özgürlükler ve demokrasi için mücadele ettik. Biz, bu mücadeleyi verirken muhalefetse 367 garabeti gibi vesayetçi dayatmalarla uğraşıyor, Anayasa Mahkemesinin kapısını aşındırıyordu, bunu milletimiz gayet iyi hatırlıyor.

Değerli milletvekillerimiz, geçtiğimiz hafta muhalefetten “Cumhuriyetin 100’üncü yılını coşkuyla kutlamadınız, sizin cumhuriyetle probleminiz var.” minvalinde sesler duyduk. Hamdolsun, yüz yıllık cumhuriyetimizin en coşkulu, en görkemli, en etkileyici yıl dönümü kutlamasını biz gerçekleştirdik. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Milyonlarca vatandaşımız meydanlara, sahillere çıkarak şanla, şerefle, sevinçle, gururla hiç olmadığı kadar cumhuriyetine sahip çıktı. Bize bühtan edenler sadece şu fotoğrafa bakıp sizce bir parça utanırlar mı? Burası Üsküdar Sahili, mahşeri bir kalabalık var, bence utanmazlar. Evet, cumhuriyeti kutlamayı sadece ısıltılı salonlarda balolardan ibaret sananlarla aynı düşünmediğimiz doğrudur.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Yakışıyor mu şu konuşmalar ya?

MUSTAFA VARANK (Devamla) – Gayet yakışıyor.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Yakışıyor mu şu Bakana Allah aşkına?

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Böyle konuşma olur mu ya?

MUSTAFA VARANK (Devamla) – Biz, cumhuriyetimizin 100’üncü yılını boş laflarla değil bu milletin altmış yıllık hayali olan TOGG’u yollara çıkararak, boğazda tarihin en büyük donanma geçidini yaparak kutluyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Biz cumhuriyeti Karabağ’da otuz yıllık esareti bitiren, sınırlarımızda kurulan terör koridorunu yerle bir eden SİHA’larla kutluyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Biz cumhuriyeti karada ALTAY tankıyla, denizde TCG ANADOLU’yla, havada GÖKBAY’la kutluyoruz. Biz cumhuriyeti mavi vatanla hakkımızı arayan, Karadeniz’de milyarlarca dolarlık gaz keşfi yapan sondaj gemilerimizle kutluyoruz. Biz cumhuriyeti milli uydularımızla, yakında uzaya göndereceğimiz Türk vatandaşımızla kutluyoruz. Biz cumhuriyeti 192 olan organize sanayi bölgesi sayısını 355’e yükselterek, üretim yapılan alanları tam 5 kat artırarak kutluyoruz. Biz cumhuriyeti otuz yılda 15 milyar dolar yatırım çekebilen Türkiye’ye yirmi bir yılda 260 milyar dolar uluslararası yatırım çekerek kutluyoruz. Biz cumhuriyeti sadece 2 olan teknopark sayısını 101’e çıkararak kutluyoruz. Biz cumhuriyeti son dört yılda 7 “unicorn” çıkararak kutluyoruz. 7’li koalisyon bahsetmiyorum, milyar dolar değerlemeye ulaşan, 7 tane şirketten bahsediyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Evet, bunlarla ve niceleriyle kutluyoruz.

Sabahtan beri burada bazı hatipler cari açık üzerinden ezbere eleştiriler getirdiler.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Senin seviyene hiçbiri düşmedi.

MUSTAFA VARANK (Devamla) – Elbette cari açığı kapatma konusunda yaptıklarımızı, yapacaklarımızı tartışalım ama şu Meclis tablosunda çok daha temel bir problem, çok daha büyük bir açık var. O da nedir biliyor musunuz? Muhalefet açığı.

YÜKSEL TAŞKIN (İzmir) – Kibir, kibir.

MUSTAFA VARANK (Devamla) – Siz bırakın cari açığı, biz onunla zaten uğraşıyoruz, yıllardır onu yönetmeyi başardık ama siz muhalefet açığına bakın, muhalefet. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Bakınız, bu arkadaşlar seçimden önce aylarca “güçlendirilmiş parlamenter sistem” dediler, büyük büyük laflar ettiler.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Varank, lütfen toparlayalım.

DÜRSÜN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Bir on dakika daha verin Başkanım(!)

MUSTAFA VARANK (Devamla) – Toparlıyorum.

Bugün ülkemizin On İkinci Kalkınma Planı’nı Gazi Meclisimizde tartışırken muhalefet partilerinin genel başkanları burada yoklar. Nerede genel başkanlarınız? Hani Parlamentoyu güçlendirecektiniz? (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bakınız, bırakın genel başkanı cumhuriyetin kurucusu olduğunu iddia eden CHP’nin Grup Başkanı bile şu an burada yok. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Senin Genel Başkanın nerede!

MUSTAFA VARANK (Devamla) – Değerli arkadaşlar, bu duygu ve düşüncelerle sözlerime son verirken On İkinci Kalkınma Planı’nın ülkemiz ve milletimiz için hayırlı olmasını diliyor, katkı veren tüm kamu çalışanlarına, özel sektör ve sivil toplum temsilcileri ile akademi camiasına teşekkür ediyorum. Türkiye Yüzyılı’nın ilk kalkınma planının başarıya ulaşması için var gücümüzle çalışacağız diyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Varank.

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Sayın Bakan, konuşmanın duygusu vardı da düşüncesi yoktu, çok boştu.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Sayın Başarır, buyurun.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Herhâlde satışmayla ilgili cümlelerini söylememe gerek yok.

BAŞKAN – Buyurun.

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) – Satışma yok ki genel konuştu.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Allah Allah!

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) – Evet.

VII.- SATAŞMALARA İLİŞKİN KONUŞMALAR

1.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır’ın, Bursa Milletvekili Mustafa Varank’ın On İkinci Kalkınma Planı’nın birinci bölümü üzerinde AK PARTİ Grubu adına yaptığı konuşması sırasında Cumhuriyet Halk Partisine satışması nedeniyle konuşması

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Şimdi, değerli arkadaşlar, bu Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin çok şeyini eleştirebiliriz. Ekonomiyi, adaleti, dış politikayı bu hâle getirmesi üzücü. Ama en çok üzüldüğüm şey bu tip çapsızların Bakan olması.

EYYÜP KADİR İNAN (İzmir) – Terbiyeni takın!

(AK PARTİ sıralarından “Terbiyeni takın!” sesleri, gürültüler, sıra kapaklarına vurmalar)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) – Gerçekten çok acı.

BAŞKAN – Sayın Hatip, lütfen temiz bir dil kullanalım.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) – Sen Cumhuriyet Halk Partisinin milletvekillerine “Belediye pazarlığı yapıyor.” diyemezsin. Sen seviyesiz bir adamsın, sen seviyesiz bir adamsın!

(AK PARTİ sıralarından gürültüler, sıra kapaklarına vurmalar)

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, lütfen hatibi dinleyelim.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) - Sayın Başkan, istedikleri kadar vursunlar!

EYYÜP KADİR İNAN (İzmir) – Terbiyesiz!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) – Sen seviyesiz bir adamsın! (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

EYYÜP KADİR İNAN (İzmir) – Nasıl Grup Başkan Vekilisin sen! Terbiyesiz!

BAŞKAN – Değerli Hatip, Sayın Başarır...

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) – Bu grupta senin seviyene düşecek hiç kimse yok! Düşerse vurgun yer, vurgun! (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

BAŞKAN – Sayın Başarır, lütfen temiz bir dille konuşalım!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) – Sen benim milletvekili arkadaşlarıma “Delege pazarlığı yapıyor.” diyemezsin! Eğer bugün bu ülke bu hâldeyse senin gibi Bakanların müteahhitlerle pazarlık yapıp, yolsuzluk yapıp insanları açlığa terk etmesi yüzündendir! Seviyesiz herif! (AK PARTİ sıralarından gürültüler, sıra kapaklarına vurmalar)

MUSTAFA VARANK (Bursa) – Haddini bil!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) - Tabii ki seviyesizsin! Tabii ki çapsızsin! Hatta bu Parlamente'ye yakışmayan bir adamsın! (CHP sıralarından alkışlar, AK PARTİ sıralarından gürültüler)

EYYÜP KADİR İNAN (İzmir) – Çapsız da sensin, seviyesiz de sensin!

EMİNE YAVUZ GÖZGEÇ (Bursa) – Seviye yok, seviye!

HASAN ÇİLEZ (Amasya) – Yürü! İşine bak be! Ayıp ayıp! Cevap veremiyorsun!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Hak ettiği cevap bu onun! O seviyesiz bir adam!

HASAN ÇİLEZ (Amasya) – Sen Grup Başkan Vekilisin!

MUSTAFA VARANK (Bursa) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Sayın Varank, sataşmadan söz veriyorum.

Buyurun.

Saygıdeğer milletvekilleri, lütfen temiz bir dille birbirimize hitap edelim, saygı içinde hitap edelim.

2.- Bursa Milletvekili Mustafa Varank'ın, Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın sataşma nedeniyle yaptığı konuşması sırasında şahsına sataşması nedeniyle konuşması

MUSTAFA VARANK (Bursa) – Değerli arkadaşlar, çok atlayıp zıplamanıza gerek yok. Burada bir çapsız arıyorsan aynaya bakman gerekiyor. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Ben şu anda bakan değilim, Bursalı hemşehrilerimizin şerefli oylarıyla seçilerek bu Meclise geldim, bu kürsüye çıktım. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – O şerefli oylara layık ol! Layık ol! Şereften bahsediyorsun sen!

MUSTAFA VARANK (Devamla) – Sizin pazarlık yapmanız sadece pazarlıkta kalmıyor, birbirinizi koridorlarda yumrukladığınızı da biz gazetelerden okuyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar, CHP sıralarından gürültüler)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – İşte seviye bu! Seviye bu!

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) – Sayın Başkan, bu şimdi konuşma mı yani!

MUSTAFA VARANK (Devamla) – Onun için siz kendinizle uğraşmaya devam edin. Sizin geçen hafta konuştuklarınızı ben bu kürsüden söylemeyeceğim.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Söyle! Ya, söyle!

MUSTAFA VARANK (Devamla) – Cumhuriyetle ilgili söylediklerinizi bu kürsüden tekrar ifade etmeyeceğim.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Söyle!

MUSTAFA VARANK (Devamla) – Tekrar söylüyorum: Çapsız birini arıyorsan aynaya bakabilirsin. (AK PARTİ sıralarından alkışlar, CHP sıralarından gürültüler)

Sizleri saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) – Çok ayıp! Ayıp bir şey!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN – Sayın Başarır, buyurun.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Şimdi, tüm grupların konuşmalarını dinledik. Sesimi açarsanız ben buradan cevap vermek isterim.

(AK PARTİ sıralarından laf atmalar, gürültüler)

HASAN ÇİLEZ (Amasya) – Ya, ne diyecek? Boş teneke gibi gürültü yapıyor, içi boş. Bir tane doğru kelime konuşmadı ya!

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, lütfen... Hatibi bir duyayım, lütfen müsaade buyurun.

Buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

5.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Bursa Milletvekili Mustafa Varank'ın satışma nedeniyle yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Şimdi, tüm gruptaki arkadaşlarımız, Grup Başkan Vekilleri konuştu. Bir seviyeden bahsediyor, bir saldırıdan bahsediyor. Hangi milletvekillerine ve gruba pazarlıktan bahsetti? Cumhuriyet Halk Partisinin milletvekilleri delege pazarlığı yapıyormuş. Sana ne be adam! Nedir bu yani! Seviye bu mu!

MUSTAFA VARANK (Bursa) – Siz, siz, siz... Birbirinizi yumruklayarak...

HASAN ÇİLEZ (Amasya) – Yalan mı, yalan mı? Mahir Bey, çık de ki: “Var veya yok.” Ya kabul et ya reddet.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Sen pazarlık yapıyor musun yapmıyor musun? Cevap ver, cevap ver.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Şimdi, bu Parlamenti geren, seviyeyi düşüren kimdir? Biz miyiz? İYİ Parti mi, HDP mi, Saadet mi bu seviyeye düştü? Sayın Başkan, olmaz, olmaz; bu, çapsızlıktır, bu, seviyesizliktir.

BAŞKAN – Peki.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Benim üzüldüğüm konu... Bugün belki Bakan değil ama böyle bir adamın bakanlık yapmış olmasından utanç duyuyorum, utanç!

(AK PARTİ ve CHP sıralarından karşılıklı laf atmalar)

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) – Sizin gibi ülkeyi pazarlamıyoruz.

BAŞKAN – Peki, teşekkür ediyorum.

Birleşime on beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 16.49

DÖRDÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 17.09****BAŞKAN: Başkan Vekili Bekir BOZDAĞ****KÂTİP ÜYELER: Mustafa BİLİCİ (İzmir), Mahmut Atilla KAYA (İzmir)**

BAŞKAN – Saygıdeğer milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 14’üncü Birleşiminin Dördüncü Oturumunu açıyorum.

38 sıra sayılı On İkinci Kalkınma Planı’nın görüşmelerine devam ediyoruz.

VI.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN**GELEN DİĞER İŞLER (Devam)****A) KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)**

1.- On İkinci Kalkınma Planının (2024-2028) Sunulduğuna Dair Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/770) (S. Sayısı: 38) (Devam)

BAŞKAN – Komisyon yerinde.

Yürütme temsilcisi yerinde.

Birinci bölüm üzerinde şahıslar adına yapılacak konuşmalardan devam ediyoruz.

Şimdi şahsı adına ilk söz Yozgat Milletvekili Sayın Lütfullah Kayalar’a aittir.

Sayın Kayalar, buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

LÜTFULLAH KAYALAR (Yozgat) – Sayın Başkan, Sayın Cumhurbaşkanlığı Vekilimiz, çok değerli milletvekilleri; gerçekten çok önemli olan On İkinci Kalkınma Planı’yla ilgili görüşmelerde sizleri saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Bugün, Türkiye’nin ekonomi politikası tercihi, piyasa mekanizmasına dayalı düzenlenmiş rekabetçi, serbest uygulama yaklaşımıdır. Bu yaklaşımın temeli 1980’li yıllarda atılmış, rahmetli Turgut Özal tarafından resmiyet ve kurumsallık kazandırılmıştır.

Öncelikle belirtmeliyim ki geçmişte yapılan programlarda belirlenen sapmalar, geleceğe ilişkin programların güvenilirliğini olumsuz etkilemektedir. Hedefler büyük ölçüde sapma gösterdiği zaman, yeni yapılacak olan planlara karşı Türkiye’deki bütün sektörlerde, Türkiye’de ve Türkiye dışında da bu güvenilmezlik noktası gerçekten artmaktadır. Bu nedenle ifade etmek istiyorum ki bu planların hazırlanmasında emeği geçen herkese teşekkür ederken bu verilerin, planların, öngörülerin gerçeğe en uygun şekilde yapılması çok büyük bir sorumluluk gerektirmektedir. Ekonomi politikasının başarısında en önemli faktörlerden bir tanesi olan beklenti yönetiminin başarısının arkasında -tekrar ifade ediyorum ki- söz verilenler ile yapılanlar arasındaki uyum gelmektedir.

Plan ve programlar gerçekleştirmelere ilişkin çok detaylı bilgi sunmaktadır. Bu çalışmanın kendisi çok önemlidir. Bana göre önemli olan diğer bir konu ise kıyaslama yapılmasıdır. Kıyaslama özellikle şunları içermelidir: Ne söylendi, ne yapıldı? Olumlu ve olumsuz yönde sapmalar nedir, neden olmuştur? Hatalardan ve başarılarından çıkarılacak dersler nedir? Rekabet içinde olduğumuz belirli sayıda ve benzer nitelikte ülkelerin durumları nedir? Güçlü yanlarımız nedir, zayıf yanlarımız nedir? Beklenmedik durum planları nedir? İyileştirmeye açık alanlar nelerdir? Tabii ki bütün dünyada şu anda artık çok önemli hâle gelmiş olan çevre koşullarında teknoloji, iklim ve çevreci riskler, jeopolitik değişimler nelerden ibarettir; bizim planlarımız bunlarla ne kadar uyum sağlayacaktır veya ne kadar uyum sağlamalıdır?

Değerli milletvekilleri, Türkiye ekonomisine ilişkin plan ve programlar yapılırken -biraz önce ifade ettiğim doğrultuda aslında- ilgili tüm tarafların görüş, öneri ve katkısının kapsayıcı şekilde alınması gerekmektedir. Bu konuda ilerleme olduğunu gözlemlemekle birlikte hâlâ çok eksikimiz olduğunu söylemek durumundayım. Bu planlar yapılırken -Türkiye’de artık bütün sektörlerde sivil toplum kuruluşları var; aynı şekilde, üniversitelerimiz var, tabii ki siyasi partilerimiz var- Türkiye’deki tüm tarafların bu planlar üzerinde görüşlerini ifade etmesi ama bunlardan sadece görüş almak değil bu görüşlerin plana yansıtılması gerekmekte. Plana yansıtıldığı takdirde, burada katkısı olduğunu taraflar hissettikleri zaman bu planın ilerlemesinde, uygulanmasında daha etkin ve daha sahiplenir durumda olurlar, daha çok sahiplenirler; bu sahiplenme de buradaki konuşmalarda çok dile getiriliyor. İşte, bu birlik beraberlik filan dediğimiz şeyler aslında bu şekildeki davranışlar ve bu şekildeki hazırlıklardan kaynaklanmaktadır.

Bugün önümüzdeki en önemli... Türk ekonomisinin, Türkiye’nin önünde bu planlar ve programlar yapılırken plan ve programlar sadece büyüme hızına indirgenmemelidir. Büyüme hızı elbette çok önemlidir; amacımız üretimi, yatırımı, istihdamı artırmak olmalıdır, bunlar doğrudur. Büyüme hızını yakalamak önemli ve gerekli ancak yeterli olmamalı. Büyümenin kalitesi, uzun süreli olması ve hem içeride hem dışarıda satın alma gücünü artırmasıdır. Büyümemizi etkileyen temel nedenlerden bir tanesi tasarruf oranımızın düşük ve yatırım oranlarımızı karşılamakta yetersiz olmasıdır; daha da önemlisi, zaten kıt olan tasarruflarımızın yarısından fazlası da yabancı para cinsindendir. Üzülerek görüyorum ki yabancı paranın payı şu anda son yirmi yılın en yüksek noktasındadır.

Sayın milletvekilleri, Türkiye başta enerji olmak üzere dünyadaki birçok ülkede olduğu gibi ithalat yapmak durumundadır ancak ithalatımızın içinde enerjinin dışında tüketim malları ithalatı ve daha da önemlisi altın ithalatının artması da ciddiye alınması gereken bir konudur. Kolay kazanmadığımız dövizli kolay harcayacak kadar cömert davranıyoruz, buna bu plan döneminde ve kısa dönemde de çok dikkat edilmesi gerektiğini özellikle vurgulamak istiyorum.

Tabii, burada, Türkiye’nin şu anda içinde bulunduğu en önemli ekonomik darboğazlardan biri olan enflasyonun yükselmesinde hangi etkenler vardır, bunlar üzerinde durmamız lazım. Enflasyonla ilgili baktığımız zaman, faiz oranlarını düşük tutmak için piyasaya verdiğimiz, bastığımız ucuz TL döviz gitti, mala gitti, gayrimenkule gitti. Bu nedenle, kabul etmeliyiz ki enflasyonun temel nedeni, önceki dönemde -yani şu anda bir ekonomi yönetimi var, ondan önceki dönemde- bizi enflasyonun bilerek tercih edilmesidir; bu yanlışın bedelini şu anda Türkiye ödüyor.

Merkez Bankası politika faizi yüzde 19’dan 9’a düşürüldü, bilerek düşürüldü; sonra 8,5’a düştü; şimdi, yüzde 8,5’tan 35’e çıktı. Bunların hepsine baktığımız zaman, çok kısa süre içerisinde... Belki bakanlar değişik olabilir, bürokratlar değişik olabilir ama ekonominin başında olanlar, ekonomiyi yönetenler aynı siyasi kimliktir, bu aynı siyasi kimlikte bu kadar zikzakların olması ülkeye olan güvenilirliği ne hâle getirir? Ve bu güven olmadığı takdirde de ülkemizin geleceğini, ekonominin geleceğini, enflasyonun düşmesini nasıl sağlayabileceğiz? Bu konular üzerinde gerçekten çok önemle durulması gerekiyor.

Değerli milletvekilleri, önemli bir konumuz kamu kesimi açığıdır. Yapısal bir açığımız var, harcamalarımızı kısamadığımız için sürekli gelir kaynakları arıyoruz; maalesef bunlardan bir tanesi de gelir kaynaklarından bir tanesi de biraz önce ifade ettiğim enflasyon olmuştur. Bilerek enflasyonun artmasına göz yumulmuş, enflasyonun artmasından dolayı vergilerde gelir artışı olmuştur ve bu gelir artışından dolayı bu harcamalar yani bizce biraz -çok da ciddi olmayan harcamalar- artmıştır ama gerçekte, en önemli nedenimiz olan yapısal açık konusunda bir ilerleme kaydedemedik. Şimdi, samimiyetle ifade etmek istiyorum ki bu konuda bu yeni dönemde enflasyonla ilgili daha gerçekçi bir politika takip edilmeye çalışılıyor ancak burada da gene ifade etmemiz gerekir ki bu yeni dönem

içinde gerçekten güvenilecek, ciddiye alınacak, yapısal reformların tamamını kapsayan ve belli bir süreyi göz önüne alarak uygulanacak olan bir program görülüyor. Bu program görülmediği için gene günlük kararlarla enflasyonun düşürülmesi, açıkların kapatılması gerçekten güven vermiyor. Biz güven veremediğimiz takdirde hem içeride hem de dışarıda ihtiyacımız olan başta bu kaynak transferleri olmak üzere bunları elde etmemiz mümkün değil.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Kayalar, lütfen tamamlayalım.

LÜTFULLAH KAYALAR (Devamla) – Şimdi, Meclisin, doğruları bilmek hakkı, yanlışları görmek ve düzeltmek görevi olmalıdır. Enflasyon bir ekonomiye verilecek en büyük kötülüktür. Enflasyon bütçelerimizi cayır cayır yakmaktadır, satın alma gücümüzü azaltmıştır; tarım sektöründeki insanlar gerçekten çok perişandır. Şimdi bu plan yapılıyor, şimdiden de hayırlı uğurlu olsun ama burada önemli olan şu: Bir tarafta gelir toplayan Maliye Bakanlığı, öbür tarafta bu toplanan gelirleri harcayan Strateji Planlama, Bütçe Daire Başkanı -ismi biraz yanlış söylemiş olabilirim- yani Maliye Bakanlığının dışındaki bir birim, Cumhurbaşkanlığı bünyesinde harcamaları yapmaktadır. Buradaki koordinasyonun eksikliği bu plana karşı güveni fevkalade azaltır. Şu ana kadar da bu koordinasyonda büyük eksiklikler vardır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Kayalar, lütfen tamamlayalım.

LÜTFULLAH KAYALAR (Devamla) – Planımız hayırlı ve uğurlu olsun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Peki, çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, şahsı adına ikinci söz Antalya Milletvekili Sayın Şerafettin Kılıç’a aittir.

Sayın Kılıç, buyurun.

ŞERAFETTİN KILIÇ (Antalya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; görüşülmekte olan On İkinci Kalkınma Planı hakkında grubumuz adına söz almış bulunuyorum, bu vesileyle Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle 2’nci yüzyılın yaşanabilir bir Türkiye, yeniden büyük Türkiye ve yeni bir dünyanın kurulmasına vesile olması temennisiyle, bağımsızlığımızın nişanesi cumhuriyetin 100’üncü yılını kutluyorum. Nice yüzyıllara inşallah diye de dua ediyorum.

Bir diğer husus, işgal rejimi İsrail’in bütün dünyanın gözü önünde devam eden soykırımını ve bu soykırıma sessiz kalan bütün otoriteleri de telin ediyorum. İslam ülkeleri en azından yardım tırlarının Gazze’ye ulaşabilmesini temin etmek zorundadır. Ancak ne hazindir ki bunu bile yapmaktan aciz olduklarını görüyorum. Zulüm ebedi olamaz, kötülük mutlaka hüsrana uğrayacaktır. Yaşasın özgür ve bağımsız Filistin!

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; kalkınma planları bir devletin bütün dünyaya karşı gövde gösterisi, amaç ve hedeflerinin açıklandığı bir manifesto hükmündedir. Kalkınma planları, en başta tutarlı olmak zorundadır, aksi takdirde birer hamasi metinden ibaret kalırlar. Tutarlılığı sağlayabilmek için de önceyi ve sonrayı bütüncül olarak değerlendirmek ve gerekli öz eleştirileri yaparak işe başlamak gerekir diye düşünüyorum.

Bakınız, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Sayın Cevdet Yılmaz Komisyon sürecinde ve nihayet Genel Kurulumuzda On İkinci Kalkınma Planı’nı açıklarken ciddi bir eksikle sunumuna başlamıştır; bu eksik sizlerin de takdir edeceği gibi öz eleştiridir. Hâlihazırda, kalkınmaya dair 2023 hedeflerini tutturamamış bir iktidar varken, bu hedeflerin neden tutturulamadığına dair kapsamlı bir öz eleştiri yapılmadan 2028 ve hatta 2053 hedeflerinden bahsetmek tutarlı bir yaklaşım olmasa gerek diye düşünüyorum.

2023 için 2 trilyon dolar olan millî gelir hedefi 1 trilyon dolarda kalmış, 25 bin dolar olan kişi başı gelir hedefi bu rakamın yarısına bile gelememiştir. Yine “tek haneli işsizlik oranı” hedefi varken hâlihazırdaki işsizlik oranı bu hedeften çok uzak; “tek haneli enflasyon” hedefi varken enflasyonun neredeyse 3 haneli oranlara ulaştığına şahit oluyoruz.

Baktığımızda, daha önce belirlenmiş hedeflere ulaşmak bir yana bu hedeflere yaklaşılmamış bile. Bu hedeflere neden ulaşılamadığına dair kapsamlı bir özeleştirici bekliyoruz ancak siz “salgın hastalık, Rusya-Ukrayna savaşı, 6 Şubat depremleri” diyerek geçiştiriyorsunuz. Depremlerden önce Türkiye’de enflasyon TÜİK’in açıklamasıyla Ocak 2023’te yüzde 57 olarak gerçekleşmiştir. Bakın, ortada henüz deprem yokken ve üstelik yeni Ekonomi Bakanımızın ifadesiyle, ekonomide rasyonel politikalar henüz uygulanmıyorkenki rakamlar bunlar. O sırada Enflasyon Araştırma Grubu (ENAG) Ocak 2023’te enflasyonu yüzde 121,62 olarak açıklamıştı. Aynı salgın hastalıkla muhatap olan ve bizzat savaşta olan ülkelerde bile enflasyon 3 haneli oranlara yükselmemiştir.

Değerli milletvekilleri, Türkiye’imiz bir tarım ülkesidir ancak On İkinci Kalkınma Planı’na baktığımızda bu gerçek es geçilmiş gibi görünüyor. Bugün tarıma elverişli iklimi ve verimli arazileri dolayısıyla tarımsal üretimde dünyanın bir numarası olması gereken ülkemizde vatandaşlarımız temel gıdaya ulaşamıyor. Tarım sektörünün gıda ve canlı hayvan ihracatı bu yılın ilk sekiz ayında yüzde 5,8 oranında artmışken buna karşılık aynı dönemde gıda ve canlı hayvan ithalatı yüzde 25,1 oranında artış göstermiştir. Bu veriler göstermektedir ki gün geçtikçe tarım ve hayvancılık sektörümüz dışarıya bağımlı hâle getirilmektedir. Salgın döneminde önemi iyice anlaşılmış olan tarımsal üretime kalkınma planında geniş yer verilmeliydi ancak ne hazin ki bunu göremiyoruz. Baktığımızda, 2023’te katma değer sektörün dağılımında tarım yüzde 6,9’luk oranda yer alırken bu oran 2028 planlamasında 6,2’ye düşürülmüştür. Böyle bir planlama açıkça tarım ve hayvancılığın önemsenmediğinin itirafı konumundadır.

Bakın değerli arkadaşlar, dünyada gıda enflasyonunun en yüksek olduğu 4’üncü ülke konumundayız. Siz, tarımı önemsemeden bu sorunu nasıl ortadan kaldıracaksınız? Kaldıramazsınız. Daha önce birçok defa ifade ettik, tarım bir millî güvenlik meselesidir. Kalkınma planı hazırlarken tarımı ana başlıklardan biri olarak belirlemek zorundasınız. Siz eğer tarım ve hayvancılıkta ithalata dayalı, üretimi baltalayan politikaları uygulamaya devam ederseniz gıda enflasyonunu önleyemez, tarım ve hayvancılığı da ayağa kaldıramazsınız.

2006 yılında yürürlüğe giren Tarım Kanunu’na göre her yıl millî gelirin en az yüzde 1’ini çiftçilerimize destek olarak ödemek kanuni zorunluluk iken iktidarın ödediği destekler hiçbir yılda bu orana ulaşamadı. Verilen destek her yıl millî gelirin ortalama sadece binde 3’ü oranında kaldı. Çiftçinin hakkı olan destekleri tam ve zamanında ödemezseniz tarımda kalkınmayı gerçekleştiremezsiniz. Planın bütününe baktığımızda özellikle de tarım ve hayvancılık alanında kayıp bir dönem geçeceğinin işaretlerini görüyoruz.

Değerli milletvekilleri, kalkınma planında yeşil dönüşüm ve sürdürülebilir çevre ana eksen olarak belirlenmiştir. Burada eğer ağacın yeşilini kastediyorsanız bunun inandırıcı olmadığını söylemek durumundayım. Zira Türkiye’de geçen yıl ormansızlaşma 2021 yılına göre 4 kat artmış. Belçika ülkesi büyüklüğündeki ormanlık alan bir yılda yok edilmiştir. Bu alanların yerine maden ocakları, oteller, betonarme binalar inşa edilmiştir. Söz yeşil dönüşüm ama fiiliyata baktığımızda betonarme dönüşüm gerçekleşmiştir.

Bir diğer ana eksen olan nitelikli insan, güçlü aile, sağlıklı toplum dikkat çekmektedir. Nitelikli insandan kastınız “Giderlerse gitsinler.” dediğiniz doktorlarımız, yazılı sınavda başarılı olduğu hâlde mülakatlarda hakkı yenen ve nihayetinde yurt dışında yaşama hayali kuran gençlerimiz değilse kimdir nitelikli insan? Güçlü aile, açlık sınırının altındaki emekli maaşı ve asgari ücretle ay sonunu getirebilen aile midir? TV programlarıyla ahlaksızlığın özendirilmesine müsaade ettiğiniz güçlü

ailelerden mi bahsediyorsunuz? Sağlıklı toplum, organik yerine nişasta bazlı şurup yedirdiğiniz, GDO’lu tohumlularla, genetiği değiştirilmiş gıdalarla beslenmek zorunda bırakılan, her an cinnet hâlinde olan, şiddetin bütün alanlarda boy gösterdiği toplum mu? İlkokul çağına kadar düşen uyuşturucu bağımlılığı pençesinde kıvranan çocuklarımız ve ailelerinden oluşan toplum mu bahsettiğiniz sağlıklı toplum?

Değerli milletvekilleri, sözlerimi toparlarken son olarak şunu ifade etmek istiyorum, On İkinci Kalkınma Planı diğer planlara göre heyecansız ve ruhsuz bir plandır, ufuk vadetmeyen bir plandır, sadece “-cek, -cak” edebiyatı yapılan bir plandır ancak lafla peynir gemisi yürümüyor, “Ayinesi iştir kişinin, lafa bakılmaz.” demiş büyüklerimiz.

En güzel kurumlarımızdan biri Devlet Planlama Teşkilatına olan ihtiyacı bugün çok daha net olarak görüyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Evet, lütfen toparlayalım.

ŞERAFETTİN KILIÇ (Devamla) – Devlet Planlama Teşkilatı, önce, 2011’de Kalkınma Bakanlığına dönüştürüldü, ardından 2018 yılında ortadan kaldırıldı. Şu an, Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığıyla Planlama Teşkilatının yeri doldurulmaya çalışılıyor ancak Planlama Teşkilatındaki kurum hafızası taşınmamış, bu kurumumuzda yetişmiş olan bürokratlar pasife alınmıştır. Hâlbuki devlette süreklilik esastır, siz eğer devlette sürekliliği sağlayacak tedbirler almazsanız, bugün ifade ettiğimiz problemler kaçınılmaz hâle gelir.

Değerli milletvekilleri, bugün, bu plan, bir virgölü, bir noktası, bir kelimesi dahi değiştirilmeden, inanıyorum ki geçecektir ama tüm olumsuzluklarına rağmen, görüşülmekte olan On İkinci Kalkınma Planı’nın hayirlara vesile olmasını temenni ediyorum ve bu vesileyle Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, On İkinci Kalkınma Planı’nın Birinci Bölüm’ü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi İkinci Bölüm üzerindeki görüşmelere başlıyoruz.

İkinci Bölüm uzun vadeli (2024-2053) gelişmenin stratejisi, On İkinci Kalkınma Planı’nın vizyonu, temel amaç ve ilkeleri ile planın hedefleri ve politikaları kısımlarından oluşmaktadır.

İkinci Bölüm üzerinde siyasi parti grupları adına ilk sözü Saadet Partisi Grubuna vereceğim, 2 milletvekili aracılığıyla on beşer dakika kullanacaklar.

İlk söz İstanbul Milletvekili Sayın Bülent Kaya’ya aittir.

Sayın Kaya, buyurun.

SAADET PARTİSİ GRUBU ADINA BÜLENT KAYA (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ülkemizin 2053 vizyonu doğrultusunda hazırlanan On İkinci Kalkınma Planı’nın geneli hakkında İstanbul Milletvekilimiz Sayın Selim Temurci ilk bölümde grubumuz adına genel değerlendirmelerde bulunmuştu. Dolayısıyla burada tüm yönleriyle bu planı yeniden değerlendirmeyi gereksiz buluyoruz ama bazı konulara da temas etmekten de geri duramamış olacağız.

Öncelikle bu plan sözde pembe tablolar çizse de cumhuriyetimizin 100’üncü yılında ülkemizin potansiyelini harekete geçirerek sürdürülebilir, kapsayıcı ve uygulanabilir bir plan olmaktan uzak olduğunu ifade etmeliyiz. Zira, AK PARTİ iktidarının yirmi iki yıllık siyasi süreci bize şunu net bir şekilde göstermiştir ki: Söyledikleri ile yaptıkları birbirinden fersah fersah uzak olan bir iktidarla karşı karşıyayız. İktidarın icraatlarını eleştirmek için çoğu zaman bizim söz söylememize bile gerek kalmamakta, iktidarın söylediği sözlerin kendi icraatlarıyla çelişmesini örnek olarak vermek bile başlı başına yetmekte, başka bir söze hacet kalmamaktadır.

Çok gerilere gitmeye gerek yok; on iki yıl önce, 2011 Genel Seçimlerine giderken bu iktidar seçim beyannamesinde bazı hedefler ortaya koydu; hedef de “Türkiye hazır, hedef 2023” başlığını taşıyordu. Bu hedefler cumhuriyetimizin 100’üncü yılında ülkemizi hak ettiği noktalara taşıyacak büyük vaatlerdi ancak bu hedeflere ulaşma çabası ise büyük bir hayal kırıklığıydı. Şimdi, on iki yıllık bu hedeflere ulaşma çabası tam bir fiyaskoyla sonuçlanmışken On İkinci Kalkınma Planı’yla birlikte 2053 hedeflerinin milletimizin önüne koyulduğunu görüyoruz ancak bu yeni hedeflerle aslında millete otuz yıl daha hayal satılmaya, duyguları istismar edilmeye çalışılmaktadır.

Evet, yirmi iki yıllık bir AK PARTİ iktidarının pratiğinden bahsetmiştim. Bu iktidar semboller üzerinden konuşmayı çok seviyor ama maalesef içerikle ilgili ise uzaktan yakından bir ilgisi bulunmuyor. Evet, hamaseti çok seviyor ama maalesef icraat kısmıyla hiç ilgilenmiyor. 2023 sizin için bir içeriksel hedef değil, sadece bir semboldü; şimdi de güya İstanbul’un 1453 yılında fethedilmiş olmasından ilham alarak 2053 sembolünü ortaya atıyorsunuz. “Cumhuriyetin 100’üncü yılında olmadı, ağabeyime İstanbul’un fethinin 600’üncü yılındaki yeni hedefleri vereyim.” anlayışıyla pembe tablolar çizmeye devam ediyorsunuz. Bu planın akıbeti de çok kısa bir süre sonra önceki planlarınız gibi olacaktır çünkü pratikleriniz bunu gösteriyor. Bu sefer de çok kısa bir zamanda -ara ara zeminlerini de yokluyorsunuz- 2071 yılında Malazgirt Zaferi’nin bininci yılını bahane ederek bu sefer “2071 hedefleri” ortaya atacaksınız. Maşallah, sembol bulmada üzerinize yok ama icraata gelince ise icraat yapmama hususunda yine üzerinize kimse yok. Sembollerin içeriğinde koca bir hayal kırıklığına ulaştırıyorsunuz ve bu hayal kırıklıklarına yenisini eklemekten de maalesef çekinmiyorsunuz.

Elbette On İkinci Kalkınma Planı’nın sunduğu projeksiyon ve tahminler ülkemizin geleceği için bir vizyon sunmaktadır ancak bu vizyonun gerçekliği ve uygulanabilirliği üzerinde ise derinlemesine düşünmemiz, tereddüt etmemiz için çok haklı sebeplerimiz var. Özellikle son dönemde yaşadığımız ekonomik darboğaz, işsizlik sorunu ve enflasyon gibi zorluklar kısa vadeli hedeflerinize ulaşmada ne kadar başarısız olduğunuzu göstermektedir. Bu kısa hedeflere bile ulaşamayan bir iktidarın daha uzun soluklu hedeflere ulaşabilmesi ise sadece boş ve kuru bir hayal satmaktan öteye geçememektedir. On İkinci Kalkınma Planı’nın bir vizyon sunması elbette önemlidir ama bunun gerçekçi, uygulanabilir ve somut adımlarla desteklenmesi gerekir. Aksi takdirde bu plan da önceki planlarınız gibi sadece güzel sözlerden ibaret kalacak ve ülkenin sorunlarını çözmekten uzak kalacaktır.

2024 yılına ulaştığımız bugünlerde kısa vadeli hedeflere ulaşmak yerine yeni vaatler ve hedeflerle 2053’e dikkat çekmek âdeta var olan bir başarısızlığı örtme gayretinden öteye gidememektedir. En iyi yaptığınız iş söz vermek, nitekim 2023 hedeflerine ulaşmak için verilen sözleriniz de sadece teoride kaldı. Bir latife olarak hatırlatmak gerekirse Lozan’ın 100’üncü yılı da geride kaldı, artık önünüzde icraat yapmak için hiçbir bahaneniz kalmamış olsa gerek. Sözleriniz ile icraatlarınızı değerlendirdiğimizde...

(AK PARTİ sıralarından gürültüler)

BÜLENT KAYA (Devamla) - Oradan laf atmanıza gerek yok. İcraatlarınız burada. Tek tek örnek veriyorum, yanlış bir beyan varsa söz alır, gelir düzeltirsiniz, her zamanki gibi sadece laf kalabalığı yapıyorsunuz. Kürsü size de açık, bir yanlış beyan varsa düzeltme hakkınız var. Sataşma varsa da Sayın Grup Başkan Vekiliniz sözlerimi düzeltir. Öyle oradan laf atarak hakikatleri değiştiremezsiniz. Oturun, söz dinleyin, saygılı olun, hatibi dinleyin lütfen.

Değerli Başkan, sayın milletvekilleri...

MEHMET BAYKAN (Konya) – 2071’den niye rahatsız oluyorsunuz?

BÜLENT KAYA (Devamla) – Başkanım, siz mi müdahale edersiniz arkadaşlara, ben mi uyarayım?

MEHMET BAYKAN (Konya) – Başkanın işine karışma, konuşmanı yap!

BÜLENT KAYA (Devamla) – Başkanım, arkadaşları ben mi uyarayım, siz mi uyarırsınız?

MEHMET BAYKAN (Konya) – 2071’den rahatsız oluyorsun.

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, lütfen, hatibi dinleyelim, meramın anlaşılması için dinlemek lazım.

BÜLENT KAYA (Devamla) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Değerli Başkan, sayın milletvekilleri; hedefleri ve açık rakamları ortaya koyuyorum. Bu rakamlarla ilgili itirazı olan elbette gelir, bu kürsüden bunların yanlış olduğunu ifade eder, biz de sözlerimizi geri alma konusunda bir erdemi her zaman ortaya koyarız ama eğer burada size ağır eleştirileri yöneltiyorsak dönün, kendinize bakın. Bu kadar ağır eleştirilecek icraatları niçin yapıyorsunuz, bunları sorgularsanız, eminim, bu memlekete de kendinize de daha büyük iyilikler yapmış olursunuz.

Şimdi, gelelim on iki yıllık hedeflerinize. Büyük ekonomi hayaliniz vardı, Türkiye 2011’de 17’nci en büyük ekonomiydi. Neydi 2023 hedefiniz? İlk 10. Laf atan arkadaşlara söylüyorum: Bugün Türkiye ilk 10 ülke arasında mı yer alıyor yoksa daha geri sıralara mı düştü? Bu hedefleriniz ortadayken 2053’teki ilk 10 hedefinize nasıl inanalım?

Enflasyon yüzde 10,45’ti 2011’de, tek haneyi hedefliyordunuz 2023’te. Nedir şu anki rakam? Yüzde 61,53. Bu yetmezmiş gibi, 2028’de “yüzde 4,7” diyorsunuz. Bu mu yanlış bir rakam?

İşsizlik yüzde 9,8’di, yüzde 5’i hedeflediniz. Eğer yüzde 5’e gelmişsek buyurun “Yanlış.” deyin.

Gayrisafi yurt içi hasıla 772 milyarken hedefiniz 2023’te 2 trilyon dolardı, bugün 1 trilyon dolara ancak ulaştınız; bu mu yanlış olan bir şey? Kişi başı millî gelir hedefiniz 10.444 dolarken 25 bin dolar hedefi koymuştunuz bu ülkenin önüne 2023’te; bugün 25 bin dolara ulaştınız da biz mi yalan söylüyoruz? İhracat hedefiniz 500 milyar dolardı 135 milyarken 2011’de, şu an 255 milyar; 500 milyara ulaştınız da biz mi yalan söylüyoruz? Otoyol hedefiniz 7.500 kilometreydi, şu an 3.633; 7.500’e ulaştınız da biz mi yalan söylüyoruz?

MEHMET BAYKAN (Konya) – Yalan söylüyorsunuz, yalan!

BÜLENT KAYA (Devamla) – Bölünmüş yol hedefiniz 36.500 kilometreydi, bugün 29.139; bu mu yalan yoksa yerinizden kuru ve hamasetle itiraz etmeniz mi boş bir hayal? Demir yolu ağı 22 bin kilometreyken 14 bin kilometre; bu mu yalan? Hızlı tren ağı 10 bin kilometreyken 2.251...

MEHMET BAYKAN (Konya) – “Sivas’a hızlı trene ne gerek var.” diye kim dedi?

BÜLENT KAYA (Devamla) – Boşuna laf atmayın, gelin burada rakamlarla konuşun, rakamlarla konuşun beyefendi; otur yerine, gel rakamlarla konuş.

BAŞKAN – Sayın Hatip, lütfen Genel Kurula hitap edelim.

Lütfen yerimizden de sataşmayalım, lütfen.

BÜLENT KAYA (Devamla) – Başkanım, Genel Kurula hitap etmeye çalışıyorum ama sözüm kesildiği için müdahale etmek...

BAŞKAN – Ama siz Genel Kurula meramınızı anlatın, onu zaten kimse duymuyor.

BÜLENT KAYA (Devamla) – Teşekkür ederim Başkanım.

Meramımı anlatmama müsaade edilmediği zaman müdahale etmek zorunda kalıyorum, keşke herkes meramımı anlatmayla ilgili hususa saygı gösterse.

Şimdi, geliyorum birkaç spesifik hedefinize, bir tanesi yerel yönetimler. Ne diyorsunuz? “Yerel yönetimler vatandaş memnuniyetini gözeten, etkin, hızlı ve kaliteli hizmet sunabilen, afetlere hazırlıklı, katılımcı, şeffaf, hesap verebilir, mali sürdürülebilirliği sağlayan bir şey...” Peki, bunu borç batağındaki belediyelerinizle mi yapacaksınız? 1994’te kazandığımız bütün belediyelere “Rüşvet alan da veren de melundur.” tabelasını asmışken bugün neredeyse her belediyede rüşvet alanın da verenin de memnun olduğu belediyeçilik anlayışıyla mı bunu yapacaksınız? 2016 yılında başta Ankara, İstanbul,

Balıkesir ve Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlarını görevden aldınız. İki sebebi olabilir beş yılını tamamlamadan bu Büyükşehir Belediye Başkanlarını görevden almış olmanızın: Ya FETÖ terör örgütüyle bir bağlantısı vardır -ki o dönemin en önemli konusu oydu- ya da hırsızlık ve yolsuzlukları vardır. Peki, bu 4 Büyükşehir Belediye Başkanı yüksek oylarla, halkın iradesiyle seçilmişken bunlarla ilgili herhangi bir FETÖ soruşturması başlattınız mı ya da İçişleri Bakanınız bunların yolsuzluklarıyla ilgili herhangi bir idari soruşturma başlattı mı? Ama aradan geçen yedi yılda görüyoruz ki bunlarla ilgili ne bir terör soruşturması ne de bir yolsuzluk soruşturması başlattınız. O hâlde, söz konusu olan terör ya da söz konusu olan hırsızlık olduğunda, sizin belediyeleriniz olduğunda üstünü örtecek misiniz? Böyle mi 2023, 2028, 2053 hedeflerine ulaşmış olacaksınız?

Bir diğer husus: 2016 yılından bu yana belli bir bölgede kayyum belediyeciliği uyguluyorsunuz. Anayasa'nın 127'nci maddesi der ki: "Mahallî idarelerin seçilmiş organlarının, organlık sıfatını kazanmalarına ilişkin itirazların çözümü ve kaybetmeleri, konusundaki denetim yargı yolu ile olur. Ancak, görevleri ile ilgili bir suç sebebi ile hakkında soruşturma veya kovuşturma açılan mahallî idare organları veya bu organların üyelerini, İçişleri Bakanı, geçici bir tedbir olarak, kesin hükme kadar uzaklaştırabilir." Anayasa bir belediye başkanının ancak görev suçu sebebiyle görevden alınabileceğini açıkça ortaya koymuşken siz 2016 yılında bir normal demokrasi bir de "ancak demokrasisi" ve "ama demokrasisi" icat ettiniz. Neydi bu normal demokrasi? Bir belediye başkanı, dönemini açacak şekilde kamu hizmetinden yasaklanmışsa ya da istifa etmişse valinin başkanlığında bir araya gelinir ve bir belediye başkanı seçilirdi ya da bir belediye başkanı geçici olarak görevinden uzaklaştırılmış ya da tutuklanmışsa onun yerine meclis üyeleri bir başkan vekili seçerdi. Ama siz ne yaptınız? Bir "amma demokrasisi" icat ettiniz, bir "ancak demokrasisi" icat ettiniz ve ek bir fıkra eklediniz, Anayasa'ya açıkça aykırı olmasına rağmen dediniz ki: "Ancak belediye başkanı veya başkan vekili ya da meclis üyelerinin terör veya örgütlerine yardım ve yataklık suçları sebebiyle görevden uzaklaştırılması veya tutuklanması ya da kamu hizmetinden yasaklanması veya başkanlık sıfatı veya meclis üyeliğinin sona ermesi hâlinde, 46'ncı maddedeki makamlarca belediye başkanı ve belediye başkan vekili ya da meclis üyeleri görevlendirilir." Kim? İçişleri Bakanı iller için, ilçeler için kaymakamlar görevden alır. Peki, olabilir. Herhangi bir belediye başkanı terör örgütüyle ilişki içerisinde de olabilir, mahkemeler tutukladığı zaman yerine meclis üyeleri içerisinde bir seçimle atama yaparsınız. Peki, meclis üyeleri dururken ve onlar hakkında herhangi bir soruşturma yürütülmemişken niçin İçişleri Bakanı veya valiler tarafından belediye başkanları atayıp bu görevi devam ettiriyorsunuz? Önceki kanun hükmümüz buna uygundu; bir belediye başkanı terör örgütüne yardım ve yataklık etmişse Belediye Kanunu'muzun 45'inci maddesi onun tutuklanmasını... Belediye imkânlarını terör örgütüne peşkeş çekiyorsa İçişleri Bakanı soruşturma yaparak görev suçuyla onu zaten görevden alabilirdi ama siz bir "ancak demokrasisi" icat ettiniz; yetmedi, 31 Mart tarihinde seçilmiş belediye başkanlarıyla 1 Nisan tarihinde soruşturma başlattınız, belediye başkanı seçildikten sadece bir gün sonra başlatılmış soruşturmalarla bu belediye başkanlarını görevden aldınız. İfade ediyorum: Ne milletvekili ne bakanlık ne de belediye başkanlığı insanlara suç işleme ya da terör örgütlerine arka çıkma hakkı vermez ama kanunlarımız buna elverişliken niçin bir "amma demokrasisi" icat etme ihtiyacı hissediyorsunuz ve yedi yıldır bu Anayasa'ya aykırı uygulamalarınızı bu beş yıllık kalkınma hedefinde ortadan kaldırmayı düşünüyor musunuz? Onun için, bu millete demokrasiyi çok görmeyin; terörün, bayrağın ve dinin arkasına saklayarak bu milleti temel hak ve hürriyetlerinden mahrum kılmayın diyorum.

Bir diğer husus da adalet hususuyla ilgili. Tarafsız yargı, öngörülebilirlik, hak ihlallerine karşın etkin bir mücadeleden bahsediyorsunuz. Peki, Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararlarına uymayan hâkimleri terfi ettirerek, onları bakan yardımcısı yaparak mı bu mücadeleyi ortaya koymuş olacaksınız? Ya da Anayasa'nın net bir kararı ortadayken, daha önce 2 milletvekiliyle ilgili emsal karar ortadayken, bugün 3'üncü emsalde hâlâ bu kararı uygulamakta direnen 13. Ağır Ceza Mahkemesinin üyeleriyle mi bu etkin mücadeleyi ortaya koymuş olacaksınız?

Yine, idarenin bütün faaliyetlerinin yargısal denetime açık olduğunu söylüyorsunuz. İdare olarak insanları görevden aldınız, ihraç ettiniz, onlar da mahkemelere müracaat ettiler; beraat edenler oldu, takipsizlik kararı alanlar oldu ya da hakkında hiçbir soruşturma olmayan kişiler oldu. Eğer sizin yaptığınız her işlem yargısal denetime açıksa, yargının sonucunda bu kişilerin suçsuz olduğu da ortadaysa, 2028 hedeflerine yargının bu kararlarını tanımayarak mı uyumş olacaksınız? Söz konusu olan kişi sizin bir yakınınızsa irtibat ve iltisaki dikkate almayacaksınız ama söz konusu olan fakir fukaraysa irtibat ve iltisaki dikkate alacaksınız. Söz konusu olan Zaman gazetesinin sahibiyseniz irtibat, iltisak ve terör üyeliği olmayacak; söz konusu olan Zaman gazetesinin abonesi olunca mı irtibat ve iltisaki dikkate almış olacaksınız?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BÜLENT KAYA (Devamla) – Toparlıyorum Başkanım.

BAŞKAN – Evet, lütfen tamamlayalım.

BÜLENT KAYA (Devamla) – Söz konusu olan Bank Asyanın hâkim hissedarlarıysa irtibat, iltisak ve terör örgütünü dikkate almayacaksınız ama söz konusu olan Bank Asyada hesap bulundurmamak zorunda olanlar olunca mı bunu dikkate almış olacaksınız? Bank Asyaya el konulduğu zaman Türk Hava Yolları, İstanbul Büyükşehir Belediyesi gibi birçok kamu kurumunun milyarlarca lira mevduatı Bank Asyada duruyordu. Peki, bu kamu yöneticileriniz sizin talimatınızla mı Bank Asyaya bu paraları yatırdı, yoksa gerçekten sadece bankacılık faaliyetleri sebebiyle Bank Asyayı daha kârlı gördükleri için mi yatırıldı? Bu ve benzeri yaklaşımlarınızın asla sorgulanmayacağını ve hesap sorulmayacağını mı zannediyorsunuz? Çünkü hukuk herkese lazım, hukuk herkese eşit olarak uygulanır. Dolayısıyla, amasız fakatsız bir demokrasi ve insan haklarının herkese uygulandığı bir Türkiye özlemiyle, On İkinci Kalkınma Planı’nın, bahsettiğimiz itirazlarla hedefleri gerçekleştirecek bir plan olmasını diliyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyorum.

Şimdi Saadet Partisi Grubu adına ikinci söz, İstanbul Milletvekili Sayın Birol Aydın’a aittir.

Sayın Aydın, buyurun. (Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

SAADET PARTİSİ GRUBU ADINA BİROL AYDIN (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Saadet-Gelecek Grubumuz adına, Hükümetin 2023 vizyonu ve sonuçları ile On İkinci Kalkınma Planı’na dair söz almış bulunmaktayım. Elbette ülkemizin çözüm bekleyen onlarca farklı problemi var, elbette milletimizin Gazi Meclisimizden beklediği talepleri var; tüm bunlara dair konuşacağız ancak 7 Ekimden bu yana aklımız Filistin’de, yüreğimiz Gazze’de. Şu üç soruyu etraflıca tartışmak zorundayız: “Biz ne yaptık?” “Ne yapıyoruz?” ve “Ne yapacağız?” Allah aşkına, yirmi üç gündür Türkiye olarak hangi somut adımı attık? Söylemler ve icraatlar noktasında iktidar ile muhalefet, halk ile yöneticiler, toplum kalabalıkları ile yöneticiler arasında bir fark oluştu mu? Biz miting yaptık, iki hafta sonra siz de miting yaptınız; milletimiz İsrail katliamını kınadı, siz de kınadınız; insanımız mazlumlar için dua etti, siz de dua ettiniz. O zaman bu koltuklarda niye oturuyorsunuz? Madem halktan, muhalefetten, STK’lerden farkınız yok, bu koltukları niye işgal ediyorsunuz? Gazze’ye düşecek tek bir bombayı engelleyemiyorsanız, en azından birkaç İslam ülkesinin liderini bir araya getirip somut birkaç adımın atılmasına vesile olamıyorsanız, büyükelçimizi İsrail’den geri çekemiyorsanız, ABD’nin ve İngiltere’nin İsrail’e karşı gösterdiği fiili hassasiyetin binde birini gösteremiyorsanız size surat asma hakkımız var. Biz sizin iktidar olduğunuzu nerenizden anlayacağız arkadaşlar? Tekrar ediyorum, sizin iktidar olduğunuzu nerenizden anlayacağız? Manavgat’tan giden suyu kestiniz mi? Türkiye’den İsrail’e giden petrol tankerlerini durdurdunuz mu? Tekrar soruyorum: İktidar olduğunuzu nerenen belli ediyorsunuz?

Yirmi üç gün oldu, Gazze için ne yaptınız? Değerli arkadaşlar, yirmi üç gün oldu, Gazze için ne yaptınız? Tam yirmi üç gün oldu, Gazze için ne yaptınız? İşte, benim, tekrar tekrar bu soruyu farklı tonlarla sormam neyse sizin de yirmi üç yıldır İsrail'i kınama tonlarınız aynı. Televizyon karşısında Filistin'de yaşanan gelişmeleri seyrederken elini açıp dua eden vatandaşlarımız ile Sayın Cumhurbaşkanımız arasında ne fark var? Sizin ile benim aramda ne fark var? Herkesin bahanesi var, sizin yok. Yirmi bir yıldır iktidardasınız, her seçim Gazze edebiyatı yaptınız, Filistin için insanımızdan oy istediniz. Siz her seçimi kazandınız, peki, kaybeden kim oldu? Neler kazanılırken neler kaybedildi, farkında mısınız? Değerli milletvekilleri, kıymetli arkadaşlar; "Pes doğrusu!" diyoruz.

Diğer birçok konuda olduğu gibi protesto ve mitingleri de iktidar olarak kendi tekelinize aldınız. Bu konuyu yerel seçim startı vermek için âdeta bir fırsat olarak gördünüz. Hâlbuki, bu denklemde 2003'ten bugüne değişen hiçbir şey yok. Altını çizerek söylüyorum, 2003'ten 2023'e bu denklemde değişen hiçbir şey yok. Amerika Birleşik Devletleri ve İsrail dün nerede duruyorsa bugün de aynı yerde duruyorlar; dahası, siz dün nerede duruyorsanız, bugün de aynı noktada duruyorsunuz. Dün, 2003'te nerede duruyorsanız, bugün de aynı yerde duruyorsunuz. 2003'te Amerika Birleşik Devletleri Irak'ta 1,5 milyon Müslümanı katlederken de aynı yerde durdunuz. Bir cami değil, bir kilise değil, bir hastane değil, bir tarihî miras değil, yüzlerce cami, onlarca hastane, binlerce tarihî miras tarumar edilirken de siz hep aynı yerde durdunuz ve İsrail'in güvenliğini sağlayan bu duruşun ödülünü de aldınız. Libya'da aynı yerde durdunuz, Suriye'de aynı yerde durdunuz, İsrail'in etrafını gül bahçesine çevirdiniz. Önce Saddam'lı Irak'ı, sonra Kaddafi'li Libya'yı, sonra Suriye'yi bir iç karışıklı sevk eden politikaların göbeğinde oldunuz, orada durdunuz. Son yıllarda da değişen hiçbir şey yok. Değerli arkadaşlar, siz yine aynı yerde duruyorsunuz. İşte, üstün cesaret madalyasını hak eden ve yirmi iki yıldır ısrarla sürdürülen bu duruşun adı "BOP" duruşudur, "BOP".

MEHMET BAYKAN (Konya) – Ayıp, ayıp!

LATİF SELVİ (Konya) – Haysiyetsiz adam!

SAYIN BAYAR ÖZSOY (Kayseri) – Ne BOP'u?

BİROL AYDIN (Devamla) – Evet, tekrar altını çiziyorum: İşte, üstün cesaret madalyasını hak eden duruş yirmi üç yıldır "BOP" duruşudur...(AK PARTİ sıralarından gürültüler)

LATİF SELVİ (Konya) – Araçsallaştıramazsınız. Bugün mü karar verdiniz? Biz bunun mücadelesini veriyoruz.

BİROL AYDIN (Devamla) – ...ancak üstün bir cesaret göstermiş olmanız gerekiyor ki bu madalyayı alabilesiniz. Tekrar altını çiziyorum arkadaşlar...(AK PARTİ sıralarından gürültüler)

LATİF SELVİ (Konya) – Sanki tek mücadeleyi veren sizsiniz...

BİROL AYDIN (Devamla) – Tekrar altını çiziyorum: Irak'ta 1,5 milyon insan öldü, bu tezkere buraya geldi, 1 Martta reddedildi 3 milletvekiliyle. 20 Martta tekrar geldi, beş saat sonra İncirlik'ten uçaklar kalktı, 4.900 sorti Irak'ın tepesine indi. Ebu Gureyb'in çığlıkları hâlâ maşerî vicdanı çınlatmaktadır.

HULUSİ AKAR (Kayseri) – Yazıklar olsun!

BİROL AYDIN (Devamla) – Suriye'de 600 bin insan öldü Türkiye'nin yanlış politikası yüzünden.

NAZIM ELMAS (Giresun) – Hedef saptırıp İsrail güzellemesi yapıyorsunuz ama.

BİROL AYDIN (Devamla) – Libya'da Kaddafi, İsrail'in baş düşmanı, linç edildi sizin NATO'nun yanında yer almanızdan dolayı; bu kadar net, bu kadar net bir tablo. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

BAŞKAN – Lütfen, Değerli Hatip...

Değerli milletvekilleri, lütfen hatibi dinleyelim.

LATİF SELVİ (Konya) – Şu anda Libya’yı hangi ülke koruyor? Libya’yı kalkanıran biziz.

BİROL AYDIN (Devamla) – Siz BOP eş başkanlığını, üstün cesaret madalyasını nereye koyacaksınız? Yirmi üç gündür suskunluğunuzu neye borçlusunuz? Neden?

LATİF SELVİ (Konya) – Utanmanız yok!

BİROL AYDIN (Devamla) – Bakınız, buradan halkımıza, muhalefet partilerine de bir şeyi arz ediyorum: Son 2023 seçimlerinin sonuçlarını sadece muhalefetin, sadece iktidarın yaptıkları ettikleriyle değil, bugün yaşananlarla okumak gerekiyor çünkü BOP’un devam etmesi gerekiyor, çünkü büyük İsrail projesinin devam etmesi gerekiyor, çünkü 22 ülkenin sınırlarının değişmesi gerekiyor, çünkü Türkiye’ye büyük bir rol verildi, çünkü Sayın Cumhurbaşkanı, maalesef, yirmi üç yıldır adım adım bölgemizi güvensiz hâle getirecek politikaların içinde yer aldı. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

HULUSİ AKAR (Kayseri) – Yazıklar olsun, yazıklar!

LATİF SELVİ (Konya) – Buna karşı mücadele veriyoruz.

BİROL AYDIN (Devamla) – Eğer Irak bugün bu hâldeyse, Suriye bu hâldeyse, Libya bu hâldeyse dönüp lütfen geriye bakın, lütfen dönüp geriye bakın. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

“Her şey...” diyor şair “Her şey ben yaşarken oldu, bunu bilsin insanlar/Ben yaşarken koptu tufan, ben yaşarken yeni baştan yaratıldı kâinat.” her şey siz iktidardayken oldu. Irak siz iktidardayken işgal edildi, 1,5 milyon insan öldü.

LATİF SELVİ (Konya) – 1991’de kim iktidardaydı?

MEHMET BAYKAN (Konya) – 1991’de biz mi iktidardaydık, 1991’de?

BİROL AYDIN (Devamla) – Bütün İslam coğrafyası siz iktidardayken güvensiz hâle geldi. İslam ülkeleri bir diğer İslam ülkesinin tabutunu taşıyamayacak kadar âciz ve çaresiz bırakıldı, bunu nasıl görmezsiniz, nasıl görmezsiniz? Bire bir, yüz yüze konuştuğumuz zaman siz bunları biliyorsunuz, bunları biliyorsunuz. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

LATİF SELVİ (Konya) – Biz olmasak...

BİROL AYDIN (Devamla) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; geliyorum On İkinci Kalkınma Planı’na. Allah aşkına, size soruyorum: Kalkınma nedir? Vizyon nedir? Hangi vizyon, hangi kalkınma Allah aşkına! Bu iktidarın bir ülkeyi kalkındırması için... (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Başkanım, susturacak mısınız bu müdahale edenleri, olmuyor ki...

SAYIN BAYAR ÖZSOY (Kayseri) – Otur yerine!

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Dinleyemiyoruz hatibi, hatibi dinleyemiyoruz efendim.

BAŞKAN – Hatip Genel Kurula hitap ediyor ve duyuluyor.

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Ama müdahale oluyor, dinleyemiyoruz burada. Dinlemek istiyoruz, gerçekleri görmek istiyoruz ama duyulmuyor.

BİROL AYDIN (Devamla) – Hangi vizyon, hangi kalkınma arkadaşlar? Giydirildiğimiz bu deli gömleğinden ne zaman çıkacağız? Bir deli gömleği giydirilmiş bize “gelişmekte olan ülke” diye. Dokuz, On, On Bir, On İki; 2023 vizyonu, 2053 vizyonu... Değerli arkadaşlar, 2002’den bugüne kadar ya da 2002’den önceki hükümetler de dâhil, yüzde kaç büyüdüğümüzde gelişmiş ülke olacağız? Gayrisafi millî hasılamızı elde etmek için bir iktidarın kaç yıl iktidarda kalması gerekiyor, kaç milletvekiline sahip olması gerekiyor? Her 10 gencimizden 6’sının, 7’sinin bu ülkeyi terk etme ihtiyacını, sorununu ne zaman ortadan kaldıracacağız?

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, biz ne yapacağız da bu rakamlarla bir Batı ülkesi seviyesine çıkacağız?

(AK PARTİ sıralarından “Öüne dön, önüne!” sesleri)

BİROL AYDIN (Devamla) – Her yıl değil yüzde 4 -On İkinci Kalkınma Planı’nda söyleniyor- her yıl yüzde 7 büyüsek, Almanya yerinde saysa, hiçbir şey yapmasa sittinsene Almanya’ya yetişemiyoruz. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

Bu deli gömleğini çıkarıp atmak lazım, Türkiye’nin her yıl yüzde 10-yüzde 15 büyümeye ihtiyacı var, üretim ekonomisine geçmeye ihtiyacı var; faizci, neoliberal ekonomi anlayışını elinin tersiyle itmesine ihtiyacı var. “Türkiye’nin kalkınması” dediğimiz zaman kim kalkınıyor? (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, lütfen...

Sayın milletvekilim, değerli milletvekilim; değerli hatip... (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

LATİF SELVİ (Konya) – Haysiyetsiz adam bu!

BAŞKAN – Sayın Milletvekilim, lütfen susar mısınız. Bakın, ne dediğiniz anlaşılıyor, burada meramını anlatıyor, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına söz alan arkadaşlarımız da gereken cevabı verirler.

BİROL AYDIN (Devamla) – Lütfen buyursunlar.

BAŞKAN - Lütfen yerinizden...

LATİF SELVİ (Konya) – Tezvirattan başka bir şey yapmıyor.

BAŞKAN – Efendim, bakın, sizin dedikleriniz burada hatibin de insicamını bozuyor, Genel Kurul da dinleyemiyor ve kimseye de bir faydası olmuyor.

İstirham ediyorum, hatibi dinleyelim. Cevabı olanlar, kürsü burada, söz veririz, gelir cevabını verirler.

Buyurun Değerli Hatip.

BİROL AYDIN (Devamla) – Sağ olasınız Sayın Başkan.

Matematik konuşuyor; 2023 hedeflerinden hangisini tutturdunuz da On İkinci Kalkınma Planı’yla 2028’e vadettiklerinizi tutturacaksınız? 2019, 2020, 2021, 2022’de orta vadeli programlarda hangisini tutturdunuz da bu kalan dört yıldaki hedeflerinizi tutturacaksınız? Ayinesi işti kişinin, lafa bakılmaz; ayinesi icraatıdır, iktidarın, vaatlerine bakılmaz.

Değerli arkadaşlar, enflasyon oranları karavana, döviz kurları karavana, büyüme oranları karavana, ithalat, ihracat rakamları karavana, borç, faiz rakamları karavana; neyi ele alsak hep karavana. Artık rakamlara takla attırmanın da işe yaramadığını görmeniz gerekiyor. “Şu kadar büyüdük.” “Şöyle kalkındık.” “Seçimden sonra şöyle uçacağız.” cümleleri de artık komedi skeçlerine malzeme olmaktan başka bir işe yaramadı.

Sırrı Bey burada değil, Sırrı Süreyya Bey’in bir filmi var “Düğün Dernek” diye, orada bir replik var, hatırlatmak isterim -iktidar partisinin kalkınmaya dair cümlelerini görünce insanın aklına geliyor- orada bir otel sahibi rolünü oynayan Sırrı Bey yatırımcıları ikna etmek için şehrin ne kadar büyüdüğünü anlatıyor, Ahmet Kural da kendisine “Büyüyor da sana mı büyüyor?” diye cevap veriyor.

Değerli arkadaşlar, diyelim ki sizin dediğiniz gibi, ekonomimiz büyüyor, tamam da kime büyüyor? İşçiye mi, memura mı, öğrenciye mi, emekliye mi, dar gelirliye mi, kime büyüyor Türkiye? Diyelim ki ülkemiz kalkınıyor, milletimiz bundan pay alıyor mu, bu büyümeden milletimizin cebi ve sofrası istifade edebiliyor mu?

Değerli arkadaşlar, adalet olmadan kalkınma olur mu? Adalet açığı kapanmadan cari açık kapanır mı? Adalet açığı kapanmadan döviz açığı, bütçe açığı kapanır mı? Külfete ortak olanlar, hatta külfetin çoğunu sırtlananlar yani aziz milletimizin nimete ortak olması gerekmez mi?

Değerli arkadaşlar, sözlerimi... Sizi hiç üzmem istemiyoruz. Yani milletimizi siz üzüyorsunuz da tutumunuzla, duruşunuzla... Emin olun, biz birbirimizi biliyoruz, benzer hassasiyetlere sahibiz ama insanın canı yanıyor.

TUBA KÖKSAL (Kahramanmaraş) – Biz değiliz! Elhamdülillah, aynı hassasiyetlere sahip değiliz!

LATİF SELVİ (Konya) – Aynı değiliz!

BİROL AYDIN (Devamla) - Değerli arkadaşlar, Sayın Cumhurbaşkanı Tayyip Bey sigaradan nefret ettiği kadar yolsuzluktan, rüşvetten, israftan nefret etmiş olsa, çevresindeki, etrafındaki bu tip duyduğu isimlerin eline şöylece vurmuş olsa emin olun gayrisafi millî hasılamız kişi başına 12 bin, 13 bin doların üstüne çıkar, şöyle arkasına baktığında yüzlerce araçlık konvoyu görünce “Bu ne hâl arkadaşlar, kesin bunun yarısını!” demiş olsa gayrisafi millî hasılamız bugün konuştuğumuzdan daha fazla artar; emin olun bu böyledir.

TUBA KÖKSAL (Kahramanmaraş) – Anca demagoji!

BİROL AYDIN (Devamla) – Evet, yirmi iki yıldır -maalesef üzümler ifade ediyorum- lafla doyanlara laf, parayla doyanlara para politikası uygulandı. Herkes kendine baksın, çevresine baksın. Milletimiz millî gelirden ne kadar aldı, yirmi iki yılda kim ne kadar büyüdü; millet ne kadar büyüdü, insanımız ne kadar büyüdü?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) – Millet görüyor, millet biliyor yaptığımızı.

LATİF SELVİ (Konya) – Sen ne kazanıyorsun, biz ne kazanıyoruz?

BAŞKAN – Evet, Sayın Hatip, lütfen toparlayalım.

BİROL AYDIN (Devamla) – Alman yazar Goethe’nin meşhur bir sözü var, onu ifade edeyim. Goethe diyor ki: “Bugün yapılmayan yarın yapılmamıştır.” Evet, yirmi iki yılda yapılmayan önümüzdeki dört yılda da yapılamayacaktır.

Değerli arkadaşlar, doğru bir zihniyete ihtiyacımız var. Seçim kazanma hırsını her şeyin önüne koyan bir anlayışın ülkemize verecek bir şeyi kalmamıştır. Net olarak söylüyorum, Birol Aydın olarak söylüyorum: Bu iktidarın Türkiye’yi yönetebilecek bilgisi, donanımı ve becerisi de var...

MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - Bizim yaptıklarımızı siz hayal bile edemezsiniz, hayal edemezsiniz!

BİROL AYDIN (Devamla) – ...ama bu iktidarın ahlakı ve adaleti yok arkadaş, ahlakı ve adaleti yok! Bütün mesele burada.

SAYIN BAYAR ÖZSOY (Kayseri) – Seçim zamanı kimlerle iş birliği yaptığımızı bu ülke biliyor.

BİROL AYDIN (Devamla) – Yoksa sizin bilginiz de var, birikiminiz de var, tecrübeniz de var, çözersiniz ama ne açığı var? Ahlak açığı var.

SAYIN BAYAR ÖZSOY (Kayseri) – Çözeriz, çözeceğiz de.

BİROL AYDIN (Devamla) – Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (Saadet Partisi sıralarından alkışlar).

SAYIN BAYAR ÖZSOY (Kayseri) – Ahlakı senden mi öğreneceğiz!

BAŞKAN – Peki, teşekkür ediyorum Sayın Aydın.

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) – Sayın Başkan...

BAŞKAN - Sayın Gül, buyurun.

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) – Sayın Başkanım, hatibin konuşmalarıyla ilgili, genel ifadeleriyle alakalı... Müsaade ederseniz bir...

BAŞKAN – Tamam, buyurun.

VII.- SATAŞMALARA İLİŞKİN KONUŞMALAR (Devam)

3.- *Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün, İstanbul Milletvekili Birol Aydın'ın On İkinci Kalkınma Planı'nın ikinci bölümü üzerinde Saadet Partisi Grubu adına yaptığı konuşması sırasında AK PARTİ Genel Başkanına ve Adalet ve Kalkınma Partisine sataşması nedeniyle konuşması*

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Bugün, Türkiye Yüzyılı'nın ilk günündeyiz ve önümüzdeki yüzyıllarda, nice yüzyıllarda ülkemiz için, milletimiz için en güzel çalışmaları hep beraber yapmayı Cenab-ı Allah nasip eylesin diyorum. Cumhuriyetimizin 100'üncü yılını büyük bir coşkuyla tekraren kutluyorum. Bize cumhuriyeti emanet eden başta Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşları olmak üzere cumhuriyeti kuran tüm ceddimize ve tüm şehitlerimize, gazilerimize -rahmet ve- minnetlerimizi sunuyorum.

Değerli arkadaşlar, Gazze meselesi, Filistin meselesi partilerüstü bir meseledir. Bu, insanlığın ortak bir meselesidir; bu, vicdanı olan, insanlık duygusunu taşıyan herkesin bu mücadelede, Gazze meselesinde, Filistin meselesinde bir sınav kâğıdıdır. Şairin de dediği gibi “Filistin bir imtihan kâğıdı insanlığın önünde.” ve maalesef insan haklarına ilişkin bir sürü belge olmasına rağmen bugün Gazze’de bütün insanlığın gözü önünde bebekler, çocuklar hayatını kaybediyor ve dünya sessiz kalıyor. Dünyanın bu suskunluğunu da tarihin bütün kayıtlarına, vicdanına havale ediyoruz.

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan’ın -geçtiğimiz hafta grup toplantısı olmak üzere- tüm liderlerle yaptığı tüm görüşmelerde ülkemizin garantörlük başta olmak üzere çok önemli teklifleri ve somut önerileri hep gündeme gelmiştir. Başta Filistinli yetkililer olmak üzere bu konuda dünyada en güçlü şekilde sesini ortaya koyan, güçlü bir şekilde bu meseleyi gündeme taşıyan Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan’dır, AK PARTİ’dir. Yine, Sayın Devlet Bahçeli’nin çok veciz açıklamalarıyla, ona da şükranlarımızı sunuyoruz... Tüm siyasi parti başkanları ve temsilcileri bu meselede insanlığın yanında, hakkın yanında olmuştur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Lütfen tamamlayalım.

ABDULHAMİT GÜL (Devamla) – Dolayısıyla bu konularla ilgili grubumuza, Cumhurbaşkanımıza ve partimize yapılan bu değerlendirmeleri kabul etmediğimizi belirtiyor; 1947’den itibaren işgalci İsrail’in bütün tavırlarını, işgalini ve ölen bütün sivillere yönelik fiillerini reddediyoruz, kınıyoruz. Ölen kim olursa olsun, bütün sivillerin ve çocukların ölümünü asla tasvip etmediğimizi buradan bir kez daha ifade etmek istiyoruz.

Türkiye, Dışişleri Bakanlığı ve tüm kurumlarıyla bu acının sona ermesi için, işgalin sona ermesi için her türlü desteği göstermiştir, her türlü platformda bu konuda gayretini yapmıştır. Batı dünyasının sessizliğini ve İslam âlemlerinden bazılarının sessizliğini de yine bütün milletimiz görmektedir ama Cumhurbaşkanımız yine kararlı bir şekilde bu mücadeleyi sürdürmektedir.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Peki, teşekkür ediyorum.

Şimdi, İYİ Parti...

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Başkanım, söz almam lazım.

BAŞKAN – Sayın Kaya, bir şey söylemedi hatip.

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Efendim, değerlendirme yapıldı; hatibimizle ilgili değerlendirme yapıldı.

BAŞKAN – Niçin söz istediniz?

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Siz sordunuz mu efendim AK PARTİ Grup Başkan Vekiline niçin söz istediğini?

BAŞKAN – Ben sordum, dinledim ve...

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Gerekçe söylemedi. Hatibin sözleriyle ilgili ben de genel değerlendirme yapacağım efendim.

BAŞKAN – Sayın Kaya, bakın, ben hatibin konuşmalarını dinledim ve konuşmaları içerisinde sataşmalar olduğu da bütün Genel Kurulun takdirinde, ortadadır.

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Hangi sataşma efendim? Bir tanesini söyler misin lütfen?

BAŞKAN – Ben takdir ediyorum, o benim takdirimde ama size dönük en ufak -imali bile- bir sataşması yok.

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Var efendim, var.

BAŞKAN – Yok efendim.

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Değerlendirme var. Aynı şekilde, bizim de sataşmamız yok.

BAŞKAN – Ya, yok. Değerlendirme yapacak elbette ama bir sataşma yok, lütfen...

BÜLENT KAYA (İstanbul) – O zaman ben de değerlendirme yapacağım.

BAŞKAN – İstirham ediyorum efendim, sataşma yok. Ben, izin verirsiniz...

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Hakkı yokken söz veriyorsanız bize de söz vermek zorundasın Sayın Başkan.

BAŞKAN – Efendim, ben söz vermek zorunda değilim; sataşma yok, varsa söz vereceğim.

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Eşit davranmaya davet ediyorum Sayın Başkanım sizi.

BAŞKAN – Ben eşit davranıyorum, sataşma yok ki. Ya, bir değerlendirme...

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Siz iktidar partisinin Grup Başkan Vekiline söz veriyorsanız bize de söz vermek zorundasınız.

BAŞKAN – Ben size de söz veririm Sayın Kaya, her zaman söz veririm, söz vermezlik yapmam.

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Efendim, ben de bir dakika değerlendirme...

BAŞKAN – Ama bakın, size ve grubunuza dönük, hatibe dönük ima yollu bile bir sataşma yok.

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Var efendim, olmaz olur mu efendim, var. Ben sadece bir dakika meramımızı izah edeceğim.

BAŞKAN – O zaman tutanakları getirteyim, bakalım, ona göre ben size söz vereceğim.

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Sayın Başkan, sadece bir dakika meramımızı izah edeceğim.

BAŞKAN – Ben tutanaklara baktıktan sonra size söz vereceğim, tamam mı?

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Taraflı davranıyorsun Sayın Başkan, yakışmıyor.

BAŞKAN – Efendim, takdir sizindir, benim kararım budur.

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Efendim, taraflı davranıyorsunuz. ((AK PARTİ sıralarından gürültüler))

BAŞKAN – Tutanakları gördükten sonra sataşmadan söz verip vermeyeceğime karar vereceğim.

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Lütfen taraflı... Sizin ne kadar adil ve demokrat bir şekilde yönettiğinize bugüne kadar şahidim.

BAŞKAN – Ben öyle yönetiyorum zaten.

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Ama şu anki davranışınız geçmiş tutumlarınıza yakışmıyor efendim.

BAŞKAN – Öyle yönetiyorum. Ben öyle yönetiyorum, öyle de yöneteceğim.

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Niçin söz aldığını dahi söylemedi, hangi sözün sataşma olduğunu bile söylemedi, direkt söz verdiniz.

BAŞKAN – Efendim, bakın... Bakın, ben dinledim...

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Ben talep ediyorum, tutanak istiyorsunuz.

BAŞKAN – Hatibi ben de dinledim.

BÜLENT KAYA (İstanbul) – O zaman oradan da tutanak isteseydiniz efendim.

BAŞKAN – Hatibi ben de dinledim.

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Ona da tutanak isteseydiniz. Tutanak istemeden söz veriyorsunuz.

BAŞKAN – Yahu, ben dinledim hatibi, sataşma olduğunu tespit ettim diyorum. Ona göre ben söz verdim.

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Hangi sözü sataşmaydı? Tutanakları çıkarın, bizim kendi hatibimiz özür diler bir sözü varsa sataşmaya dair.

BAŞKAN – Peki, tutanakları getirtiyorum, bakacağım Sayın Kaya.

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Eleştiriler sert olabilir, bu son derece normaldir. Sataşma başka bir şey, sert eleştiri başka bir şeydir. Sataşmayla itham etmeniz doğru bir şey değil Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Peki, meramınız anlaşıldı, kayda da geçti.

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Varsa sataşmaya dair söz, söyleyin, özür dilemesini biliriz ama sert muhalefeti lütfen sataşma olarak değerlendirmeyin.

BAŞKAN – Peki efendim, teşekkür ediyorum.

VI.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN

GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

1.- On İkinci Kalkınma Planının (2024-2028) Sunulduğuna Dair Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/770) (S. Sayısı: 38) (Devam)

BAŞKAN – Şimdi İYİ Parti Grubu adına söz sırası İzmir Milletvekili Sayın Ümit Özlale’ye aittir. Sayın Özlale, buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sözlerime başlamadan önce hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum. Cumhurbaşkanlığı Yardımcımız Sayın Cevdet Yılmaz nezdinde de bu kalkınma planında emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

Şimdi, ben yıllar yılı kalkınma ekonomisi dersini hem yurt içinde hem yurt dışında anlattım, birçok üniversitede kalkınma ekonomisi dersi verdim, somut projelerde bulundum ve bir akademisyen ve bu işin içinde olan birisi olarak rahatlıkla söyleyebilirim ki önümüzdeki bu On İkinci Kalkınma Planı’nın iki tane temel eksiği var. Bir, içinde kalkınma yok; iki, plan yok. Yani bizim şu anda karşımızda somut projelerle donatılmamış, bir iyi niyet belgesinden öteye de gitmeyen bir kalkınma planı var. “Neden?” dersiniz, ilk önce, konuşmamın ilk başında, buna bizim “kalkınma planı” niye diyemeyeceğimizi size anlatmak istiyorum.

Şimdi, bir kalkınma planında ne olur? Vatandaşın en temel ihtiyaçlarının giderilmesi olur. Hepimiz Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisini biliyoruz. Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde ne vardır? Bir, vatandaşın güvenliğini sağlamalısınız, o vatandaşın barınma problemini gidermelisiniz, gıda ihtiyacını karşılamalısınız, o vatandaş dinlendirmelisiniz. Yani Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi aslında size kalkınmayı tanımlamış; barınmasını çözeceksiniz, güvenlik problemini çözeceksiniz, gıda problemini çözeceksiniz ve o vatandaşın giderek daha fazla dinlenmesine yol açacaksınız. Türkiye, şu anda, Avrupa Birliği üyesi ülkeler arasında ortalama çalışma saatinin en fazla olduğu ülke. Peki, bir başka, kalkınma planında ne bekleriz biz? Sosyal devletin olması ilkesinden yola çıkarak fırsat eşitliği ve sınıflar arası geçişkenliği bekleriz. Şimdi, bu kalkınma planında maalesef bunu da göremiyoruz.

Detaylara geçelim, neden bunun bir kalkınma planı olarak değerlendirilmemesi gerektiğini sizlerle paylaşmak istiyorum. İlk önce, “kalkınma” demek barınma krizinin yaşanmadığı bir ülke demek; kalkınma, barınma krizinin yaşanmadığı bir ülke demek. Bu ülke bir barınma krizi yaşıyor. Değerli milletvekilleri, bir konut krizi yaşamıyor, bir barınma krizi yaşıyor. Daha geçen hafta, bir üniversite öğrencimiz CİMER'e de daha önceden şikâyet edilmesine rağmen KYK yurtlarındaki bir asansörün bozulmasından dolayı hayatını kaybetti yani bu şikâyet dikkate alınmadığı için biz üniversite öğrencimizi kaybettik. Bugün, Kredi Yurtlar Kurumuna baktığınız zaman, bizim devletimizin o cömert, herkese eşitlikçi tavrını maalesef yansıtmıyor. Tarikatların, cemaatlerin, ne idiği belirsiz vakıfların yurtlarında kalmak istemeyip kendisini devlete emanet etmek isteyen üniversite öğrencileri maalesef bugün Kredi Yurtlar Kurumunda, Türkiye Cumhuriyeti devletine hiç yakışmayan yurtlarda bir barınma krizi yaşıyorlar, gıdaya erişemiyorlar. Kaldıkları odalara baktığınız zaman, bu insanların, bu öğrencilerin çok haklı şikâyetlerini eminim sizler de en baştan hissedersiniz, eğer hissetmezseniz gelin, sizlerle beraber videolara bakarız.

Şimdi, bu kalkınma planında, biz, Plan ve Bütçe Komisyonunda, kalkınma planına şöyle bir ibare koyulmasını istedik -hem Kredi Yurtlar Kurumunun şartlarının iyileştirilmesini istedik hem de aynı zamanda başka bir öneride bulunduk- çok basit bir öneri, öneri de şuydu -Kredi Yurtlar Kurumu borcunu birçok öğrencimiz ödeyemiyor çünkü üniversiteden mezun olduktan sonra hemen iş bulamıyorlar- dedik ki: “Bu Kredi Yurtlar Kurumu borçlarını, isteyen öğrencilerimiz kendi bölgelerindeki sosyal sorumluluk projelerinde çalışarak ödeyebilirler.” Yani parayla değil, sosyal sorumluluk projelerinde yer alsınlar ve böylelikle... Mesela diyelim ki siz bir hayvanseversiniz; gidersiniz bir hayvan barınağında çalışırsınız, borcunuzu böyle ödersiniz ve böylelikle Kredi Yurtlar Kurumu borcu silinen ve silinmeyen arasındaki hakkaniyet problemi de ortadan kalkar. Ne oldu? Bizim bu herkese mantıklı gelen önerimiz, maalesef, kalkınma planında yer almadı. Peki, sadece şunu söylemek mi gerekiyor? Barınma krizini üniversite öğrencileri mi yaşıyor? Hayır. Şimdi, sizlerle TÜİK'in ve Avrupa Birliğinin birkaç tane istatistiğini paylaşmak istiyorum. Pandemi sonrasında enflasyondan arındırsak bile Türkiye'de kira endeksi yüzde 68 artmış; bakın, hayat pahalılığından arındırsak bile Türkiye'de kira endeksi yüzde 68 artmış, euro bölgesinde ise yüzde 14 düşmüş. Dolayısıyla barınma krizini sadece gençlerin çektiği sorun olarak da göremezsiniz. Konut fiyatı ortalama ücrete bakalım. Yani sizin kazancınızla konut alma olasılığınız nasıl? Konut fiyatı ortalama ücret oranı son bir yılda yüzde 48 artmış, bizden sonraki en yüksek oran maalesef yüzde 13. Şimdi, barınma krizinin olduğu bir ülkede sizler bir kalkınmadan bahsedemezsiniz. Kalkınma demek ki -bu kalkınma planında önemli bulduğum şeylerden bir tanesi de şudur- afetlere dirençli şehirler inşa etmektir. Bu kalkınma planının bu özelliğini ben olumlu buluyorum. Peki, durumumuz ne? Yani Türkiye gerçekten afetlere dirençli bir şehir mi inşa ediyor? Bu durum ne? Bakın, burada da TÜİK verilerine bakıyoruz, başka bir veriye değil. Bu ülkede sadece en zengin yüzde 5'lik bir zümre yirmi yıldan daha genç konutlarda oturuyor. Bu ülkenin yüzde 75'inin oturduğu konutların ortalama yaşı 25'ten fazla. Şimdi “Afetlere dirençli şehirler yapacağım.” diyeceksiniz ve ortada böyle

bir durum olacak ve bugün, sizin, dar, orta gelirli ya da orta üst gelirli birisi olarak kazancınızla genç bir binaya, genç bir apartmana kavuşmanız neredeyse imkânsız. Bu mu kalkınma anlayışı? Kalkınma demek, ucuz ve kaliteli gıdaya erişmek ve tarım demek, kendi kendine yetebilmek demek. Bakın, belki yaşı benimle benzer olanlar hatırlayacaklardır, bizim müfredatımızda “Türkiye kendi kendine yetebilen 7 ülkeden bir tanesidir.” ibaresi vardı, -hepimiz bunu hatırlayacağız müfredatımızda- artık bu yok. Size yine bir TÜİK verisi vereyim, biraz içiniz acısın. TÜİK verilerine göre, Türkiye’nin üçte 2’si iki günde bir et, tavuk ya da balık içeren bir yemeği yiyemiyor; her 3 insandan 2’si iki günde bir et, balık, tavuk yiyemiyor. Bu mu kalkınma anlayışı? Türkiye’nin küresel tarım katma değerinden aldığı pay sizin döneminizde devamlı düşmüş. Devamlı “Tarımı destekleyeceğiz.” diyorsunuz, bu kalkınma planında tarıma özel bir vurgu var fakat tarımsal amaçlı transferlerin bütçeden aldığı pay on beş yılda yüzde 3,63’ten tam yüzde 1,28’e düşmüş. Hâl böyleyken siz tarım odaklı bir kalkınma planından, bir kalkınma anlayışından bahsedebilir misiniz? Bahsedemezsiniz.

Kalkınma demek eşit bir gelir dağılımı demektir. Son on yıl içerisinde dünyada gelir eşitsizliğinin en fazla arttığı 5 ülkeden 1’i Türkiye. Gelir eşitsizliğinin arttığı bir yerde nasıl bir kalkınma anlayışından bahsedebilirsiniz? Bakın, bu ülkede -TÜİK verileridir- 7 milyon yoksul çocuk var, 7 milyon; İrlanda, Norveç, Danimarka gibi ülkelerin toplam nüfusundan daha fazla yoksul çocuk var. Hatta şöyle bir şey söyleyeyim size: Türkiye’de 0-17 yaş arası çocuklarımızın ve gençlerimizin tam yüzde 45’i yani yaklaşık yarısı yoksul ya da sosyal dışlanmışlık riski altında; Avrupa Birliğinde bu oran yüzde 24, bizde yüzde 45. Sadece son on senede izlediğiniz sorumsuz sosyal politikalarından dolayı bu çocuk yoksulluğu ve sosyal dışlanmışlık tam yüzde 10 artmış; ben demiyorum, TÜİK verileri söylüyor, bizzat TÜİK’in kendi kurum verileri söylüyor. Demek ki çocuk yoksulluğu bizim için önemli. Peki, ne yaptık biz bu kalkınma planında Plan ve Bütçe Komisyonunda? Bu sadece bizim değil, diğer muhalefet partilerinin de önerilerinden bir tanesidir, dedik ki: Okullarda ücretsiz yemek verilsin. Bakın, bugün okullarda ücretsiz yemek verilmesinin yıllık maliyeti bir öğünde 65 milyar lira. 65 milyarın ne olduğunu biraz size anlatayım. Eğer bugün dolar 28 liradan 29 liraya çıkıyorsa bir günde bizim iç borç maliyetimiz 65 milyar artıyor. 65 milyara siz bu ülkenin 15,1 milyon çocuğuna bedava bir öğün yemek verebilirsiniz ve böylelikle ne yaparsınız biliyor musunuz, çocuk yoksulluğunu azaltırsınız, çocuklarına harçlık veremeyen ailelere bir sosyal transfer yapmış olursunuz. Biz bunu da önerdik, kalkınma planında bunu bir somut öneri olarak da sunduk ve yine reddedildi. Ben bunu anlamakta gerçekten zorluk çekiyorum; iki sene boyunca, üç sene boyunca bütün muhalefet partileri çocuk yoksulluğunu da baz alarak “Okullarda ücretsiz yemek programı hayata geçirilsin.” diyor ama taşınabilir eğitim dışında bunu, okullarımızda ücretsiz yemeği anlaşılmaz bir sebeple bir türlü bütçeye koyup sağlayamıyoruz. İşte o yüzden diyoruz ki barınma krizinden tutun tarıma kadar, çocuk yoksulluğuna kadar bu problemleri somut önerilerle nasıl çözeceğini söyleyemeyen bir plan kalkınmadan eksiktir.

Şimdi, kalkınma olmadığını anlattık. Bu rapora plan diyebilir miyiz? Onu da çok fazla diyemeyiz ama bu plan olmama özelliğinden önce ben bir şeyden daha bahsetmek istiyorum: Türkiye’nin kişi başı millî geliri. Sayın Yılmaz, Cumhurbaşkanı Yardımcımız dedi ki: “Bizim için önemli olan millî gelirden daha çok kişi başı millî gelir.” Peki, orada ne durumdayız? Bizim yüksek gelirli ülkelere göre kişi başı millî gelirimiz devamlı geriliyor. Ortalamasına bakın, yani biz yüksek gelirli ülkelere giderek daha fazla uzaklaşıyoruz. Ha, eğer burayı düzensiz bir göç cenneti yaparsanız, buraya milyonlarca düzensiz göçmeni alırsanız o zaman belki millî gelirimiz büyür. Neden? Emeği baskılırsınız, ücretleri azaltırsınız, burayı yaşanmaz bir hâle getirirsiniz ama millî geliriniz büyür ama o büyüme kaliteli bir büyüme olmaz, kişi başı millî gelir de artmaz.

Bir başka itiraz noktam da şudur: Devamlı Türkiye’nin -ilk 10 ya da ilk 5 ekonomisi arasına girerken- satın alma gücü paritesini baz alarak hesaplamaları yapıyoruz; benim buna bir itirazım yok

yani satın alma gücü paritesine göre millî gelir önemlidir, doğrudur fakat arkadaşlar burada çok temel bir problem var -iktisatçılar anlayacaktır- satın alma gücü paritesine göre bir millî gelir hesaplayacaksınız eğer, enflasyonu doğru ölçmeniz lazım. Enflasyonu doğru ölçmezseniz sizin karşınızdaki satın alma gücü paritesine göre hesapladığınız millî gelirin bir anlamı yok. İki önceki ya da üç önceki TÜİK Başkanını atayın, enflasyonu olması gerekenin onda 1'i ilan etsin, Türkiye iki sene içerisinde ilk 10 ekonominin içine girer, üç sene içerisinde ilk 5 ekonomi arasına gireriz. Dolayısıyla burada gerçekten satın alma gücü paritesine göre bir millî gelir hesaplaması yapacaksak eğer, ilk olarak enflasyonun doğru ölçüldüğünden emin olmamız gerekir.

Şimdi, bu kalkınma planında en heyecan verici şeylerden bir tanesi, üç sene içerisinde sıfır cari açık vermemiz; bu önemli. Bu cari açık meselesine bir açıklık getirelim. İlk olarak hem Plan ve Bütçe Komisyonunda hem de diğer yerlerde AK PARTİ'li arkadaşlarla tartışırken hep şöyle bir açıklama geliyor: "Türkiye enerji ithalatçısı olduğu için cari açık veriyor." Bu önerme çok doğru bir önerme değil, bu açıklama çok doğru bir açıklama değil. "Neden?" diye soracak olursanız, Türkiye'den çok daha fazla enerji ithal eden ülkeler var; Güney Kore, Japonya, Almanya, Çin, Asya Kaplanları'nın çok önemli bir kısmı, bunlar cari fazla veriyor. Önemli olan, dışarıdan ithal ettiğiniz enerjiyle ne üretiyorsunuz? Eğer sizler dışarıdan ithal ettiğiniz 1 birim enerjiyle çamaşır leğeni üretiyorsanız, Almanya da ithal ettiği 1 birim enerjiyle "tupperware" dayanıklı plastik -dayanıklı tüketim- üretiyorsa o zaman Almanya cari fazla verir, biz de cari açık vermeye devam ederiz. Buradaki çözüm şu: Dışarıdan ithal ettiğiniz 1 birim enerjiyle ne üretiyorsunuz, sizin üretim yapınız nasıl, yüksek katma değerli ürün üretebiliyor musunuz yoksa enerji ithal etmekte bir problem yok. Evet, enerji ithalatımızı azaltmalıyız; evet, önemli enerji projeleri yapılıyor, doğru fakat lütfen, enerji ithal etmeyi cari açığın tek sebebi olarak göstermeyin çünkü birçok karşı örnek var. Şimdi, cari açık vermek de suç değil yani sıfır cari açık bizim için önemli bir şeydir ama yüksek cari açık da verebilirsiniz yeter ki millî gelirinizdeki artış cari açığınızdan fazla olsun.

Bir de tabii, çok önemli; cari açığı nasıl finanse edeceksiniz? Şimdi, burası önemli. Türkiye'de cari açığın finansmanı için en önemli şeylerden bir tanesi nedir? Doğrudan yabancı yatırım çekmek. İlk önce bir konuyu açıklığa kavuşturalım. Ederinin çok altında, değerinin çok altında Türkiye'deki şirketleri yabancılara satmak doğrudan yabancı yatırım çekmek değildir; o, peşkeş çekmek demektir. O yüzden, kimse, değerinin çok altına düşmüş Türk şirketlerini yabancılara satmayı bir doğrudan yabancı yatırım olarak görmesin.

Peki, biz doğrudan yabancı yatırımda ne yapmalıyız? Kaliteli bir doğrudan yabancı yatırım çekmek için ilk olarak ülkenin risk primini düşürmeliyiz. Şimdi, burada ülkenin risk primine bakalım, Türkiye'nin risk primine bakalım. Bizim CDS'imiz 400'ün üzerinde. Bunu bir başarı hikâyesi olarak görebilirsiniz çünkü daha önceki Hazine ve Maliye Bakanında bu 650-700'lere kadar çıkmıştı. Peki, bizim CDS'imiz 400'ün üzerindeyken bizim diğer rakip ülkelerimizin CDS'leri nasıl? Brezilya'nın 185, Meksika'nın 133, "Battı." dediğiniz Yunanistan'ın bile 95. Böyle bir durumda sizler makroekonomik riskleri azaltmadan kaliteli, ucuz maliyetli doğrudan yabancı yatırım ya da finansman çekemezsiniz. Yatırım çekmek için yapmanız gereken şey çok açık: Birincisi, kurumsal gelişmişlik göstergelerinde iyileşeceksiniz. Peki, nedir bu kurumsal gelişmişlik göstergeleri? Son on sene içerisinde AK PARTİ'nin istikrarlı bir şekilde geriye gittiği alanlar var; yolsuzluğun kontrolü, hukukun üstünlüğü, düzenlemenin kalitesi, hesap verebilirlik. Bu alanlarda bırakın ilerlemeyi, yerinde duramayan, gerileyen bir Türkiye ekonomisi var. Dünyada hiçbir ekonomi gösteremezsiniz ki kurumsal gelişmişlik konusunda, mesela yolsuzluk konusunda, hukukun üstünlüğü konusunda ilerleme kaydetmeden o cari açığı kaliteli bir şekilde finanse etsin. Yani cari açık vermede bir problem yok, önemli olan cari açığı sizin nasıl finanse edeceğinizdir.

Şimdi, ne yapmalı konusu da önemli. Burada, daha önceden Plan ve Bütçe Komisyonunda da bu konuyla ilgili konuşmuştuk. Artık yabancı yatırımcılar karar vermede ucuz iş gücüne bakmıyorlar, hükümet teşviklerine de çok fazla bakmıyorlar. Eğer siz bugün dışarıdan gerçekten istediğiniz doğrudan yabancı yatırımları çekmek istiyorsanız AR-GE yetkinliklerinizi geliştireceksiniz, dijital altyapınızı geliştireceksiniz ve emeği baskılayarak değersizleşen TL üzerinden bir rekabet gücü oluşturmak yerine iş gücünüzün verimliliğini ön plana çıkaracak olan AR-GE yetkinliklerinizi artıracak bir rekabet politikası geliştirmelisiniz.

Eğer sizler bu ezberi bozmazsanız, eğer doğrudan yabancı yatırımları çekmek için iş gücü verimliliğini artırmazsanız, üniversiteleri revize etmezseniz, dijital altyapınızı geliştirmezseniz ben size ne olacağını söyleyeyim: Sayın Şimşek Gazze’de yaşanan katliama susan, bize karşı kibirli ve mağrur, Batı’ya karşı da ezik ve korkak olan kabine reislerinden para istemeye gider. Eğer biz bu ezberi bozmazsak, doğrudan yabancı yatırımları çekmek için hukukun üstünlüğünü, dijital altyapımızı, iş gücü verimliliğimizi düzeltmezsek olacak olan şey Hazine ve Maliye Bakanının Orta Doğu ülkelerinde para istemesidir. Ha, ne olur başka, söyleyeyim; biz yine bu ezberi bozmazsak, aynı bildiğimiz yoldan devam edersek bu ülkede bir şehrin valisi yaşanan bir tartışmadan dolayı bir Arap turistten resmî yazıyla özür dilemek zorunda kalır. Eğer bu utancı bir daha yaşamak istemiyorsak o zaman bizim doğrudan yabancı yatırımları nasıl çekeceğimizi iyi anlamamız lazım; kurumsal gelişmişlikle, hukukun üstünlüğüyle, yolsuzlukla mücadelede çok daha etkili bir tavır ortaya koymamız gerekiyor. Şimdi, başka ne yapmamız lazım? Benim kalkınma planında gördüğüm en büyük eksiklerden bir tanesini zaten Plan ve Bütçe Komisyonunda değerli bürokratlarımızla paylaştım. Çok basit bir soru var. Bir ülkede enflasyonu, cari açığı, işsizliği aynı anda düşürmek istiyorsanız bunun tek bir yolu vardır; verimliliği sağlamak. Bir ülkede şirketlerin kârlılıklarını artırırken aynı zamanda ücretlerin de artmasını istiyorsanız bunun da tek bir yolu vardır, o da aynı yoldur; verimliliği arttırmak. Şimdi, biz bu verimlilik konusunda neredeyiz yani kaynakları etkili kullanabiliyor muyuz? Birkaç tane istatistik vereyim; bunlar TÜİK ve Avrupa Birliği istatistikleridir. Şimdi, iş gücü verimliliğimiz yüksek gelirli ülkelere oranla yüzde 42 yani bizim iş gücü verimliliğimizde olmak istediğimiz ülkelerin yarısı kadar verimli değiliz. Enerji verimliliğimizdeki artış, o çok övündüğünüz enerji verimliliğimizdeki artış Avrupa Birliği ülkelerinin sadece yüzde 6’sı kadar. Yani Avrupa Birliği ülkeleri enerji verimliliğinde 100 birimlik bir aşama kaydederken biz sadece 6 birim kaydetmişiz. Beyaz eşya sektöründe Polonya’yla rekabet ediyoruz, toplam faktör verimliliğinin Polonya’nın büyümesine katkısı bizim 2 katımız kadar. Bütün bunlar varken, biz verimliliği sağlayamazken o sıfır cari açık, yüksek büyüme, ondan sonrasında da düşük enflasyona ulaşamayız.

Bakın, bu verimlilikle ilgili beni kalkınma planında hayal kırıklığına uğratan şeylerden bir tanesi şu: Orada senaryolar var ve bu senaryolarda iş gücü verimliliğinin artışı bundan önceki on-on beş seneye oranla daha az varsayılmış. Ben bunu önemli bir yanlış olarak gördüğümü daha önceki komisyonda da söyledim. Bizim için iş gücü verimliliğini artırmak Türkiye’nin en büyük problemlerinden bir tanesi olan ücret problemini çözmek için en önemli şeylerden bir tanesidir. Eğer biz bu verimliliği artırabilirsek ücret problemini çözebiliriz ve insanlara hak ettikleri kazancı sağlayabiliriz, biz iş gücü verimliliğini artırırsak tekrardan rekabetçi olabiliriz. Ama ben kalkınma planında baktığımda bu konuda çok hevesiz bir anlayış görüyorum.

Bir başka nokta da şu: Beceri uyumsuzluğunu görmek isterdim mesela, Türkiye’nin en büyük problemlerinden bir tanesidir. İş dünyasıyla konuştuğumuz zaman ihtiyacı olan iş gücünü bulamadığını söylüyor, üniversite mezunu öğrencilerimizle konuştuğumuz zaman onlar da açık sınırının altında bir ücret almak zorunda kaldıklarını söylüyorlar. Burada bir uyumsuzluk var, bir beceri uyumsuzluğu var. Bu beceri uyumsuzluğunu çözmek ancak yükseköğrenim politikası ve beceri politikasıyla olur.

Bakın, ben Türkiye’de Bilkent Üniversitesi, TOBB Üniversitesi ve Özyeğin Üniversitesinde öğretim üyeliği yaptım, yurt dışında da Harvard Üniversitesinde kalkınma ekonomisi dersi verdim. Çok basit bir şey anlatıyorum ve çok üzücü bir şey; Türkiye’de sayısı 200’den fazla olan üniversitelerin yarısını kapatsanız Türkiye maalesef bilim açısından bir şey kaybetmez. Bakın, çok üzülerek söylüyorum. Bugün Türkiye’de üniversitelerin çok önemli bir kısmı işsizliği öteleyen, kent ekonomisine talep yaratmaktan öte bir işlevi olmayan kurumlar hâline geldi. Bizler yükseköğrenim kurumlarını, üniversiteleri revize etmezsek, o kampüslerde öğrencilerimize 21’inci yüzyılın becerilerini kısa vadeli programlarla sağlamazsak bu beceri uyumsuzluğu problemini çözemeyiz, ne iş dünyası istediği becerilerde eleman bulabilir ne üniversiteden mezun olan öğrenciler insana yakışır işlerde doğru ücretlerle işe girebilir ama ben kalkınma planında bununla ilgili somut bir öneri de göremiyorum. Bizim bugün en fazla üzerinde durmamız gereken konulardan bir tanesi bu beceri uyumsuzluğunu çözmek olmalıdır.

Şimdi devam ediyorum bu sıfır cari açık meselesine. Sıfır cari açık, ihracat patlaması demek; doğrudur, inşallah ihracatımız daha da artar, 2023 hedeflerinin çok ötesinde bir ihracatla biz karşılaşırız fakat şöyle bir şey var arkadaşlar, planda da bahsediliyor: Yeşil dönüşüm. Bizim ihracatımızın yaklaşık yarısı Avrupa Birliğine; bence bu önemli, çok da olumlu bir şey. Neden? Çünkü uluslararası ticareti hepimiz biliriz, zengin ülkelere mal satarsanız zenginleşirsiniz, fakir ülkelere mal satarsanız da fakirleşirsiniz. Peki, şimdi, bu yeşil dönüşümde bizim ihracatımızın yaklaşık yarısını yaptığımız Avrupa Birliğine uyumumuz nasıl olacak? Bakın, size bazı sektörlerden, kritik sektörlerden oranlar vereceğim. Yüksek emisyonlu sektörlerde ihracatımızın içerisinde AB’nin payı çok yüksek, demirde yüzde 66, kimyevi maddelerde yüzde 52,5; çelikte yüzde 45; çimento, cam ve seramikte yüzde 42. Arkadaşlar, bu sektörlerde biz hemen ciddi anlamda yeşil dönüşüme girmezsek çok ciddi vergilerle karşılaşırız ve ihracatımız değil artmayı, geriler bile.

Ben şimdi, kalkınma planına baktığımızda yeşil dönüşüme bir vurgu yapıldığını görüyorum; bu, memnun edici. Buraya baktığımda, bu da 2024 bütçesi, burada bununla ilgili bir şey görmüyorum. Zaten birazdan anlatacağım, bize göre karşımızdaki temel problem yani kalkınma planı ile Türkiye’nin bütçesinin uyumsuzluğu yani burada yazarlar iyi niyet belgesi, burada yazarları yansıtmıyor, burada da ne kadar kaynak ayrıldığı var ama birazdan bu konuya daha fazla gireceğim.

Şimdi, gelişmiş ülkelerde bu verimlilikten bahsettik. Gelişmiş ülkeler ile gelişmekte olan bizim gibi ülkeler arasında bu verimlilik farkını nasıl kapatırız? Çok basit bir şey var: Teknolojiye uyum sağlamanız lazım yani Amerika’yı yeniden keşfetmeye gerek yok, size literatür, bilim bunu söylüyor “Teknolojiye uyum sağlayacaksınız.” diyor. Şimdi, teknolojiye uyum sağlama konusunda üniversitelerin durumunu biliyoruz, maalesef önümüzdeki dönemin gerekli olan becerilerini bizim çocuklarımız şu andaki yükseköğrenim kurumlarından alamıyorlar, o yüzden de yeni bir müfredat politikasına ihtiyacımız var bizim. Ama verimlilik problemi sadece iş gücünün problemi değil ki küçük ölçekli şirketlere, işletmelere bakıyorsunuz -ben TÜBİTAK’ta bu işin projesini yaptım, şimdiki Sanayi ve Teknoloji Bakanı da o projenin yürütücüsüydü, o zamanlar Bakan Yardımcısıydı- orada bulunduğumuz şey şuydu: Küçük ölçekli şirketler hangi teknolojilere ihtiyacı olduğunu kestiremiyorlar. Bizim bunlara, bu küçük ölçekli işletmelere para yerine teknoloji danışmanlığı vermemiz lazım. Onlara bakıp onların hangi teknolojiye ihtiyacı olduğunu... Çünkü kaynakları da sınırlı ve bu sınırlı kaynaklarla hangi yatırımları yapması gerektiğini söylememiz gerekiyor. Bakın, hep gördüğümüz şeylerden bir tanesidir: “KOBİ’lere bu kadarlık destek ayırdık, büyük ölçekli işletmelere bu kadar destek ayırdık.” O desteğin sonucunda ne olduğuna bakmak lazım. Hepimize sunduğunuz etki analizi bu amaçla yapılıyor. O yüzden bugün bence yapılması gereken şeylerden bir tanesi, küçük ölçekli işletmelere para vermek yerine onlara teknoloji konusunda akıl vermek olmalı. Bizim, KOSGEB gibi işletmelerimizi bu çerçevede geliştirmemiz gerekiyor.

Şimdi, son olarak, bu -biraz önce bahsettiğim gibi- On İkinci Kalkınma Planı ile bütçe arasındaki uyumsuzluklardan bahsetmek istiyorum. Şimdi, bizim bu kalkınma planındaki hedeflere en önemli itirazlarımızdan bir tanesi, şüpheyle yaklaşmamızın sebeplerinden bir tanesi, hem orta vadeli programda hem de bu bütçede kalkınma planının hedefleri ile bu bütçedeki kaynak tahsisi arasında çok ciddi bir uyumsuzluk olması. Birkaç tane örnek vereyim izninizle: Birinci örnek, bölgesel kalkınma ve tarım. Şimdi, ilk önce Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız Cevdet Yılmaz bölgesel kalkınmada tekrardan dedi ki: “İstanbul’u birçok sektörün cazibe merkezi yapacağız.” Allah aşkına yapmayın! Artık ne olur İstanbul’u daha başka sektörlerde cazibe merkezi yapmak yerine yeni İstanbullar yaratalım. O havzanın artık daha fazla nüfusu, daha fazla yatırımı kaldırarak durumu yok. Bizim burada ilk yapmamız gereken şey, çok farklı bir bölgesel kalkınma perspektifiyle bütün bölgelerdeki farklı farklı şehirlerde cazibe merkezleri yaratmak. İstanbul zaten çoktan kapasitesini doldurdu, o havzanın daha fazla sanayi yatırımı alacak durumu yok, oranın daha fazla nüfus çekecek durumu da yok. O yüzden benim buradaki en temel itirazım bölgesel kalkınmada hâlâ İstanbul’u 4 alanda, 5 alanda bir cazibe merkezi yapmayadır. Eğer gerçekten sağlıklı bir şekilde büyümeyi kaldırmayla süslemek istiyorsanız o zaman İstanbul’un yanına farklı cazibe merkezlerini de koymanız gerekiyor. Şimdi, bölgesel kalkınma, kalkınma planında yani bu On İkinci Kalkınma Planı’nda hatırı sayılır bir yer kaplıyor. Buraya baktığımız zaman, 2024 bütçesine baktığımız zaman ortalamanın altında bir ödenek artışı var. E, o zaman nerede bunun uyumu? Yok.

Başka bir örnek vereyim size: AR-GE. Plan ve Bütçe Komisyonunda da daha öncesinde de AK PARTİ’nin -AR-GE konusundaki- ne kadar fazla yatırım yaptığı, ne kadar fazla kaynak tahsisi yaptığı ve önümüzdeki dönemin o yüksek hedeflerine AR-GE’yle nasıl ulaşacağımız yazılıyor. Burası AR-GE’ye önem veriyor, kalkınma planı, fakat buraya baktığımız zaman AR-GE’nin bütçedeki payı yüzde 0,77’den yüzde 0,45’e düşmüş. E, nasıl olacak bu? Bir yandan diyorsunuz ki: “AR-GE’ye önem vereceğim.” Ne kadar kaynak ayırmışsınız? Yüzde 0,77’den yüzde 0,45’e düşmüş, burada, bütçede.

Başka örnek mi istiyorsunuz? Mesela, Sanayi 4.0; 4’üncü Sanayi Devrimi’ndeyiz. Bizim çok daha fazla yatırım yapmamız lazım, sonra bakıyoruz, sanayinin geliştirilmesi, üretim ve yatırımların desteklenmesi programı 2024 bütçesinde ortalamanın altında ödenek almış. E, biz nasıl ülkemizin sanayisini uyumlandıracağız? Kalkınma planı diyor ki: “Sanayi 4.0’a uyum sağlayacağız.” Buradaki bütçe diyor ki: “O kadar fazla ödenek sağlayamam.” Nasıl olacak peki bu iş? İşte, temel problem burada.

Başka örnek mi istiyorsunuz? İşsizliği azaltacağımızı söylüyorsunuz. İstihdam ve yerel yönetimlerin güçlendirilmesi programına kalkınma planı önem veriyor, 2024 bütçesinde daha az ödenek ayrılmış. Sonrasında, cuma günü Meclis Başkanımız Sayın Numan Kurtulmuş “siber vatan”dan bahsetti, “uzay vatan”dan bahsetti, bunların yeni kavramlar olduğundan bahsetti; hiçbir itirazım yok. Sonra baktık “siber vatan” diyoruz, bunun öneminin artacağını söylüyoruz, bütçede bilgi ve iletişim programı en az ödenek artışı alan programlardan bir tanesi. E, nasıl “siber vatan” diyeceğiz? “Uzay vatan” diyorsunuz, uzay ve havacılık programının ödenek artışına bakıyorsunuz, en az ödenek artışı uzay ve havacılık programında. Yani kalkınma planı ile AK PARTİ’li değerli milletvekillerinin söyledikleri bu bütçede yansımıyor, o zaman da biz bu kalkınma planına samimi bir şekilde yaklaşmıyoruz.

Hadi, şimdi bütün bunları geçtim yani AR-GE’yi geçtim, istihdamı geçtim, yerel yönetimlere daha fazla kaynak ayrılmasını geçtim ama bu eğitim konusunda hakikaten ben sizleri anlamakta zorluk çekiyorum. Bakın, bu 2 planı da yani bu 2 tane dosyayı da aynı kurumlar hazırladı. Şimdi, AK PARTİ’li milletvekilleri ve bürokratlar diyorlar ki: “Eğitime her sene daha fazla pay ayırıyoruz, eğitim bizim için olmazsa olmaz.” Komisyonlardaki değerli AK PARTİ’li çalışma arkadaşlarımla da bunun tartışmasını

yaptık. Kalkınma planına baktığınız zaman yepyeni bir eğitim hamlesi yapılıyor zannediyorsunuz. Sonra buraya bakıyorsunuz, arkadaşlar, lafı çok eğip bükmeden söyleyeyim: AK PARTİ'nin bütçeden eğitime daha fazla pay ayırdığı doğru değil. Bakın, burada, bizzat sizin hazırladığınız, haftaya da tartışacağımız bütçede bunu kendiniz görebilirsiniz, lütfen bu konuda ya kendinizi kandırmayın ya da bizi kandırdığınızı sanmayın. Bundan yaklaşık on sene önce eğitimin bütçedeki payı yüzde 17,83. 2024 Orta Vadeli Program'da da tablo 8'e bakın, 2024'te eğitime ayrılan pay 11,94; 17,83'ten 11,94'e inmiş. O yüzden sizden bir ricam var benim, burada orta vadeli programda ya da bütçede ayırdığınız kaynaklarla, bunlarla uyumlu bir kalkınma planı hazırlarsanız o zaman çok daha geniş bir mutabakatla biz buna destek veriz ama bu kalkınma planına bizim "iyi niyet belgesi" dememizin en önemli sebeplerinden bir tanesi kalkınma planındaki hedefler burada yer almıyor, daha az kaynak ayrılıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Özlale, lütfen toparlayın.

Buyurun.

ÜMİT ÖZLALE (Devamla) – Bitiriyorum Başkanım.

O yüzden, lütfen, bir an önce kalkınma planı ve bütçeyi birbirine uyumlu hâle getirin çünkü bu durum iktidar partisi milletvekilleri başta olmak üzere hepimizde maalesef şizofrenik bir ruh hâline yol açıyor. Ya dediğinizi yazın ya da yazdığınızı deyin diyorum ve yüce Meclisimizi saygılarımla selamlıyorum.

Teşekkürler. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Özlale, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, birleşime otuz dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 18.41

BEŞİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 19.18****BAŞKAN: Başkan Vekili Bekir BOZDAĞ****KÂTİP ÜYELER : Mustafa BİLİCİ (İzmir), Mahmut Atilla KAYA (İzmir)**

BAŞKAN – Saygıdeğer milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 14’üncü Birleşiminin Beşinci Oturumunu açıyorum.

38 sıra sayılı On İkinci Kalkınma Planı’nın görüşmelerine devam ediyoruz.

Komisyon yerinde.

Yürütmenin temsilcisi yerinde.

İkinci Bölüm üzerinde siyasi parti grupları adına yapılan konuşmalara kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Şimdi söz sırası Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Konya Milletvekili Sayın Mustafa Kalaycı’ya aittir.

Sayın Kalaycı, buyurun.

MHP GRUBU ADINA MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; On İkinci Kalkınma Planı’nın İkinci Bölüm’ü hakkında görüşlerimizi açıklamak üzere Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz aldım. Bu vesileyle yüksek heyetinizi ve ekranları karşısında bizleri izleyen aziz milletimizi hürmetle selamlıyorum.

Türk milleti cumhuriyetimizin 100’üncü yıl dönümünü kutlamanın gururunu yaşamaktadır. Cumhuriyet, ezelden ebede akıp giden tarihimizde çok önemli bir dönüm noktasıdır; cumhuriyet, milletimizin tarih sahnesinde yeniden dirilişinin adıdır. Türk milleti yüz yıl önce destansı İstiklal Savaşı’yla tarihin rotasını değiştirmiş, hilalin bahtını açmış, geleceğin kapısını aralamıştır. Adım adım büyüyen kurtuluş azmi, kademe kademe güçlenen diriliş aşkı hiç kuşku yok ki Türkiye Cumhuriyeti’nin duvarlarını örmüş, emperyalizmin tüm tuzaklarını bozmuştur. Yedi düvelin ayağına vurduğu pranga, üzerimize geçirmeye çalıştığı tahakküm örtüsü millî dirençle parçalanmıştır. Elbette Türkiye Cumhuriyeti haklı bir davanın, zulme boyun eğmeyen milliyetçi bir şuurun ilelebet payidar kalacak bir mirası, her şartta müdafaa edilecek kutlu bir emanettir. Türk milleti ve Türkiye Cumhuriyeti dünya durdukça var olacaktır. Cumhuriyetimizin 100’üncü yıl dönümünü kutluyor, devletimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk başta olmak üzere kurucu kahramanları, aziz şehitlerimizi ve ecdadımızı rahmet, şükran ve minnetle anıyorum.

Değerli milletvekilleri, merhum vatan şairimiz Mehmet Akif’in dediği gibi medeniyet tek dışı kalmış canavardır. Zira medenilik gösterisi yapan, istismar ettiği demokrasi, özgürlük ve insan hakkı değerlerinin içini boşaltan Batı zihniyeti ahlaken ve siyaseten çökmüştür. Dünyanın gözü önünde tarifi ve tahammülü olmayan insanlık suçlarını işleyen, uluslararası hukuku çiğneyen İsrail’i destekleyen sözde medeni Batı zihniyeti bu suça alenen ortak olmuştur. İsrail, Gazze’de toplu katliam yaparken, binlerce çocuğu katlederken sözde medeni Batı kör, sağır, ölü taklidi yapmaya devam etmektedir. İsrail’in zulmü hiçbir kitaba, hiçbir inanca, hiçbir insani mirasa sığmayacak boyutlardadır. İsrail’i lanetliyor, katlettiği masumlara Allah’tan rahmet, yaralılara şifa diliyorum. İsrail örgüttür, işgalcidir, savaş suçlusudur. İsrail yaptıklarının bedelini ağır bir şekilde mutlaka ödeyecektir. İnaniyoruz ki Allah’ın hesabı tüm hesapların üstündedir.

Değerli milletvekilleri, kalkınma planları, Türkiye'nin uzun vadeli hedeflerinin ortaya konulduğu, aynı zamanda da bu hedeflere uygun orta ve kısa vadeli programların yapılmasına zemin hazırlayan ve hazırlanması anayasal zorunluluk olan planlardır. On İkinci Kalkınma Planı, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi döneminin 2'nci, Türk ve Türkiye Yüzyılı'nın ilk kalkınma planıdır. On İkinci Kalkınma Planı cumhuriyetimizin yeni yüzyılında 2053 vizyonu çerçevesinde, uzun vadeli bir perspektifle tasarlanmıştır. Planın uzun vadeli gelişme stratejisinin temel amacı, ülkemizi muasır medeniyetler seviyesinin üzerine çıkarma hedefi doğrultusunda Türkiye'nin dünyadaki başlıca bilim, teknoloji, üretim, ticaret, kültür ve sanat merkezlerinden biri olarak insanlığa katkı sunan, millî ve manevî değerlerini koruyarak bölgesinin ve dünyanın barış, huzur ve refah içinde küresel gelişmelere yön veren, etkili, güçlü ve müreffeh bir ülke olması olarak belirlenmiştir. Türk milletinin ve bütün insanlığın barış ve mutluluk içinde insanca yaşayacağı bir dünya ideali Türkiye merkezli yeni bir medeniyet projesinin hayata geçirilmesiyle mümkündür.

Ülkemizin 21'inci yüzyılda barış ve istikrarının teminatı olan uluslararası ilişkilerde söz ve itibar sahibi, daha güçlü ve lider bir ülke konumuna gelmesi için gerekli bütün şartların hazırlanması Milliyetçi Hareket Partisinin stratejik hedefidir. İstanbul'un fethinin 600'üncü yılı olan 2053 yılında "süper güç Türkiye" ülkemiz ve gayemiz bulunmaktadır. Milliyetçi Hareket Partisi Türkiye'yi küresel güç hâline getirmeye yönelik uzun vadeli stratejisinin politikalarına ve hedeflerine parti dokümanlarında ve seçim beyannamelerinde yer vermiştir. İnanıyoruz ki Türkiye 2053 yılında küresel ölçekte etkili bir güç hâline gelecek ve bunu sürdürebilir kılacaktır. Böylelikle, yüzyılları bulan, mazlum milletlerin sömürülmesinin, demokrasi, insan hakları ve adalet adına sürdürülen zorbalık düzeninin bitirilmesini sağlayacak medeniyet inşasıyla İstanbul'un fethinden altı yüz yıl sonra yeniden bir çağ açılacaktır.

Değerli milletvekilleri, 2023 yılı hedeflerinin neden tutturulmadığı sürekli sorgulanıp başarısızlık hikâyeleri anlatılmaktadır. 2023 hedefleri, On Birinci Kalkınma Planı'yla 2019 yılında revize edildiği hâlde beş yıldır sürekli aynı şeyler söylenmeye devam edilmektedir. Hükûmet tarafından 2023 hedeflerinin ortaya konulduğu 2011 yılından bugüne kadar geçen süreçte yaşadığımız, ülkemizi hedef alan komplo, kumpas ve saldırılar Türkiye'yi teslim almayı hedefleyen odakların alçakça projelendirdiği 15 Temmuz hain işgal teşebbüsü, hendek terörü, isyan denemeleri, terör eylemleri ile ekonomik saldırıların ve bunlarla mücadelenin ekonomimize yüklediği maliyet görmezden gelinmektedir. Son dönemde, dünya ekonomisine büyük darbe vuran pandemi, savaş, jeopolitik gerilimler ve küresel krizlerin Türk ekonomisi üzerindeki etkisinin yanı sıra 6 Şubatta yaşadığımız asrın felaketi depremlerin ekonomimize getirdiği yük göz ardı edilmektedir.

Yine, sürekli gündeme getirilen bir başka konu da Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemine yönelik içi boş iddialar ve eleştirilerdir. Bilindiği üzere, 16 Nisan 2017 tarihinde aziz milletimizin iradesiyle bir Anayasa değişikliği yapılmış ve hükûmet sisteminde köklü bir reforma gidilmiştir. Aziz milletimiz bu iradesini 2018 seçimlerinde, 2019 seçimlerinde ve 2023 seçimlerinde tekrar tekrar teyit etmiştir. Zira bu seçimlerde muhalefetin temel propaganda konusu, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemine yönelik eleştiriler ve güçlendirilmiş parlamenter sisteme dönüş önerisi olmuştur ancak milletimiz buna itibar etmemiştir. Ülkemiz, 9 Temmuz 2018 tarihinde resmen uygulamaya giren Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemiyle yönetimde istikrarın, temsilde adaletin temin edildiği bir yönetim sistemine kavuşturulmuştur.

Bilindiği gibi, siyasi istikrar, ekonomik dengelenme, sürdürülebilir büyüme ve kalkınmanın olmazsa olmazıdır. İstikrar unsuru, siyasetçiler kadar ekonomistler ve piyasalar için de öncelikli beklentilerden biridir. Geçmişte parlamenter sistem döneminde yaşanan politik istikrarsızlık, onun devamında gelen darbeler ve darbe girişimleri, kurumsal yozlaşma ve ekonomik çöküntü Türkiye'ye çok şey kaybettirmiştir. Bu noktada, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi, siyasi istikrara giden önemli bir yol ve aşama olmuş, parlamenter sistemde yaşanan siyasi kriz ve belirsizlikleri ortadan kaldırmıştır. Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminin kazanımlarıyla ülkemizin önü açılmış, gücüne güç katılmıştır.

Millî Teknoloji Hamlesi, Türkiye'nin istiklalini ve istikbalini güvence altına almaktadır. Yerli ve millî üretimi arttırmak, stratejik alanlarda dışa bağımlılığı azaltmak amacıyla başlatılan millî teknoloji odaklı sanayi hamlesi sonuçlarını vermeye başlamıştır. Millî Teknoloji Hamlesi, ülkemizin gelecek kuşaklarının refah ve istikrar içerisinde yaşaması için başlatılmış en hayati girişimlerden biridir. Bilindiği üzere, Büyük Önder'imiz Atatürk'ün talimatlarıyla başlatılan sanayi atılımıyla cumhuriyetimizin ilk yıllarında birçok tesis kurulmuş, uçak sanayisi konusunda önemli gelişmeler yaşanmıştır.

BAŞKAN – Sayın Kalaycı, bir izin verebilir misiniz, sözlerinize ara verebilir misiniz, bir takdimim olacaktır.

VIII.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

A) ÇEŞİTLİ İŞLER

1.- Başkanlıkça, Genel Kurulu ziyaret eden astronotlar Alper Gezeravcı ile Tuva Cihangir Atasever'e "Hoş geldiniz." denilmesi

BAŞKAN – Çok yakında Türkiye'miz adına uzaya çıkacak 2 astronotumuz Alper Gezeravcı, Tuva Cihangir Atasever şu anda Genel Kurulumuzda aramızdalar, hoş geldiniz diyorum. (AK PARTİ, MHP ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

Buyurun Sayın Kalaycı.

VI.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN

GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

1.- On İkinci Kalkınma Planının (2024-2028) Sunulduğuna Dair Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/770) (S. Sayısı: 38) (Devam)

MUSTAFA KALAYCI (Devamla) – 1924 yılında Vecihi Hürkuş ilk Türk uçağını üretmiş, 1926 yılında kurulan Kayseri Uçak Fabrikası Atatürk'ün ölümünden sonra üretimine devam edememiş, 1936 yılında Nuri Demirağ İstanbul'da uçak fabrikası kurmuş, o da üretimini sürdürmemiştir. Ülkemiz ne yazık ki emperyalist ülkelerin kışkıracından kurtulamamış altın değerindeki yıllarını kaybetmiştir.

Atatürk'ün başlattığı atılıma hamdolsun Cumhuriyet İttifakı sahip çıkmış, "İstikbal göklerde." diyerek gösterdiği hedef doğrultusunda Türkiye yüz yıl sonra insansız hava araçlarıyla başlattığı atağı beşinci nesil savaş uçaklarıyla sürdürmektedir. Milletimize güven veren ve gururlandıran yeni nesil Millî Muharip Uçak'ımız KAA, HÜRJET, KIZILEMA, Akıncı, GÖKBAY, ATAK, TCG ANADOLU başta olmak üzere, insanlı ve insansız uçak, helikopter, gemi, denizaltı ve zırhlı araçlar ile füze ve silah sistemleri artık ülkemizde üretilmektedir.

Türkiye Uzay Ajansı kurulmuş, Millî Uzay Programı başlatılmıştır. Türk mühendisleri tarafından geliştirilen uydumuz İMECE ve TÜRKİSAT 6A da uzaya fırlatılacaktır.

Bilindiği üzere Devrim adıyla üretilen ilk yerli otomobilimiz 29 Ekim 1961 tarihinde Meclisin önüne getirilmiş ama seri üretime geçilemediğinden müzeye kaldırılmıştır. Yerli ve millî otomobil vizyonuna da Cumhuriyet İttifakı sahip çıkmış ve altmış bir yıl sonra akıllı cihazımız Togg üretilip 29 Ekim 2022 tarihinde seri üretimine başlanmıştır.

Türkiye, millî enerji atılımıyla kurulu enerji gücünde 105 bin megavatı aşmış, yenilenebilir enerji üretiminde Avrupa'da 5'inci, dünyada 12'nci sıraya çıkmıştır. Akkuyu'daki nükleer güç santralimize yakıt yüklenerek nükleer tesis statüsü kazandırılmıştır. Türkiye Fatih, Yavuz, Kanuni ve Abdülhamid Han sondaj gemileriyle güçlü bir filoza sahip hâle gelmiştir. Karadeniz'de keşfettiğimiz doğal gaz rezervimiz 710 milyar metreküpe ulaşmış olup mayıs ayında sistem bağlantısı yapılmıştır. Gabar

Dağı'nda petrol rezervi bulunmuş, üretilen petrolün 2024 yılında Türkiye'nin petrol ihtiyacının yüzde 10'unu karşılayacağı açıklanmıştır. Tüm bu gelişmeler cari işlemler dengemize olumlu katkı sunacak, enerjide dışa bağımlılığımızı azaltacaktır. Ayrıca, Türkiye, enerjide merkez ülke olma hedefine doğru hızla ilerlemekte olup uluslararası enerji piyasasının belirleyici aktörlerinden biri de olacaktır.

Türkiye, bu dönemde dünya çapında mega projelere imza atmış, havalimanları, kara ve demir yolları, otoyollar, köprüler, viyadükler, tüneller, tüp geçitler, barajlar, şehir hastaneleri gibi yatırımlarla ülkemiz dev bir şantiyeye dönüştürülmüştür. Her biri gurur abidesi olan 1915 Çanakkale Köprüsü, İstanbul Havalimanı, Osmangazi Köprüsü, Rize-Artvin Havalimanı, Yusufeli Barajı, Eğiste Viyadüğü, New York'ta Türkevi, İstanbul ve Ankara'da Atatürk Kültür Merkezleri gibi dünya çapında şaheserler bu dönemde yapıp hizmete alınmıştır; hamdolsun, Ayasofya Camisi de seksen altı yıl sonra bu dönemde ibadete açılmıştır.

Bölgesel ve küresel ölçekte her alanda uluslararası hukuka uygun, meşru ve millî politikalarla becamıza, güvenliğimize, egemenlik haklarımıza ve tarihî mirasımıza sahip çıkmaktadır. Terörle kararlı ve etkin mücadele kapsamında yurt içi ve sınır ötesi operasyonlarla Türk devleti kudretini göstermiştir. Güney sınırlarımız boyunca kurulmak istenen terör devletinin beli kırılmıştır, kanlı örgütün dağ kadrosu bir bir imha edilmektedir. Bu haşeratin, bu insanlık defolarının inşallah kökü kurutulacaktır. Mavi vatanımıza sahip çıkmış, Doğu Akdeniz'de Türkiye'yi saf dışı bırakmaya çalışanların oyunları bozulmuştur; Kıbrıs'ta eşit ve egemen iki devletli bir çözüm iklimi yeşermiştir. Türk yurdu Karabağ esaret ve işgalden kurtarılmıştır. Türk cihan hâkimiyeti mefkûresinin tohumu yeniden atılmıştır. Türk Devletleri Teşkilatı kurulmuş ve Türk Dünyası 2040 Vizyon Belgesi kabul edilmiştir. "Türk birliği" ülküsü canlanmış, küresel ve bölgesel konulara müdahil bir Türkiye kudreti hayalden gerçeğe dönüşmüştür. Türkiye olarak söz dinleyen değil, sözünü dinleten, yeri geldiğinde yumuşak gücünü, yeri geldiğinde de caydırıcı vasfını kullanan bir ülke mertebesine çıkmanın haklı gururunu vicdan sahibi her insanımız yaşar hâle gelmiştir. Türk irfanı, Türk iradesi, Türk istiklali Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemiyle doğrulmuş, Cumhuriyet İttifakı'yla ayağa kalkmıştır. Yabancı odakların ve iş birlikçilerinin sancıları ve saldırıları bundandır. Allah'ın izniyle ve inayetiyle Türkiye kutlu hedeflerine Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemiyle ulaşacaktır. 21'inci yüzyıl Türk ve Türkiye Yüzyılı olacaktır.

Değerli milletvekilleri, makroekonomik veriler dikkate alındığında küresel ölçekteki gelişmeler ve mukayeseli değerlendirmeler Türkiye ekonomisinin giderek güçlendiğini ve değişen şartlara büyük bir hızla uyum sağlayabildiğini ortaya koymaktadır. Nitekim 2020 yılında dünya ekonomisi küçülürken Türkiye, pozitif büyüme kaydeden birkaç ülkeden biri olma başarısını göstermiş, 2021 yılında yüzde 11,4 büyümeyle elli yılın rekorunu kırmış, G20 ülkeleri arasında en yüksek büyüyen ülke olmuştur. 2022 yılında gerçekleşen büyüme oranı yüzde 5,5 olup OECD ortalaması olan yüzde 2,9'un oldukça üzerinde bir performans göstererek diğer üye ülkelerden pozitif yönde ayrılmıştır. On üç yıl üst üste büyüyen Türkiye ekonomisi şubat ayında yaşadığı asrın felaketi depremlere rağmen 2023 yılının ilk yarısında yüzde 3,9 büyüme oranıyla kesintisiz ve güçlü büyüme performansını sürdürmüştür. Türkiye, ikinci çeyrekte OECD ülkeleri arasında 2'nci, G20 ülkeleri arasında 3'üncü en yüksek büyüyen ülke olmuştur. Türkiye ekonomisinin 2023 yılı büyüme hızının yüzde 4,4 olması, 2024 yılında ekonomik büyümenin yeniden dengelenmeyle birlikte yüzde 4 oranında gerçekleşmesi beklenmektedir.

Türkiye ekonomisinin son yıllarda tüm güçlüklerle rağmen gösterdiği yüksek performans uluslararası kuruluşların raporlarına da yansımaktadır. IMF, Türkiye'nin 2023 yılı büyüme beklentisini yüzde 3'ten yüzde 4'e, 2024 yılı için yüzde 2,8'den yüzde 3'e yükseltmiştir. Yine, Türkiye'nin bu yıla ilişkin ekonomik büyüme tahminini Dünya Bankası yüzde 3,2'den yüzde 4,2'ye; OECD yüzde 3,6'dan

yüzde 4,3'e yükselmiştir. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programının 2022 İnsani Gelişme Raporu'na göre küresel İnsani Gelişme Endeksi son iki yılda gerilerken Türkiye, en yüksek kategori olan çok yüksek insani gelişme kategorisine 2019 yılından itibaren üst üste 3'üncü kez girmiş ve 2020 yılında 10, 2021 yılında 6 basamak birden yükselmiştir. Küresel İnovasyon Endeksi'nde Türkiye 2010'da 67'nci, 2018 yılında 50'nci sırada yer alırken 2022'de 37'nci sıraya çıkmıştır. 2023 yılında orta gelirli ülkeler sınıfında performansı artan ülkeler arasında yer alan Türkiye 39'uncu sıradadır. Uluslararası Ödemeler Bankası verilerine göre Türkiye, kamu borçluluğu, reel sektör borçluluğu ve hane halkı borçluluğu bakımından en az borçlu ülkeler arasındadır. AB Tanımlı Genel Yönetim Borçluluk Oranı 2021 yılında yüzde 41,7 iken 2022 yılında yüzde 31,7'ye inmiş, bu yıl ikinci çeyrekte yüzde 34 olmuştur; bu oran AB üyesi ülkelerde yüzde 83,7, avro bölgesinde yüzde 91,3 düzeyindedir. Ülkemizde 2023 birinci çeyrek itibarıyla hane halkı borçluluk oranı yüzde 11, finansal olmayan kuruluşların yani reel sektörün borçluluğu ise yüzde 52 olup diğer ülkelere göre borçluluk düzeyi en düşük ülke konumundadır. Bankacılık sektörümüz sağlam bir bünyeye sahiptir, sermaye yeterliliği standart rasyosu 2023 Ağustos verilerine göre yüzde 19 düzeyindedir. Banka kredilerinin takibe dönüşme oranı da her geçen yıl düşmüş, en son yüzde 1,6'ya kadar inmiş bulunmaktadır.

Türkiye'yi küresel rekabette üst sıralara taşımaya katkı sağlayacak makine-teçhizat yatırımları 2019 yılının son çeyreğinden itibaren kesintisiz büyümektedir. Ülkemizde istihdam sayısı pandeminin etkisiyle 2020 yılında 26 milyon 695 bine inmiş, istihdamı korumak ve artırmak amacıyla alınan akılcı ve etkin önlemler sayesinde 2021 yılında 2 milyon 102 bin kişi artarak pandemi öncesi dönem aşılmış, 2022 yılında ise 1 milyon 955 bin kişi artarak 30 milyon 752 bin kişiye ulaşmıştır. Türkiye pandemi sürecinde OECD üyeleri arasında en fazla istihdam sağlayan ülkelerin başında gelmektedir. 2019 yılında yüzde 13,7 gerçekleşen işsizlik oranı her geçen yıl düşerek 2022 yılında 10,4'e gerilemiştir. 2023 yılında istihdamın 902 bin kişi artması, iş gücüne katılma oranının yüzde 53,7 olması, işsizlik oranının ise yüzde 10,1'e düşmesi beklenmektedir. 2023 Ağustos ayı itibarıyla yüzde 9,2'ye inen işsizlik oranı son dört aydır tek haneli gerçekleşmektedir. Ülkemizin küresel mal ihracatından aldığı pay ilk defa 2021 yılından itibaren yüzde 1'in üzerine çıkmıştır. 2022 yılında ihracat yıllık 254,2 milyar dolar gerçekleşerek cumhuriyet tarihimizin en yüksek seviyesine ulaşmıştır, buna karşılık ithalat 2022 yılında yüzde 34 artışla 363,7 milyar dolara çıkmıştır. 2022 yılında dış ticaret açığı 104,5 milyar dolar, cari açık ise 48,8 milyar dolar olmuştur. Cari açığın millî gelire oranı yüzde 0,9'dan yüzde 5,4'e yükselmiştir. 2022 yılında ithalattaki artışta ve cari açığın büyümesinde küresel emtia, özellikle de enerji fiyatlarındaki anormal yükseliş etkili olmuştur. Nitekim sadece enerji ithalatımız 2021 yılında 50,7 milyar dolar iken 2022 yılında 96,5 milyar dolara yükselerek 45,8 milyar dolar artmıştır. 2023 yılı genelinde cari işlemler açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranının yüzde 4 seviyesinde gerçekleşmesi, enerji hariç cari işlemler dengesinin ise gayrisafi hasılaya oranla yüzde 1,4 oranında fazla vermesi öngörülmektedir.

Türkiye turizmde rekorlar kırmaktadır. Birleşmiş Milletler Dünya Ticaret Örgütünün verilerine göre en çok ziyaretçi ağırlayan ülkeler arasında ülkemiz 4'üncü sırada yer almaktadır.

Enflasyon 2022 yılında yüzde 64,3 gerçekleşmiş; enflasyondaki katılık, beklentilerdeki bozulma ve döviz kuru gelişmelerinin bileşik etkisiyle 2023 yılında yüzde 65'e yükselmesi beklenmektedir. Para ve maliye politikalarının olumlu etkileriyle 2024 yılının ikinci yarısından itibaren kalıcı bir dezenflasyon sürecine girilmesi; devamında, enflasyonun 2024 yılında yüzde 33, 2026 yılı sonunda yüzde 8,5'la tek haneye düşürülmesi öngörülmektedir. Şüphesiz; yatırımı, üretimi, istihdamı ve ihracatı odağına alan kapsayıcı büyüme politikaları çerçevesinde oluşan refah artışından tüm kesimlerin adil bir şekilde faydalanması temel hedeftir. Bu doğrultuda, çalışan ve emeklilerimizin enflasyon karşısında alım gücünün korunması ve yapılan desteklerle tüm toplum kesimlerinin enflasyona ezdirilmemesi temel politika yaklaşımı olmuştur.

Değerli milletvekilleri, On İkinci Kalkınma Planı'nın vizyonu, Türkiye Yüzyılı'nda çevreye duyarlı, afetlere dayanıklı, ileri teknolojiye dayalı, yüksek katma değer üreten, geliri adil paylaşan; istikrarlı, güçlü ve müreffeh bir Türkiye olarak belirlenmiştir. Milletimizin temel değerlerini ve beklentilerini esas alarak ekonomik ve sosyal kalkınmayı sağlamak suretiyle ülkemizin uluslararası konumunun yükseltilmesi ve milletimizin refahının artırılması öngörülmektedir.

Plan döneminde uygulanacak verimlilik ve rekabetçilik odaklı politikalar sonucunda Türkiye ekonomisinin yıllık ortalama yüzde 5 oranında büyümesi hedeflenmektedir. Plan dönemi sonunda millî gelirin 1 trilyon 589 milyar dolara, kişi başına gelirin 17.554 dolara ulaşarak ülkemizin yüksek gelirli ülkeler sınıfına girmesi öngörülmektedir.

Yılda ortalama yüzde 3 istihdam artışı sağlanarak dönem sonunda işsizlik oranının yüzde 7,5 düzeyine indirilmesi, mal ihracatının 375 milyar dolara yükseltilmesi, turizm gelirlerinde 100 milyar dolar seviyesine çıkılması, cari işlemler açığının sıfıra yakın bir seviyeye düşürülmesi, enflasyonun kalıcı olarak tek haneli rakamlara düşürülerek 2028 yılı sonunda yüzde 4,7'ye indirilmesi hedeflenmektedir.

Planda, hukukun üstünlüğü ile demokrasi, temel hak ve hürriyetler, iyi yönetim ilkeleri esasında, verimlilik temelli, sanayi ağırlıklı ve ihracata dayalı nitelikli büyüme anlayışıyla ekonomide istikrar ve sürdürülebilirliğin sağlanması, afetlere dirençli yaşam alanlarıyla medeniyet temelli akıllı ve sürdürülebilir şehirlerin tesis edilmesi öncelikli amaçlar olarak ortaya konulmaktadır. Kalkınmanın hızlandırılmasında önemli rol oynayacak aktif sanayi politikalarıyla teknoloji odaklı üretim ve sektörel önceliklendirmenin devam ettirilmesi, her alanda yeşil ve dijital dönüşüm odaklı rekabetçiliğin ve verimlilik artışının sağlanması öngörülmektedir.

Türkiye, 2028 yılına kadar siyasi istikrar içinde atılımlarını gerçekleştirebileceği bir vasatı yakalamıştır. Adaletten sanata, sanayiden eğitime, ulaştırmadan sağlığa, spordan kültürel hayata, tarımdan teknolojiye, çevre ve iklim değişikliğinden kentsel dönüşüme, diplomasiden turizme, ekonomiden siyasete varıncaya kadar her alanda yeni yüzyılın ruhunu kavrayan ve aslında, devam eden yapısal dönüşüm hamlesini hızlandıran, önümüzdeki yüzyılı Türkçe kuşatan bir millî strateji izlenmesi büyük önem arz etmektedir.

Demokratik ve sivil nitelikli bir anayasa hazırlanıp Türkiye'yi ayak bağlarından tümüyle kurtarmak, bu suretle önümüzdeki yüzyıla Türk milletinin mührünü vurmak en temel gündem konusudur. Yeni bir anayasayı milletimize kazandırmak bir tercihten öte tarihî, ahlaki ve millî bir sorumluluktur. Milliyetçi Hareket Partisi, anayasa teklifini cumhuriyetin 100'üncü yıl dönümünü esas alarak 100 maddeyle hazırlamıştır.

Türkiye'nin temel ve öncelikli meselelerinin köklü çözümlerle buluşturulması hususunda bundan sonra da Cumhur İttifakı her çabayı gösterecek, her çalışmayı yapacak ve mutlaka da muvaffak olacaktır. Geleceğin kudreti Türkiye Cumhuriyeti'dir, gelecek Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle inşa edilecektir; Türkiye Yüzyılı vizyonu Allah'ın izniyle gerçekleşecektir. Aynı zamanda 21'inci yüzyıl Türk dünyası yüzyılı, Türk asrı olacaktır. İstanbul'un fethinin 600'üncü yıl dönümü olan 2053'te süper güç seviyesine tırmanmış bir Türkiye hedefimizdir. Yaparsa Cumhur İttifakı yapacaktır, "Hep Birlikte Türkiye" inancıyla başaracak olan Cumhur İttifakı'dır.

Milliyetçi Hareket Partisi Grubu olarak kabul oyu vereceğimiz On İkinci Kalkınma Planı'nın ülkemiz ve milletimiz için hayırlı olmasını diliyorum, sizlere ve aziz Türk milletine saygılarımı sunuyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Kalaycı, teşekkür ediyorum.

Şimdi söz sırası Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisine aittir.

Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi, grubuna düşen otuz dakikalık süreyi 2 vekil aracılığıyla on beşer dakika olarak kullanacaktır.

İlk söz, Diyarbakır Milletvekili Sayın Osman Cengiz Çandar’a aittir.

Sayın Çandar, buyurun. (HEDEP sıralarından alkışlar)

HEDEP GRUBU ADINA OSMAN CENGİZ ÇANDAR (Diyarbakır) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Cumhurbaşkanlığına bağlı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından oluşturulan 2024-2028 yıllarını kapsayacak On İkinci Kalkınma Planı üzerine söz almış bulunuyorum.

En sonda söylenmesi uygun olabilecek bir şeyi en başta söyleyeyim: Söz konusu planın önce namaz kılıp sonra abdest almaktan farkı yoktur. Bakınız, beş yıllık kalkınma planları, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu’na göre bütçeleme sürecinin başlangıcını oluştururlar. Öncelikle beş yıllık plan hazırlanır, sonra bu plana uyumlu olarak orta vadeli program hazırlanır, sonrasında ise bu programa uyumlu bir şekilde bütçe oluşturulur fakat buna riayet edilmemiş, orta vadeli programdan önce hazırlanması gereken On İkinci Kalkınma Planı daha sonra hazırlanmıştır. Orta vadeli program 6 Eylülde, On İkinci Kalkınma Planı ise 16 Ekimde açıklanmıştır. Namazdan sonra abdest alınmış, araba atın önüne koşulmuştur. Bu, iktidarın “ben yaptım oldu” anlayışının bir başka tezahürüdür yani keyfiliğin, hak, hukuk tanımamanın, kurala uymamanın, kurala uymama hâlinin bir başka örneğidir. Yani On İkinci Kalkınma Planı baştan ve yapısal olarak sakatlanmıştır.

Bakın, On İkinci Kalkınma Planı’ndaki hedefler şöyle sıralanmış: Hukukun üstünlüğü, demokrasi, temel hak ve hürriyetlerin güçlendirilmesi, iyi yönetim anlayışının pekiştirilmesi ve kurumsallaştırılması... Cumhurbaşkanı Yardımcısı Sayın Cevdet Yılmaz, büyük bir iyi niyetin eseri olduğundan kuşku duymadığım konuşmasında -buradan yola çıkarak- ailenin, beşerî ve sosyal yapının güçlendirilmesi, afetlere dirençli yaşam alanları ve medeniyet temelli, akıllı, sürdürülebilir şehirler, makroekonomide istikrar ve sürdürülebilirlik; bütün bunları sıraladı. Sonra enerji ve gıdada arz güvenliği ve kendine yeterlilik, uluslararası iş birliklerinin ve stratejik ortaklıkların güçlendirilmesi; bütün bunlardan söz etti ama pek çoğu ne yazık ki kâğıt üzerinde kalacak hedefler gibi görünüyor zira bunların gerçekleşebileceğinin imkânı mevcut değil. Hukukun üstünlüğü yoksa; hak, hukuk, adalet yoksa; yargı perişan bir hâlde yürütmenin bir aracı, kendisini yasama üzerine çıkaran bir role sokmuş ise bu hedefler gerçekleşemez. Kalkınmayla, hukukun üstünlüğü ve ekonomik gelişmeyle -dikkat edin “ekonomik büyüme” demiyorum- demokrasi arasında şaşmaz bir ilişki var. Gidin, Mehmet Şimşek’e sorun, Cumhurbaşkanının baş aşağıya çevirdiği ekonomiyi düzeltmek için aldığı 180 derece aksi yöndeki tedbirlerden sonra Amerika’da temas ettiği dış mali kuruluşlarda yaptığı temaslardan sonra ne kadar doğrudan yatırım çekebildi? Ne için âlâyıvalayla ilan edilen Türkiye Yüzyılı’na bütün bu kuruluşlar, bu çevreler yatırım yapmaktan kaçınıyorlar? Körfez’den, Birleşik Arap Emirlikleri’nden, Suudi Arabistan’dan gelmesi beklenen birtakım muhayyel rakamlardan başka bir şey ortada yok. Cari açıktan, dış ödemeler dengesi açısından ve bütçe açısından ziyade, demokrasi açısından, en önemli açığın bu olduğundan söz ediyorlar mı, etmiyorlar mı, Mehmet Şimşek’e bir sorun.

Ayrıca, daha “Egemenlik kayıtsız, şartsız milletindir.” ilkesine uyulmuyor. Millî irade sadece bu koltuklardan, bu koltuklarda oturanlardan ibaret değil, vekili olmaktan onur duyduğum Diyarbakır’ı Diyarbakır halkı değil atanmış kayyumlar yönetiyor. Kürtlerin yoğunluklu olarak yaşadığı tüm kentler için bir kayyum rejimi hukuka tamamen aykırı, tamamen defakto biçimde hâkim kılınmış durumda. Kürtlere alenen “Siz sandığa gidin, istediğinizi seçin, zaten kimi seçseniz biz seçilmiş alır, yerine kayyumu atarız.” deniyor. Seçme ve seçilme hakkının gerçek anlamda varlığından bu koşullarda söz etmek mümkün değilken kalkınma planında demokrasi ve hukukun üstünlüğünü hedef olarak belirtmek, en basit tabiriyle, hepimizin akıyla alay etmektir. Bugün en temel haklardan olan barışçıl gösteri ve

protesto hakkı Anayasa'ya rağmen kullanılamaz hâle gelmiş durumda. İnsanlar ellerinde karanfiller ve kaybettikleri canlarının fotoğraflarıyla her cumartesi günü, dokuz yüz yetmiş haftadır Taksim'de gözüktüne alınıyor. Üstelik bu, Anayasa Mahkemesi kararı çiğnenerek bir kaymakamın keyfi ve hukuk tanımazlığı sonucu oluyor.

Hukukun üstünlüğü, demokrasi, temel hak ve hürriyetlerin güçlendirilmesi, iyi yönetim anlayışının pekiştirilmesi ve kurumsallaştırılması; bunlar, On İkinci Kalkınma Planı'nın açıkladığı hedefleri. Peki, böyle mi gerçekleşecek? Hukuk tanımazlık sınır tanımıyor. Milletvekilliği yapmış, bu kürsüde sizlere, halka defalarca seslenmiş, Diyarbakır Belediye Başkanı seçilmiş değerli bir siyasetçi Gültan Kışanak, yedi yıllık uzun tutukluluk süresi 25 Ekimde dolmasına ve tahliyesi için yapılan başvuruya rağmen cezaevinde tutuluyor.

Demokratik değerleri vazgeçilmez gören bir hukuk devleti olmak kalkınma, gelişme ve refah sağlamanın varlık koşuludur. Ne var ki Türkiye'de yürütmenin bir aracı hâline gelmiş, dahası ve en vahimi kendisini yasamanın yani Türkiye Büyük Millet Meclisinin üzerine yerleştirmiş bir yargı var. "Gazi Meclis" sıfatını kullanmaktan keyif duyuyorsunuz ama İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi kendisini "Gazi Meclis"in üzerine koyuyor, hiç rahatsızlık duymuyorsunuz. Can Atalay hakkında Anayasa Mahkemesi kararı çıkalı altı gün oldu, İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi oralı değil, Adalet Bakanı "Gerekçeli kararı bekliyorum." diyor. Peki, mahkeme ne bekliyor? Bir türlü gerekçeli kararı yazmadı. Hatay Milletvekili Can Atalay'ın durumu ibret vericidir. Meclis Başkanımız Numan Kurtulmuş şöyle dedi: "Türkiye Büyük Millet Meclisinin tavrı açıktır, Can Atalay hakkında Yargıtayın kararı Meclise geldi ancak Genel Kurula sevk etmedim. Anayasa Mahkemesi kararı ortadadır, Meclis gereğini yerine getirecektir." Bu ne demek? Can Atalay'ı yakında aramızda, burada Meclis sıralarında göreceğiz demektir muhtemelen. Aslında Can Atalay çoktan burada olmalıydı. Peki, eğer Sayın Meclis Başkanı Anayasa Mahkemesi kararlarını uygulamakta titiz ise -ki bundan doğal ve normal bir şey olamaz- o zaman Anayasa'nın 90'ıncı maddesi kararlarını uygulamak gerekiyor. Anayasa'nın 90'ıncı maddesinde milletlerarası anlaşmaların çelişmesi hâlinde millî hukukun üzerinde olduğu, uygulanması gerektiği ve bu konuda Anayasa Mahkemesine başvurulamayacağı ibaresi bu iktidar döneminde, Recep Tayyip Erdoğan'ın Başbakanlığı döneminde, 2004 yılında eklenmişti. Kendi yaptığımız Anayasa hükümlerine bari kendiniz uyun.

Daha önce bu kürsüden söyledim ve Anayasa ihlali devam ettiği sürece her seferinde tekrar tekrar söyleyeceğiz. Nedir o? Bu durumda Selahattin Demirtaş'ın ve Osman Kavala'nın bir gün geciktirilmeden serbest bırakılmaları gerekiyor. Bunlar yapılmazsa yeni anayasa yapmak teklifiyle bu Meclisin karşısına hiç gelmeyin; ne "On İkinci Kalkınma Planı" adını verdiğiniz metinle ne yeni anayasa teklifiyle. Önce hukuka uyun, önce Anayasa'yı ihlalden vazgeçin.

Türkiye'nin uluslararası endekslerde, Demokrasi Endeksi'nde, Hukukun Üstünlüğü Endeksi'nde durduğu yer ortadadır ve çok düşüktür. Hâl böyleyken, hepimiz kendimize ve asıl olarak Hükûmete sormak durumundayız: Demokrasi, hukuk devleti ve barışın hâkim kılındığı bir ülke olmadan kalkınmak ve müspet yönde gelişmek mümkün müdür? Peki, böyle bir Türkiye'nin dünyada, dış politikada ağırlığı olabilir mi? Türkiye'nin dünyada geldiği yer neresidir? Cumhurbaşkanı önceki gün İstanbul'da büyük Filistin mitinginde haykırıyordu, şöyle dedi: "İsrail yirmi iki gündür savaş suçu işliyor. Biz de seni dünyaya savaş suçlusu olarak ilan edeceğiz, bunun hazırlığı içindeyiz. Daha ne kadar kadın ve çocuk ölmesi gerekiyor? Her ülkenin kendini savunma hakkı vardır ama adalet nerede? Gazze'de katliam yürütülmektedir; Gazze halkını açlıkla, susuzlukla, yakıtsızlıkla, topluca yok etme peşindeler. Bu gece Gazze'nin hâli neydi gördünüz değil mi? Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri haykırıyor, duymuyorsunuz." Cumhurbaşkanı böyle haykırdı. Doğru mu söylüyor Cumhurbaşkanı?

Evet, doğru söylüyor, yerden göğe doğru söylüyor. Peki, biz Türkiye olarak kimi nasıl etkileyeceğiz, bu dünyada da İsrail'i savaş suçlusuz olarak ilan ettirebileceğiz? Cumhurbaşkanı Gazze'de işin başında taraflara itidal tavsiye etti, dinleyen oldu mu, etkili oldu mu? Dışışleri Bakanı günlerdir bölgede mekik dokuyor, Türkiye'nin ara buluculuğunu öneriyor; böyle bir rol görebiliyor musunuz, Türkiye bu role ne kadar yakın? Göremezsiniz çünkü dış politika öncelikle tutarlılık talep eder. Daha bir ay önce, 28 Eylül günü Cumhurbaşkanı, Netanyahu'yla New York'ta görüştü, sonra bize ilan etti "Ekim, kasımda bekleniyor, geliyor." dedi. Zaten 28 Temmuzda gelecekti; kırmızı halıyla Külliye'de, sarayda karşılanacaktı. Bu nasıl bir öngörüsüzlüktür? Şimdi, buralardan kalkıp az önceki konuşmadaki hitabet noktasına geldik. Peki, şimdi, savaş suçlusuz olarak ilan edilmesi için Türkiye kimi arkasına alacak, kimi arkasına alabilecek? Burada, kuzey ve kuzeydoğu Suriye'nin adı geçince bazılarımız sinirleniyor. Şayet Gazze'ye insanlık dışı vahşî saldırılar olmasa kuzey ve kuzeydoğu Suriye'de Rojava, uluslararası gündemle öne çıkacaktı; yine de gündemde. 2023 yılında altı ay içinde 665 hava saldırısı yapılmış; sadece 5 ve 9 Ekim arasında 580 hava ve kara saldırısı. Bu operasyonlarda 17 saha ve tesisin hedef alınmasıyla 5 milyon insan etkilenmiş durumda. Söz konusu 5 milyon insan, terörist değil. Sizlerin bazıları orayı terör yuvası sanıyorsunuz ama geçenlerde Saruhan Oluç, burada ayrıntılı bilgi verdi, orada milyonlarca insan yaşıyor. Askerî harekât sonucu 11 elektrik santrali hedef alınmış durumda, 2 milyon insan elektriksiz kaldı. 2 milyon kişi demek Gazze nüfusu kadar insan demek; Gazze'nin nüfusu da 2 milyon. Bu rakamları "Human Rights Watch" İnsan Hakları İzleme Örgütü raporlarından edinebilirsiniz. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyinin -bütün Suriye'yle ilgili sadece Türkiye için değil- yaptığı çalışma da 25 Ekimde yayımlandı, bütün bunlardan söz ediyor. Orada yaşayan insanlar, elektriksiz, susuz kalan, hayatları etkilenen, açlık sınırında yaşamaya itilen insanlar bizim vatandaşlarımızın soydaşları, bizim eski vatandaşlarımız; onlar terörist değil, sözünü ettiğimiz. Hatta o "terörist" denilenlerin bazıları birkaç yıl önce Ankara ve İstanbul'da devlet yetkililerimiz tarafından ağırlanıyordu, Süleyman Şah Türbesi'nin nakledilmesinde onlarla iş birliği yapıldı. Şimdi, bütün bunları muazzam bir dış politika sapması olduğunu ve dış politikanın zikzaklarla dolu olduğunu ve dış politikamızın tutarsız olduğunu belirtmek için söylüyorum; tutarsız, güvenlikçi dış politika. Bu militarist dış politikanın, bu güvenlikçi dış politikanın, barışçı olmayan bir dış politikanın Türkiye'ye maliyeti nedir, biliyor musunuz? Bu rakamlar -şimdi vereceğim- On İkinci Kalkınma Planı'nın serencamını da aydınlatılabilir. Recep Tayyip Erdoğan Başbakan iken 2013'te çözüm süreciyle ilgili açıklamaları kapsamında 300 milyar dolar düzeyinde bir rakam telaffuz etmişti. Meclis Başkanımız Numan Kurtulmuş 2018'de bu rakamın 1,5 trilyon dolar, 2019'da da 2 trilyon olarak güncelleneceğini Hükümet Sözcüsü iken işaret etmişti. Benim de Uzmanlar Kurulu üyesi bulunduğum "Demokratik İlerleme Enstitüsü" adlı, çok sayıda milletvekilinin -AK PARTİ'li milletvekilleri de dâhil olmak üzere- on senedir çalışmalarına katıldığı...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OSMAN CENGİZ ÇANDAR (Devamla) – Sadece bir dakikanızı rica ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Çandar, lütfen tamamlayalım.

Buyurun.

OSMAN CENGİZ ÇANDAR (Devamla) – Tamamlıyorum.

Demokratik İlerleme Enstitüsünün bilimsel ve ayrıntılı bir raporu var, kırk yıllık çatışmanın Türkiye'ye ekonomik maliyeti üzerine 2021 Haziranında yayınladığı şu rapor. Yapılan hesaplara göre -tamamlıyorum- yıllık millî gelirin yüzde 1'i kadarına tekabül eden bir kaynak direkt olarak ve dolaylı olarak buharlaşmakta ve yıllara yayılınca 3 trilyon doları aşkın muazzam bir olağanüstü servet Türkiye'nin avuçlarından kayıp gitmektedir. Aynı çalışmanın bulgularına göre, reel kur düzeltilmesi

yapılmış millî gelir rakamlarını, mesela, 2020 değerlerine dönüştürerek en sağlam rakamlara ulaşırsak bu düzeltmeler yapıldığında, barış içindeki Türkiye ile bugünkü -tırnak içinde- çatışan Türkiye arasındaki ekonomik büyüklük farkı 2020 değerleriyle neredeyse 4 trilyon 200 milyar dolar rakamına balığ oluyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OSMAN CENGİZ ÇANDAR (Devamla) – Konuya kişi başına düşen millî gelir açısından yaklaşırsak, geri kalan her şey aynı kalmak kaydıyla, barışçı çalışmaların olmadığı bir Türkiye’de kişi başına mevcut millî gelir mevcut rakamdan neredeyse yüzde 35, barış içindeki Türkiye’de, sadece var olan...

BAŞKAN – Sayın Çandar, lütfen tamamlayalım.

OSMAN CENGİZ ÇANDAR (Devamla) – Son cümlemi söylüyorum Sayın Başkan.

Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı On İkinci Kalkınma Planı’nı dersine iyi çalışmadan hazırlamış. Bütün bunları dikkate alın, barışsever, hukukun üstünlüğüne inanan, hukuk devletinin gereklerini yerine getiren bir On İkinci Kalkınma Planı hazırlayın ve onunla gelin.

Teşekkür ediyorum. (HEDEP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Peki, çok teşekkür ediyorum Sayın Çandar.

Şimdi, Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına ikinci söz Mersin Milletvekili Sayın Ali Bozan’a aittir.

Sayın Bozan, buyurun. (HEDEP sıralarından alkışlar)

HEDEP GRUBU ADINA ALİ BOZAN (Mersin) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, kalkınma planıyla ilgili değerlendirmelerime başlamadan önce... Sanırım hatırlıyorsunuzdur, en son bu kürsüye çıktığımda birkaç kez sözümü kesmişsiniz ve temiz bir dil kullanmaya davet etmişsiniz beni. Hâlbuki ben o konuşmam esnasında hiç kimseye hakaret etmemiştim, hiç kimseye küfretmemiştim; ama geçen hafta tam da sizin yerinizde oturan bir zat vardı, bu zatın kullandığı sözü, davranışlarını nasıl tarif edeyim bilmiyorum. Ben, davranışlarını, sözünü izlediğimde, dinlediğimde utandım. Eminim, o esnada Genel Kurulda bulunan bütün milletvekili arkadaşlarımız da utanmıştır eminim, daha sonra ekranları başında izleyen bütün yurttaşlarımız da bu zatın davranışından utanmıştır. O zatın yeri bu Meclis bile değilken hâlen Meclis Başkan Vekilliği görevini yapmaya devam ediyor. Şunu açık ifade edelim: Meclis Başkan Vekilliği görevini yapan kişi önce sınırını bilecek...

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Sen mi karar veriyorsun?

ALİ BOZAN (Devamla) – ...sonra haddini bilecek...

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Sen mi karar veriyorsun?

ALİ BOZAN (Devamla) – ...sonra seviyesini bilecek...

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Sen mi karar veriyorsun?

ALİ BOZAN (Devamla) – ...sonra konuştuğu sözü bilecek.

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Sen karar veriyorsun!

ALİ BOZAN (Devamla) – O koltukta otururken yapması gereken ne ise görevi ne ise onu yapacak. O koltukta otururken kullandığı sözle seviyesini açık şekilde ortaya koydu. Biz onun seviyesine inmeyeceğiz. Bize oy veren milyonlarca insanın içinden geçen sözü kullanmak isterdim ama biz ahlaklı bir mücadele geleneğinden geliyoruz, bu nedenle bu sözü kullanmayacağım.

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Siz mi ahlaklısınız?

ALİ BOZAN (Devamla) – Şimdi benim Meclise naçizane bir önerim var. Bu zatın bir terbiye eğitimi alması şart.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Ya bırakın şimdi!

ALİ BOZAN (Devamla) – Öncelikle bu zat bir terbiye eğitimine alınmalı, terbiye eğitimi tamamlanıncaya kadar Meclis Başkanlığı koltuğuna oturmamalı, buna müsaade edilmemeli.

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Geç o işleri, geç. Sizin hangi kültürden geldiğiniz belli, doğru.

ALİ BOZAN (Devamla) – Meclis bu edep yoksunuyla ilgili bugün ne karar alacak bilmiyorum ama Meclis şunu bilmeli, Meclis yönetimi şunu bilmeli: O zat burada hiçbir şey olmamış gibi gelip bu Mecliste, Meclis Başkan Vekilliği görevini yapamayacak, şimdiden söylemiş olalım sonra “Duymadık, bilmiyoruz, haberimiz yok.” demesin kimse.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Aynen devam edecek.

ALİ BOZAN (Devamla) – Kalkınma planıyla ilgili olarak, Sayın Cevdet Yılmaz’ı dinlerken dikkatle dinlemeye çalıştım. İlk başta acaba Sayın Yılmaz şaka mı yapıyor dedim; sonrasında, baktım, okuduklarıyla ilgili Sayın Yılmaz gayet ciddi. Değerlendirmelerinin bütününe baktığımızda âdetâ halkın aklıyla alay edercesine değerlendirmeler yapıldı.

Bugün, burada, kalkınma planı nasıl olmalı onu anlatayım. Aslında, burada bulunan vekiller, özellikle AKP’li vekiller birazcık sokağa çıksa, birazcık pazara gitse, biraz esnafın içerisine gelse anlayacak ama sokağa çıkacak, esnafın içine çıkacak, pazara gidecek yüzleri olmadığı kanaatindeyim. Üç dört gün önce Mersin’de pazarda geziyorum, bir vatandaş geldi, diyor ki: “Yetemiyoruz, ölüyoruz.” İki gün önce kanser hastası bir yurttaşla görüştüm, diyor ki: “Kanserle ilgili tedavi giderlerimizi devlet karşılayamıyor.” diyor ki: Devlet hastanelerinde sıra bekleyemiyoruz. “Özel hastanelere gidiyoruz, özel hastanelere binlerce lira para bırakmak zorundayız.”

Size bir isimden bahsedeyim: 26 yaşında bir genç, İlyas Bul; adını duymamışsınızdır. İlyas Bul İngilizce öğretmeni idi. Ataması yapılmadığı için Akkuyu’da çalışmak zorunda kaldı ve daha 10’uncu gününde orada yüksekten düşme neticesinde İlyas Bul hayatını kaybetti, sizin döneminizde kaybetti. Kalkınma planında atanamayan, ataması yapılmayan öğretmenlere dair hiçbir şey yok. Kalkınma planının tamamı, şu 511 sayfanın tamamı “yapacağız, edeceğiz; yapacağız, edeceğiz...” Şu kitapçıkta başka hiçbir şey yok.

Küçük esnaftan bahsedelim. Sayın Yılmaz, önce size sonra AKP’li vekillere soruyorum: Kredi kartıyla satış yapan küçük esnaf pos cihazına, bankalara yüzde kaç komisyon ödüyor? Cevap yok. Tahmin ettiğim üzere, bilmiyorsunuz. Küçük esnafın pos cihazıyla satış yaptığında kârını bankalarla paylaşmak zorunda kaldığını bilmiyorsunuz. Bunu bilmeden kalkınma planı hazırlamışsınız, bunu bilmeden önümüzdeki beş yılı planlamaya çalışıyorsunuz. Küçük bir öneri: Buradan çıktıktan sonra ilk yapacağınız iş, küçük bir esnafa uğrayın -Sayın Yılmaz size de önerim, AKP’li milletvekillerine de- gidin sorun.

DERYA YANIK (Osmaniye) – Biz sürekli oradayız, merak etmeyin.

ALİ BOZAN (Devamla) – Gidin, dertlerini sorun ama şuna dikkat edin: Sakın ha sakın iktidar milletvekili olduğunuzu söylemeyin. Benden söylemesi, gerisi size kalmış.

Kalkınma planı nasıl olmalı? Kalkınma planı için önce bu ülkenin barışa ihtiyacı var. Önce, AKP’nin yirmi iki yıl boyunca yarattığı yangın yerinde, hayat mücadelesiyle baş başa bıraktığı halkla, yurttaşla barışmaya ihtiyacı var. İşte, tam da bunun için diyorum ki sokağa gidin, pazara gidin, esnafa gidin.

FATMA AKSAL (Edirne) – Hep sokaktayız.

ALİ BOZAN (Devamla) – Gençlere gelecek vadetmeniz lazım. Son iki hafta içerisinde 3 üniversite öğrencisi yetmediği, yetemediği için intihar etti. Kalkınma planında gençlerin geleceğine dair “yapacağız” “edeceğiz” dışında bir şey var mı? Yok.

DERYA YANIK (Osmaniye) – Dağa çıkarıp öldürenler mi söylüyor bunu gençlere!

ALİ BOZAN (Devamla) – Kalkınma için -altını çizeyim- ikiye bölün, sahte siyaset yapmayacaksınız. Neden? Mesela, geçen hafta, burada Gazze için büyük büyük laflar ettiniz. Genel başkanlarınız da aynı büyük lafları etti, hatta birinizin genel başkanı sapanla Gazze’ye gidiyordu, hâlâ buralarda, gitmemiş, buralarda. “Sapanla Gazze’ye gideceğim.” diyordu.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Terbiyesizlik yapma, terbiyesizlik yapma.

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – İşine bak! İşine bak!

ALİ BOZAN (Devamla) – Peki, Gazze için...

Dinlemeyi öğrenin önce, sakın sakın, sakın sakın.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Terbiyesizlik yapma! Terbiyesizlik yapma! Daha ağırlarını duyarsın benden! Daha ağırlarını duyarsın benden!

ALİ BOZAN (Devamla) – Terbiyesiz sensin, iade ediyorum, iade ediyorum.

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – İşine bak! İşine bak!

ALİ BOZAN (Devamla) – Ben Genel Başkanınızın sözlerini söylüyorum.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Liderle, Genel Başkanla ilgili böyle konuşulmaz! Edepsizlik yapma! Edepsizlik yapma! Edepsizlik yapma! Terbiyesiz!

ALİ BOZAN (Devamla) – Peki, Gazze için...

BAŞKAN – Değerli Hatip, lütfen Genel Kurula saygın bir dille hitap edin, temiz bir dil kullanın.

ALİ BOZAN (Devamla) – Sayın Başkan, cevap verdim.

BAŞKAN – Ama bakın, sizin ağzınızdan çıkanı kulağınız duysun.

ALİ BOZAN (Devamla) – Sayın Başkan, aynısını yaptım.

BAŞKAN – Öyle değil. Bakın, Genel Kurula hitap ediyorsunuz.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Hiçbir genel başkan için böyle konuşulmaz!

ALİ BOZAN (Devamla) – Bana hangi dille hitap edilirse aynı dille cevap veririm.

BAŞKAN – Sana kimse hakaret etmiyor, sen hakaret ediyorsun, buna hakkın yok. Lütfen, temiz bir dille konuşun.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Sen niye üstüne alındın? Sen niye üstüne alındın?

ALİ BOZAN (Devamla) – Gazze için somut ne yaptınız?

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Terbiyesiz!

ALİ BOZAN (Devamla) – Dinlemeyi öğrenin. Ağrınıza gidiyor, doğruları duymaktan rahatsızsınız, doğruları duymak batıyor size.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Terbiyesizlik yapma, ne konuşursan konuş!

ALİ BOZAN (Devamla) – Bu nedenle hoplayıp zıplıyorsunuz.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Hoplatırım seni! Seni hoplatırım!

ALİ BOZAN (Devamla) – Bir bekleyin, bitireyim. Sakin...

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Seni hoplatırım! Hoplatırım seni!

ALİ BOZAN (Devamla) – Relaks... Relaks...

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Seni ben hoplatırım!

ALİ BOZAN (Devamla) – Sakin... Sakin...

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Oradan artistlik yapma lan!

BAŞKAN – Sayın Hatip, Genel Kurula hitap edin, şahsa hitap etmeyin.

ALİ BOZAN (Devamla) – Sayın Başkan, Genel Kurula hitap ediyorum. Ne dediğini duyuyor musunuz?

BAŞKAN – Lütfen Genel Kurula hitap edin.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Hoplatırım seni!

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Edepsiz! Ne konuştuğunu bil!

ALİ BOZAN (Devamla) – Duyuyor musunuz Sayın Başkan?

BAŞKAN – Ben duyuyorum, sizi de duyuyorum.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Hoplatırım seni!

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Ali Vekilim, lütfen...

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Hoplatırım seni ben!

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Edepsiz! Edepli konuş!

BAŞKAN - Birbirinize karşı münasip bir lisanla konuşun ve Genel Kurula hitap edin lütfen.

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Edepli konuş! Edepsizlik yapma!

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Terbiyesiz! Ahlıksız!

ALİ BOZAN (Devamla) – Sayın Başkan, bu mudur! Bu mudur Sayın Başkan!

BAŞKAN – Sayın Bülbül...

VAHİT KAYIRICI (Çorum) – Budur! Az bile sana!

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Seni hoplatmasını bilirim ben!

BAŞKAN – Sayın Bülbül...

ALİ BOZAN (Devamla) – Meclise layık dil bu mudur!

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Hopluyormuşuz(!)

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri...

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Edepli konuş!

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Seni ben hoplatmasını bilirim!

BAŞKAN – Sayın Bülbül...

Sayın Hatip; lütfen Genel Kurula hitap edin. Ben herkesi birbirine karşı saygın bir dil kullanmaya davet ediyorum.

ALİ BOZAN (Devamla) – Sayın Başkan...

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Meclis kürsüsündesin. Terbiyesiz!

BAŞKAN – Sayın Hatip, lütfen, bakın, burada bir sürü konuşmalar oldu ve konuşmalar gayet güzel bir ortamda geçti.

ALİ BOZAN (Devamla) – Gayet güzel lisanla gidiyorum Sayın Başkan, gayet güzel ortam vardı.

BAŞKAN – Ama bakın, şimdi ortam gerildi. Kendiliğinden mi gerildi?

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Tahrikkâr konuşmayı bırak!

ALİ BOZAN (Devamla) – Zaten ortamı geren ben değilim Sayın Başkan.

BAŞKAN – Kim geriyor?

ALİ BOZAN (Devamla) – Ben değilim Sayın Başkan.

BAŞKAN – Peki, siz Genel Kurula hitap edin lütfen, takdir Genel Kurulun.

Buyurun.

ALİ BOZAN (Devamla) – Şunu söyleyeyim: Dinlemeyi öğrensinler, hitap edeceğim. (MHP sıralarından gürültüler)

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Edepsizlik yapma sen de!

VAHİT KAYIRICI (Çorum) – Konuşmayı öğren önce! Adam ol!

ALİ BOZAN (Devamla) – Konuşun, konuşun!

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Sayın Başkan, bir dursunlar da devam etsin.

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, lütfen izin verin.

ALİ BOZAN (Devamla) – Dedim ya, gerçekleri duymak rahatsız ediyor sizi! Gerçekleri duymak rahatsız ediyor! Ne kadar bağırırsanız çağırırsanız, tehdit de etseniz gerçekleri söylemeye devam edeceğiz!

VAHİT KAYIRICI (Çorum) – Sen kimsin de tehdit edeceğiz lan!

ALİ BOZAN (Devamla) – Korkmuyoruz! Korkmuyoruz! Sayısal çoğunluğunuza güvenmeyin! Sizden korkmuyoruz! Neden mi sizden korkmuyoruz! (AK PARTİ ve MHP sıralarından gürültüler)

VAHİT KAYIRICI (Çorum) – Sen kimsin, tehdit edeceğiz? Adam tehdit edilir, adam!

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Önce hakaret et, ondan sonra “Gerçekleri duymaktan rahatsız oluyorsunuz.” de! Ahlaksız!

ALİ BOZAN (Devamla) – Siz bu ülkede ne zaman sıkıştırsanız işte tam da bunu tercih ettiniz!

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Genel Kurulda şov yapma!

ALİ BOZAN (Devamla) – Kaosu tercih ettiniz! Ama şunu söyleyeyim...

AHMET FETHAN BAYKOÇ (Ankara) – İki kelimeyi bir araya getiremiyorsun daha!

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Şov yapma orada!

HALİL ELDEMİR (Bilecik) – Hâlâ hakaret ediyorsun!

ALİ BOZAN (Devamla) – Geçmişte... Bizim hangi gelenekten geldiğimizi söyleyeyim. Şeyh Said sizlere boyun eğdi mi? Eğmedi.

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Şov yapmayacaksın orada! Adam gibi konuş! Edepli ol, edepli! Kimsin sen!

ALİ BOZAN (Devamla) – Seyit Rıza sizlere boyun eğdi mi? Eğmedi. Sizlerden korktu mu? Korkmadı.

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Kimsin sen!

HALİL ELDEMİR (Bilecik) – Senin ağababalarına da boyun eğmedi! Doğru konuş!

ALİ BOZAN (Devamla) – Peki, sizin baskılarınız Ape Osman Sabri’yi mücadelesinden vazgeçirdi mi? Vazgeçirmedi.

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Sen neyin mücadelesinden bahsediyorsun!

ALİ BOZAN (Devamla) – Biz de vazgeçmeyeceğiz, bu şekilde karavanadan tehditleriniz de bizi vazgeçirmez, korkutmaz.

RESUL KURT (Adıyaman) – Senin karavana tehdidin korkutmaz beni. Boş boş konuşuyorsun, boş konuşuyorsun!

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Sen şu Mecliste ne konuşacağını bilmeyecek kadar aciz bir adamsın!

ALİ BOZAN (Devamla) – Devam edeyim. Şu 511 sayfalık kitapçığın 490’ıncı sayfası, diyor ki: “Adaletle erişimin kolaylaştırılması ve adalet sistemine duyulan güvenin daha da artırılması temel amaçtır.” Kesinlikle doğru bir amaç. Altını çizeyim “...güvenin daha da artırılması...” Peki, AKP iktidarı döneminde adaletle olan güven ne olmuş? Şu anda adaletle olan güven yüzde 18. Bu oran AKP’nin iktidar olduğu 2010 yılında yüzde 59 Sayın Yılmaz; 2020’de yine AKP iktidar, yüzde 37; 2022’de yüzde 33 ve bu yıl yüzde 18. Şu anda yurttaşların sadece yüzde 15’i yargının bağımsız olduğunu düşünüyor yani AKP’ye oy veren yurttaşların en az yarısı yargının bağımsız olmadığını düşünüyor ama şu kitapçıkta diyor ki: “...yargıya duyulan güvenin daha da artırılması...” Ya, bu süre içerisinde ne artırdınız da bundan sonra neyini artıracaksınız? Bunlar bilimsel rakamlar. Sayın Yılmaz konuşmasında dedi ki: “Bir ülkede adalet güvenilir olmalı, insanlar kendini güvende hissetmeli.” Evet, kesinlikle katılıyorum, insanlar kendini güvende hissetmeli. Bunun için ne lazım? Bunun için hukuk lazım ama Anayasa’yı ihlal ederek bu olmaz. Sayın Selahattin Demirtaş ve Sayın Figen Yüksekdağ hakkında verilen AIHM kararını uygulamayan kim? AKP iktidarı. Selahattin Demirtaş’ı, Figen Yüksekdağ’ı, Gültan Kışanak’ı, Ayla Akat Ata’yı, Sebahat Tuncel’i ve binlerce siyasi tutsağı bu ülkede rehine olarak tutan kim? AKP iktidarı. Şimdi adaletle olan güvensizlik ve Anayasa’nın ihlali, her ikisi de AKP döneminde yapılan şeyler.

Başka bir örnek, dokuz gün önce Mersin’de gün ortasında bir genç kaçırıldı, işkence yapıldı, polis tarafından kaçırıldı. Mazlum Kaya, partimizin Gençlik Meclisi sözcüsü, gün ortasında kaçırıldı, işkence yapıldı, daha sonra serbest bırakıldı. Mazlum Kaya’nın şikâyetiyle ilgili hiçbir şey yapılmadı ama Mazlum Kaya dün mahkemeye çıkarıldı ve tutuklandı. Kendisini kaçıran, kendisine işkence yapanlar zaten, onu IŞİD’e teslim etmekle tehdit etmişlerdi, ona yönelik suç uyduracaklarını söylemişlerdi, bu tehditte bulunmuşlardı ve Mazlum Kaya şu anda cezaevinde.

RESUL KURT (Adıyaman) – IŞİD ile PKK aynı değil mi?

ALİ BOZAN (Devamla) – Şimdi, başka ne yapalım? Her konuşmasında “halk” ve “millet” kelimelerini ağızından düşürmeyen sarayın ampullerinden kısarak tasarrufa başlayabiliriz.

ALİ KIRATLI (Mersin) – Mazlum Kaya’nın PKK destekçisi olduğu için, Mazlum Kaya’nın terörist olduğu için gözetluna alınıp tutuklandığını da söylesene. Mazlum Kaya’nın terörist olduğu için tutuklandığını da söylesene.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Dinle, dinle!

ALİ BOZAN (Devamla) – Sayın Erdoğan’ın da bu önerimize destek olacağına canı gönülden inanıyorum çünkü kendisi ne de olsa yerli ve millî bir lider.

ALİ KIRATLI (Mersin) – Mazlum Kaya’nın terörist olduğu için tutuklandığını söylesene.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) – Mahkeme karar mı verdi? Mahkeme misin sen!

ALİ BOZAN (Devamla) – Sadece bir günlük harcaması milyonları bulan güvenlik harcamasından, eminim, gözünü kırpmadan vazgeçecektir.

ALİ KIRATLI (Mersin) – Mazlum Kaya’nın terörist olduğu için tutuklandığını söylesene.

ALİ BOZAN (Devamla) – Üç ay sonra Mazlum Kaya’nın beraat kararını getireceğim...

ALİ KIRATLI (Mersin) – Mazlum Kaya’nın terörist olduğu için tutuklandığını söylesene.

ALİ BOZAN (Devamla) – ...gözünüzün içine sokacağım, göreceksiniz, göreceksiniz.

ALİ KIRATLI (Mersin) – Mazlum Kaya teröristtir.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) – Sizden olmayan herkes terörist zaten.

ALİ BOZAN (Devamla) – Son olarak...

Sayın Başkan, müdahalelerle sürem kesildi ama bir şey demeyeceğim, hakkımı helal edeyim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

AHMET FETHAN BAYKOÇ (Ankara) – Zaten konuşacak bir şeyin kalmadı ki. Ne konuşacaksın ya!

BAŞKAN – Sayın Hatip, lütfen tamamlayalım.

ALİ BOZAN (Devamla) – Sayın Cevdet Yılmaz “Türkçenin zenginliği desteklenecek.” dedi konuşmasında. Peki, Sayın Cevdet Yılmaz, bu ülkenin kadim halkı Kürtlerin dili, Kürtçe ne olacak? Bu ülkede yaşayan milyonların diliyle ilgili neden iki kelime kuramadınız? Aynı zamanda sizin kendi ana diliniz. “Bu ülkede yaşayan bütün halkların, bütün kültürlerin dillerinin zenginleşmesi için gerekli çalışmalar yapılacak.” ibaresi neden kalkınma planına eklenmedi? Özellikle sizin de ana dilinizin Kürtçe olmasından kaynaklı buna dair iki cümle kurmanızı beklerdim.

Tekrardan teşekkür ediyorum. (HEDEP sıralarından alkışlar)

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN – Sayın Bülbül, buyurun.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Sayın Başkan, hatip açıkça partimize, parti grubumuza ve Genel Başkanımıza sataşmıştır. Kürsüden söz istiyorum.

BAŞKAN – Peki, buyurun Sayın Bülbül.

VII.- SATAŞMALARA İLİŞKİN KONUŞMALAR (Devam)

4.- Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül’ün, Mersin Milletvekili Ali Bozan’ın On İkinci Kalkınma Planı’nın ikinci bölümü üzerinde HEDEP Grubu adına yaptığı konuşması sırasında MHP Genel Başkanına ve Milliyetçi Hareket Partisine sataşması nedeniyle konuşması

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Hatip konuşmasının başında, bugün Mecliste, başlangıçta, usul tartışmasıyla tartıştığımız, ortaya koyduğumuz düşünceleri ve hatta hiç kimseyi hedef almadığını ifade ettiğimiz Sayın Meclis Başkan Vekilimizin iddia edilen, ifade edilen sözleriyle alakalı olarak grubumuz adına ben net bir ifade kullanmış olmama rağmen, anlaşılan bunu kendi üzerine alınmış. Bizim öyle bir kastımız, öyle bir hedef almamız söz konusu değildi, bunun tekrar bir altını çizmek istiyorum. Fakat bundan dolayı bizim Meclis Başkanımızı “edep yoksunu” olarak ifade etmek açıkça onu hedef gösteren çok ağır bir ifadedir, hakarettir; bunu aynen kendisine iade ediyorum. Ayrıca, bu dinlediğiniz konuşmayı değerlendirdiğinizde de edeple alakalı olarak aslında kimin bu noktada bir yoksunluk içerisinde olduğunu herhâlde çok daha iyi anlamışsınızdır.

Anadolu’da -siz de çok iyi bilirsiniz- çocuklar yetişirken edeple alakalı bir sıkıntı içerisine düştüğü zaman, yanlış bir şey yaptığı zaman ağzına acı biber sürerler. Şimdi, genel başkanlarla alakalı bu konuşmalarınızı... Burada Meclisin oturmuş genel bir teamülü vardır; genel başkanlarla alakalı Genel Kurulda konuşulurken dikkat etmek, belli bir saygı sınırları içerisinde kalmak esastır. Bizim Genel Başkanımız da o saygıyı fazlasıyla hak eden bir Genel Başkanımızdır, liderimizdir. Bu noktada, göstermiş olduğunuz tavırların ve söylemiş olduğunuz sözlerin yarın çok daha provokatif, çok daha sıkıntılı bir duruma sebep olabileceğine dair buradan uyararak istiyorum, bunun altını çizmek istiyorum. Bu noktada yaşanabileceklerden de bundan sonra Milliyetçi Hareket Partisini sorumlu tutmak gibi bir eğilimin içerisinde lütfen olmayın.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Bülül, lütfen tamamlayın.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Devamla) – Bitiriyorum.

BAŞKAN – Buyurun.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Devamla) – Fakat biz ısrarla Türkiye Büyük Millet Meclisinde her şeyin tartışılabilceğini, en ağır eleştirilerin dahi yapılabilceğini ancak istihzayla, alay eder gibi veya hakarete varacak birtakım tanımlamalarla bu konuşmaların hele hele parti liderleri üzerinden yapılabiliyor olmasının doğurabileceği sakıncaları az çok biliyoruz. Buna bütün partilerin, bütün parti gruplarının riayet etmesi gerektiği kanaatindeyiz. Bu noktada ben söylediği sözlerle cevap niteliğinde bir seviyeye düşmek istemiyorum ancak bunun altını çizerek yetinmek istiyorum.

Saygılar sunuyorum. (MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Bülül.

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN – Sayın Gül, buyurun.

Ne için söz istemiştiniz?

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) – Sayın Başkanım, hatibin grubumuza yönelik sataşmaları sebebiyle, yerimden müsaadeniz olursa cevap vermek isterim.

BAŞKAN – Ne dedi hatip size?

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) – Bize, grubumuzla ilgili yakışık olmayan ifadelerle ve yine Hükümetimizle ilgili, Mersin’de yaşanan bir hadiseyle ilgili asla kabul edemeyeceğimiz hem de Sayın Genel Başkana yönelik ifadeleri...

BAŞKAN – Sayın Gül, buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

6.- Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül’ün, Mersin Milletvekili Ali Bozan’ın On İkinci Kalkınma Planı’nın ikinci bölümü üzerinde HEDEP Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; az önce HEDEP Grubu adına bir başka milletvekili daha konuştu -Sayın Çandar- ve tüm partiler burada nezaketle dinledi. “Meclisin mehabeti” diye bir kavram vardır ve burada bizleri seçen milletimizin kendisi de bizleri takip etmekte ve buranın mehabetine uygun bir şekilde olunca elbette her türlü eleştiri kutsaldır, kıymetlidir. Sayın Çandar’a yönelik hiç kimse bir şey söylemedi, burada dinledi ama hatibin bu anlamda... Buranın genel bir ilkesi, sayın genel başkanlara yönelik herkesin belli bir değerlendirme, nezaket üslubu vardır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Gül, lütfen tamamlayalım.

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) – Sayın genel başkanlar ve ailelerinin asla burada konu edilmemesi gerekir. Kullanılan bütün ifadeleri, üslubu aynen iade ediyoruz, reddediyoruz. Türkiye bir hukuk devletidir, kimse hukukun dışına çıkamaz. Dolayısıyla, yakışık olmayan tüm beyanları aynen iade ediyoruz.

Genel Kurulu bu duygularla saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Danış Beştaş, buyurun.

Niçin söz istemiştiniz?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Tehdit edildik, onun için olabilir.

Sataşmadan söz istiyorum, cümleyi söyleyebilirim.

BAŞKAN – Peki, buyurun.

VII.- SATAŞMALARA İLİŞKİN KONUŞMALAR (Devam)

5.- Erzurum Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın, Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül'ün sataşma nedeniyle yaptığı konuşması sırasında Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisine sataşması nedeniyle konuşması

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; biz bu Mecliste oluşan teamüllere sonuna kadar riayet eden ve bunun için çaba gösteren bir grubuz. Bence bütün gruplar kendi siyasi perspektiflerinden ayrılarak bir an için burada yaptığımız mesaiyi düşünürlerse bu konudaki hassasiyetimizi bilirler. Genel Başkanlarla ilgili de tabii ki biz kendi Eş Genel Başkanlarımıza da aynı saygıyı isteriz, diğer Genel Başkanlarla ilgili de aynı tutumu gösteririz. Bu konuda bugüne kadar aramızda herhangi bir tartışma da olmamıştır. Tabii, şunu da parantez içinde belirteyim, önceki dönem Eş Genel Başkanımız hâlâ iktidarın rehineleri durumundalar; onlar siyaseten rehin alındılar. Bu, bir.

İkincisi, Sayın Bülbül “Provokatif ve sıkıntılı yaşanılacak olaylar olabilir, bundan sakın MHP’yi sorumlu tutmayın.” dediler. Şu anda da grubun bir kısmı kafa sallıyor. (MHP sıralarından “Doğru.” sesleri)

VAHİT KAYRICI (Çorum) – Doğru.

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Doğru.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Bu tehdittir.

VAHİT KAYRICI (Çorum) – Doğru söylüyor, böyle devam ederse buraya dahi giremez!

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Elinizden geleni ardınıza koymayın, tamam mı?

VAHİT KAYRICI (Çorum) – Konuşma be!

(HEDEP ve MHP sıralarından gürültüler)

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Elinizden geleni ardınıza koymayın!

VAHİT KAYRICI (Çorum) – Böyle devam ederse buraya dahi giremez!

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Gel, gel! Gel bakayım!

VAHİT KAYRICI (Çorum) – Sen kadınsın, sana ne yapacağım?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Kimi korkutuyorsun sen!

BAŞKAN – Sayın Beştaş, lütfen Genel Kurula hitap edin.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Böyle bir şey olur mu ya! Buradan kürsiye yürüyecek, elinden gelse burada dövecek ya! Hareketlere bak ya, hareketlere bak! Sen beni tehdit edeceksin, ben burada susacağım öyle mi? Böyle bir şey yok.

VAHİT KAYRICI (Çorum) – Ben tehdit etmedim, gereğini yaparım.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Sen kafa salladın “Tehdit ediliyoruz.” dediğimizde onayladın.

VAHİT KAYRICI (Çorum) – Tehdit etmem, gereğini yaparım. Bir daha yapsın aynısını göreyim, bir daha yapsın aynı konuşmayı görürsün o zaman.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Lütfen Sayın Başkan, tutanaklara geçsin, tamam mı? Biz MHP’den ve onun gibi hiçbir ideolojik yaklaşımdan korkmayız, tamam mı?

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Genel Başkanımıza laf söylemeyeceksiniz.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Ben başta Genel Başkanlara ilişkin sözümü söyledim ama tehdidi de yutmayız. Kimseyi tehdit...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Peki, değerli milletvekilleri, sayın hatip...

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Genel Başkanımıza laf söylemeyeceksiniz. O haddini bilecek, oradan oturan var ya, haddini bilecek! Haddini bileceksin sen! Duydun mu, duydun mu lan!

(HEDEP ve MHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

BAŞKAN – Değerli vekiller... Değerli milletvekili... Lütfen birbirimizle konuşmayalım, hatibi dinleyelim lütfen.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) – Bakın, burada “lan”lı, “lun”lu konuşuyor bu insan.

BAŞKAN – Sayın hatip, lütfen siz Genel Kurula hitap edin, yoksa kesilmeyecek.

Siz buyurun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Sayın Başkan, şu anda önde oturan vekilin ismini biraz sonra tespit edeceğim ama Genel Kurul salonunda “Tehdit ediyorsunuz.” dediğimizde vücut diliyle kafasını sallayarak onaylamıştır. “Evet, tehdit ediyoruz.” dedi. Bizim korumamız yok, üstümüzde silahımız yok, her yerde dolaşıyoruz, buyurun gelin.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Bizim de yok.

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Biz tehdit etmeyiz.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Bir kadın olarak bunu söylüyorum, tamam mı! Sizden korkmuyoruz. Onlar silahla dolaşıyor da onu biliyorum, bellerinde silahlarla dolaşıyorlar. Bu konuda bizim sicilimiz de tarihimiz de geçmişimiz de ortadadır.

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Sizin siciliniz ortada. Bak, sizin sicile en doğru cümle bu.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Ne kimseyi tehdit ederiz ne tehlide pabuç bırakırız. Sizin talimat vereceğiniz insanların tehdidini de...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Senin kullandığın en doğru cümle bu, sizin siciliniz ortada.

BAŞKAN – Peki, değerli milletvekilleri, lütfen karşılıklı konuşmayalım.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Senin sicilin ortada, senin!

BAŞKAN – Lütfen karşılıklı konuşmayalım.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Senin sicilin ortada!

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Siz bebek katilisiniz!

BAŞKAN – Lütfen karşılıklı konuşmayalım.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Burada tehdit edersen cevabını alırsın.

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Bebek katillerinin sicili ortada olur!

BAŞKAN – Sayın Hatip, lütfen Genel Kurula hitap edin.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Milletvekiliysen milletvekili gibi konuş.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Bebek katillerinin sicili ortada olur!

ÖZNUR BARTİN (Hakkâri) – Parmağını sallayamaz!

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) – Parmağını sallama!

BAŞKAN – Sayın Beştaş, lütfen Genel Kurula hitap edin.

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Sizin siciliniz ortada, doğru.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Sayın Başkan, onlara...

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, karşılıklı bir diyalog usulümüz yok. Lütfen, hatip Genel Kurula hitap etsin, zaten Sayın Grup Başkan Vekili söz talebinde bulundu, o sizin adınıza gereken cevabı verecektir.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Bitiriyorum.

BAŞKAN – Buyurun, lütfen tamamlayın.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Sayın Başkan, ben başta sözlerimi söyledim ama gruptan bu konuda özellikle provokatif, tahrik edici bir tutumla aslında bizim geri adım atmamız isteniyor; bunu görmeyecekler.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Tahrik ve provokasyon yapan sensin!

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Biz yaşadığımız müddetçe asla düşüncelerimizden, siyasetimizden geri adım atmayacağız çünkü biz haklı bir noktadayız. Biz bu ülkede barışı, kardeşliği, eşitliği savunuyoruz ya, neden korkacağız biz, neden korkacağız? Böyle bir korkumuz yok ama belli ki özellikle önde oturan vekil ve arkasındakini -birisi Baki Ersoy galiba- onları biliyorum.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Bak, tahrik ediyorsun, provoke ediyorsun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Burada benim gözümün içine baka baka tehdidi onayladı, bu da tutanaklara geçsin ama yine söylüyorum, elinizden geleni ardınıza koymayın. (HEDEP sıralarından alkışlar)

YÜCEL BULUT (Tokat) – Hepimiz biriz.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN – Sayın Bülbül, buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

7.- Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül'ün, Erzurum Milletvekili Meral Daniş Beştaş'ın sataşma nedeniyle yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Sayın Başkanım, şimdi, aslında altını çizmek istediğim bir husus var, burada ortaya çıkan tartışma ne bir düşünce ne bir siyasi anlayışın ifade edilmesi sonrasında çıkmıştır; böyle bir şey yok. Ortaya çıkan tartışma bizim ahlaki sınırları aştığını düşündüğümüz ve Sayın Genel Başkanımıza... Ki her partinin bu noktadaki hassasiyeti yüksektir, takdir edersiniz ki bizim de bu noktadaki hassasiyetimiz yüksektir; Genel Başkanımız bizim namusumuzdur. Bu noktada, ortaya koyduğumuz tavır şudur: Bunun bir provokasyon içerdiğini ifade ettim kürsüde.

Bu yöndeki kışkırtmaların devam etmesi hâlinde birtakım sıkıntılı şeyler meydana gelebilir ki bunlar Meclis tarihinde onlarca, yüzlerce sefer olmuştur; bunlar olmasın diye ben bunların altını çizdim, gayet sakin ve seviyeli bir konuşma yapma gayreti içinde oldum. Yine aynı şekilde altını çizdiğimiz hususu bir tehdit olarak algılamak çok ileri ve zorlama bir yorumdur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Lütfen tamamlayın Sayın Bülül.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Biz, aksine, böyle şeyler meydana gelmesin, bunların önüne geçilsin diye birtakım şeyleri ifade ediyoruz yoksa tehdit etmek için onlarca, yüzlerce yol var; ben kalkıp da bu kadar dolambaçlı bir yol tercih etmem ama burası onun yeri değil.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Hâlâ tehdit ediyorsun ya!

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Biz Milliyetçi Hareket Partisi Grubu olarak diyoruz ki: Bu provokatif şeylerden kaçınmak lazım, her partinin biz de dâhil olmak üzere kaçınmamız lazım. Benim söylediğim bu.

Yanda milletvekilimizin tasdik ettiği husus da “Provokasyona yarın sebep olur.” denildiği zaman kafasını sallayarak “Evet, provokasyona sebep olur.”

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Gözümün önünde, gözümle gördüm.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Bu tür şeyler kıvılcım atmaktır; bu, ateşe körükle gitmektir dolayısıyla bunlar olmasın diye biz mücadele veriyoruz. İfadelerimizin özü budur.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Ben gördüm ya. Gördüm, gördüm. Gözüme mi inanayım, size mi?

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Başka şekilde değerlendirilmesini de asla kabul etmiyoruz. Efendim “Tehdidinizden korkan sizin gibi olsun, hadi gelin buradayız.” falan...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Lütfen tamamlayalım.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Bu tür konuşmaları Sayın AK PARTİ Grup Başkan Vekilimizin dediği gibi Genel Kurulun mehabetine biz yakıştıramıyoruz. Bu noktada ifade ettiğimiz hususlar çok basit ve nettir: Siyasi olarak her şeyi konuşabiliriz, ağır eleştiriler de dâhil ancak şahsileştirmek, genel başkanlarımıza veya herhangi bir şahsiyatla uğraşmak zaten İç Tüzük’ümüz gereğince yasaktır. Bu noktada bu hususlara dikkat edilmesini talep etmek çok doğaldır, hukukidir ve meşrurdur; bunu ifade ettim.

Teşekkür ederim. (MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Peki, çok teşekkür ederim.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Kısa tutacağım Sayın Başkan.

BAŞKAN – Sayın Beştaş, buyurun.

8.- Erzurum Milletvekili Meral Daniş Beştaş’ın, Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülül’ün yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Şöyle söyleyeyim: Yani tehdit etmediğini izah ederken de üstü örtülü tehdit ediyor. (MHP sıralarından “Oo!” sesleri)

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Yani hiç ağzımızı açmayalım, konuşmayalım!

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Tehdit nasıl olur biliyorum, yirmi beş yıl ceza avukatlığı yaptım ya!

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Yani hiç ağzımızı açmayalım, konuşmayalım, tamam. Böyle şey olur mu ya!

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Eminim o da iyi biliyordur, cümle aynen şu, bütün milletvekillerinin takdirine sunuyorum ve halkın: “Provokatif ve sıkıntılı olaylar yaşanabilir, bundan MHP’yi sorumlu tutmayın.” diyerek devam etti. Bu, kendi kitlesine çağrıdır ya!

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Ağır bir tahrikten bahsettim.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Ben burada “Ne mutlu insanım diyene.” dediğim için aylarca Ülkü Ocakları tarafından tehdit edildim ya!

VAHİT KAYIRICI (Çorum) – Tehditle ne alakası var ya! Tehdit etmez, Ülkü Ocakları niye tehdit etsin ya!

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Binlerce mesaj kutumda mesaj var, böyle bir şey olabilir mi? Yani bu konuda tehdit umurumuzda değil, bunu açıkça üstlensinler. Üstlensinler ya! “Evet, tehdit ediyoruz.” desinler. Yani bu yapmadıkları bir şey değil!

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Yani tehdit etsek size söylemekten korkacak mıyız ya! Ayıp ediyorsunuz ya!

BAŞKAN – Sayın Beştaş...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Böyle bir şey olabilir mi ya!

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Ayıp ediyorsunuz ya!

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Bir de diğer mesele, Sayın Başkan, tutanaklar çıkacak, Çorum Milletvekili Vahit Kayırcı, şimdi öğrendim...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Bitiriyorum.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Çıktı konuşmacın, beş dakika konuşma yaptı, ortalığı karıştırdı. Şimdi kalkıp da biz taşı çıkarmaya çalışıyoruz kuyudan.

BAŞKAN – Tamamlayalım lütfen.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Sayın Başkan, ben özellikle MHP sıralarına döndüğüm sırada, genel başkanlarla ilgili sözü söyledim, tutumumuzu söyledim ve sonra tehdidi söyler söylemez “Evet.” diyerek yani artık vücut diliyle, gayet iyi şekilde onayladı, bu da tutanaklara geçsin.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Tehdit değil, provokasyona ilişkin bir cümle o! Tehdit yok. Tehdidi kendin uyduruyorsun.

VAHİT KAYIRICI (Çorum) – Ya, tehdiye gerek yok, gereğini yaparız, hiç merak etmeyin! Allah Allah!

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Bu da tutanaklara geçsin. Ve şunu söyleyeyim: Burada temiz dilden, temiz dil nutku verenler önce kendilerine baksınlar. Kimse bize temiz dil nutku veremez. (HEDEP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Peki, teşekkür ederim.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Efendim, bakın, bunun altını çiziyim.

BAŞKAN – Sayın Bülbül, buyurun.

9.- Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbul'ün, Erzurum Milletvekili Meral Daniş Beştaş'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Demin konuşmada biz buna değinmedik de, yani Sayın Celal Adan "...yönetime geleceği zaman görürsünüz." açıklamasını yapmak asıl tehditti de ne yapılacağını o gün anlayamadım mesela ben. Şimdi sorsam, "Ne yapacaksınız?" desem onun da ucu açık ama buraya girme şeyi bile göstermedik biz. O konuşmanın içerisinde, şu konuştuklarımızın içerisinde bir tane tehdit varsa... Aslında oydu tehdit olan ama biz bunlara girmedik, genel bir şeyden bahsettik, bu işin adabından bahsettik, başka bir niyetimiz yoktu. Çok zorlama bir yorum oldu.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Tutanaklara geçsin: Tehdidi ikinci onaylayan da Kayseri Vekili Baki Ersoy, iki isim...

BAŞKAN – Sayın Beştaş, meram anlaşıldı.

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Mustafa Baki Ersoy, Baki Ersoy değil, Mustafa Baki Ersoy.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Neyse Mustafa'yı da ekleyelim, tamam.

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

4.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Bekir Bozdağ'ın, Meclisin mehabetini korumanın Başkanlık Divanının görevi olduğu kadar her bir milletvekilinin de asli görevi olduğuna ilişkin konuşması

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, değerli milletvekili arkadaşlarım; konu vuzuha kavuştu, herkes söyleyeceklerini söyledi, sizler şahit oldunuz, tutanaklara geçti, meram da anlaşıldı.

Bu vesileyle, izninizle şunu ifade etmek istiyorum: Meclisin verimli çalışması ve milletimiz için daha yararlı olabilmesi için böylesine tartışmalardan Meclisi uzak tutmak bizim asli görevimizdir. O yüzden, Sayın Genel Başkanlarla ilgili, birbirimizle alakalı şahsiyat yapmadan, lekelemeden, çirkin söz söylemeden konuşmak bizim saygınlığımızı artırır, bizi yüceltir, bizi daha güçlü kılar. Güzel bir dille daha güçlü olmak varken kötü bir dille birbirimizi yıpratmamız hepimize büyük zarar vermektedir. Bakın, şurada yaklaşık on beş dakika oldu, yazık, milletimize de yazık, Meclisimize de yazık. Gereksiz bir tartışmayla geçirdik, buna izin vermeyelim. Meclisimizin mehabetini korumanın Başkanlık Divanının görevi olduğu kadar her bir milletvekilimizin de asli görevi olduğunu ifade ediyorum.

VI.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN

GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

1.- On İkinci Kalkınma Planının (2024-2028) Sunulduğuna Dair Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/770) (S. Sayısı: 38) (Devam)

BAŞKAN – Şimdi, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına 2 değerli milletvekili on beşer dakikadan süreyi kullanacak.

İlk söz, Mersin Milletvekili Sayın Ali Mahir Başarır'a aittir.

Sayın Başarır, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, dün cumhuriyetimizin 100'üncü yılını yurdumuzun her yerinde milyonlarca yurttaşımızın coşkusuyla kutladık. Elinde bayrağı olan, sokaklarda olan tüm yurttaşlarımıza minnettarız. Bu güzel bayramı bize hediye eden Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşlarına minnettarız; iyi ki cumhuriyet var, iyi ki Atatürk var.

Değerli arkadaşlar, evet, bugün On İkinci Kalkınma Planı'nı görüşmek üzere toplanmış bulunmaktayız. AKP Grubu nedense yirmi üç yılı bir tarafa koyuyor, yetmiş dokuz yılı bir tarafa koyuyor. Aslında buradan başlamamız lazım, tam da cumhuriyeti kutladığımız bir dönemde; Kurtuluş Savaşı'ndan hemen sonra Ulu Önder ve arkadaşları Kurtuluş Savaşı'nı kazandıktan sonra neler yapmış, o şartlarda neler yapmış, neleri başarmış? Evet, bu ülkeyi kurtarmış, Misakımillî sınırlarını çizmiş, büyük bir savaştan çıkmışız ama bunların hepsinin ekonomik ve diğer devrimlerle taçlandırılması gerekiyordu. Bakın arkadaşlar, Türkiye'nin her yerinde şeker fabrikaları, kâğıt fabrikaları, bankalar, kumaş fabrikaları, şişe cam, büyük bir sanayileşme hamlesi yapılmış; Osmanlı'nın borcu ödenmiş bunlar yapılırken. Neden bunlar yapılmış? Türkiye'nin ithalat yapmaması için, dış ülkelere muhtaç olmaması için yapılmış. İzmir İktisat Kongresi on beş gün sürmüştü, önemli kararlar alınmış ama bunu savaştan çıkmış bir toplum ve lideri yapmış; bunu başarabilmiş. Burayı bir tarafa bırakıp yirmi üç yılı değerlendirirsek, evet, Cumhuriyet Dönemi'ni, 1960'lara kadar yapılanları bugünle kıyaslamak bir zorunluluktur.

Peki, 2002'de AKP geldiğinde ne yapmış? Bakın, arkadaşlar, kâğıt fabrikaları; Kocaeli, Silifke ve birçok yerdeki kâğıt fabrikaları kapatılmış, satılmamış; makineleri, demirbaşları hurdacıya verilmiş. Türkiye'nin her yerinde şeker fabrikaları varken şeker fabrikaları kapatılmış ve bugün şekere muhtaç durumdayız, ithal ediyoruz. Geliyorum, gübre; çiftçi büyük sıkıntı çekiyor, her bölgede gübre fabrikaları varken bunlar kapatılmış, gübre ithal eder duruma gelmişiz. Ama bugün neyi konuşuyoruz? Yirmi üç yılda yapılanları konuşuyoruz. Cumhuriyet Dönemi'nde yapılanlar bir yandan da tasfiye memurları gibi bu ülkenin bakanlarınca, bürokratlarınca alınmış bir kenara itilmiş ve kâğıt bulamıyoruz, kumaş ithal ediyoruz, şeker ithal ediyoruz.

Bankalar; Etibank, Sümerbank, İş Bankası... Bu bankaların birçoğu kapatılmış. Büyük kamu bankalarının hepsi zarar içerisinde, birçok iş adamına kredi olarak peşkeş çekilmiş. İşte, geçen dönem, Demirören grubunun yaklaşık 1,5 milyar dolarlık Ziraat Bankası vurgununu konuştuk; Vakıfbank yine öyle. Cumhuriyet Dönemi'nde bankalar açılırken bu dönemde ise kamu bankalarının bir anlamda içi boşaltılmış. Evet, bu duruma durduk yerde gelmedik, yirmi üç yılda bu ülke niye bu hâlde?

Değerli arkadaşlar, bakalım, 2002'de iktidara geldiğinde AK PARTİ'nin borç stoku ne kadardı, daha doğrusu Türkiye'nin? 243 milyardı. Peki, bugün ne kadar? 6 trilyon 120 milyar yani 25 kat artmış. Ama geliştik(!) Ama kalkınmadan bahsedebiliyoruz(!) Şimdi, bakın, iç borç Türkiye'de 2002'de 150 milyar, şu anda 2 trilyon 860 milyar, arkadaşlar, aradaki fark 2 trilyon 700 milyar. Kim yaptı bunu? Kim yaptı? Peki, bu kadar fabrikayı sattık, bankaları sattık, sattık, sattık, sattık; içeride, dışarıda borçlandık. Niye emekli 7.500 lira maaş alıyor? Dünyada yüzde 95'le ev, taşınmaz artışıyla 1'inci sıradayız. Neden bugün emekli bir aylık maaşıyla 1 kira ödeyemeyecek durumda? Ben sormak isterim bu gruba; 2002 yılında bir emekli kaç dolar alabiliyordu, kaç çeyrek altın alabiliyordu, kaç kira ödeyebiliyordu; kaç ekmek alabiliyordu, bugün kaç tane alıyor? Asgari ücretli için de aynı şeyi söyleyebiliriz. Arkadaşlar, bir felaketi yaşıyor Türkiye ama kalkınma(!) On Birinci Kalkınma Planı'ndaki notlara, hedeflere baktığımız zaman gerçekleşen hiçbir hedef yok ama On İkinci Kalkınma Planı'nda 2028 ve 2054 hedefleri var, eyvah ki eyvah!

Arkadaşlar, Türkiye iyi yönetilmiyor. Bakın, bir ülke düşünün... Benim ülkemde 2024 yılı için bütçeden ödenmesi hedeflenen faiz miktarı 1 trilyon 254 milyar. Tarıma ayrılan bütçe 384 milyar; eyvah ki eyvah! Adaletle ayrılan bütçe -birazdan adaletle geleceğim- 201 milyar yani faizin yedide 1'i neredeyse. En acısını söyleyeyim: Biz, 2024'te yaklaşık 1,5 trilyon faiz ödeyeceğiz, eğitime ayırdığımız toplam bütçe 1 trilyon 600 milyar. Ne diyebilirim ki ben? Faiz haramdı ama hemen hemen adaletin, tarımın ve eğitimin bütçesi kadar faize para veriyoruz. Kimin bu başarı?

Adaletten bahsediliyor... Bakın, arkadaşlar, adalete gelmeden önce şunu söylemek isterim: Kalkınmak için bir plan lazım, plan için kurallara uymak lazım. Kurallar koyarsanız bu ülkenin Cumhurbaşkanının, bakanların, yürütmenin bu kurallara uyması lazım.

Şimdi, dün bir karar alındı, doğru da bir karar. 29 Ekimden dolayı bugün -pazartesi- okullar tatil edildi. Güzel değil mi? Peki, ne zaman tatil edildi? Bundan ne zaman haberimiz oldu? Dün gece saat on bire doğru, 22.30'da oldu. Neden? Beyefendi öyle buyurdu. Peki, bunu Millî Eğitim Bakanı mı açıkladı? Hayır. Doğrusu neydi? Cuma günü çıkarsın, bunu velilere bildirirsin, öğretmenlere bildirirsin, Türkiye'ye bildirirsin; açıklarsın. Ama beyefendi her şeye karışmaya o kadar çok meraklı ki okul tatilini bile on iki saat önce açıklıyor. Yahu, birçok veli okula gitti, okula. Neden? Çünkü insanlar, öğrenciler, aileler onda uyuyor. İşte, bunu niye söylüyorum? Plan anlayışımız bu kadar; inanın, ekonomiyi de adaleti de hukuku da her şeyi böyle planlıyorsunuz. Bir hukuk devletinde, bir parça disiplinle yönetilen devlette bir ülkenin Cumhurbaşkanı olağanüstü, deprem, sel falan- felaket olmazsa okulu tatil etmez, etmez ama her şey maalesef ki benim ülkemde bu bağlamda geliyor.

Bakın, hukuk diyoruz. Şimdi, değerli arkadaşlar, benim ülkemde maalesef ki Anayasa Mahkemesi... Anayasa Mahkemesinin Başkanı isyanda, "Artık ben hak ihlalleriyle ilgili bir karar vermeyeceğim, bu kararları takan bir mahkeme yok." diyor, yerel mahkemeleri kastediyor. Ve en son diyor ki: "Anayasa Mahkemesi kararları tartışılmaz, yoruma muhtaç değildir." Yani 13. Ağır Ceza Mahkemesi Başkanına diyor ki: "Can Atalay'ı neden tahliye etmiyorsun, sen Anayasa Mahkemesinden büyük müsün?" E, büyük! Niye büyük? Anayasa Mahkemesinin arkasında terazi ve adalet var, 13. Ağır Ceza Mahkemesinin arkasında saray var, ona güveniyor. Ama şimdi size bir şey söylemek isterim: Bu ülkede kalkınma planında adalet, hukuk devleti, Hukukun Üstünlüğü Endeksi'ni söylemişsiniz; Anayasa Mahkemesinin 15 üyesinin 12'sini Cumhurbaşkanı atıyorsa bu nasıl olacak? Geliyorum, Adalet Bakanı, Adalet Bakan Yardımcısı -burada 2 eski Adalet Bakanının arasındayım- Hâkimler ve Savcılar Kurulunun doğal üyesi olacaksa, 4 üyeyi Cumhurbaşkanı atayacaksa nasıl yapacağız bunu arkadaşlar? Bakalım, Hukukun Üstünlüğü Endeksi'nde dünyada sonlardayız, yolsuzlukla mücadelede dünyada sonlardayız, şeffaflıkta dünyada sonlardayız ama kalkınma planımızda "Hukuk devleti ve adalet gelecek." Ya, gelmez çünkü yirmi üç yıldır hep daha kötüye gittik. Şu Mecliste ben 2'nci dönemdir milletvekiliyim; 3'üncü milletvekili cezaevinde, gelip burada yemin etmeyi bekliyor arkadaşlar ya. Kalkınma planında adaletten bahsediyoruz, adaletten. Neyin adaletinden bahsediyoruz biz!

Sayın Başkanım, Adalet Bakanlığı yaptınız, Anayasa Mahkemesinin kararları ne işe yarar? "Siyasi hakları zedelenmiştir, yanlış karar vermiştir, tahliye edilmelidir." diyor, Anayasa Mahkemesi söylüyor. Dosya nerede, gerekçeli karar? 13. Ağır Cezada. Neyi bekliyor? Ama o kitapçıkta "Adalet gelecek." Gelmeyecek, gelemmez, kafa buna müsait değil. Eğer ki gerçekten bir planlamadan bahsedeceksek... Ben İlhan ağabeyi görüyorum, Sayın İlhan Kesici'yi görüyorum; Devlet Planlama Teşkilatına uzun yıllarını verdi. Devlet Planlama Teşkilatını kaldıracaksın, üyelerini tarumar edeceksin, devletin kurumlarının hepsini alıp bir tarafa koyacaksın, imzayı ve tuğrayı tek adama vereceksin, ondan sonra "kalkınma" "hukuk" "hiyerarşi" "adalet" diyeceksin; olmaz, bu planların hiçbirinin tutma şansı yok arkadaşlar.

Bakın, çok ilginç, bakanlar, eski bakanlar konuştu. Enerji Bakanı özenle, rikkatle, Meclise saygıyla konuştu, teşekkür ediyorum -diğeri için bunu söyleyemeyeceğim- ama dedi ki: "Nükleer enerjide kendi enerjimizi üretiyoruz." Hayır, biz kendi topraklarımızda başka bir ülkeye nükleer santral tesisi kurdurup ondan elektrik ithal eden tek ülkeyiz, biz bu hâldeyiz bakın. Yani birçok şeye cevap verebilirim, bakanların anlatımlarına cevap verebilirim. Gerçekten de "Yapacağız." "Yapacağız." "Yapacağız." "Yapacağız." ama olan bu ülkenin işçisine, emeklisine, öğrencisine oluyor.

Planlamadan bahsediyoruz, bakın, arkadaşlar, kasım ayındayız. Yurtlarımız var, bu yurtlara öğrenciler geliyor, öğrencilerin gelip asansöre bineceği bir gerçek. Geçen Sayıştay raporlarında “Bu asansörlerde sıkıntı var.” denilmiş ve bu planlamaya kalkınma hedeflerini koyan bu iktidar, Gençlik ve Spor Bakanlığı asansörlerin bakımlarını yaptırmamış. Bir kızımız öldü, belki mezun olacaktı, belki... Yani yazık, bir ailenin hayallerini söndürdük. Neden? Bugün ikinci asansör vakası başka bir yerde çıktı, başka bir kaza oluyordu; işte, planlamamız bu! Böyle devlet yönetilmez. Eğer ki gerçekten bu devlette planlamayı, kalkınmayı hedefleyecekseniz hukuk devletini getirmelisiniz, erkler ayrılığını getirmelisiniz, yasamanın ve yargının yürütmeyi denetleyebildiği bir sistemi getirebilmelisiniz; hesap sorabilmeliyiz, biz hesap soramıyoruz. Bakın, Aydın’da bir kız çocuğu öldü, Bakan hesap verebiliyor mu, soruyorum size, Bakan hesap verebiliyor mu? Sayıştay raporlarında oranın asansörünün arızalı olduğu yazıyor ve o Bakan ve Müdür bunu görmezden geliyor, bir kız çocuğu ölüyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Başarır, lütfen sözlerimizi tamamlayalım.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) – Bitiriyorum.

Bırakın Bakanı, bırakın Genel Müdürü, bırakın Bölge Müdürünü, ya, Yurt Müdürünü görevden alıyorsunuz. Ama planlamadan bahsediyorum. bakın, Türkiye iyiye gitmiyor. Eğer benim ülkemde emekli aldığı maaşla bir hafta geçinemiyorsa; aylık kiralar 20 bin lira, asgari ücret 11.402 liraysa, benim ülkemde insanlar temel besinlerini çocuklarına yediremiyorsa, okulda çocuklarımızın karnısını doyuramıyorsa, okuldaki çocuklarımıza bakamıyorsa; yakıt parası, servis parası ya da çocuğuna kıyafet alamadığı için insanlar çocuklarını okula götüremiyorsa, pazardan meyve sebze topluyorsa emekli düşünmemiz lazım, düşünmemiz lazım. Türkiye gerçekten bir felakete gidiyor ve bu hepimizi üzüyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Başarır, lütfen...

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) – Son cümlelerim...

BAŞKAN - Buyurun.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) – 2011 Kalkınma Planı, 2012 Kalkınma Planı, hepsinde güzel sözler ama muhalefete bakın, 165 sayfalık bir muhalefet şerhi yazmış, hayatın gerçeklerini yazmış; spordan, kültürden, eğitimden, emekliden işçiye kadar her şeyi yazmış. Lütfen, onu okuyun; lütfen, ona bir bakın. Türkiye’nin kalkınma planının içerisinde her şey var, Türkiye var, halk var ama biz on iki saattir bunu burada tartışıp, oylayıp geçirmeye çalışıyoruz; olmaz arkadaşlar. Bari muhalefet şerhine bakın, Türkiye’nin gerçek durumunu görürsünüz. O yüzden biz bu plana kabul oyu vermeyeceğiz diyoruz.

Teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Başarır.

Şimdi, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına ikinci söz, Karabük Milletvekili Sayın Cevdet Akay’a aittir.

Sayın Akay, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA CEVDET AKAY (Karabük) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

Ben de cumhuriyetimizin 100’üncü yılını kutluyorum. Başta Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere, Millî Mücadele’de şehit düşmüş bütün kahramanlarımıza Allah’tan rahmet diliyorum, gazilerimizi minnetle anıyorum.

Öncelikle, soğuk algınlığından dolayı sesimde problem var, affınıza sığınıyorum, bu tempoyla konuşacağız.

On İkinci Kalkınma Planı bir önceki kalkınma planlarında bahsedilen hedeflerin, değinilen konuların revize edilerek mevcut plana monte edilmiş şekliyle karşımıza sunulmuş hâli. Yine, baktığımız zaman, adalet, hukuk, eğitim, sağlık, göç gibi kritik konularda değişik bir bakış açısı getirmediğini, değişik bir vizyon getirmediğini görüyoruz. Baktığımız zaman, hemen hemen 983 ana başlık var. Bu başlıklarda “Yapılacak.” “Geliştirilecek.” “Büyütülecek.” “İlerletilecek.” “Düşülecek.” gibi birtakım ifadeler kullanılmış, bu manada da plandan daha ziyade bir seçim beyannamesi şeklinde bir husus olduğunu gördük, bunu buradan ifade etmek istedim. Bazı hedeflerle ilgili konular belirtilmiş; işte cari açığın düşürüleceği, enflasyonun tek haneli rakamlara düşürüleceği, bütçe açığının giderileceği, işsizlik oranının -2028 yılında yüzde 7,5’a- düşürüleceği gibi ifadeler var. Şimdi, bunlara baktığımız zaman, özellikle enflasyonla ilgili başlayacak olursak tek haneli rakama düşürülmesiyle ilgili -2028 yılı için yüzde 4,7- bunun nasıl olacağını merak ediyoruz. Bir; enerji fiyatları ülkemizde belli, petrol fiyatları sürekli artıyor, daha da artmaya devam edecek, bu durum da maliyet enflasyonunu tetikleyecek. Yine, daha yeni gümrük vergileriyle ilgili bir kanun çıktı, 1 Kasım itibarıyla yürürlüğe girecek. İplik ürünleri, kumaş, tekstil ürünleri gibi bini aşkın kalemden gümrük vergisi oranları 10 puan ile 27 puan civarında artırılıyor. Bu da aşağı yukarı aralık ayı gibi fiyatlar genel seviyesine yansiyacak, bu ürünlerdeki fiyat seviyelerini de yukarıya çekecek, bu da maliyet enflasyonunu tetikleyecek. Dolayısıyla bu hedefin gerçekleşmesinin çok zor olduğunu görüyoruz, özellikle buradan ifade ediyoruz.

Bir önceki planda konulan hedefleri ve gerçekleştirme oranlarını size rakamlar olarak vermek istiyorum: 2023 yılı için gayrisafi yurt içi hasıla 2 trilyon dolar olarak belirlenmiş, 2023 yılında 1 trilyon dolar olarak gerçekleşmiş; 2028 yılı hedefi için 1,6 trilyon dolar olarak belirlenmiş. Kişi başına millî gelir açısından da baktığımızda 25 bin dolar olarak konulan hedef var, gerçekleşecek rakam 12 bin dolar civarında olacak; 2028 yılı için de 17.554 dolar olarak hedefleniyor. İşsizliğin de yüzde 5 olarak konulup yüzde 10 civarında gerçekleşeceği 2023 yılı için görülüyor, yüzde 7,5 olarak 2028 yılı hedefi var. Yine, ihracat rakamlarıyla ilgili baktığımızda da 500 milyar dolar olarak hedefin 250 milyar dolar olarak gerçekleştiğini, 2028 yılı için de 375 milyar dolarlık bir hedefin konulduğunu görüyoruz. Bir de sabit sermaye yatırımlarıyla ilgili planda bazı açıklamalar da bulunulmuş. İş ve yatırım ortaklıklarının yani iş ve yatırım olanaklarının geliştirileceği ve rahatlatılacağı konularıyla ilgili, sabit sermaye yatırımlarının da ülkemize çekilmesiyle ilgili adımlar atılacağı ifade edilmiş. Şimdi, bakıyoruz, sabit sermaye yatırımlarının ülkemize gelebilmesi için ülkemizin güvenilir olması lazım; CDS rakamlarımıza bakıyoruz, az önce değerli vekillerimiz de ifade etti, 400’ün üzerinde. Yine, baktığımız zaman, biliyorsunuz “Mali Eylem Görev Gücü” diye uluslararası bir kuruluş var, kısa adı FATF, bu kuruluş yaklaşık 200 ülkeyi bünyesinde barındırıyor, kara para ve terörün finansmanı ile ilgili mücadele konusunda ülkeler yetersiz kaldığı zaman da bir puanlama yapıyor, ülkemizi de bu açıdan yetersiz bulmuş ve gri listeye almış. Gri listeye alınan bir ülkeye yatırım gelmesi, uluslararası fonların, bankaların güvenmesi çok çok zor. İçişleri Bakanlığımız, emniyet güçlerimiz son zamanlarda gerçekten çok başarılı operasyonlar yaptılar, kendilerine buradan teşekkürlerimizi iletiyoruz fakat ben Plan ve Bütçe Komisyonunda Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcıma da ifade etmiştim, maliye politikası ve para politikası açısından bu tür operasyonların desteklenip gri listeden çıkmakla ilgili artık eyleme dönüştürülmesi lazım. Bu eylemler hayata geçmediği müddetçe Sayın Maliye Bakanımızın Körfez ülkelerini gezmesi, Avrupa ülkelerini dolaşması, Amerika’yı gezmesi, dolaşması olumlu sonuç vermez, bu çok zor olur. Onun için bu konuda hepimizin ülkemizi bu açıdan, sabit sermaye yatırımlarını da ülkemize çekmemiz açısından önemli hususları hayata geçirme konusunda mutabık kalmamız gerektiğini ayrıca buradan ifade etmek isterim.

Bir de planda ifade edilen diğer bazı hususlarla ilgili de fikirlerimi söylemek istiyorum. Biliyorsunuz, bu plan ve akabindeki 2024 bütçesiyle ilgili olarak depreme ayrılan 1 trilyon 28 milyar liralık bir rakam var. Yine, ülkemizin muhtelif bölgelerinde de çok çeşitli afetlerle, sel felaketleriyle karşılaşılıyor. İl afet risk azaltma planları var. Burada, örneğin, sel baskınlarında, benim bölgem Batı

Karadeniz Bölgesi -Karabük- ve Doğu Karadeniz Bölgesi'nde İRAP planlarında yapılması gerekenler sıralanmış. Bunlar yapılmadığı takdirde maddi veya hayatı tehlikeye atacak kayıpların olabileceği ifade edilmiş. Plana baktığımız zaman, buradaki tavsiye edilen hususlarla ilgili bir aksiyon alınmadığını görüyoruz. Biz yine yerel yöneticilerle görüştüğümüzde de yerel yöneticiler bizlere burada tespit edilen hususları yerine getirmek ve eksiklikleri gidermek için ilgili ödeneklerin aktarılması gerektiğini ifade ettiler. Bu ödeneklerin de yeterli bir şekilde ayrılmadığını ve aktarılmadığını görüyoruz. Depremle mücadele kadar, bu tür doğal afetlerle ilgili mücadelenin de çok önemli olduğunu buradan ifade etmek istiyorum siz değerli vekillerime; bir konu buydu.

Yine, bu planda endüstri bölgeleri, organize sanayi bölgeleri, serbest bölgeler gibi yerlerden limanlara ve demir yollarına bağlantıların güçlendirilmesi ifade ediliyor. Bununla ilgili somut neler yapılacağıyla ilgili bilgiler yok. Hatta bazı limanların... Yine bölgeden örnek veriyorum bölgemi de çok iyi tanıdığım için, Filyos Limanı var KARDEMİR'in temelini attığı ve belli noktaya getirdiği, bugün de bu hâliyle devam eden, doğal gazın da bulunduğu bir alan. Buradaki liman şu anda aktif olarak kullanılmıyor yani hem konteyner limanı hem de ihracata yönelik liman olarak kullanılması gerekiyor. Bu, bu şekil kullanılmadığı için, bizim bölgemizdeki aşağı yukarı 25 haddehane ve KARDEMİR de dâhil, yüklemelerini Gebze'den yaptığı için yıllık 40-50 milyon dolarlık navlun bedeli ödemek zorunda kalıyorlar. Ben biliyorum ki ülkemizin diğer bölgelerinde de benzer durumlar var. Bu konunun da burada somut bir şekilde ele alınması ve buradaki noksanlıkların da giderilmesi gerektiğini de buradan sizlere ifade etmek istiyorum.

Bir de bu bütçenin mali disiplin açısından değerlendirilmesi gerekiyor. Bütçe açığının ve cari açığın aşağı düşürülmesiyle ilgili ifadeler var. Ama bunun nasıl olacağıyla ilgili bir baktığımız zaman, bu bütçenin hakikaten bir borç ve faiz sarmalına girdiğini görüyoruz. Yani bunu niçin söylüyoruz? Bütçe büyüklüğüne baktığımız zaman, 1 trilyon 254 milyar gibi bir faiz gideri görünüyor. Bu faiz gideri çok ciddi bir rakam yani bütçe büyüklüğünün yüzde 10'unu aşan bir rakam; vergi gelirleriyle ilgili oranladığımız zaman da yüzde 14'ünü aşan bir oran. Hakikaten, önemli olan... Tabii ki bir de net borçlanma limitimiz var bizim bütçede, Cumhurbaşkanına da verdiğimiz yetki, en son kanunda 3 katına kadar yetki verdik. Borçlanma önemli ama borçlanmanın yapıldığı zaman; üretimi artırıcı, istihdamı artırıcı, ihracatı artırıcı alanlara yapılması gerekiyor ve borçlanılan tutarın da net borçlanma hasılatı yaratması gerekiyor. Yani neyi kastediyorum? Yaratılan hasılatla hem faizi ödeyip hem anaparayı aşağı çekmemiz lazım ki mali disiplin sağlansın, bütçe rahatlasın, bütçe açığımızı giderelim. Biz, bu planda ve bütçede... Çünkü plan ve bütçe her ne kadar paralel yapılmış olsa da aradaki çelişkileri benden önceki konuşmacılar da ifade etti, ben de onların bir kısmına katılıyorum; bu açıdan da bütçemizin çok büyük sıkıntıya gireceğini düşünüyorum.

Geçen, 2023 yılı dönemi için bütçe açığı 659 milyar olarak öngörüldü ama 2,5 katı, yaklaşık 1 trilyon 669 milyar olarak gerçekleşecek. Bu çok ciddi bir oran, geçici maddeyle bunun 3 katı kadar da -2 trilyon 186 milyar- borçlanma yetkisi verdiniz; bu yılki yani 2024 yılındaki bütçe açığı da 2 trilyon 600 milyarın biraz üzerinde bir rakam. Bu rakam da çok ciddi bir rakam ama buralarda da kalmayacak. Niye kalmayacak? Çünkü hedeflerin tutması çok zor. Yine aynı yetkiyi Cumhurbaşkanına kullandıracak olursak da 8 trilyon 768 milyar gibi bir borçlanma yetkisi alınacak. Bu, muazzam bir yetki, bu yetkiyi önümüzdeki dönemde, örneğin, yıl yarısı olduğunda -2024'ün Haziranında, Temmuzunda- kesinlikle kullandırmamız lazım; kullandırdığımız takdirde mevcut bütçenin yüzde 73'üne tekabül eden bir borçlanma yetkisi olmuş olacak. Vergi gelirlerine oranladığımız zaman da -vergi gelirlerini 8,3 trilyon olarak tahmin ediyoruz- vergi gelirlerini aşan bir borçlanma yetkisi. Bu yetki ülkemizi, bütçemizi, mali disiplinimizi bozup daha da çıkmaza sokar; buna çok dikkat etmemiz gerektiğini ben şimdiden uymak istedim.

Gelir dağılımından bahsetmek istiyorum. Yine, bütçede gelir dağılımındaki dengesizliğin giderileceği ve vergilerin de tabana yayılacağıyla ilgili ifadeler var. Biz baktığımız zaman vergi gelirlerinin dağılımına bakıyoruz; dolaylı, dolaysız vergiler olarak nasıl olduğuna bakıyoruz. Biliyorsunuz, dolaysız vergilerin gelir dağılımını dengeli hâle getirmek için daha fazla olması lazım ama bizde dolaylı vergiler 2023'te yüzde 66 civarında olacak, baktığımız zaman da 2024 yılı için hem planda hem bütçede yüzde 68,5'lik bir oran öngörülmüş. Bu oran çok yüksek bir oran. Dolayısıyla az gelirliden de çok gelirliden de aynı vergiyi alıyorsunuz. Bu vesileyle hem vergiyi tabana yaymanız mümkün değil hem de gelir dağılımını daha da çok bozuyorsunuz. Bu pozisyonun dolaysız vergiler lehine yani vasıtasız vergiler lehine düzeltilmesi gerekiyor, bunu da buradan özellikle ifade etmek istedik.

Yine, konularla alakalı, ilerlediğimizde, tabii ki önümüzdeki dönem çok hassas bir dönem. Dünya konjonktürü itibarıyla da yakın çevremizde çok önemli sorunlar var, işimizin kolay olmadığını da biliyoruz. Nispeten daha iyi bir ekonomiye ulaşmak için hakikaten istikrarlı, düzgün bir çalışma yapmamız, kaynakları etkin kullanmamız lazım. Kaynakları etkin kullanırken de dağılımı da güzel ayarlayıp istihdamı, ihracatı artırıcı projeleri hayata geçirmemiz lazım. Buna baktığımız zaman, ihracatçılara nasıl destek verdiğimizde baktığımızda da ihracatçıların finansmana erişme zorlukları var, ihracatçımız finansmana erişemiyor. Reeskont faizleriyle ilgili, reeskont kredileriyle ilgili bir ayarlama yapıldı, iskonto oranı olarak yüzde 23'lere, 24'lere düşürüldü ama artan oranla beraber bu oran da tekrar artacak, dolayısıyla ihracatçıların finansman maliyeti de artacak.

Burada bir önerimiz olacak; EXIMBANK haricinde de ihracatçılarımızı destekleyici sigorta mekanizmalarının geliştirilmesinin ve kurulmasının gerektiğine inanıyoruz. Bunun için de biliyorsunuz, yurt dışı satışlarla ilgili Hermes, Coface gibi şirketler ön finansman sağlıyor ülkemizdeki firmalara ama bizim yerli sigorta şirketlerini de teşvik edip buralara da kaynak ayırmamız gerektiğini düşünüyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Akay, lütfen toparlayalım.

CEVDET AKAY (Devamla) – Başkanım, toparlıyorum.

Son olarak da biz, yıllar önce Kurtuluş Savaşı'ndan çıkmış, Milli Mücadele'yi başarmış ve Türkiye Cumhuriyeti'ni kurmuş bir devletiz. O dönemde bile enflasyon oranımız olmamış. Şimdi baktığımız zaman enflasyonla mücadelenin olmazsa olmaz olduğunu görüyoruz. Aşağı yukarı, Mustafa Kemal Atatürk zamanında yurdumuzun dört bir tarafını demir ağlarla örmüşüz, 46 civarında fabrikayı kurmuşuz. Biz bunu o zorluklarla başarmışız, bu dönemde de bunu başarmak için mücadele etmemiz gerekir fakat ben, mevcut plan ve önümüzdeki dönem bütçeleriyle ilgili olarak bunu başarabileceğimize dair umut görmedim.

Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Akay, çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, söz sırası Adalet ve Kalkınma Partisi Grubuna aittir.

Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu, söz hakkını üç milletvekili aracılığıyla onar dakika olarak kullanacaktır.

İlk söz, Konya Milletvekili Sayın Orhan Erdem'e aittir.

Sayın Erdem, buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA ORHAN ERDEM (Konya) – Sayın Başkan, Gazi Meclisimizin çok değerli milletvekilleri; bizleri izleyen saygıdeğer millete ve sizlere saygılar sunarım.

On İkinci Kalkınma Planı'nın İkinci Bölüm'ü üzerinde AK PARTİ Grubu adına söz almış bulunmaktayım. Kalkınma planına geçmeden önce cumhuriyetimizin 100'üncü yılı ülkemiz, gönül coğrafyamız için hayırlı olsun. Yeni yüzyıla geçtik, 2'nci yüzyılı hayırlı uğurlu olsun.

Yine, 23'üncü gününde İsrail zulmü ve etnik soykırımı son süratle devam ediyor. Başta Birleşmiş Milletler, Amerika, AB ülkelerinin "ret" oyuyla bu zulmü durdurmayan ülkelerin vicdan, hukuk, insanlık diliyorum. Allah İsrail'deki insanlara akıl fikir versin.

Değerli milletvekilleri, kalkınma planı üzerindeki konuşmama geçerse, dünyadaki belirsizliklerin giderek arttığı bir ortamda, ekonomik ve sosyal kalkınma sürecinin bütüncül ve kapsayıcı bir bakış açısıyla ele alındığı On İkinci Kalkınma Planı'nda Türkiye'nin en üst seviyede insani gelişmişlik seviyesine ulaşması ve üst gelir grubu ülkeler arasında yer alması amaçlanmaktadır. Küresel düzeyde söz konusu gelişmelerin yaşandığı bu dönemde, Gazi Meclisimize sunulan On İkinci Kalkınma Planı'nı incelediğimizde milletimizin temel değerlerini ve beklentilerini esas alarak kalkınma hedeflerimize ulaşmasını sağlayacak kapsamlı bir yol haritası olacağı görülmektedir. Türkiye Yüzyılı'nın inşasında uzun vadeli yol haritamızı oluşturan On İkinci Kalkınma Planı döneminde milletimizin her bir ferdinin bugününü huzurla yaşamasını, yarınına umut ve güvenle bakacak bir geleceği temin edeceği görülmekte. Planda yeşil ve dijital dönüşümü odağa alan, sanayi sektörünün tarım ve hizmetler sektörleriyle bütünleşik olarak başat rol üstlendiği, ülkemizin dünya ticaretindeki konumunun güçlendiği, kaliteli finansman imkânlarının sağlandığı, nitelikli beşerî sermayeyle azami istihdam oluşturan istikrarlı bir büyüme modeli öngörülmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; plan döneminde yapılacak kamu yatırımlarıyla ekonominin rekabetçiliğinin ve verimliliğinin artırılması, kamu hizmetlerinin daha etkin sunulması yoluyla toplumun tüm kesimlerinin yaşam standartlarının iyileştirilmesi ve refahın yükseltilmesi, çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması, dijital dönüşümün desteklenmesi, bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılması, özel sektör yatırımlarının ihtiyaç duyduğu altyapının temin edilmesi ile afetlere ve küresel risklere karşı dayanıklılığının artırılması bu planda amaçlanmaktadır. Planda afetlere ve olası diğer risklere karşı dayanıklılığın artırılmasına özellikle vurgu vardır; planlı sanayi alanına ilişkin yatırımlar ile çevre, teknolojik araştırma, bilgi ve iletişim teknolojileri ile demir yolu ve deniz yolu ulaştırma yatırımlarına öncelik verilmektedir. Kamu yatırım planlamasını güçlendirmek üzere yerel yönetimleri de kapsayacak şekilde, tüm kurumlarda, kamu-özel iş birliği dâhil, tüm yatırım projelerinin hazırlanması, finansmanı, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi sürecinin uluslararası standartlara uygun şekilde gerçekleştirilmesi için kurumsal yapının güçlendirilmesini sağlayacak şekilde beşerî kapasitenin artırılması öngörülmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; çağımızın dengelerini temelden etkileyen bir unsur olan dijitalleşme olgusunun ürün ve hizmetlerin üretim süreçlerinden eğitime, sağlıktan kültüre kadar bireyin gündelik faaliyetleri, kamu-vatandaş etkileşimi, kamu hizmet sunumu gibi toplumun yaşamının her alanında ciddi etkileri söz konusudur. Dijitalleşmenin sağlıklı ve etkin yürütülmesi durumunda çok ciddi katma değer oluşturma potansiyelinin olduğuna, sağlıklı yürütülmemesi durumunda ise ciddi risklere gebe olduğuna şahit olmaktayız.

Dijitalleşme sürecini daha etkin yönetebilmek için dijital dönüşüm planının temel odaklarından biri hâline getirildiğini bu planda görmekteyiz. Kalkınma planında, bilgi ve iletişim teknolojilerinde yerli katma değer artırılmasını önceliyoruz. Söz konusu teknolojilerin yaygın bir biçimde kullanılması, uluslararası sermaye ve pazar imkânlarının geliştirilmesi yoluyla ekonomide verimliliğin ve rekabetçiliğin sağlanması ve orta vadede ülkemizin teknolojiye dışa bağımlılığının azaltılması amaçlanmakta. Planda sadece ekonomik değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel düzeyde hedef ve politikalar ortaya koyularak kalkınmanın insani boyutunun öne çıkarıldığı görülmekte. On İkinci Kalkınma Planı vatandaşlarımızın üreterek gelir elde etmesi ve toplumsal refahın artışına katkı sağlamasını hedeflerken aynı zamanda artan refahın daha adil dağıtım mekanizmalarıyla gelir dağılımının iyileştirilmesini öngörmektedir.

Adil gelir dağılımında uzun vadeli faktör olarak devreye giren ana husus eğitimde fırsat eşitliğidir. Bu çerçevede gereken altyapı yatırımlarının sağlanarak eğitimin tüm kademelerinde öğretmen kalitesinin artırılması planın önemli unsurlarındandır. Öğretmenlerin mesleki gelişimde nitelik ve niceliği artırmak için mesleki gelişim toplulukları, Okul Temelli Mesleki Gelişim, Öğretmen-Yönetici Hareketlilik Programları gibi yeni yaklaşımları da içeren, iş birliğine dayalı, planlı, erişilebilir, sürdürülebilir, izlenebilir ve mesleki uygulamalarla bütünlük bir model geliştirilmesi planda öngörülmektedir.

Eğitimin en önemli unsurlarından bir diğeri olarak gördüğümüz mesleki ve teknik eğitimde üretime yönelik yapısal dönüşümün ivmelendirilerek mesleki ve teknik eğitim ile istihdamın bağlantısının güçlendirilmesini ve bu çerçevede ülkemizde ara eleman ihtiyacının azaltılarak üretimin artırılmasını sağlayan bir kalkınma planı olduğunu görüyoruz. Meslek liselerini özellikle insan kaynağı açısından destekleyerek özel sektörün mesleki ve teknik eğitime yöneliminin artırılmasını temin etmek üzere bir planlama yapılmıştır.

Kalkınma hedeflerine ulaşmada önemli unsurlardan biri de sağlık hizmetleridir. Beşerî sermayenin gelişiminde ve korunmasında sağlık yatırımları kritik bir rol oynamaktadır. Sağlık hizmetlerinin temel bir insan hakkı olduğu gerçeğinden hareketle, On İkinci Kalkınma Planı'nda yapılacak beşerî ve fiziki yatırımlarla sağlık hizmeti sunumunda altyapı ve insan kaynağının nitelik ve nicelik olarak geliştirilmesi, bölgeler arası daha da dengeli dağılımın sağlanması amaçlanmaktadır. Kalkınma planında, sağlıklı yaşam tarzının teşvik edilmesi, koruyucu sağlık hizmetleri ve birinci basamak sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi, bağımlılıkla mücadele, evde sağlık hizmetleri ve sağlık hizmetlerinde mali sürdürülebilirliğin sağlanmasına yönelik politika ve tedbirler ortaya konulmuştur. Koruyucu ve önleyici bir bakış açısıyla vatandaşlarımız hastalanmadan önce hastalıkları oluşturan nedenler ortadan kaldırılarak hastalık risklerine karşı koruyucu bir sağlık hizmetinin güçlendirilmesi bu planda amaçlanmaktadır. On İkinci Kalkınma Planı döneminde toplumumuzun temelini oluşturan aile kurumunun sağlam bir şekilde ayakta durabilmesi için aileye yönelik verilen hizmetlerin kapsamlı, standart, etkin ve yaygın hâle getirilmesi amacıyla araştırma, eğitim ve danışmanlık faaliyetlerine devam edileceği ve aile-iş yaşamının uyumlaştırılmasına yönelik programlar geliştirileceği planda görülmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Erdem, lütfen tamamlayalım.

ORHAN ERDEM (Devamla) – Millî ve manevî değerlerimiz ile sağlıklı nesillerin devamını ve aile kurumunu tehdit eden yönelimleri özendirecek tüm faaliyetlere karşı mücadele edecek, bu alanda toplumsal bilinci güçlendirmek üzere önemle vurgular yapılan bir plandan bahsediyoruz. Kadınların ve gençlerin eğitim, istihdam ve yönetime katılım hususlarında elde ettiğimiz kazanımların On İkinci Kalkınma Planı'nda daha ileriye götürüleceğini görmekteyiz.

Çok değerli milletvekilleri, benden sonra 2 arkadaşım daha eksik kalan kısımlarda bizi bilgilendirecek. Gerçekten çok ciddi hazırlanmış bir On İkinci Kalkınma Planı'ndan bahsediyoruz.

Emeği geçen, başta Cumhurbaşkanı Yardımcımız önderliğinde Strateji ve Bütçe Başkanlığına teşekkür ediyorum; tüm kademelerde emeği geçenlere ve Cumhurbaşkanımıza, bakanlarımıza da hayırlı bir şekilde bu planı uygulamaları için dua ediyor, hepinize saygılar sunuyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Erdem.

Şimdi, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına ikinci söz, Denizli Milletvekili Sayın Nilgün Ök'e aittir.

Sayın Ök, buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA NİLGÜN ÖK (Denizli) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; On İkinci Kalkınma Planı'nın İkinci Bölüm'ü üzerine AK PARTİ Grubum adına söz almış bulunmaktayım. Bu vesileyle ekranları başında bizleri izleyen aziz milletimizi selvi ve saygıyla selamlıyorum.

Dün, büyük bir sevinçle Türkiye Cumhuriyeti'mizin 100'üncü kuruluş yıl dönümüne ulaşmanın onur ve coşkusunu hep birlikte yaşadık. Şan, şeref ve destanlarla dolu tarihimizden aldığımız güç ve cesaretle cumhuriyetimizin 100'üncü yılını birlikte yürümenin gururunu yüreklerimizde hissettik.

Bu vesileyle, Gazi Mustafa Kemal Atatürk başta olmak üzere silah arkadaşlarını, bu güzel vatani bizlere miras bırakan aziz şehitlerimizi ve ebediyete intikal eden gazilerimizi rahmet ve minnetle anıyorum. Cumhuriyetimizin 100'üncü yılı, Türkiye Yüzyılı hepimize kutlu olsun. Nice asırlara.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yirmi bir yıllık tecrübenin, birikimin ve günümüz koşullarının bakış açısıyla hazırladığımız, her alanda bir adım daha ileriye gitmeyi hedeflediğimiz On İkinci Kalkınma Planı, Türkiye Yüzyılı'nın vizyonunu ortaya koyarak vatandaşlarımızın beklentilerini karşılamak, ülkemizin uluslararası arenadaki konumunu güçlendirmek ve halkımızın refahını arttırmak için yol haritası olacaktır. Dünya, ekonomik ve sosyal açıdan türlü zorluklarla sınıandığı bir dönemden geçmekte. Bugün dünyamızda olumlu gelişmelerin yanında istikrarsızlıklar var, çatışmalar var; bu çatışmaların birçoğu da bizim coğrafyamızda yaşanmaktadır. Bugün maalesef, Filistin'de yaşananlar, masumların canını yitirmesi, dünyanın ikiyüzlülüğüne en canlı şekilde şahit olmak durumunda kalıyoruz. Özellikle son on yılda yaşanan küresel finansal kriz, son dönemdeki Covid-19 salgınıyla birlikte jeopolitik gerilimler ve savaşların yanı sıra ülkemizin içerisinde ve dışarısında karşı karşıya kaldığı menfur saldırılara rağmen ülkemiz son on üç yıldır kesintisiz büyüme sürecini devam ettirmektedir. Evet, bizim AK PARTİ olarak Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından sunulan 2023 hedeflerimiz vardı; 500 milyar dolar ihracat, dünyanın 10 büyük ekonomisinden biri olmak, kişi başına 25 bin dolar gibi. Ama biz bu hedefleri revize etmek durumunda kaldık. Peki, neden, ne oldu? Gezi'yle başladı, Gezi olayları olduğunda bu ülkede yatırımcıların en fazla olduğu dönemdi; faiz oranları yüzde 4,5 civarındaydı. Daha sonra 17-25 Aralık, çukur eylemleri, 15 Temmuz hain darbe girişimi, 2018 yılındaki ekonomik darbe de cabası. Bunlara hangi ülke dayanabilir ki? Kısacası ülkemiz maalesef rahat bırakılmadı, üstüne 2020'nin ilk çeyreğinde tam toparlanıyoruz derken dünya pandemiyle karşı karşıya kaldı. Daha pandeminin etkileri, pandeminin tedarik zincirleri ve arz talep dengesinde neden olduğu bozulmaları atlatamamışken üstüne Rusya-Ukrayna savaşı, enerji ve ham madde fiyatlarındaki artışlar... Tabii, bu süreçte, ülkemizi eleştirirken terörle mücadele gibi önemli ve kendine özgü meselelerini de unutmamak lazım, değerlendirme yaparken bunu dikkate almak lazım. Sınırlarında terör devleti kurulmaya çalışılan bir ülkeden bahsediyoruz. Tüm bunların devamında, 6 Şubat tarihli "asrın felaketi" olarak adlandırdığımız depremler... 50 binden fazla canımızı yitirdiğimiz depremlerde 580 bini konut, 170 bini ticari alan olmak üzere 850 bin bağımsız bölüm kullanılmaz hâle geldi. Depremlerin ardından, âdeta orta büyüklükte bir ülkeyi yeniden, baştan inşa etmek durumuyla karşı karşıya kaldık. Ekonomimiz üzerindeki maliyetine baktığımızda 104 milyar dolar olarak öngörmekteyiz. Depreme rağmen 2023 yılının ilk yarısında yüzde 3,9 büyüyen ülkemizin 2023 yılını yüzde 4,4'lük büyümeyle kapatmasını beklemekteyiz.

Yine, plan döneminde ise ekonomimizde yıllık ortalama yüzde 5 büyümeyi hedeflemekteyiz. Plan döneminde uygulamaya koyacağımız politika ve tedbirlerle ihracatın 375,4 milyar dolara ulaşmasını, ithalatın 481,4 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmesini ve turizmde hedeflenen 100 milyar dolarlık gelirle cari işlemler açığını iyileştirerek millî gelire oranının dönem sonunda yüzde 0,2 olarak gerçekleşmesini öngörmekteyiz.

Yine, 2021 yılında ilk kez yüzde 1'in üzerine çıktığımız küresel mal ticaretinden aldığımız payı 2024 yılı sonunda da 1,30'a çıkarmayı hedefliyoruz ki bu oranlar 0,04 oranlarından buralara gelmiştir. Yine, önümüzdeki dönemde, mal ve hizmet gelirlerindeki artış eğilimini enerji fiyatlarındaki normalleşmenin de desteklemesiyle cari işlemler dengesinde iyileşme yaşamayı bekliyoruz. Enerjide dışa bağımlılığımızı azaltarak daha katma değerli ihracatla dünya piyasasından aldığımız payı artırarak hizmet gelirlerimizi de çeşitlendirmek suretiyle cari dengemizde kalıcı iyileştirme sağlayacağımıza inanıyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; plan döneminde iş gücüne 5 milyon ilave istihdamla büyüme oranı, nüfus artışı ve iş gücüne katılım oranıyla uyumlu olarak işsizlik oranını yüzde 7,5'a düşürerek kalıcı tek haneli seviyeleri hedeflemekteyiz; ayrıca kişi başına düşen gelirin de 17.554 dolara ulaşmasını beklemekteyiz.

Uygulamaya aldığımız makro ihtiyati tedbir politikalarımızın etkileriyle yine plan döneminin ilk yılı olan 2024'ün ikinci yarısından itibaren kalıcı bir dezenflasyon sürecine girilmesini bekliyoruz. Enflasyonla mücadelemizi sürdürürken yatırımlarımızı, istihdamımızı, üretim ve ihracatımız ile büyümemizi öncelemeye devam edecek, hayat pahalılığının yol açtığı zorlukları telafi edecek gerekli politikaları da uygulamaktan vazgeçmeyeceğiz. Daha önce de başardığımız gibi akılcı adımlarla enflasyonu yeniden tek haneye indirmeyi başaracak ve halkımızın alım gücünü artıracacağız. Bu çerçevede plan dönemi sonunda enflasyonu yüzde 4,7'ye düşürmeyi hedeflemekteyiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ekonomimiz, büyüme, istihdam, üretim ve ihracatla kaydettiği güçlü performansı finansal yapısının sağlamlığıyla da desteklemeye devam etmektedir. Bu sağlamlığın en başında gelen bankacılık sektörümüz güçlü sermaye yapısını sürdürmektedir. Yine, ülkemiz, kamu borçluluğunda hâlen hem gelişmekte olan hem de gelişmiş ülke ortalamalarının oldukça altında bir orana sahiptir. Uluslararası Ödemeler Bankası verilerine göre 2023 yılı ilk çeyreği itibarıyla kamu borç stokunun millî gelire oranı Türkiye'de yüzde 31,1 iken gelişmekte olan ülkelerde bu oran yüzde 64,4; gelişmiş ülkelerde ise yüzde 105,6'dır.

Yine, benzer şekilde hane halkı ve reel sektör borçluluğu bakımından da ülkemiz uluslararası ortalamaların altında düşük riskliliğe sahiptir. 2023 yılı ilk çeyreği itibarıyla, Türkiye'nin hane halkı borcunun millî gelire oranı yüzde 11,4 iken bu oranın gelişmekte olan ülkelerde ağırlıklı ortalaması yüzde 48,4'tür. Reel sektör borcunun millî gelire oranında ise ülkemiz yüzde 52 oranla düşük riskliliğe sahiptir. 2023 yılı ilk çeyreği itibarıyla gelişmekte olan ülkelerde bu oran yüzde 111,4'tür.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; plan döneminde hedefli ve selektif kredi yaklaşımımızla ihracatçı sektörleri destekleyeceğiz. Reel sektörün finansman ihtiyacını düşük maliyetle karşılayacak bir yapıyla enflasyonist baskı oluşturmadan üretimi ve istihdamı teşvik ederek katma değerli yatırımların önünü açacak kredilerle yapısal dönüşümü hedeflemekteyiz. Aynı zamanda, ülkemizin küresel bir finans merkezi olması, sermaye piyasalarının geliştirilmesi ve katılım finans sektörü içerisindeki ağırlığının artırılması yine plan dönemi hedeflerimiz arasındadır. Mali disiplin, plan döneminde makroekonomik istikrarın önemli bir çıkışı olmaya devam edecektir. Maliye politikamızı deprem ve afet harcamalarını yaparken yapısal bir bozulmaya yol açmayacak ve bütçe disiplinini koruyacak bir yaklaşım içerisinde uygulamaya devam edeceğiz. 2023 yılı bütçesinden deprem harcamaları için 762 milyar TL, 2024 yılı bütçemizden ise 1 trilyon 28 milyar 300 milyon TL kaynak ayırıyoruz. Plan döneminde 2028 yılı sonuna kadar 2 milyon riskli yapının dönüşümünün sağlanması ve 500 bin sosyal konutun üretilmesini hedefliyoruz. Dolayısıyla 2023'te yüzde 6,4 olarak öngördüğümüz merkezî yönetim bütçe açığının 2028'de, plan sonunda yüzde 2'ye gerileyeceğini öngörmekteyiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; On İkinci Kalkınma Planı'yla sosyal güvenlik kapsamını genişleterek prim tabanlarımızı artıracaktır. Düşük gelirli esnaf, sanatkâr, çiftçi ve mevsimlik çalışanlara yönelik özel sosyal sigorta programlarını oluşturacaktır. Yaşlanan nüfusumuzun sosyal güvenlik sistemi üzerindeki etkilerinin azaltılması için bakım sigortası ve mesleki rehabilitasyon uygulamalarını hayata geçireceğiz. Kadın, genç ve engellilere yönelik verdiğimiz teşviklerin ağırlığını artırarak sade ve etkin bir yapıya kavuşturulmasını sağlayacağız.

Yine, çok önemli bulduğumuz yeşil dönüşüm ve dijital dönüşümle rekabetçi üretimi destekleyecek, yeşil vergilendirme, enerji gibi pek çok alanda temel politika önceliklerimizi On İkinci Kalkınma Planı'yla öngörmüş bulunmaktayız ve tüm bunların büyük bir kararlılıkla hayata geçirilmesi noktasında da azimle çalışacağız. İmzaladığımız Paris İklim Anlaşması, iklim değişikliğinde 2053 yılındaki sıfır emisyon hedefi de bunun için önemli bir adımdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

NİLGÜN ÖK (Devamla) – Bitiriyorum Başkanım.

BAŞKAN – Sayın Ök, lütfen tamamlayın.

NİLGÜN ÖK (Devamla) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sözlerime son verirken Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde, ülkemizi dünyanın lider ülkelerinden biri hâline getirmek için el ele ve gönül birliği içinde çalışmaya devam edeceğiz. Türkiye Yüzyılı'nın şahlanışında da hep birlikte geleceğe umutla bakacak; gençlerimizle, çocuklarımızla atalarımızın bize miras bıraktığı bu kutsal değerlere sahip çıkarak sayısız hizmet ve yeniliklere imza atmaya, her adımda milletimizle bir olmaya devam edeceğiz.

On İkinci Kalkınma Planı'nın hazırlanmasında emeği geçen başta Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız olmak üzere, Strateji ve Bütçe Başkanlığımıza ve emeği geçen herkese teşekkürlerimi sunuyorum.

Aynı zamanda 2053 perspektifinde olan yol gösterici olacağına inandığım planımızın milletimize hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum. (AK PARTİ sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Ök, çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına üçüncü söz, Uşak Milletvekili Sayın İsmail Güneş'e aittir.

Sayın Güneş, buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; On İkinci Kalkınma Planı hakkında konuşmak üzere AK PARTİ Grubu adına söz almış bulunmaktayım. Bu vesileyle Gazi Meclisimizi ve ekranları başında bizi izleyen aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Cumhuriyetimizin kuruluşunun 100'üncü yılını kutluyorum.

1947 yılından beri devam eden ve son üç haftadır gittikçe şiddetlenen İsrail'in Filistinlilere karşı uyguladığı soykırım, yayılmacı ve işgalci politikası devam etmekte olup çocuk, kadın, yaşlı, hasta demeden binlerce insan katledilmektedir. ABD ve Avrupa ülkeleri -maalesef- İsrail çocukları daha fazla öldürsün diye gözlemcilik yapmaktadırlar. İsrail'in bu illegal, yayılmacı ve insanlık dışı soykırım faaliyetlerini nefretle kınadığımı ifade etmek istiyorum. İslam İşbirliği Teşkilatı derhâl toplanmalı, somut adımları hayata geçirmelidir. Bu sorunu Filistinlilerin sorunu olarak veya Arapların sorunu olarak görmek gaflete düşmek demektir. Bu sorun Orta Doğu'nun sorunudur, bu sorun tüm Müslümanların sorunudur, bu sorun tüm insanlığın sorunudur.

On İkinci Kalkınma Planı'nın ülkemize ve milletimize hayırlı uğurlu olmasını diliyorum. 1963 yılından beri her beş yılda, beş yıllık planlarla ülkemizi yarınlara hazırlamaktayız. On İkinci Kalkınma Planı'nı hazırlarken 2053 yılına kadar dünyanın en büyük 10 ekonomisi içinde yer almak, satın alma gücü paritesine göre ilk 5 ekonomi içinde yer almak, imalat sanayisinin millî gelirdeki payını yüzde 30'a çıkarmak, küresel ticaretin yüzde 2'sine sahip olmak, yüksek teknolojik ürünlerin imalat sanayisi içindeki payını yüzde 17'ye çıkarmak, işsizlik oranını yüzde 5'e indirmek, dünyanın en başarılı 100 üniversitesi içinde 5 üniversiteyle temsil edilmek, dünyanın en değerli 100 markası içinde 5 önemli markayla yer almak, AR-GE'ye ayrılan payın gayrisafi millî hasılaya oranını yüzde 4'lere çıkarmak gibi hedeflerimizi ortaya koymaktayız.

Muhalefet partileri bize diyorlar ki: "Niye otuz yıllık plan yapıyorsunuz? Bu süre uzun." Milletimizin bu topraklardaki bin yıllık geçmişini ve imparatorluklar kurmuş bir tarihe sahip olan bir millet olduğunu düşündüğümüzde değil otuz yıllık planlar, elli yıllık, yüz yıllık planlar bile bizim için azdır diye düşünüyorum. Bazılarının hedefleri sadece seçimden seçime olabilir ama biz Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan önderliğinde Türkiye Yüzyılı'nı inşa etmek için var gücümüzle çalışmak zorundayız.

Bazı konuşmacılar 2011 yılında açıkladığımız 2023 yılına ait hedeflerimizin bazılarını tutturamadığımızdan bahsediyorlar. Unutmamak lazım ki Gezi olayları, hendek olayları, 15 Temmuz hain darbe girişimi, yaşadığımız çok büyük deprem gibi ulusal olaylar, dünyayı iki yıl esir eden Covid olayları ve ülke savaşlarına bağlı olarak küresel ticaretteki daralmalar en büyük etkenlerdendir. 2019-2023 arası dönemdeki On Birinci Kalkınma Planı'na baktığımız zaman neyi hedeflemişiz ve gerçekleşme ne olacak niye baktığımızda, gayrisafi millî hasılda 1 trilyon 80 milyar dolar hedeflemişiz, 2023 yılı sonunda gerçekleşmesi beklenen tahminî miktar 1 trilyon 66 milyar dolar, oldukça yakın. Demiştik ki kişi başına millî gelir 12.480 dolar olacak, 12.415 dolar olması tahmin edilmekte. İhracatımızı 226.6 milyar dolar yapacağız demiştik ve şimdiden 255 milyar dolara ulaştığımız. İşsizlik hedefimize yüzde 9,9 demiştik ve olması beklenen yüzde 10,1 civarlarında. Turizm gelirlerimize 65 milyar dolar demiştik ve bütün bu savaşlara, olumsuzluklara rağmen 55,6 milyar dolar olması beklenmektedir. AR-GE'ye ayrılan payın gayrisafi millî hasılaya oranını yüzde 1,8 olarak hedeflemişiz ve gerçekleşmesi beklenen yüzde 1,4'tür ve dolayısıyla da hedeflerimizin çoğunu aşağı yukarı tutturmuşuz bu kadar olumsuzluklara rağmen.

On İkinci Kalkınma Planı'na bakacak olursak neyi hedefliyoruz burada biz arkadaşlar? Her yıl ortalama yüzde 5 büyümeyi. Bu neyi getirecek? Plan döneminde 5 bin vatandaşımızın istihdam edilmesini, iş bulmasını sağlayacak. Ve dolayısıyla da işsizlik oranlarını dönem sonunda yüzde 7,5'lere düşürmeyi, millî geliri 1 trilyon 67 milyar dolardan 1 trilyon 589 milyar dolara çıkarmayı, fert başına millî geliri 12.415 dolardan 17.554 dolara çıkarmayı, satın alma gücü paritesine göre fert başına düşen millî geliri 41.354 dolardan 58.555 dolara çıkarmayı, dönem sonunda yıllık ihracatımızı 375,4 milyara çıkarmayı, merkezî yönetim bütçe açığının gayrisafi millî hasılaya oranını yüzde 2'nin altına çekmeyi, tasarruflarımızı yüzde 30'dan 32'lere çıkarmayı, savunma sanayimizdeki ihracatımızı 6 milyar dolardan 11 milyar dolara çıkarmayı, savunma sanayisindeki yerlilik ve millîliği -bizim için çok önemli olan- yüzde 20'lerden yüzde 80'lere getirdik, bunları yüzde 85'lere çıkarmayı, plan dönemi sonunda gelen turist sayısını 82,3 milyona ve turizmden elde edilen gelir miktarını da 100 milyar dolara çıkarmayı hedefliyoruz. Dünyadaki en gelişmiş 500 üniversite içinde 10 tane üniversitemiz olsun istiyoruz. Yine, Doğu Akdeniz'de büyük ölçekli bir ana liman ve tersane kurmayı, dar ve orta gelirli vatandaşlarımız için -şimdiye kadar yaptığımız gibi- 375 bin sosyal konut yapmayı, 750 bin hektar alanı sulamaya açarak, sulanabilir alan miktarımızı 7 milyon 85 bin hektara ulaştırarak sulanabilir alandaki sulama yüzdemizi yüzde 92,4'lere çıkarmayı, AR-GE harcamalarının millî gelire oranını yüzde 2'lerin üzerine

çıkarmayı, dönem sonunda enflasyonu yüzde 4,7'lere indirmeyi -önemli bir nokta da- imalat sanayisi içindeki orta ve yüksek teknoloji oranını artırmayı ve imalat sanayisinin ihracattaki payını yüzde 7,2'den yüzde 9'lara çıkarmayı, enerjideki kurulu gücümüzü 106.800 megavattan 136 bin megavata, rüzgâr kurulu gücümüzü 11.700 megavattan 18 bin megavata, güneş enerjisindeki kurulu gücümüzü 11.300 megavattan 30 bin megavata, güneş ve rüzgârdaki kurulu gücümüzü 20 bin megavattan 50 bin megavata çıkarmayı hedefliyoruz. Dolayısıyla da enerji üretimi içindeki yenilenebilir enerji payımızı yüzde 40'lardan yüzde 50'lere çıkarmayı hedefliyoruz. Doğal gazdan üretilen elektrik payımızı -bizim için cari açıktaki en büyük sebeplerden biri- yüzde 23'ten yüzde 15'e düşürmeyi planlıyoruz.

Hızlı tren hatından 2.250 kilometre yol yapmışız, bunu 5.343 kilometreye çıkarmayı, duble yol uzunluğumuzu 29.378 kilometreden 31.250 kilometreye çıkarmayı, yerli petrol üretimini de günlük 75 bin varilden 210 bin varile çıkarmayı; yeni hastaneler yaparak nitelikli yatak oranımızı artırmayı, aile dış hekimliği uygulamasını hayata geçirmeyi... İlaç ve tıbbi cihazda da yerlilik ve millîlik oranını artırmak için gerekli çalışmaları yapacağız. “Bunu neyle, nasıl yapacaksınız?” dersiniz, bu hedeflere ulaşmak için önce nitelikli insan diyoruz ve bilgili, donanımlı, becerikli, ahlaklı ve millî değerlerini bilen gençler yetiştireceğiz. “Güçlü aile” diyeceğiz, “güçlü toplum” diyeceğiz, “istikrarlı büyüme, güçlü ekonomi” diyeceğiz, “yeşil ve dijital dönüşümde rekabetçi üretim” diyeceğiz, “afetlere karşı dirençli yaşam alanları ve sürdürülebilir çevre” diyeceğiz; adaleti esas alan demokratik bir yönetim ana eksenlerinden hareket edeceğiz.

“Öncelikli sektörlerimiz nedir?” dersiniz kimya olacak, elektronik olacak, elektrikli teçhizat olacak, ilaç ve tıbbi cihaz olacak, makine olacak, otomotiv olacak, raylı sistem olacak.

On İkinci Kalkınma Planı'mızın hazırlanmasında emeği geçen başta Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'a, Cumhurbaşkanı Yardımcımıza, Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığımıza ve ekiplerine çok teşekkür ederim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Güneş, tamamlayalım.

İSMAİL GÜNEŞ (Devamla) – On İkinci Kalkınma Planı'mızın ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Güneş, teşekkür ediyorum.

Şimdi şahsı adına Balıkesir Milletvekili Sayın Burak Dalgın.

Buyurun Sayın Dalgın.

BURAK DALGIN (Balıkesir) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; cumhuriyetimizin 2'nci yüzyılının ilk birleşiminde Gazi Meclisimizi ve milletimizi şahsım ve DEVA Partisi adına saygıyla selamlıyorum.

Cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve arkadaşlarını rahmet ve minnetle anıyorum.

On İkinci Kalkınma Planı ülkemize hayırlı olsun, emeği geçenlerin eline sağlık. Plan ve Bütçe Komisyonunda Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, Sayın Komisyon Başkanı, milletvekillerimiz ve bürokratlarımızla beraber planı istişare ettik, kendilerine teşekkür ediyorum.

Şimdi isterseniz bir durum tespitiyle başlayalım. Ben doğduğumda Türkiye dünyanın 18'inci büyük ekonomisiydi, bu yaşa geldim, 19'uncu büyük ekonomisiyiz. İlkokula başladığımda Türkiye ile Güney Kore'nin kişi başına düşen millî geliri aynıydı, bu yaşa geldim, Güney Kore bizi 4'e katladı. Oğlum doğduğunda Türkiye ile Polonya aynı seviyedeydi, kendisi liseye gidiyor, Polonya bizi 2'ye

katladı. Bugün ortalama 33 yaşında olan bir vatandaşımızın hayatına yapay zekâ geldi, blok zincir geldi, internet geldi, cep telefonu geldi; biz bunların hiçbir tanesinde pek bir ilerleme kaydedemedik. Neticede, dünya nüfusundaki payımız yüzde 1, dünya ekonomisindeki payımız yüzde 1, dünya ticaretindeki payımız yüzde 1. Eğri oturalım doğru konuşalım, şu anda bir vasatistan hâline gelmiş durumdayız; buradan yegâne çıkış yolumuz da gelişmiş olan ülkeleri takip etmek değil, teknolojik bir sıçrama yapabilmek. Peki, bu durumdan çıkmak için Hükûmetten ümitvar olabilir miyiz? Ayinesi iştir kişinin lafa bakılmaz. Bugün 2053 hedefleriyle karşımızda olan heyet, daha önce 2023 hedefleriyle karşımızdaydı. Hatırlayalım: “2 trilyon dolar millî gelir.” dediler, 1 trilyondayız. “Kişi başına düşen millî gelir 25 bin dolar.” dediler, 12.500 dolardayız. “Yüzde 5 işsizlik.” dediler, yüzde 10’dayız ama daha kötü bir nokta var, 85 milyonluk ülkemizde sadece 31,5 milyon insan çalışıyor. Şöyle düşünelim: 26-27 milyon özel sektör çalışanı kendilerini geçindiriyorlar, 5 milyon devlet memurunun maaşını ödüyorlar, 15 milyon emeklinin maaşını ödüyorlar, çalışma çağındaki olmayan kişilerin de geçimini sağlıyorlar. Bizimle nüfusu aynı olan Almanya’da bizim neredeyse 1,5 katımız kadar insan çalışıyor. Enflasyon için de “düşük, tek hane” diye bir hedef vardı, Merkez Bankasının kendisi bile yüzde 65-70 civarında bir tahminde bulunuyor, vatandaşın hissettiği enflasyon da yüzde 100. Kusura bakmayın, bu performansa artık vasat bile diyemiyoruz.

Değerli arkadaşlar “Bir hedef koyalım, tutarsa tutar tutmazsa tutmaz.” mantığıyla ilerleyemeyiz çünkü bunun toplumumuza çok ciddi bir maliyeti var. Mesela, Sayın Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek kaynak arıyor şu anda biliyorsunuz, bu esnada biz bedel ödüyoruz. Ben isterdim ki Türkiye dünyanın hiçbir ülkesiyle teker teker, bire bir ilişki kurmasın para işinde. Ben isterdim ki Türkiye Polonya’nın, Brezilya’nın birkaç katı yüksek faizle borçlanmasın. Ben isterdim ki Türkiye’nin bugün odağı döviz bulmak değil, döviz kazanmak olsun.

Değerli arkadaşlar, bedel ödediğimiz bir başka alan vatandaşımızın alın terinden alınan vergiler. Dün binlerce vatandaşımız gibi ben de donanmamızın geçiş törenini büyük bir gururla takip ettim. Amiral gemimiz TCG Anadolu 650 milyon avroya mal olmuş bir gemi. 650 milyon avro bugün aşağı yukarı 20 milyar lira yapar. 2024 bütçesine göre 20 milyar lirayı Hükûmet bir haftada faize harcayacak. Bir haftalık faiz 1 tane TCG Anadolu. Yazık günah değil mi? Biliyorsunuz, Sayın Cumhurbaşkanının “Türkiye anonim şirket gibi yönetilmeli.” diye bir sözü var. Bütün hayatında özel sektöre çalışmış bir arkadaşınız olarak söylüyorum ki bu tip yönetimlere, böyle performansı olan yönetimlere hissedarlar pek iyi gözle bakmazlar.

Gelelim kalkınma planının içeriğine. Kalkınma planında 5 tane önemli eksen var, ben de hepsine katılıyorum fakat biliyorsunuz, bal demekle ağız tatlanmıyor. Şimdi, mesela, planda “istikrarlı ve güçlü büyüme” deniyor. Ülkemizde dolar kuru ve kamu borcu beş yılda 5 kattan fazla arttı, Merkez Bankası faizi seçimden bu yana 4 kat arttı. Üç yıl önceki orta vadeli plana göre bu senenin dolar kuru ne kadar olacaktı, biliyor musunuz? 10 lira.

İkincisi, planda “yeşil ve dijital dönüşüm” deniyor. Ülkemiz internet hızında dünyada ilk 100’de bile değil. İSO’nun bir araştırmasına göre bırakın Endüstri 4.0’ı, ülkemizin sanayisi Endüstri 2.0 seviyesinde. Bunları yaparken dijital dönüşüm nasıl olacak? Yeşili ranta kurban verirse, yutak alanlarını artırmazsak, Paris Anlaşması’na verdiğimiz ulusal katkı beyanını sözleşmeye uyumlu hâle getirmezsek yeşil dönüşüm nasıl olacak?

Üçüncüsü, planda “nitelikli insan” “güçlü aile” “sağlıklı toplum” deniliyor, OECD’ye göre öğrencilerimizin yüzde 40’ı okuduğunu anlayamıyor. İngilizce yetkinliğinde Avrupa sonuncusuyuz. Bakın, Millî Eğitim Bakanlığı yıllardır binlerce öğretmenle, milyonlarca saatle milyarlarca lira harcayarak İngilizce öğretiyor; neticede, çocuklarımız YouTube’dan ve yabancı filmlerden İngilizce öğreniyor çünkü Millî Eğitim Bakanlığının performansı ortada.

Gençlerimiz bir barınma kriziyle karşı karşıya. Biliyorsunuz, geçen hafta Zeren kardeşimiz bir KYK yurdunda hayatını kaybetti, buradan da rahmetle anıyorum. Bunun neticesinde, beyin göçü haberlerini her gün yaşıyoruz.

Dördüncüsü, planda “Afetlere karşı dirençli yaşam alanları.” deniliyor. Şubat ayında deprem felaketinde büyük bir acı yaşadık biliyorsunuz. İstanbul ve çevre illerin riskini bir kez daha hatırladık. Üstelik bunu en az yirmi beş yıldır biliyoruz fakat İstanbul’da kentsel dönüşüm nereden başladı? Bağdat Caddesi’nden. Arkadaşlar, ekonomide vasatlığın bedeli fakirliktir, inşaat yaparken şehir planlamasında vasatlığın bedeli insan hayatıdır; bunu lütfen unutmayalım.

Son olarak, planda “Adaleti esas alan demokratik iyi yönetim.” deniliyor. Şöyle bir hatırlayalım: Dünya endekslerinde demokraside ilk 100’de değiliz, hukukun üstünlüğünde ilk 100’de değiliz, basın özgürlüğünde ilk 150’de değiliz; internet hürriyetlerinde Zimbabwe’nin gerisinde, Bangladeş’in gerisinde “özgür değil” ülkeler arasındayız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bir plan ile bir temenniler manzumesini ayıran meseleler vardır. Üç tane büyük soru var: Kim yapacak, hangi odakla yapacak, nasıl yapacak? “Kim?” sorusuna cevabım: Hür teşebbüs. Bugün bir devlet kapitalizmi hatta kendine özgü bir komünizm rejimi yaşıyoruz. Devletimiz bakkallık yapıyor, devletimiz televizyon kanalı işletiyor, devletimiz ihracatçının parasını ne yapacağına karar veriyor, devletimiz kredilerin yarısını veriyor, pek çok ürünün fiyatını doğrudan veya dolaylı olarak belirliyor. Bugün hangi şirketin ne yapacağına karar veren, yarın kimin ne yediğine, ne içtiğine, nasıl yaşadığına karar verir çünkü hürriyetler bir bütündür, parçalanamaz.

Değerli arkadaşlar, icraatları sorgulanamaz tanrı devletin 21’inci yüzyılda yeri yok; her şeye karışan, bazen seven, bazen döven baba devletin yeri yok; ahbap çavuş ilişkilerinde boğulan, herkese istihdam sunan, girişimciye rakip çıkan girişimcinin yeri yok ama kalkınmayı boş veren, rekabetin kurallarını koymayan, tüketiciyi korumayan devletin de yeri yok; o yüzden biz bir kalkınma katalizörü devletle yolumuza devam etmek durumundayız.

“Hangi odakla?” sorusuna cevabım: Orta direk. Kalkınmanın da demokrasinin de hukuk devletin de mihenk taşı orta direktir ancak planda ben orta direği göremedim, hâlbuki planın bütün odağının orta direğin imkânlarını, fırsatlarını ve hürriyetlerini yükseltmek olması lazım. İmkânlara şöyle bir örnek vereyim: Türkiye’nin 500 büyük sanayi kuruluşunun kârı son beş senede 6 katına çıkmış, ücretler 3 katına çıkmış. Neticede, ücretlerin katma değerdeki payı yarıdan biraz fazlasıyla dörtte 1’e düşmüş; bunun neticesinde orta direğin fakirleştiğini bir kez daha görüyoruz.

Fırsatlarla devam edeyim: Orta direğin hayali iki tane anahtardır, ev ve araba. Bugün ortalama ev birkaç milyon lira, giriş seviyesi bir araba 1 milyon lira; onu da geçtim, bir telefon için yurt dışında bir hafta on gün çalışılırken Türkiye’de neredeyse aylarca çalışmak gerekiyor; bu fırsatlar da orta direğin hayatından çıkmış durumda. Üstüne üstlük hak ve hürriyetler meselesini de zaten konuştuk yani bu üç tane temel alanı yükseltmeden bir kalkınmadan bahsetmek mümkün değil.

Son olarak “Nasıl?” kısmından bahsedeyim: Dört tane şeyi başarmak zorundayız, dört tane şeyi: Bir tanesi, kurumlarımızı onarmak zorundayız; Merkez Bankasından ÖSYM’ye, TÜİK’ten mahkemelere kadar kurumlara güveni tesis etmeye mecburuz; bu bir onarımdır. İkincisi, bütünleşme... Büyük ülke olmak için birlik ve beraberliğimizi korumamız lazım. Toplumu mikro parçalara bölen nefret diline de kimlik siyasetine de set çekmek durumundayız. Üçüncüsü, bir kalkınma seferberliğine girişmek durumundayız. 3 gencimizden 1’ini “ne işte ne okulda” hâlde bırakamayız. Çalışma çağındaki 10 kadınıımızdan sadece 3’ünü çalışır hâlde bırakamayız.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Kadınlar sizin değil.

BURAK DALGIN (Devamla) – Engellileri eve mahkum edemeyiz, bunun için yaşı ve çocuk bakım merkezlerini yaygınlaştırmalı, teknolojik cihazlara erişimi kolaylaştırmalı ve yaşam boyu evrensel kalitede eğitimi sağlamalıyız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Dalgın, lütfen tamamlayalım.

BURAK DALGIN (Devamla) – Son olarak, bir kalkınma seferberliğine girişmemiz lazım; rant yerine üretim, yatırım ve istihdamı, ucuzculuk ve fasonculuk yerine katma değer ve markalaşmayı ve çıkar lobileri yerine KOBİ’leri koymak mecburiyetindeyiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; On İkinci Kalkınma Planı’nın milletimizin vasatlık zincirini kırmasına, Türkiye’nin hür, zengin ve dünyayla yarışan bir ülke olmasına vesile olmasını diliyorum.

Cumhuriyetimizin her zaman mesut, muvaffak ve muzaffer olması dileğiyle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Dalgın.

Şimdi yürütme adına Cumhurbaşkan Yardımcısı Sayın Cevdet Yılmaz’ın söz talebi vardır.

Sayın Yılmaz, buyurun. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; hepinizi bir kez daha hürmetle muhabbetle selamlıyorum.

Cumhuriyetimizin yeni asrının ilk gününde Türkiye Yüzyılı’nın ilk kalkınma planı görüşmelerinin Gazi Meclisimizde gerçekleştiriliyor olmasını son derece anlamlı buluyorum. Uzun vadeli yol haritamız olan On İkinci Kalkınma Planı’na Türkiye Büyük Millet Meclisinin iradesiyle son şeklinin verilmesi kapsamında görüş, öneri ve eleştiriler ifade edildi. Ben görüş, öneri, eleştiri ortaya koyan tüm vekillerimize teşekkür ediyorum. Geçmişte Plan ve Bütçe Komisyonunda da uzun süre Başkanlık yapmış bir arkadaşınız olarak sadece şunu ifade etmek istiyorum: Usul ve üslup içerikten önce gelir, eskiler de böyle söylemişler. Bir usul ve üslup içinde eleştirilerini ortaya koyan herkese çok çok teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, İstanbul’un fethinin 600’üncü yılına adadığımız 2053 vizyonumuzu barındıran On İkinci Kalkınma Planı, ileriye doğru yeni ufukların bir başlangıcıdır. Cumhuriyetimizin birikimlerini temel alarak yeni yüzyılın kalkınma altyapısını oluşturan eser ve hizmetleri yirmi bir yıldır Cumhurbaşkanımızın güçlü iradesinde ve liderliğinde hayata geçiriyoruz. Türkiye Yüzyılı’nda da çevreye duyarlı, afetlere dirençli, gelirini adil paylaşan, istikrarlı, güçlü ve müreffeh bir Türkiye vizyonu ile ülkemizin sürdürülebilir kalkınmasını devam ettireceğiz.

Burada kalkınmaya ilişkin olarak değişik görüşler ifade edildi. Plan ve Bütçe Komisyonunda kalkınmayı nasıl anladığımızı, nasıl gördüğümüzü detaylı bir şekilde izah etmeye çalıştım. O detaya burada girecek vaktimiz yok, sadece şunu söyleyeyim: Kalkınma elbette ki ekonomiden ibaret değil ama ekonomi kalkınmanın çok önemli bir parçası, olmazsa olmaz parçalarından bir tanesi. Ekonomik büyümenin yanı sıra, sosyal adaleti ve yine nesiller arası adaleti ifade eden çevre, sürdürülebilirlik konuları ve bunlara ilave olarak -4’üncü bir boyut olarak- yönetim konuları “kalkınma” kavramının olmazsa olmazlarıdır; On İkinci Kalkınma Planı’mız da bu geniş kalkınma vizyonu ile, anlayışıyla hazırlanmıştır. Ekonomik boyutunun yanı sıra, sosyal adalet boyutu ve çevre boyutu, afetler boyutu, diğer taraftan, yine, yönetim boyutu bu planın temel sütunlarını oluşturmaktadır.

Değerli milletvekilleri, çeşitli sorular, eleştiriler oldu, bazı arkadaşlarımız şunu söylediler: “Şu kadar yıllık bir iktidarsınız, hâlâ hedefler koyuyorsunuz, hâlâ ‘Sorunları çözeceğiz.’ diyorsunuz.” Yine, kalkınma perspektifinden bir şey söyleyeyim: Kalkınmayı, dünyada sorunları bitirmek, yeryüzünde bir

cennet kurmak olarak algılıyorsak dünyanın hiçbir yerinde böyle bir kalkınma yok. Kalkınma bir süreç, daha basit sorunları çözüp daha nitelikli sorunlarla uğraşma süreci. Sorunlar dünya durdukça devam edecek; önemli olan, basit sorunları, temel sorunları çözüp daha ileri, daha nitelikli sorunlarla uğraşır hâle gelmek ve biz de bunu yapıyoruz. Bir hedef gerçekleştirdiğimizde “Tamam, bitti artık, yapacak bir şey kalmadı.” demiyoruz, yeni hedefler koyuyoruz, ülkemizi her alanda daha ileriye taşımamızın gayretini ortaya koyuyoruz. Yine, hiçbir ülke yoktur ki böyle yapmasın, bazı hedefler koymasın. Türkiye Cumhuriyeti olarak biz de haydi haydi bunları yapıyoruz.

“Plan hedeflerine dönük önceki dönemleri değerlendirmediniz, analiz etmeden yeni plan yaptınız.” gibi eleştiriler oldu; buna da şunları söyleyebilirim: Plan hedeflerine yönelik değerlendirme ve öz eleştiri yapmadığımız doğruyu yansıtmamaktadır. Plan öncesi gelişmeler bölümünde yapılan analizler ve Cumhurbaşkanlığı yıllık programında yapılan mevcut durum analizleri sonuçları etkileyen küresel, iktisadi, toplumsal ve çevresel tüm faktörleri içermektedir. Dolayısıyla geçmişe dönük de mutlaka bir değerlendirme yapılarak bu planlar hazırlanıyor, onu da ifade etmiş olayım.

Değerli arkadaşlar, yine, bir arkadaşımız, Sayın Usta, Çin dâhil hariç bazı mukayeselerden bahsetti, gelişmekte olan ülkelerden daha kötü performans gösterdiğimizi söyledi, daha doğrusu performansımızı çok artırmadığımızı ifade etti. Şimdi, baktığınız zaman 1982-2002 yılları arasında Türkiye ortalama yüzde 4 büyümüş; 1982’den 2002’ye yirmi yılda ortalama yüzde 4 büyümüş. 2003’ten 2022’ye kadar yine yirmi yıllık bir süreçte -AK PARTİ ve Cumhuriyet İttifakı döneminde- ortalama yüzde 5,4 büyümüş; geçmişe göre 1,4 puan ortalama büyüme hızını yükseltmiş yirmi yıllık bir süreçte. “Bir tek yıl için bu nedir ki?” diyebilirsiniz “1,4 puan olsa ne, olmasa ne?” diyebilirsiniz ama uzun vadede ortalamada bunu yakaladığımız zaman bu büyük bir farklılık oluşturuyor; bileşik bir etkiyle ülkeleri farklılaştıran, başka yerlere götüren son derece anlamlı farklar oluşturuyor. Çin bu süreçte çok büyümüş ve payını dünyada artırmış. Baktığınız zaman değerli arkadaşlar, Çin hariç bakıldığında gelişmekte olan ülkeler büyüme hızı ortalaması yüzde 4 olmuş ve Türkiye bu yüzde 5,4’le bu hızın oldukça üstünde bir performans sergilemiş. Çin hariç -dediğim gibi- gelişmekte olan ülkelere baktığınızda, bu 2003-2022 döneminde yüzde 4 performans göstermiş, yine 1,4 puan civarında bir fark oluşturmuşuz. Yani sonuç itibarıyla şunu söylemek istiyorum: Dünyadan aldığımız payı artırmışız. Dünya hasılasından aldığımız payı artırırıyorsanız bunun anlamı şudur: Siz dünyanın ortalama hızından daha hızlı büyümüşsünüz demektir, başkalarından daha hızlı gelişmişsiniz demektir.

Baktığınız zaman Çin’in 2003-2022 döneminde gelişmekte olan ülkeler içerisindeki payı yüzde 13’ten yüzde 31’e kadar yükselmiş. Dolayısıyla Çin’in bu yükselişi bütün ülkeleri oransal olarak bir miktar geriye itmiş. Buna rağmen biz dünyadaki payımızı artırmışız. Çin küresel hasıladan aldığı payı diğer ülkelerin aleyhine önemli ölçüde artırmasına rağmen, Türkiye bu dönemde küresel hasıladan aldığı payı artırmayı başarmıştır. Ülkemizin millî gelirinin dünya gayrisafi yurt içi hasılası içerisindeki payı 2000’li yılların başında yüzde 0,80 iken 2022 yılında yüzde 0,90’a kadar yükselmiş, 2023 yılı itibarıyla ise yüzde 1,02’ye ulaşarak yeni bir rekora imza atması beklenmektedir. Dolayısıyla Türkiye dünyadan daha fazla pay alan, geçmişe göre de dünyaya göre de daha hızlı büyüyen bir ülke olmuştur. Son yirmi yılın özet performansını bu şekilde ifade edebilirim.

Diğer taraftan “On Birinci Plan hedeflerine ulaşıldı mı? Ne oldu?” şeklinde eleştiriler yapıldı. Doğru, belli hedeflere ulaşamadık ama birçok hedefe de ulaşıldı On Birinci Plan döneminde. Ne demişiz On Birinci Plan’ımızda? “Yıllık ortalama yüzde 4,3 büyüme gerçekleştireceğiz.” demişiz, yüzde 4,7 gerçekleştirmişiz, hedefimizin üstünde bir performans sergilemişiz. Bu, pandemiye rağmen olmuş, jeopolitik gelişmelere rağmen olmuş, içeride yaşanan birçok terör bağlantılı hadiselerle rağmen gerçekleşmiş dolayısıyla reel tarafta iyi bir performans göstermişiz.

Yine ne demişiz On Birinci Plan’da? “2023 yılı kişi başına gelirimizi 12.415 dolar olarak tahmin ediyoruz.” Bu da aşağı yukarı On Birinci Plan’da ortaya koyduğumuz hedefle uyumlu bir gerçekleşme. Dolayısıyla burada yine baktığınız zaman “İhracat hedefimiz 241 milyar dolar.” demişiz, 255 milyar dolar gerçekleştirmişiz; burada da yine performansımız iyi. İşsizlik oranına tahmini olarak ne demişiz, daha doğrusu hedef olarak ne demişiz? “yüzde 9,9” demişiz. “yüzde 10,1 gerçekleşecek.” diyoruz; burada da aşağı yukarı hedefe yakın olduğumuzu ifade edebiliriz. Ha, nerelerde hedefler tutmamış? Daha çok finansal tarafta, enflasyonla ilgili tarafta, son dönemlerde yaşadığımız birtakım finansal piyasalarla ilgili tarafta. Reel ekonomi tarafındaki performansımız gayet güçlü, finansal tarafta belli zayıflıklarımız var, işte o yüzden ki şimdi finansal tarafa yoğunlaşıyoruz, enflasyonu düşürmeye, istikrarı sağlamaya yönelik tedbirler alıyoruz. Dolayısıyla geçmişini analiz ediyoruz elbette, geçmiş performansımızı da dikkate alarak geleceğe yürüyoruz.

Değerli arkadaşlar, ekonomimiz büyürken sosyal adaleti de ihmal etmiyoruz, sosyal adaletle ilgili birçok adımı AK PARTİ döneminde attık. 2006 yılında Gini katsayısı -bu, gelir dağılımında adaletsizliği gösteren bir katsayı; küçüldükçe, sifıra yaklaştıkça adalet artar, 1’e yaklaştıkça adaletsizlik artmış olur- 0,426’ymış, 2022 yılında 0,415’e düşmüş. Yine, en yüksek gelirli yüzde 10’luk dilimlere baktığımızda, en yüksek yüzde 20 ile yüzde 80’i mukayese ettiğimizde buradaki kat farkının 9,6’dan 7,9’a düştüğünü görüyoruz. Gelir dağılımında belli bir iyileşme var. Yeterli mi? Elbette değil. Bunu daha da ileri noktalara taşımalıyız. Nitekim, On İkinci Kalkınma Planı’nda bu yönde çok önemli politikaları yine hayata geçirmeyi düşünüyoruz.

Burada da üç boyutlu bir yoksullukla mücadele stratejimiz var. Bu sadece yoksullara yardım dağıtma meselesi değil. 1’inci boyutumuz; makro boyut. Makro boyutta istikrar, büyüme, enflasyonu düşürme, istihdamı artırma; bütün bunlar aynı zamanda yoksulluğu azaltan hadiseler dolayısıyla makro düzeyde bir defa yoksulluğu azaltıcı bir çerçevemiz var.

İkincisi: Sektörel düzeyde de sektör politikalarımıza yoksullukla mücadele stratejilerimizi entegre etmiş durumdayız. Eğitimdeki fırsat eşitliğinden sağlık hizmetlerini tüm topluma yaymamız, sosyal güvenlik şemsiyesini tüm toplumu kapsar hâle getirmemiz, yine, KÖYDES gibi projelerle kırsal alana sunduğumuz hizmetler, sektörel KOBİ politikamız, bölgesel kalkınma politikamız, bütün bunları entegre ettiğimiz bir yoksullukla mücadele stratejimiz var. Bütün bu makro düzey ve sektörel düzey dışında üçüncü düzeyde ise doğrudan ihtiyaç duyan vatandaşlarımıza destekler sunuyoruz. Biz, bunu bir bütünlük içinde görüyoruz ve bu şekilde başarı sağlayıp sosyal bünyemizi güçlendiriyoruz. Nitekim, bütün bu politikaların etkisiyle Dünya Bankasının, uluslararası kurumların ölçtüğü mutlak yoksulluk rakamlarında Türkiye büyük bir başarı sağlamıştır. Şu anda, gelişmiş ülkeler gibi, bizim artık uğraştığımız sorun, göreceli yoksulluk meselesi hâline gelmiştir -“relative” yoksulluk- göreceli yoksulluğu da hiçbir zaman sıfırlayamazsınız, tanımı gereği bir miktar göreceli yoksulluk bütün ülkelerde, en gelişmiş dediğimiz ülkede de var; önemli olan, bunu en alt düzeylere indirmektir, biz de bu politikaları uyguluyoruz.

“Tarıma yeterince önem vermediniz, payı azalıyor.” gibi eleştiriler oldu değişik arkadaşlarımız tarafından. Şimdi, değerli arkadaşlar, tarım gerçekten stratejik bir sektör. Özellikle son dönemde jeopolitik gelişmeler, iklim değişikliği, değişen tüketim kalıpları, bütün bunlarla birlikte stratejik konumu daha da güçlenmiş durumda, gıda güvenliği çok çok kıymetli. Dolayısıyla, biz de tarıma böyle bakıyoruz, stratejik bir sektör, tarım ve gıda konusuna stratejik bir alan olarak bakıyoruz. Ancak şunu da ifade etmek zorundayım: Bütün gelişme hikâyelerine bakın gelişmiş ülkelerin, tarımın millî gelirdeki payı nispi olarak azalır. Bunun sebebi, tarımın hacminin küçülmesi değil, sanayinin ve hizmetlerin nispeten daha hızlı büyümesiyle alakalıdır, bu da kalkınma sonucunun doğal bir gereğidir

ama burada önemli olan, ülkenizde yeterliliği sağlayacak bir üretimi sürdürmeniz, topraklarınızı verimli bir şekilde kullanmanızdır. Önümüzdeki dönemde -özellikle yaşlı nüfusun çok arttığını biliyoruz tarımda, kırsal alanda- genç nüfusu tarıma çekecek politikaları ve şehirlerin çeperlerinde, kırsal ile şehir hayatını aynı anda yaşama imkânı veren yerlerde genç girişimcileri tarıma teşvik etme yönünde de çok güçlü politikalarımız var. Yine, planlı tarım politikalarımız var, destekleme sistemlerimizi de bu çerçevede gözden geçireceğiz. Burada, tabii, tarıma verilen desteklerin sadece doğrudan desteklerle sınırlı olmadığına, tarım yatırımları ve yine tarımsal işletmelere verilen sübvansiyonlu kredilerin de tarımın desteklenmesi çerçevesinde değerlendirilmesi gerekir. Ayrıca, gümrük duvarlarıyla da yine, belli ürünlere dönük tarımsal koruma gerçekleştiriyoruz. Bütün bunlarla birlikte tarım desteklerini değerlendirmek daha sağlıklı olur diye düşünüyorum.

Borç stokuyla ilgili ve yatırımlarla ilgili bazı değerlendirmeler oldu. “Borçlandınız da ne oldu?” dendi. Birincisi, bir defa, Türkiye’nin borçlarının millî gelire oranı -AB tanımlarıyla söylüyorum- çok çok makul düzeylerde. 2023 yılının ikinci çeyreğinde toplam kamu borç stokumuzun millî gelire oranı yüzde 34, AB üyesi ülkelerde aynı oran yüzde 83, gelişmekte olan ülkelerde yüzde 60’ların üzerinde. Dolayısıyla, Türkiye, böyle borç batağında, borca boğulmuş, kamu borcuna boğulmuş bir ülke konumunda değil; tam aksine, iyi durumdayız ama daha da iyi duruma elbette gidelim. “Peki, borçlandık da ne yaptık bu borçlarımızı?” diye hani soruldu. Bakın, dolar bazında söyleyelim “nominal TL” deyince “Olmaz.” diyor arkadaşlar, peki, dolar bazında söyleyelim. 82’den 2002’ye kadar kamu sabit sermaye yatırımları dolar bazında 194,2 milyar dolar yani yirmi yılda ülkemizde -özel saymıyorum, özel katsak tablo çok daha bizim lehimize çıkar, kamu yatırımlarını söylüyorum- bizden önceki yirmi yılda 194,2 milyar dolar kamu yatırımı yapılmış. Peki, bizim dönemimizde ne kadar yapılmış? 606,8 yani 607 milyar dolar. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Hani “Şunu yaptınız, bunu ettiniz. Ne oldu? Ne yaptınız?” diyorsunuz, işte yatırım yapmışız, bu ülkenin geleceğine yatırım yapmışız.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) – Parasını tekrar halka ödettiğiniz otoyollardan bahsediyorsunuz, depremde yıkılan hastanelerden bahsediyorsunuz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Burada çok uzun bir liste var neler yaptığımıza ilişkin, okumaya kalkarsam sabahı buluruz ama sadece seçilmiş bazı şeyler söyleyeyim. 2,3 milyon hektar olan sulanan alan miktarını 6,96 milyon hektara çıkarmışız, bunu yapmışız. Son yirmi yılda orman varlığını artıran nadir ülkelerden biri olmuşuz; 2002 yılında 20,8 milyon hektar olan orman alanımızı 2022 itibarıyla 23,2 milyon hektara ulaştırmışız. İmalat sanayisi ihracatımızı 34 milyar dolardan 240 milyar dolara çıkarmışız. 163 yeni OSB kurarak ülkemizdeki toplam OSB sayısını 355’e ulaştırmışız. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Hızlı tren ve hat uzunluğu 2002 yılında sıfır kilometreyken -hızlı tren sıfır kilometreyken- 1.460 kilometreye, 2023 yılında 2.251 kilometreye ulaştırmışız. İşte, bu yatırımlarla bunu yapmışız. 2002 yılında 26 olan havalimanı sayısını 57’ye ulaştırmışız. Sadece seçerek okuyorum, hepsini okumuyorum.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Depremde kullanılamayan havaalanları...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Zorunuza mı gitti?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Otoyol dâhil bölünmüş yol uzunluğu 2002 yılında 6.100 kilometreyken 2022 yılında 28.986 kilometreye, 2023 yılında 29.392 kilometreye ulaştırmışız. İşte bunları yapmışız bu kaynaklarla. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Diğer taraftan, enerjide 31.846 megavat olan kurulu gücümüzü 2023 Eylül ayı sonunda yaklaşık 106 bin megavata ulaştırmışız, bunu gerçekleştirmişiz. (AK PARTİ sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Eğitimde 76 olan üniversite sayımızı 208'e çıkarmışız. Hakkâri'den Edirne'ye, Doğu Karadeniz'den Akdeniz'e hiçbir ilimiz yok ki üniversitesi olmasın. Bazı illerimizde birden fazla üniversitemiz var, işte bunları yapmışız. Gençlerimiz için yurtlar inşa etmişiz. Ne kadardı biliyor musunuz -çok eleştiriyorsunuz bizi- AK PARTİ'den önce yurt kapasitesi neydi arkadaşlar? 183 bindi, sadece 183 bin. Geçen sene itibarıyla 954 bine ulaşmışız, bu sene 1 milyona ulaşacağız. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) 1 milyon çocuğumuz devletimizin yurtlarında hizmet alır noktada. İşte bunları yapmışız.

Neler yaptığımıza devam edelim isterseniz. Sağlıkta 19 bin olan toplam nitelikli yatak sayımızı 172 bine yükseltmişiz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Kaç katı olduğunu siz hesaplayın. 19 binden 172 bine, bunu yapmışız. Bunlar kaynakla oluyor, yatırımla oluyor. İşte, devletimizin kaynağı, bütçeyi iyi yönetmesiyle oluyor ve bunları başarmışız. Gerisini sayarsam çok uzar, o yüzden burada noktalayayım isterseniz.

Değerli arkadaşlar, yine faizle ilgili ifadeler oldu, faizle ilgili eleştiriler oldu, ona da bir cevap vermek isterim. Bir defa, arkadaşlarımız nominal olarak faizin ne kadar arttığını ifade ediyorlar. Muhalefetin kendi cephesinden böyle söylemesi haklı olabilir. Bizi nominal rakam konuşmakla eleştirip daha sonra kendileri de aynı şeyi yapıyorlar.

ERHAN USTA (Samsun) – Kimse 2002'ye gitmiyor nominal rakamlarla.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Eğer yanlışsa iki yanlış bir doğru etmez, hepimiz yanlış yapıyoruz o zaman, doğruysa hepimiz doğru yapıyoruz ama sağlıklı olan şu: Sağlıklı olan -uluslararası alanda da sağlıklı olan- ben de yapsam, başkası da yapsa oransal olarak ifade etmek. Faiz harcamalarının millî gelire oranına bakmamız lazım ve bütçe içindeki payına, vergi gelirleri içindeki payına bakmamız lazım. 2002 yılında toplam 100 lira toplanan verginin 86 lirası faize gidiyordu arkadaşlar. 2023 yıl sonunda bir miktar kötüleşme olmasına rağmen sadece vergi gelirlerimizin yüzde 15'ini faize veriyoruz. Yüzde 86, yüzde 15; siz takdir edin. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Faiz harcamalarının bütçe harcamaları içindeki payı 2002 yılında neymiş biliyor musunuz? Bütçemizde 100 lira harcıyorsak 43,2 lirası faiz harcamasıymış. Peki, bugün, 2023 yılı sonu itibarıyla ne bekliyoruz? Yüzde 9,8 bekliyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Yüksek mi? Yüksek, tabii ki daha da düşürelim, elbette düşürmemiz lazım ama takdir edersiniz ki bu yıl ve gelecek yıl çok büyük bir deprem yüküyle karşı karşıyayız, bunun etkilerini görmeden bu rakamları değerlendirmek herhâlde insafli bir değerlendirme olmaz. Millî gelir içindeki payını da söyleyelim: 2002 yılında millî gelire oranla devletin ödediği faiz yüzde 14,3 iken 2022 yılında yüzde 2,1'e kadar gerilemiş, 2023 yılında, nispeten bir arttı dediğimiz dönemde yüzde 2,5 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bunları istikrar içinde daha da aşağı düzeylere düşüreceğiz, ondan da hiç şüpheniz olmasın.

Değerli arkadaşlar, diğer taraftan, HEDEP'ten Mehmet Rüştü Tiryaki Bey -burada mı bilmiyorum ama yok galiba- Plan ve Bütçe Komisyonunda da söylemişti, bir cümleyi bence yanlış yorumluyor ama ısrarla burada da ifade ettiği için söylüyorum. Burada bir tespit yapmış arkadaşlarımız “Serbest piyasa ekonomileri başta olmak üzere dünya genelinde ucuz iş gücüne dayalı bir refah dönemi yaşanmıştır.” diye bir ifade var. Türkiye'yle ilgili değil bu ifade, dünyayla ilgili yapılan teknik bir değerlendirme. Şimdi, biz bundan yana mıyız? Elbette değiliz. “Orta gelir tuzağı” dediğimiz bir şey var; ucuz emek ile teknoloji arasında kalır ülkeler, ucuz emekle bazı ülkelerle rekabet edemezler, teknolojiye de daha yüksek ülkeler karşısında zorlanırlar, buna “orta gelir tuzağı” diyoruz. Bundan çıkış yolu ucuz emek değil daha fazla teknoloji, daha fazla katma değer, daha nitelikli ürettirir, bunda hiç şüphe yok. Biz de bu politikayı zaten planın ana eksenine oturtmuş durumdayız. Dolayısıyla, bu sadece dünyayla ilgili yapılan bir tespit, geçmişte belli bir küresel -liberal küresel diyelim- düzen içinde iş gücü piyasalarının baskılandığı bir dönem yaşandı, bunun etkilerini analiz ediyor. Bugün geldiğimiz noktada farklı, küresel bazda da farklı bir ortamdayız.

Değerli arkadaşlar, iş gücünün milli gelirden aldığı payın da yine düştüğüne ilişkin arkadaşlarımızın eleştirileri oldu. Tabii ki saygıyla karşıyoruz bunu. İş gücünün daha fazla pay alması hepimizin ortak arzusu. Ancak 2023 yılının ikinci çeyreğinde iş gücü ödemelerinin gayrisafi yurt içi hasıla içindeki payı, geçen yılın aynı çeyreğine göre 9 puan artarak 34,3'e yükselmiştir. Bunun da çeşitli kaynakları var, işte, emeklilikle ilgili hadiseler de var, ücretlerde yaptığımız artışlar da var, istihdamdaki gelişmeler de var, çeşitli faktörlerin etkisiyle burada iyi bir yükseliş söz konusu, tabii ki bunu sürdürülebilir kılmak için elimizden geleni yapmalıyız.

Yine, değerli arkadaşlar, Sayın Çandar'ın bir eleştirisi oldu "Araba atın önüne koşulmuştur." şeklinde. Önce plan, sonra OVP, sonra program, bütçe yani genel doğru bu elbette ama bu yıl bir seçim yaşadık. Dolayısıyla o seçim sürecinde Meclisimize bir planın getirilmesi, tartışılması pek doğru olmazdı. Seçim sonrasında gelen Hükûmetin planı Meclise getirmesi, demokratik olarak da teknik olarak da en doğrusuydu diye düşünüyorum. Bu nedenle, dediğiniz gibi... Orta vadeli program ise Hükûmet kararıdır, Cumhurbaşkanı kararıyla bunu yayınlarsınız. Meclisimiz de tatilde olduğu için yaz döneminde orta vadeli programı çıkarabildik ama plan Meclisimizin açıldığı ekim ayına kalmış oldu. Yalnız mutfak aynı mutfak, ondan hiç şüpheniz olmasın, başka başka arkadaşlar OVP'yi, planı yapmıyorlar, kurumlarımız da belli, kişiler de belli; bir uyumsuzluk aramaya çalışmayın, uyumsuzluk da yok. Biz tam uyum içinde hedeflerimize yönelik çalışan bir ekibiz ve kurumlarımıza da güveniyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bu, şu anlama gelmiyor: Yani belli konularda tartışmıyoruz, konuşmuyoruz, istişare etmiyoruz anlamına gelmiyor. Elbette ki her konuda her türlü fikri tartışıyoruz ama sonuçta biz aynı hedeflere yürüten uyumlu bir ekibiz ve böyle kalmaya, güçlü bir liderlikle yolumuza devam etmeye kararlıyız. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Değerli arkadaşlar, sebebi bu. Gelecek yıldan itibaren plan, OVP, program, bütçe silsilesi gerçekleşecektir ama bu yıl da yaptığımız tüm çalışmalarda mutfaktaki bu plan elbette dikkate alınarak OVP hazırlandı, aralarında uyum sağlandı. Son iki yılı niye daha avantajlı görünüyor planın, Sayın Türeli de sormuştu Plan ve Bütçe Komisyonunda. Sebebi şu, biz şunu düşünüyoruz: Bu ilk üç yılda yapacağımız işlerin meyvelerini daha çok son iki yılda toplayacağız, birincisi bu. İkincisi, dünya konjonktürü çok iyi değil, dünya konjonktürünün de planın 4'üncü, 5'inci yıllarında nispeten daha olumlu hâle... Ticaret anlamında, Avrupa'nın özellikle toparlanması anlamında daha olumlu bir uluslararası konjonktür öngörüyoruz. Dolayısıyla planın 4'üncü ve 5'inci yılları ilk üç yılına göre bu anlamda daha avantajlı.

Burada, yine, HEDEP'ten vekillerin bazı eleştirileri oldu, şunu ifade etmek istiyorum: Demokrasi ile kalkınmanın ilişkisini tartıştınız; ben yürekten inanıyorum, demokrasi ve kalkınma birlikte yürüten süreçlerdir. Bunu biz teorik bir laf olarak söylemiyoruz, bunu yaşadık, Türkiye olarak yaşadık. Geçmişte birçok demokratik tabuların olduğu, vesayetçi bir demokrasinin olduğu bir Türkiye'den, bugün, temel hak ve özgürlüklerin alanının genişlediği, vesayetçi yapıların tasfiye edildiği -eğri bulursunuz, doğru bulursunuz, eleştirirsiniz, desteklersiniz ama- halk kimi seçiyorsa onun ülkeyi yönettiği bir Türkiye'ye geldik, bu çok önemli. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Başkalarının değil, seçilmiş demokratik liderlerin, kadroların ülkeyi yönettiği bir noktaya geldik.

SABAHAAT ERDOĞAN SARITAŞ (Siirt) – Sayın Bakan, kayyumlara ne diyeceksiniz, kayyumlara?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Ve şunun altını yine çizmek isterim: Demokrasinin ve kalkınmanın düşmanı terördür. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Terör, demokrasinin de kalkınmanın da düşmanıdır. Niye düşmanıdır? Terörün olduğu yerde temel hak ve hürriyetlerinizi yaşayamazsınız, çocuklarınızı alıp pikniğe bile gidemezsiniz; terörün olduğu yerde nitelikli insanı, sermayeyi tutamazsınız, yatırım ortamını geliştiremezsiniz; terörün olduğu ortamda sermaye kaçır, başka yerlere gider. Terör en büyük zararı doğuda, güneydoğuda yaşayan Kürt vatandaşlarımıza yapmıştır. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

SABAHAAT ERDOĞAN SARITAŞ (Siirt) – Kürtlere en büyük hakareti siz yapmıştınız, seçilmiş iradelerine kayyum atamıştınız.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Bunun altını çizerek ifade etmek isterim: Hiçbir zaman PKK Kürtlerin temsilcisi olmadığı gibi, DEAŞ da Müslümanların temsilcisi değildir; bunu gayet net şekilde söyleyelim. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar) Bizim Kürt vatandaşlarımızın sorunlarıyla ilgilenmek için, onlarla konuşmak için araçlara ihtiyacımız yok. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar) Biz Kürt vatandaşlarımızla her zaman konuşuruz, her türlü sorunlarını da konuşuruz; bundan da hiç şüpheniz olmasın.

Kimliklere saygılıyız; biz geçmişî olan, medeniyet birikimi olan bir ülkeyiz. Birçok renkliliğimiz var, birçok kimliğimiz var; bütün bu kimliklere de saygılıyız ama asla kimlik siyaseti yapmıyoruz, yapmayacağız. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar) Çünkü bu ülkede kimlik siyaseti yapanlar bu ülkeye zarar vermektedirler. Orta Doğu'yla ilgili analizlerinizde -özellikle Cengiz Bey'den beklerdim ben bunu, hani, bir şey olarak söyleyeyim- Türkiye'yle ilgili birtakım eleştiriler yapıyorsunuz; peki, hiç şunu değerlendiriyor musunuz: Binlerce kilometre öteden bu bölgeye gelip, burada birtakım unsurlarla iş tutup burayı dönüştürmeye, kendine göre dizayn etmeye çalışanlara söyleyecek bir çift lafınız yok mu? Bunu da ifade etmek istiyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlar, bizim ırka dayalı bir millet anlayışımız yoktur. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Sürem bitti galiba...

BAŞKAN – Sayın Yılmaz, lütfen toparlayalım.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Sürem bitti, çok fazla sabrınızı zorlamayayım, başka zaman bu konuları yine konuşmaya devam ederiz diyorum.

Planın hayırlara vesile olmasını diliyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Beştaş, buyurun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Sayın Başkan, Milletvekilimiz Cengiz Çandar'ın 2-3 defa adını zikrederek yanıt verdi, yani satışmadan kendisine doğrudan bir söz hakkı istiyoruz, sonra ben de bir dakikalık bir söz alacağım.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Ne deyip de satışı?

BAŞKAN – Buyurun Sayın Çandar.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

10.- *Diyarbakır Milletvekili Osman Cengiz Çandar'ın, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın On İkinci Kalkınma Planı'nın ikinci bölümü üzerinde yürütme adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

OSMAN CENGİZ ÇANDAR (Diyarbakır) – Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Ben Cevdet Bey'i eskiden tanırım, önemserim ve değer veririm. Benimle ilgili sözlerini yadırgadım.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Ne dedi ki?

OSMAN CENGİZ ÇANDAR (Diyarbakır) – Çünkü kendisinden, kendi eski grubundan alkış almak için tribünlere oynayacak sözler beklemezdim.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Ayıp ettin ama ayıp ettin ya! Sana hiçbir şey söylemedi ya!

OSMAN CENGİZ ÇANDAR (Diyarbakır) – Benim bütün kariyerim... -Kendisinin de malumudur,- Atlantik ötesinden bu bölgeyi dizayn etmeye gelen, kalkışan güçlere karşı benim aldığım tutum bellidir, kendisi de gayet iyi bilir. Dolayısıyla, herhâlde sözleri alkış almak amacıyla oldu, bu da olabilir.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Hayır, onu kast ederek söylemedi ki!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Ya, ne dedi ki?

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Ona ithaf ederek söylemedi ki!

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Ya, niye itiraz ediyorlar, anlamadım yani. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

OSMAN CENGİZ ÇANDAR (Diyarbakır) – Hayır, neye bağırıyorsunuz?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Gerçekten, niye itiraz ediyorsunuz?

OSMAN CENGİZ ÇANDAR (Diyarbakır) – Neye bağırıyorsunuz?

BAŞKAN – Sayın Çandar...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Ama burası bir koro hâlinde itiraz ediyor!

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Herkes bilmiyor, tekrarlar mısınız?

BAŞKAN - Sayın Çandar, lütfen Genel Kurula hitap edin, Genel Kurula hitap edin.

OSMAN CENGİZ ÇANDAR (Diyarbakır) – Ben Sayın Cevdet Akçalı'yla birbirimizi anlayacak bir dilde... (Gürültüler)

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Yılmaz... Yılmaz...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Cevdet Yılmaz...

OSMAN CENGİZ ÇANDAR (Diyarbakır) – Siz ne oluyorsunuz? Burada koskoca Cumhurbaşkanı Yardımcısı var, niye oturup oturup kalkıyorsunuz, sakın olun.

BAŞKAN – Sayın Çandar, lütfen tamamlayalım.

OSMAN CENGİZ ÇANDAR (Diyarbakır) – Evet, son olarak söyleyeceğim şudur: Atlantik ötesinden bölgeye gelip, Avrupa ötesinden, Batı'dan bölgeye gelip dizayn etmeye kalkışan güçlere -İngilizlerinden Amerikalılara- karşı bu bölgede verilmiş olan mücadelenin bizzat unsuru olarak o mücadelede yer almış birisiyim. Burada bir cümle söylemem gerekmiyordu, bütün bir hayat pratiğim budur.

Bir tek şey söyleyeyim: Benim, burada daha önce yaptığım konuşmada ifade ettiğim, mevcut iktidarın dış politikasındaki zikzaklar ve tutarsızlıkları hatırlatmaktı. Bunlara cevap vermek yerine bana öyle bir cevap vermesini yadırgadığımı söylüyorum, bu kadar.

BAŞKAN – Peki, teşekkür ediyorum.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Sayın Beştaş, buyurun.

11.- Erzurum Milletvekili Meral Daniş Beştaş'ın, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın On İkinci Kalkınma Planı'nın ikinci bölümü üzerinde yürütme adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Sayın Yılmaz konuşmasında çok büyük bir övünçle "Seçimle gelen bir yönetim iş başındadır." dedi yani sanırım, kastettiği yerel yönetimler değil çünkü bugün, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi kayyımla yönetiliyor...

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) – Niye, neden?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – ...Mardin Büyükşehir Belediyesi kayyumla yönetiliyor, Van Büyükşehir Belediyesi kayyumla yönetiliyor...

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) – Sebep?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Teröre karşıyız.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – ...Karayazı Belediyesi kayyumla yönetiliyor, Tekman Belediyesi kayyumla yönetiliyor; bunun gibi onlarca belediye sayabilirim. Acaba yerel yönetimler kendilerinin gündeminde bir seçimle iş başına gelen yönetim değil midir? Bu iktidar değil midir halk iradesini gasbeden?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Beştaş, lütfen tamamlayalım

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Kayyum gasbıyla milyonlarca yurttaşın iradesini bir kalemle çizen ve çöpe atan bu iktidar değil midir? Süleyman Soylu “Cumhurbaşkanımız talep etti, ben de kayyumları atadım.” dedi; ya, bunu bütün Türkiye’ye ve dünyaya ilan etti. Yani burada demokrasi havarisi kesilmek kolay ama yaşam böyle değil. “Herkes istediği gibi yaşar.” dedi, “Kimliklere saygımız var.” dedi, vallahi bu ülkede kimliklere saygı yok. Bu ülkede ne Alevi tanınıyor ne Kürt tanınıyor ne Pomak tanınıyor ne farklılıklar tanınıyor ne farklı dil, kimlik ve inançlara saygı var, bunu da not edelim. (AK PARTİ sıralarından “Sana göre!” sesleri)

FAHRETTİN TUĞRUL (Uşak) – Teröristlere saygı olmaz!

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Başarır, buyurun.

12.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır’ın, Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı Cevdet Yılmaz’ın On İkinci Kalkınma Planı’nın ikinci bölümü üzerinde yürütme adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Sayın Başkan, Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı yine rakamlarla gayet güzel bir şekilde mesajları verdi. Mesela, dedi ki: “Yatak sayısını binlerce kat artırdık.” Ya, keşke bu ülkenin yurttaşları gidip de o yatakta yatabilmek için beş aydan önce bir randevu alabilse. Alabiliyor mu? Bugün hangi hastanede insanlar randevu alabiliyor?

RUKEN KILERCİ (Ağrı) – Uydurma ya!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Mesela, Sayın Başkan çok güzel rakamlar veriyor. Bu ülkeyi zaten algı ve rakamlar yönetiyor. Ama niye milyonlarca insan icrada? Niye emeklinin, işçinin hâli bu durumda? Bence bunu açıklamalı. Her şey iyi, enflasyon iyi, biz daha az borçlanıyoruz, faiz 1980’den 2002’ye kadar bütçede daha fazla yer alıyordu ama 1980’den 2002’ye kadar emekli aç değildi, yüz binlerce insan mahkeme kapılarında tahliye olma...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

RUKEN KILERCİ (Ağrı) – Onun için yüzde 53 oy alıyoruz!

BAŞKAN – Sayın Başarır, lütfen tamamlayalım.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Bir şey daha söylemek istiyorum, dedi ki: “Binlerce kilometre uzaklıktan bu ülkeye gelip, Orta Doğu’ya gelip dizayn edenlere lafınız yok mu?” Bizim lafımız var, Beyefendi’nin lafı var mı, ben onu merak ediyorum.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – “Bir gece ansızın gelebiliriz.”

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – İsrail’in Filistin’i bombalaması için Amerika 4,5 milyar dolar verdiğinde, benim SIHA’mı düşürdüğünde “İncirlik’i kapatıyorum. Hadi oradan!” dedi mi? Bunları konuşmamız lazım. Orada da muhalefet suçlu! Eğer ki gerçekten millî bir duruşu varsa, Filistin sorununu çözecekse “Kürecik’i kapatıyorum, İncirlik’i kapatıyorum. Sen katille iş birliği yapıyorsun.” diyebildi mi? Diyemez ama muhalefet dedi.

Teşekkür ediyorum.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Siz tezkereye ne oy verdiniz?

BAŞKAN – Peki.

Değerli milletvekilleri, birleşime on beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 22.33

ALTINCI OTURUM

Açılma Saati: 22.48

BAŞKAN: Başkan Vekili Bekir BOZDAĞ

KÂTİP ÜYELER: Mustafa BİLİCİ (İzmir), Mahmut Atilla KAYA (İzmir)

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 14’üncü Birleşiminin Altıncı Oturumunu açıyorum.

38 sıra sayılı On İkinci Kalkınma Planı’nın görüşmelerine devam ediyoruz.

VI.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN

GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

1.- On İkinci Kalkınma Planının (2024-2028) Sunulduğuna Dair Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/770) (S. Sayısı: 38) (Devam)

BAŞKAN – Komisyon yerinde.

Yürütme temsilcisi yerinde.

İkinci Bölüm üzerinde şahsı adına ikinci konuşmacıya söz vereceğim ancak ondan önce Sayın Usta’nın bir söz talebi var.

Buyurun Sayın Usta.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

13.- Samsun Milletvekili Erhan Usta’nın, Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı Cevdet Yılmaz’ın On İkinci Kalkınma Planı’nın ikinci bölümü üzerinde yürütme adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ERHAN USTA (Samsun) – Teşekkür ederim.

Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı gelecek mi bilmiyorum.

BAŞKAN – Yani şu anda yoklar, Tarım Bakanımız var.

ERHAN USTA (Samsun) – Peki, o zaman tutanaklardan bakar kendisi de.

Çok uzatmak istemiyorum ancak şu kadarını söyleyeyim: Benim bir kısım analizlerim oldu, iddialarım oldu. İddia derken bir yolsuzluk iddiası anlamında değil, iktisadi anlamda iddialarımız oldu. Şimdi, bunlarla başlayıp sonradan bunlardan tamamen farklı şeyler anlattı Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı, sadece birkaç tane örnek vermek istiyorum. Şimdi, ben şunu söylüyorum, diyorum ki: AK PARTİ’li yirmi bir yıl ve AK PARTİ’den önceki yirmi bir yılda gelişmekte olan ülkelerle büyüme farkımızda ciddi bir daralma var yani biz önceki yirmi bir yılda gelişmekte olan ülkelerin 0,36 puan, yaklaşık 0,4 puan üzerinde büyümüşüz, AK PARTİ’li yirmi bir yılda bu 0,1’e düşmüş. Yani tersinden söylersek, o iki yirmi bir yılı mukayese ettiğimizde, gelişmekte olan ülkeler ortalama 1,77 büyümüş, biz 1,30 büyümüşüz. Dolayısıyla, bu nedir? Bu ciddi bir performans kaybıdır. Şimdi, ben bunu söylüyorum ama buna farklı cevap veriliyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Usta, lütfen tamamlayın.

ERHAN USTA (Samsun) – Toparlayacağım Sayın Başkan.

Çin hariçte de aynı şekilde, bunları grafiklerle yarım saat anlattık yani Çin hariçte, Çin'i dışarıya aldığımızda bile performansımız kötü. İşte, 2002 yılında 4,9'muş Çin hariç gelişmekte olan ülkelerde Türkiye'nin payı, şu anda 3,7'ye düşmüş yani Çin'i dışarıya alınca da fark eden bir şey yok.

Bütçeden yapılan tarım amaçlı transferlerin millî gelir içerisindeki payı, bunlar düşüyor diyoruz, buraya farklı bir şekilde cevap veriyor. Rakamlar burada; 0,6'yımsı millî gelire oranı, şu anda 0,25'e düşmüş, daha kötüsü "2026'ya kadar da 0,2'ye düşüreceğiz." deniliyor; bunu söylüyorum, buna bir iddiası yok.

Daha garibi tabii... Faiz harcamalarında ciddi bir yükselme var diyoruz ve Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı gitti bunu depreme bağladı. Efendim, faiz harcamalarındaki bu ciddi bozulma depremden önce başladı, bunu nasıl depreme bağlayabilirsiniz? Kaldı ki deprem harcamaları...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ERHAN USTA (Samsun) – Bitireceğim efendim.

BAŞKAN – Sayın Usta...

ERHAN USTA (Samsun) – Çok teşekkür ederim ama yani...

BAŞKAN – Sayın Usta, teşekkür için açıyorum, lütfen...

ERHAN USTA (Samsun) – On beş-yirmi dakika bana cevap verdi.

BAŞKAN – Efendim ama bir sataşma falan yok, siz bir izahat getirdiniz...

ERHAN USTA (Samsun) – Hayır, bu sataşılacak bir şey değil, analiz anlamında yapıyoruz. Teşekkür ederim kendisine, o da analizini yaptı, ben de.

BAŞKAN – Biz de teşekkür ediyoruz.

ERHAN USTA (Samsun) – Ama bir dakika da böyle geçti, o zaman bir dakika daha alacağım, çok kısa...

BAŞKAN – Bir dakika değil, dört dakika oldu, lütfen...

ERHAN USTA (Samsun) – Başkanım "Deprem nedeniyle faiz ödemeleri arttı." dersek bu yanlış olur. Bakın, buna inanıyorsa çok kötü, inanmadan söylüyorsa daha kötü. Daha fazla bunun analizini yapmayacağım, özetle şunu söylüyorum: Ben kabahati kendimde buluyorum, demek ki bunları iyi anlatamamışım. İnşallah, ilk fırsatta bunları daha iyi anlatacağız. Yoksa benim iddialarımın hiçbirine Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı cevap veremedi maalesef; bu, kayıtlara geçsin.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Peki, çok teşekkür ediyorum.

İSA MESİH ŞAHİN (İstanbul) – Başkanım, bir dakika da ben değerlendireyim müsaadenizle, diğer gruplar değerlendirdi; sadece bir dakika yeter.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Şahin.

14.- İstanbul Milletvekili İsa Mesih Şahin'in, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın On İkinci Kalkınma Planı'nın ikinci bölümü üzerinde yürütme adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

İSA MESİH ŞAHİN (İstanbul) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısına tabii, sunumundan dolayı da teşekkür ediyoruz, kalkınma planında emeği geçen herkese teşekkür ediyoruz.

Tabii, burada konulan hedeflerin birçoğuna bizim itirazımız yok yani “hedef” kulağa hoş geliyor, herkesin altına imza atacağı şeyler. Ancak bizim itirazımız şu: Konulan hedefler ile uygulamadaki farklılık, en başta da adalet konusundaki farklılık. Adalet konusundaki bölüme katılmamak elde değil ancak geldiğimiz noktada uygulamadaki farklılıkları hiçbirimizin kabul etmesi de mümkün değil. En başta da Anayasa Mahkemesinin verdiği bir kararı yerel mahkemenin kabul etmemesini de Sayın Cumhurbaşkan Yardımcımızın değerlendirmesini beklerdik.

Allah aşkına, Anayasa Mahkemesinin verdiği bir kararı yerel mahkemenin uygulamadığı bir yerde kalkınma olur mu? Olmaz, olmuyor da. Bizim itirazlarımız temel olarak uygulamadaki farklılıklara, buna dikkat çekmek istedim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

VI.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

1.- On İkinci Kalkınma Planının (2024-2028) Sunulduğuna Dair Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/770) (S. Sayısı: 38) (Devam)

BAŞKAN – Şimdi şahsı adına ikinci söz Ankara Milletvekili Sayın İdris Şahin’e aittir.

Sayın Şahin, buyurun

İDRİS ŞAHİN (Ankara) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; cumhuriyetimizin 2’nci yüzyılının ilk yasama gününde, cumhuriyetin kurulmasında emeği geçen başta Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak kaydıyla tüm silah arkadaşlarını şükranla, minnetle bir sefer daha andığımızı ifade etmek isterim. Bu vesileyle şahsım ve DEVA Partisi adına tüm Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, malumunuz olduğu üzere kalkınma planlarının 12’ncisini gerçekleştiriyoruz. 1963’ten bu yana devlet tarafından hazırlanan ve başta ekonomi, sağlık, eğitim, ulaşım, sosyal güvenlik, tarım, sanayi ve adalet gibi bazı konularda gelişme ve kalkınmayı hedefleyen ve kamuda uygulanacak siyaseti belirleyen bir plandan burada bahsediyoruz. Gönül ister ki bu planda yazılanların, burada, Genel Kurulun huzurunda millete söylenen sözlerin icrai kabiliyeti olsun ve burada söylenen sözlerin karşılığını vatandaşta görebilelim ve somut olarak burada ifade edilenlere beş yıl geçtikten sonra da “İktidar bunları planladı ve karşılığını da verdi.” diyebilelim. Ama üzülerek ifade edeyim ki bu kalkınma planları hazırlanırken çok büyük bir tutarsızlık içerisinde olduklarını biraz önce Sayın Cumhurbaşkan Yardımcımız da ifade etti; önce kalkınma planının, sonra orta vadeli programın açıklanması gerekirken tam tersinin yapıldığını orta vadeli program eylül başında, kalkınma planı ise ekim ortasında açıklandı. Bu durum Hükûmetin plan, program ve bütçeyi formaliteden ibaret gördüğünün açık bir işaretidir. Esasında “plan” “program” ve “kural” kelimelerini duymak bile istemeyen Sayın Erdoğan’ın iş başında olduğu bir yönetimden ülkemizin köklü anlamda sorunlarını çözecek, bütüncül, tutarlı akıl ve bilime dayalı bir plan beklemek de mümkün değildir. Bilinen doğruları ve herkesin duymak istediği hususları içeren bir plan ve program hazırlansa bile bunların hayata geçirilmesini beklemek hayal olur. Son beş yılda 180 derece dönüşlerin, savrulmaların sayısız örneklerini gördük. Daha yeni açıkladıkları plan ve orta vadeli programın öngörülleri kısa süre içerisinde geçersiz hâle gelmiştir. Daha önceki vaat ve öngörülleri bu denli sapma gösteren ve yatırımcıya, vatandaşla üç aylık bir perspektif bile veremeyen bir yönetimin On İkinci Plan’da 2053 yılına ilişkin vizyon ve hedef koyması beyhude bir iştir. Kalkınma planı ve orta vadeli programın kur-enflasyon, büyüme-enflasyon ve diğer önemli makro ekonomik hedef, tahmin ve çalışma varsayımları içsel tutarlılıktan yoksundur. Yapılan yanlışlardan bahsetmeyen

plan ve program bugüne kadar tekrar edilen genel ve soyut ifadelerin ötesine geçememiştir. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı burada hep bardağın dolu tarafından bahsetmiştir, geçmiş başarıları burada son beş yılın hezimetini görmeksizin 2002 verileriyle kıyaslayarak sözde kendine bir başarı hikâyesi yazmaktadır. Oysa, hedefler iddiasız, atılacak adımlar soyut ve temenniden ibarettir. Türkiye’yi hukukta, adalette, demokraside, özgürlüklerde, dünya sıralamasında en dibe düşüren bu yönetimin ekonomide şampiyonlar ligine çıkarması mümkün değildir. Bu tamamen bir hayaldir. Bizden önce konuşma yapan Milletvekilimiz Burak Dalgın Bey burada teknik boyutlarıyla bu kalkınma planını ifade etti ve sonrasında Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımızın nezaketine biz gayet inanan ve güvenen bir isim olarak isterdik ki orada kendisine tavsiye edilen hususları da şöyle bir gözden geçirip burada sadece alkış almak için konuşmasaydı çünkü kalkınma istiyorsak önce eğitimden başlayacağız. İyi bir yönetim iyi bir eğitimden geçer. İyi bir yönetimin temel esası da önce kuvvetler ayrılığıdır, yargı bağımsızlığıdır. Sizin yargı bağımsızlığını tam sağlayamadığınız bir ülkede bugün Anayasa Mahkemesi adalet arar hâle gelmişse yönetiminizde, kime laf söyleyeceksiniz, nasıl bir kalkınmadan bahsedeceksiniz? Önce hukuku içselleştireceksiniz, insan haklarına saygı göstereceksiniz. Temel hak ve özgürlükleri özümseyerek kuvvetler ayrılığını içselleştirmeden bu ülkede kalkınmanın olmayacağını Sayın Yılmaz da gayet iyi biliyor. O nedenle kendisine özellikle 2007 ve 2014 Kalkınma Eylem Planları’nı birlikte hazırladığı AK PARTİ iktidarlarının ekonomideki güzel günlerinin mimarı Sayın Genel Başkanımız Ali Babacan Bey’in selamını getirdim ve kendisine özellikle neler yapması gerektiğini de buradan, kürsüden ifade etmek istiyoruz çünkü DEVA Partisi, siyaset sahnesine çıktığı ilk günden itibaren sadece eleştiren bir siyasi parti olmayacağını, aynı zamanda yapıcı üslubuyla yol gösterici olacağını da ifade etti. İşte o yüzden AK PARTİ’li dostlarımıza ve bu kalkınma planını hazırlayan arkadaşlarımıza bir kısım tavsiyelerimiz olacak. Lütfeder dinlerler ve bunları da icraata geçirirlerse bundan millet olarak ziyadesiyle memnun olacağız çünkü batan gemide 85 milyonun tamamı var arkadaşlar.

Bugün Türkiye Büyük Millet Meclisi bir milletvekilinin onurunu koruyamıyorsa, Anayasa Mahkemesinin açıkça yol gösterici olmasına rağmen Can Atalay için hâlâ ilk derece mahkemesi ve yüksek yargı arasında top çevriliyorsa bu ayıp Türkiye Büyük Millet Meclisine yeter ve başta onu idare eden Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının da buradan iyi bir ders çıkarması lazım.

Bugün Can Atalay’a reva görülen hadiselerin yarın herhangi birimizin başına gelmeyeceğine dair en ufak bir garantimiz yok arkadaşlar. Bakın, Değerli Cumhurbaşkanı Yardımcımız burada ne dedi? “Orta gelir tuzağından çıkış yolu.” dedi. Gidin, 2013 kayıtlarına bakın, AK PARTİ iktidarlarının en güçlü olduğu dönemde Sayın Babacan bas bas bağırdı, “Orta gelir tuzağına düşeriz eğitimde ve adalette gerekli adımları atmazsak.” dedi. Sayın Başkan, o tarihten sonra da siz Adalet Bakanlığı yaptınız, işte o gün o tavsiyeleri dinlemiş olsaydınız, adalette ve eğitimde arzu edilen adımlar atılmış olsaydı bugün 2023’ün Türkiye’de bambaşka şeyleri konuşacaktık, 25 bin dolar millî geliri konuşacaktık, 2 trilyon dolar gayrisafi yurt içi hasılayı konuşacaktık ve Türkiye’yi dünyanın en güçlü 10 ekonomisi arasında konuşacaktık. İşte, barışı sağlamış; eşitlikçi, özgürlükçü ve çoğulcu yapıya uygun hareket eden; biraz önce de ifade edildiği gibi, sadece genel yönetimlerde değil, yerel yönetimlerde de kayyum uygulamasının son bulduğu; 85 milyonun “Benim vatandaşım, benim Meclisim, benim devletim.” diye gurur duyduğu bir ülkeyi inşa edecektik ama sizler hiçbir şekilde dinlemediniz. Atılması gereken adımları zamanında atmadığınız için bugün bu sıkıntıları yaşıyoruz.

Bakın, yine, tavsiyelerden bir tanesi de 3K kuralıdır. Birincisi -kişi, kural ve kurum- ehliyetli ve liyakatli kadroları kuracaksınız, güçlü kurumları inşa edeceksiniz ve karar verirken 85 milyonun onurunu koruyacak kararlar alacaksınız. Ülkeye dışarıda fellik fellik para arayacağınıza önce güveni tesis edeceksiniz. İçeride güven tesis edilmeden, Değerli Bakanım, tarımda arzu edilen noktalara gelmeden asla ve asla bu ülkeye yatırım gelmeyeceğini unutmanız lazım.

Güveni tesis etmek için ne gerekir, kısaca sizlere bahsedeyim değerli dostlar. Güven tesisi için, konuşunca doğruyu söyleyeceksiniz; söz verdi mi mutlaka tutacaksınız; emanete ihanet etmeyeceksiniz; hele bu, kamunun size bir emaneti ise asla ihanette bulunmayacaksınız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Şahin, lütfen tamamlayalım.

İDRİS ŞAHİN (Devamla) – Toparlayacağım Başkanım.

Dördüncüsü: Her zaman hukukla ve adaletle hareket edeceksiniz; ehliyetli, liyakatli, dürüst kadrolarla çalışacaksınız; istişare edeceksiniz, şeffaf olacaksınız ve her zaman hesap vermeye hazır olacaksınız. İşte bu güvenin tesisi, Sayın Babacan'ın eski partisindeki yol arkadaşlarına nasihatı... Keşke Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız burada olsaydı da bu güven nasıl tesis edildi geçmişte, bu başarılarla nasıl imza atıldılar ve verdikleri sözün arkasında nasıl durdular keşke burada kafasıyla tasdik edebilseydi ama hiç fark etmez, ben bir sefer daha ifade ediyorum: Bu ülke hepimizin. Bu kalkınma planında emeği geçen başta Cumhurbaşkanlığı planlama teşkilatı üyelerimize, Plan Bütçe Komisyonumuzun...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İDRİS ŞAHİN (Devamla) – ...çok Değerli Başkanı ve üyelerine teşekkür ediyoruz. Kalkınma planının ülkemize hayırlı uğurlu olmasını diliyoruz.

BAŞKAN - Sayın Şahin, teşekkür ediyorum.

Şimdi grubu olmayan siyasi partilerden istem üzerine söz vereceğim. Beşer dakikalık söz haklarını kullanacaktır.

İlk söz, Demokratik Sol Parti adına İstanbul Milletvekili Sayın Mehmet Önder Aksakal'a aittir.

Sayın Aksakal, buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MEHMET ÖNDER AKSAKAL (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Cumhurbaşkanlığı tezkeresiyle Meclisimize sunulan On İkinci Kalkınma Planı üzerinde Demokratik Sol Parti olarak görüşlerimizi paylaşmak üzere söz almış bulunuyorum. Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

Bugün cumhuriyetimizin bir asırlık dönemini geride bırakarak yeni bir yüzyıl için gerçekleştireceğimiz çalışmalarımızın ilk günündeyiz ve gündem konumuz önemli; ülkenin kalkınması. Ülkelerin ve toplumların sağlıklı kalkınmasının öncelikli gereği planlı bir sürecin kurgulanması ve kararlılıkla sürdürülmesi iradesinin kalıcı ve güçlü tutulmasıdır. 100'üncü yılını kutladığımız cumhuriyetin kurucu iradesi Millî Mücadele sonrasında hayata geçirdiği üretim esaslı kalkınma programıyla imparatorluğun bıraktığı tüm borçları son kuruşuna kadar ödediği gibi ilk on yılında tüm yurdu demir ağlarla, fabrikalarla, üretim çiftlikleriyle, savunma sanayisinde uçklarımızı da yapmak dâhil büyük bir ağır sanayi hamlesiyle dünyaya örnek bir ekonomiyi hayata geçirmiştir. Bu iradenin adı başta cumhuriyetimizin banisi Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve Birinci Meclisimizin değerli temsilcileridir.

Değerli milletvekilleri, ülkelerin ve toplumların kalkınması ve gelişimi öncelikle ekonomik olarak güçlenmesi ve sürdürülebilir politikaların hayata geçirilmesine bağlıdır. Türkiye, 24 Ocak 1980 tarihinde açıklanan ekonomik kararların dayatması ve uygulanmasında öngörülen zorlukların bertaraf edilmesi amacıyla gerçekleştirilen faşist 12 Eylül darbesinin cenderesinde bugünlere kadar gelmiştir. 1999 yılında Demokratik Sol Partinin öncülüğünde kurulan -Bülent Ecevit'in Başkanlığında DSP-MHP-ANAP koalisyonu olan- 57'nci Cumhuriyet Hükûmetinin üretimi önceleyen ekonomi programıyla büyük yapısal değişiklikler uygulamaya konulmuş, devlet hazinesine büyük bir yük olan terörle mücadele konusunda kararlı bir duruş sergileyerek terörün kökü kazanmış, bölge insanının devlete olan

güveni yeniden tesis edilerek toplumun tümünü kucaklayan politikalar hayata geçirilmiştir. Ne yazık ki üç buçuk yıllık iktidarı döneminde 384 yasa değişikliğiyle evveleminde ekonomiyi bataktan çıkaran, toplumsal huzuru sağlayan, devletimizi tüm komşularımızla barış içinde bir döneme taşıyan 57'nci Hükümet küresel sistemin etkin aktörleri ve kurumları eliyle dağıtılmış, o kesimlerin çıkarlarına katkı koyacak yapılanmaların desteklenmesiyle yeni bir süreç başlatılmıştır. Avrupa Birliği'nin dayatmasıyla tarımsal üretimden uzaklaştırılmamızın yanında sanayi sektöründeki dışa bağımlı politikaların da uygulanması sonrasında büyük bir açmazla karşı karşıya kaldığımız artık bugün bile sistemin yöneticileri tarafından kabul edilmekte, çözüm yolları aranmaktadır.

Demokratik Sol Parti olarak on beş gün sonra 38'inci kuruluş yıl dönümümüzü kutlayacağız. Kurulduğumuz günden beri ekonomik kalkınmaya dair söylediğimiz bir düstur vardır: "Kalkınma köyden ve köylüden başlar." Elbette turizm de ekonomi de üretimin önemli mekanizmaları olarak sistemde yer alacaktır ancak kalkınmanın lokomotifi tüm dünyada olduğu gibi tarımsal kalkındır. Bunu yeniden hayata geçirecek politikalara ivedilikle ihtiyaç vardır. Kendi iradesi dışında oluşan doğa güçlerini bile denetim altına alabilen insanlığın kimi çevrelerce bir doğa gücü olmayan insan emeğinden, girişimciliğinden doğan ekonomiyi kutsal ve dokunulmaz bir şeymiş gibi başıboş bırakmaya zorlanması içinden geçmekte olduğumuz dönemin bir çelişkisidir. Bu çelişkiden ekonominin başına buyruk işlemesini, daha doğrusu böyle işlermiş gibi görünmesini kendi çıkarlarına uygun bulanlar sorumludur. Gerçekte istedikleri ise denetimsiz, başına buyruk bir ekonomi değil, esasen güçlülerin buyruğunda bir ekonomidir. Bu çevreler güçlülerin buyruğunda bir ekonomiyle katılımcı demokrasinin işlemeyeceği, böylece emeğin daha kolaylıkla sömürülebileceği, kaynak dağılımının alabildiğine adaletsizleşeceği ve büyüklerin küçükleri ezip yutabileceği bir düzen oluşturmaya uğraşırlar. Onlara dış destek sağlayan güçler de uluslararası ilişkileri benzer şekilde oturtma çabasındadırlar.

Değerli Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; biraz önce değindiğim gibi kalkınmanın temeli esasen tarımsal üretimimizin güçlendirilmesi, geliştirilmesi ve toplumun üretici kesimlerinin tümünü kucaklayacak planları uygulayabilmekten geçmektedir. Bu konularda da önerilerimizi ortaya koymuş, 2020 Haziran ve Aralık aylarında hazırladığımız önerilerimizi...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Aksakal, lütfen sözlerimizi tamamlayalım.

MEHMET ÖNDER AKSAKAL (Devamla) – ...başta Sayın Cumhurbaşkanımız olmak üzere, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanıyla ve Meclisteki siyasi partilerimizin sayın genel başkanlarıyla paylaşmıştık. Söz konusu çalışmalarımızın en önemli başlıklarından olan ekonomik kalkınmamızı yeniden sağlamanın öncelikli yolu olarak, tarımsal üretimimizi güçlü bir şekilde planlamak amacıyla mevcut Büyükşehir Belediyesi Yasası'nın mutlak suretle değiştirilmesini, köylerimizin yeniden asli sahiplerine ve köylülere verilmesini en güçlü şekilde savunuyoruz.

Bu ülke kolay kazanılmadı, bu devlet kolay kurulmadı, yüz binlerce şehidin aziz canı ve yüz binlerce kahraman gazimizin asil kanlarıyla sulanmış bu topraklarda sonsuza kadar huzur, güven, mutluluk içinde yaşayabilmemizin birinci şartı konusunda Büyük Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün yüz yıl önce İzmir İktisat Kongresi'nde söyledikleriyle konuşmamı sonlandıracağım. "Ekonomik kalkınma, Türkiye'nin özgür, bağımsız, daima daha kuvvetli, daima daha gönence, Türkiye ülküsünün belkemiğidir."

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Aksakal, lütfen tamamlayalım.

MEHMET ÖNDER AKSAKAL (Devamla) – Bitiriyorum efendim.

“Bir devletin maliyesi bağımsızlıktan yoksun olursa o devletin bütün hayati kısımlarında bağımsızlık felç olur. Siyasi, askerî zaferler ne kadar büyük olursa olsunlar ekonomik zaferlerle taçlandırılmazsa kazanılan zaferler az zamanda kaybedilir.”

Bu düşüncelerle On İkinci Kalkınma Planı’nın başarıya ulaşmasını diliyorum, emeği geçenlere teşekkür ediyorum.

Bizi izleyen saygıdeğer yurttaşlarımızı ve yüce Meclisimizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Aksakal.

Şimdi söz sırası Demokrasi ve Atılım Partisi adına Manisa Milletvekili Sayın Selma Aliye Kavaf’a aittir.

Sayın Kavaf, buyurun.

SELMA ALİYE KAVAF (Manisa) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2024-2028 yıllarını kapsayan On İkinci Kalkınma Planı’nın İkinci Bölüm’ü üzerinde DEVA Partisi adına söz almış bulunuyorum. Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Cumhuriyetimizin kuruluşunun 100’üncü yılını kutluyorum. Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve arkadaşlarını rahmetle anıyorum.

Değerli milletvekilleri, kalkınma planları ekonomik büyümeden ayrı olarak yalnızca sayısal büyüklükleri değil, insan onurunu gözeten, refahı, sosyal gelişmeyi, toplumsal huzuru da amaçlayan planlardır. Dolayısıyla programın milletimizi doğrudan etkileyen hukuk, demokrasi, sosyal politikalar, ekonomi, tarım ve eğitim alanlarında bütçe göstergeleriyle çelişmeyecek, gerçekçi ve sürdürülebilir hedefleri içermesi gerekmektedir. Söz konusu kalkınma planındaki hedeflerin gerçekleşmesi ancak insanlarımızın refahını ve insani standartlarını koruyup yükselten bir bütçe planlamasıyla mümkündür. Böyle olup olmadığını anlamak için 2024 yılı bütçesine baktığımızda, yatırım bütçesinin ve üretim gelirlerinin yeterince artmadığını, bunun yerine bütçede vergi gelirlerinin yaklaşık yüzde 75 oranında arttığını, çalışanların vergi dilimlerinde gerekli düzenlemelerin yapılmadığını, gayrisafi yurt içi hasıla arttığı için azalması gereken ancak tam tersi olarak artan yoksulluğa karşın sosyal politika harcamalarının oransal olarak azaldığını görmekteyiz. Gelir dağılımında adaletin bozulduğunu ve sosyal destek harcamalarının dengeli yapılmadığını gösteren bu rakamlar, hazırlanan kalkınma programının gerçekçiliği noktasında hepimizi kuşkuya düşürmektedir. Dar gelirli vatandaşlarımız için ağır ve acımasız bir yük olan dolaylı vergilerin yüzde 75 oranında artışını öngören 2024 yılı bütçesinin kalkınma planının ilkeleriyle çeliştiğini vurgulamamız gerekmektedir. Öngörülen bütçe emekli, memur, asgari ücretli, engelli, yaşlı ve yoksul vatandaşlarımızın geleceğe dair umutla bakabilmesini sağlamakdan oldukça uzaktır. Yoksulluk sınırının yüzde 25’ine, açlık sınırı seviyesinin ise altına denk gelen ve çalışanların ise artık standart maaşı olan asgari ücretin çalışma barışını ve verimliliği, bunun da ekonomik kalkınmayı sağlaması mümkün müdür? 2024 yılı için belirlenmiş ve Hükümetin kendi enflasyon tahminlerinin dahi altında kalmış memur ve emekli zamlarıyla toplum genelinde ekonomik refahın ve sosyal barışın sağlanması mümkün müdür? 2023 yılının ikinci yarısından itibaren yüzde 30’u aşan enflasyonun telafisini öngöremeyen bir planlamayla ekonomik kalkınma mümkün müdür? Fakirliğe razı edilmeye çalışılan bir toplumun ekonomik kalkınması mümkün müdür?

Geldiğimiz noktada orta vadeli programlar, kalkınma planları ile bütçe programlarındaki hedeflerin büyük ölçüde tutturulmadığını da görüyoruz. 2019-2023 yıllarını kapsayan On Birinci Kalkınma Planı’ndaki istihdam ve çalışma hayatı hedeflerinin hiçbirinin tutturulmadığını rakamlar bize göstermektedir; işsiz yine işsiz, yoksul yine yoksul, muhtaç yine muhtaçtır. Aylıkları 5 bin liranın altında olan milyonlarca dul ve yetim, 7.500 lirayla geçimini sağlamaya çalışan emekli vatandaşlarımız, barınma sorunu yaşayan milyonlarca öğrencimiz, kalifiye eleman sorunu yaşayan üreticimiz, ay sonunu

getiremeyen asgari ücretli vatandaşımız kendileri için daha somut ve net adımların planlandığı bir kalkınma planı beklemektedir. İşsizliği azaltacak, prim ve teşviklerle üretimi destekleyecek yatırım programlarının daha geniş bütçe ve politikalarla desteklenmesi gerekmektedir. Müteahhitlik sektörüne hizmet eden ve sağlık hizmeti veren binaların yapımı tek başına sağlık hizmetlerini artırmaya yetmemektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Kavaf, lütfen tamamlayalım.

SELMA ALİYE KAVAF (Devamla) – Peki.

Hem hekimlerimizin hem de hekim eksikliğinden dolayı tanı ve tedavi süreçleriyle ilgili randevu alamayan vatandaşlarımızın sorunları kapsayıcı biçimde çözüme kavuşturulmalıdır. Dar gelirli veya geliri olmayan vatandaşlarımızdan alınan ilaç katılım bedellerinden vazgeçilmelidir. İşverenlerimize sunulan SGK prim desteğinin asgari ücretle çalışanlarımıza da sunulması gerekmektedir. Kalkınma programı kapsamında belirlenmiş daha uzun süre çalışanın daha fazla emekli maaşı alması hedefi, aylık bağlama oranlarıyla güncelleme katsayısının düşürülmesine sebep olmamalıdır. Enflasyonist ortamda sosyal yardıma ve sosyal hizmete muhtaç olan vatandaşlarımızın bütçeden alması öngörülen pay oransal olarak artırılmalıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Kavaf, lütfen tamamlayalım, lütfen.

SELMA ALİYE KAVAF (Devamla) – Teşekkür ediyorum.

Başta depremzede vatandaşlarımız olmak üzere, barınma sorunları kalıcı şekilde çözülmeli ve bu konuyla ilgili ayrılan ödenekler titizlikle takip edilmelidir.

On İkinci Kalkınma Planı’nın sonuçları itibarıyla beklentileri karşılamasını temenni ediyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Kavaf.

Şimdi söz sırası Yeniden Refah Partisi adına İstanbul Milletvekili Sayın Muhammed Ali Fatih Erbakan’a aittir.

Sayın Erbakan, buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MUHAMMED ALİ FATİH ERBAKAN (İstanbul) – Sayın Başkanı, Genel Kurulu ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Cumhuriyetin 100’üncü yıl dönümünü kutluyorum, daha nice yüzyıllara temennisinde bulunuyorum.

Burada, Yeniden Refah Partimizin bugün müzakere edilen On İkinci Kalkınma Planı’yla, son derece önemli gördüğümüz orta vadeli programla ve Hükümetin genel olarak ekonomiyle ilgili hedefleri ve bizlere vermiş olduğu verilerle ilgili görüşlerimizi ifade etmek istiyorum.

Öncelikle bütçe açığıyla başlamak istiyorum. Bütçe açığı, son derece önemsedığımız bir veri; 2022 yılında 142 milyar olan bütçe açığının 2024 yılında -iki sene içerisinde- 2 trilyon 652 milyar liraya yükseleceğini görüyoruz. 2022 yılında bütçenin sadece yüzde 4,8’i olan bütçe açığı 2024’te yüzde 24 oranına geliyor. Bu bir borçlanma demektir, yeniden borçlanma demektir.

Faiz önemli bir veri; 2022 yılında 325 milyar lira olan faiz harcamaları 2026 yılında 2 trilyon 321 milyar liraya fırlamaktadır. Bütçe açığından, borçlanmadan kurtulmadan faiz ödemesinden kurtulmamız da mümkün değildir. Orta vadeli programa göre önümüzdeki üç senede 5 trilyon 431 milyar lirayı faize ödeyeceğiz, dolar karşılığı 125 milyar dolara geliyor. Bu meblağ yatırıma, üretime, teknolojiye aktarılsa neler yapılabileceğini sizler de hayal edebilirsiniz. Ayrıca, faizlerin artırılması yerli ve yabancı yatırımcıyı yatırım ve üretim yerine mevduat faizine yöneltecek, yükselen kredi maliyetleri de nihai ürüne yansıtılıp vatandaşa ödetilecektir.

Devlet varlıklarının satışı hızlı bir şekilde devam ediyor. 2023 yılında 12 milyar lira olan özelleştirmenin 2026 yılında 3 katına yani 35 milyar liraya çıkacağı ifade ediliyor.

Vergi yükü artıyor; 2022'de 2,38 trilyon lira olan vergi 2023'te 4,32 trilyon liraya, 2026'da 11,47 trilyon lira seviyesine fırlıyor. 2022 yılında millî gelire vergilerin oranı yüzde 15,9 iken üç sene içinde bu oran yüzde 18,2'ye çıkıyor. Bu yüzde 3'lük artış nedeniyle 3 trilyon 836 milyar lira fazladan vergi toplanacak "Deprem dolayısıyla bunlar toplanıyor." deniyor ancak depremin maliyetinin 3 trilyon lira mertebesinde olduğu ifade edildiğinde 836 milyar lira yani yaklaşık 1 trilyon lira fazladan vergi toplanması manasına geliyor. Bu arada bir önceki orta vadeli programda tahmin edilen vergi gelirleri yeni orta vadeli programda 2'yle çarpılmış durumdadır. Yine, önemli bir konu 2022 yılında toplanan vergilerin yüzde 13,6'sı faize giderken 2026 yılında vergilerin yüzde 20,2'si faize gitmektedir yani vatandaşın hizmet adına kullanılması gereken vergi gelirlerinin maalesef faize giderek artan oranda yatırıldığını görmekteyiz. Tabii, 2026 yılında enflasyonun yüzde 8,5'a düşürüleceği ifade ediliyor ancak aynı anda dolar kurunun 2026'da 24 liradan 48 liraya çıkacağı ifade ediliyor. Bu kadar dolara bağımlı, ithalata bağımlı bir ekonomide bir yandan dolar 2 misli değerlenirken bir yandan enflasyon nasıl sekizde 1'ine düşecek? Yine dış ticaret açığı; Türkiye ekonomisinin en önemli sorunu olan dış ticaret açığıyla ilgili 2024, 2025 yıllarında yaklaşık 105 milyar dolar seviyesinde olan dış ticaret açığının 2026 yılında azalmak bir yana 112 milyar dolar seviyesine çıkacağı ifade ediliyor.

Özetle, önümüzdeki üç senede borçlanma, yüksek borç faizi, vergi artışı ve devlet varlıklarının satışı ekonomisinin uygulanması devam edecek gözüküyor. İşsizlikle ilgili; üç yılın sonunda yüzde 10,3'ten yüzde 9,3'e işsizliğin düşürüleceği ifade ediliyor ki -üzülerek ifade ediyorum- bu da devrede kulak mertebesinde bir durumdur.

Tabii, Hükûmet bütçesinde bir tasarruf olmadığını da ifade etmek isterim. 2024'te enflasyon yüzde 33 ancak merkezî yönetim bütçesi enflasyonun 2 katı oranında, yüzde 62 artırılarak 2,65 trilyon liraya çıkıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Erbakan, lütfen tamamlayalım.

MUHAMMED ALİ FATİH ERBAKAN (Devamla) – Bizler Yeniden Refah Partisi olarak, Hükûmete bu borca, faize ve vergilere dayalı ekonomi politikası yerine adil bir ekonomi modeline bir an önce geçilmesi çağrısında bulunuyor ve milletimize nefes aldıracak önerilerimizi şu şekilde sıralıyoruz: Kamuda tasarrufa gidilerek israfın mutlaka önlenmesi, merkezî ve yerel yönetim bütçelerinde denk bütçenin yapılarak yeni borçlanmalara son verilmesi, yeni borçlanma yapmayarak kamunun faiz yükünün yıllar itibarıyla azaltılması, 54'üncü Hükûmette büyük bir başarıyla uygulanan Kamu-Tek hesabına yeniden geçilerek faizden kurtulunması, millî kaynak paketleri önerilerimizin hayata geçirilip borçsuz, zamsız, vergisiz kaynak üretilerek bu kaynakla da dar gelirli milyonların alım gücünün, refah seviyesinin artırılması, yüzde 70'i geniş halk kesimlerinden toplanan dolaylı vergilere dayalı mevcut vergi sistemi yerine adil bir vergi sistemine geçilmesi, ihracat hacminin artırılması için Avrupa pazarlarına ek olarak D8 pazarının canlandırılması, tarım ve hayvancılığın desteklenmesi, tarımsal üretimin maliyetlerinin düşürülmesi, katma değeri yüksek olan ürün üretimlerinin ve ihracatının artırılması...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Erbakan, lütfen tamamlayalım.

MUHAMMED ALİ FATİH ERBAKAN (Devamla) - ...yüzde 80 oranında ithalata bağımlı yerli üretim yapısının terk edilmesi, üretim, istihdam ve ihracata dayalı, özellikle de katma değerli üretime ve ihracata dayalı bir ekonomi modeline geçilmesi ve yine faiz belasından kurtulmak istiyorsak denk bütçe ve Kamu-Tek uygulamasıyla kamunun borçlanmasının önlenmesi, vatandaşın alım gücünün artırılarak vatandaşın borçlanmasının önüne geçilmesi, faizsiz kredi ve teşviklerle de özel sektörün

faizli borçlanmasının mutlaka önüne geçilmesi gereklidir. Bu önerilerimizin dikkate alınması ümidiyle Genel Kurulu ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Teşekkürler ediyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Erbakan, teşekkür ediyorum.

Şimdi Hür Dava Partisi adına Batman Milletvekili Sayın Serkan Ramanlı’ya söz veriyorum.

Sayın Ramanlı, buyurun.

SERKAN RAMANLI (Batman) – Bismillahirrahmanirrahim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; On İkinci Kalkınma Planı hakkında HÜDA PAR adına söz almış bulunmaktayım, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, On İkinci Kalkınma Planı’nda ekonomik ve iktisadi hedefler önemli bir yer tutmaktadır. Bu bağlamda enflasyonla mücadelede ısrafın ve aşırı talebin önüne geçmek elbette önemlidir ancak bağlı kalınacağına vurgu yapılan serbest piyasa koşullarının dayatmasıyla faiz artışlarına odaklanarak bunu bir sopa olarak kullanmanın sakıncaları kalkınma planında görmezden gelinmiştir. Yükselen faizlerin finansmana erişiminde oluşturduğu zorluklar yatırımlara darbe vermektedir. Çalışarak, üreterek, satarak, istihdamı artırarak kazanmak yerine, paradan para kazanmak daha cazip hâle getirilmektedir. Uygulanan faiz artışları ve sıkılaştırmalar yüksek enflasyonu ve ekonomik krizleri sermaye sahipleri için birer fırsata dönüştürürken dar ve sabit gelirlilerin hayat şartlarını daha da zorlaştırmıştır. Planda enflasyonla mücadele politikalarının gelir dağılımını iyileştirici yönde uygulanması teorik olarak ortaya konulmuş olsa da yatırımı ve üretimi baltalayan yüksek faiz artışları pratikte böyle bir iyileşmeye imkân vermemektedir. Zaten bu tür mekanizmalar sonucu zengin fakir arasında uçurum daha fazla artmakta, servet dar bir kesimin tekeline geçmekte, yoksulluk da toplumun çoğunluğunu esir almaktadır.

Değerli milletvekilleri, önceki planlarda merkezi bütçelerde ve orta vadeli programlarda hedeflenen enflasyon ve istihdam oranlarının, kişi başı millî gelir miktarının ve cari açığın minimize edilmesine dönük projeksiyonların tutmadığı sır değildir. Kişi başı yıllık gelirin artırılması kadar gelir dağılımındaki adaletin sağlanması da önemlidir. Türkiye’nin en yüksek gelirli yüzde 10’luk dilimi ile en düşük gelirli yüzde 10’luk dilimi arasında gelir farkının 14 kata kadar artmış olması gelir dağılımındaki adaletsizliğe acilen bir neşter vurulması zorunluluğunu göstermektedir.

Onuncu, On Birinci ve On İkinci Kalkınma Planlarında bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılması hedefleri ortaya konulduğu hâlde Türkiye’nin en fakir illeri sıralaması hâlen değişmemiştir. Güneydoğu ve doğu Anadolu illeri hâlâ en yoksul iller sıralamasının başını çekmektedir.

Kalkınma planında afet risklerinin azaltılması için mevzuatın güncellendiği belirtilmektedir. Türkiye 1999 yılında büyük bir deprem yaşadı, sonrasında pek çok ilde de depremler yaşandı ama hâlâ mevzuatta bir güncellenmenin yapılmamış olması çok büyük bir eksiklik olarak göze çarpmakta.

Değerli milletvekilleri, maddi kalkınmanın yanı sıra manevi kalkınmanın sağlanması da Hükümetin asli görevlerindendir. Dolayısıyla, “kalkınma” derken yalnızca maddi kalkınma değil manevi kalkınma da hedeflenmelidir. Adalet, doğruluk ve merhamet gibi insani erdemlerle kuşanmış bireyler ve erdemli bir toplumun inşası bize göre hükümetin ve bir bütün olarak siyasetin en önemli görevidir. Manevi kalkınmanın sacayaklarını ise adalet, eğitim, aile ve kültür politikaları oluşturmaktadır.

Kalkınma planında “Ailenin korunmasına ve güçlendirilmesine yönelik politikalar uygulanacaktır.” denilmektedir ancak kalkınma planında belirtilen hedefle ile bugüne kadar ortaya konulan pratikler birbiriyle çelişmektedir. Yine “Ailenin her türlü zararlı eğilimlerden korunması ve aile kurumunun güçlendirilmesi temel amaçtır.” denilmektedir ancak uygulamaya baktığımızda sapkın akımların sözde sivil toplum kuruluşu hüviyetine bürünerek gençliği ifsat etmelerinin önüne geçecek somut adımların atılması gibi bir tezatla karşı karşıyayız.

Eğitim konusunda ise gerek akademik gerekse de insan yetiştirmedeki başarısızlığın ana nedeninin batı kaynaklı ideolojik ve ezberci eğitim sistemi olduğu gerçeği iskanmıştır. Sistemin temel felsefesinin sorunlu olduğu, pansuman tedbirlerle kemikleşmiş olan sorunlara çözüm bulunamadığı ortadadır.

Öte yandan, Türkçe dışındaki diğer dillerin eğitimi konusuna yer verilmemiştir. Elbette Türkçe'nin doğru ve güzel kullanımı önemlidir ancak aynı hassasiyet vatandaşlarımızın ana dili olan, başta Kürtçe olmak üzere diğer dillerin eğitimi konusunda da gösterilmelidir.

Kalkınma planında yeni bir anayasanın hazırlanması da hedeflenmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Ramanlı, lütfen tamamlayalım.

SERKAN RAMANLI (Devamla) – Hemen herkesin hemfikir olduğu üzere ülkenin 1982 Anayasası'ndan artık kurtulması gerekmektedir. Etnik temelli yaklaşımlardan uzak, halkın inanç ve medeniyet değerleriyle barışık ve uyumlu bir anayasanın yapılması en acil ve birincil gündem olmalıdır. Bu konuda tüm siyasi partiler sorumluluk almalıdır. Şüphe yok ki yeni bir anayasa maddi ve manevi kalkınmaya olumlu yönde etki edecek, ülkenin başta Kürt meselesi gibi kronik sorunlarının aşılması yönünde önemli bir zemin olacaktır.

On İkinci Kalkınma Planı'ndaki hedeflerin tutturulması ümidiyle Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Ramanlı.

Şimdi, Demokrat Parti adına İstanbul Milletvekili Sayın Cemal Enginyurt.

Buyurun Sayın Enginyurt. (Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

CEMAL ENGİNYURT (İstanbul) – “İzmir'in dağlarında çiçekler açar/ Altın güneş orada sırmalar saçar/Bozulmuş düşmanlar yel gibi kaçar/Yaşa Mustafa Kemal Paşa yaşa/Adın yazılacak mücevher taş.” diyerek dün akşam Türkiye'nin ilinde, ilçesinde, beldesinde, köyünde sarı saçlı mavi gözlü dev adam Mustafa Kemal Atatürk'ün cumhuriyetini kutlayan yüce Türk milletine selam olsun, cumhuriyetimizin 100'üncü yılı kutlu olsun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

On İkinci Kalkınma Planı -aslında bu kadar zahmete gerek yoktu- zaten AKP iktidarında artarak devam ediyor, büyüyerek güçleniyor. Konuşmacının birisi “Türkiye çok iyi olacaktı ama -Gezi eylemleri sebebiyle- birçok olay engelledi.” dedi. Gezi 24 Mayıs 2013'te oldu. 2013'te AK PARTİ bütçe getirdi Meclise ve “2013 yılındaki kalkınma planı ve bütçeyle 2 trilyon gayrisafi millî hasıla, 25 bin dolar millî gelir.” dediniz. Şimdi, yine, geldiniz diyorsunuz ki: “On İkinci Kalkınma Planı'yla millî gelir yıl sonunda 12 bin dolar olacak, 2026'da da 17.750 dolar olacak.” Yani on yıl önce söylediğinizin tam aksi gerçekleşmiş. On yıl sonra geldiniz, yeni hayaller, yeni umutlarla, bir de üstüne üstlük muhalefeti suçlayarak, bedelini de muhalefete ödeterek, beceremediğinizin hesabını muhalefetten çıkarmaya çalışıyorsunuz.

On İkinci Kalkınma Planı işliyor dedim çünkü emekliye 7.500 lira vererek zaten tasarruf yapıyorsunuz. Çek Yasası'ndan 20 bin insan hapse girdi, sahip çıkmıyorsunuz, ekonomik sebeple battılar, siz zaten kalkınmayı sağlıyorsunuz. Bütün devlet kurumlarında ve belediyelerde bütün makam araçlarının en lüksünü alıyorsunuz, hatta ben bir televizyon programında da “Togg alın, makam araçlarınızı Togg yapın.” dedim ama sizinkiler ısrarla son model araçlar alıyor, milyarlarca lira paramız gidiyor; bunun adına “kalkınma planı” diyorsunuz. Emeklilikte yaşa takılanları 3600-5000 gün üzerinden emekli edecekken 5950 güne çıkardınız kalkınma planı gerçekleşmiş oldu. Staj ve çıraklık mağdurlarına söz verdiniz, sözler yerine gelmedi, bir günden on yedi yıl kaybettiler kalkınma planınız gerçekleşmiş oldu. Kiralar en ücra yerde 10 bin lira, siz kalkınma planıyla milleti kalkındıracağınızı

söylüyorsunuz. Ben eminim ki şu sıralardakilerin hepsi benim gibi dertli, hepsi sıkıntılı. Çocuk evlendireniz evlendiremiyorsunuz, ev kiralamaya kalksanız kiralayamıyorsunuz; bizim oturacağımız evler 35 bin liradan aşağı değil. Bunun hesabını yapıyorsunuz ama bu dillendirildiğinde de çok ağır sözlerle muhalefete hakaret ediyorsunuz. Gezi olayları ekonominin bozulmasının sebebi... Cevdet Yılmaz burada olsaydı sorardım: Yahu “Bernanke” diye bir adam 2013 yılının 26 Mayıs’ında ülkenin, dünyanın batışına sebep olmuş, siz bahaneyi Bernanke’ye bulmuyorsunuz. Dolar 1,80’den 2,33’e çıkmış, hesabını Bernanke’den sormuyoruz; dönüyoruz gençlere, çocuklara, beraat etmiş insanlara yükleniyor ve her işin altında zillet, illet, milletin seçtiği insanlara ve milletin değer verdiği partilere hakaret etmeye devam ediyoruz. 85 milyonuz, ülkenin Cumhurbaşkanı 85 milyonun Cumhurbaşkanı olması lazım. Ben Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın İsveç’te fotoğrafı yakıldığında tepki gösterdim, Kur’an yakıldığında tepki gösterdim, ağır hakaretler edildiğinde tepki gösterdim ama Cumhurbaşkanı bize “zillet” demeye devam ediyor. İsveç’in NATO üyeliğini buraya getirecek ve bizler de oylayacağız öyle mi, kalkınma böyle mi olacak? Kalkındığımız falan yok, ülkeyi batırdınız. Söylenecek tek söz, vallahi de yönetemiyorsunuz, billahi de yönetemiyorsunuz, bir an önce istifa edin gidin.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyorum Sayın Enginyurt.

Değerli milletvekilleri, yarın cumhuriyetimizin 100’üncü yılı münasebetiyle 100 milletvekili arkadaşımıza birer dakikayla söz vereceğim. Şimdiden tekrar hatırlatmak isterim.

CAVİT ARI (Antalya) – Başkanım, şimdi bir dakikasını istiyorum. Başkanım...

BAŞKAN – Şimdi birleşime üç dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 23.39

YEDİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 23.40****BAŞKAN: Başkan Vekili Bekir BOZDAĞ****KÂTİP ÜYELER: Mustafa BİLİCİ (İzmir), Mahmut Atilla KAYA (İzmir)**

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 14’üncü Birleşiminin Yedinci Oturumunu açıyorum.

38 sıra sayılı On İkinci Kalkınma Planı’nın İkinci Bölümü ve tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Önerge işlemlerinden devam ediyoruz.

Komisyon yok.

Ertelenmiştir.

Peki, gündemimizde başka bir iş bulunmadığından, alınan karar gereğince On İkinci Kalkınma Planı ve kanun teklifleri ile komisyonlardan gelen diğer işleri sırasıyla görüşmek için 31 Ekim 2023 Salı günü saat 15.00’te toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

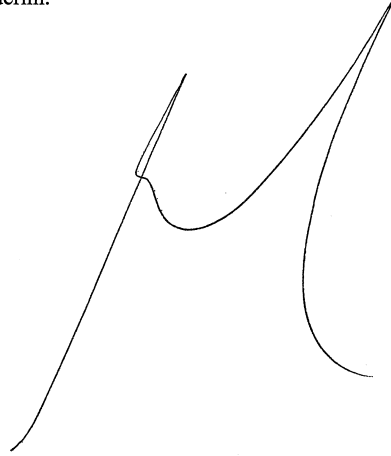
Kapanma Saati: 23.41

IX.- YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1.- Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun, İstanbul'un Bahçelievler ilçesindeki bir okulda öğrencilerden para toplandığı iddiasına ilişkin sorusu ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Vedat Işıkhan'ın cevabı (7/5054)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Sayın Vedat Işıkhan** tarafından Anayasanın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

Ömer Faruk GERGERLİOĞLU

Kocaeli Milletvekili

Tarafıma iletilen bilgide: “ İstanbul Bahçelievler ilçesinde bulunan Mevlana İlköğretim Okulu'nda tadilat adı altında öğrenci başına 2000 TL, etüt adı altında 1500 TL aylık ve kendilerine göre ayrı bir kitap parası topluyorlar.” ifadelerine yer verilmiştir.

Bu bağlamda;

- 1) Tarafıma iletilen iddialar doğru mudur?
- 2) Eğer bu iddialar doğruysa konu ile ilgili soruşturma açılmış mıdır? Eğer soruşturma açılmışsa akıbeti ne durumdadır?
- 3) Konu ile ilgili bakanlığınızın bilgisi var mıdır?
- 4) Konu ile ilgili İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Bahçelievler İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün bilgisi var mıdır?
- 5) Eğer bu iddialar doğruysa öğrencilerden para toplanmalarının gerekçesi nedir?
- 6) Yurttaşların mağduriyetlerinin giderilmesi amacıyla bakanlığınızın yapmış olduğu çalışmalar var mıdır? Varsa bunlar nelerdir?

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : 81625851-610- 304
Konu : Soru Önergesi (7/5054)

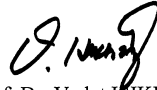
24/10/2023

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 11.10.2023 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1301565 sayılı yazınız.

İlgi yazı ekinde alınan Kocaeli Milletvekili Sayın Ömer Faruk GERGERLİOĞLU tarafından Bakanlığımıza yöneltilen, 7/5054 Esas Numaralı yazılı soru önergesinde yer alan sorular Bakanlığımızın görev ve yetki alanında bulunmadığından cevaplandırılmamıştır.

Bilgilerinize arz ederim.

Prof. Dr. Vedat IŞIKHAN
Bakan

2.- İzmir Milletvekili Ednan Arslan'ın, Sayıştayın 2022 yılı Denetim Raporunda TEİAŞ'la ilgili yaptığı bazı tespitlere ilişkin sorusu ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Alparslan Bayraktar'ın cevabı (7/5075)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Alparslan BAYRAKTAR tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.
Saygılarımla.

Ednan ARSLAN
İzmir Milletvekili

Kamuya açıklanan Sayıştay Başkanlığı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı 2022 Yılı Sayıştay Denetim Raporunda; “Elektrik dağıtım şirketlerinin TEDAŞ'tan olan alacaklarını zamanında aldıkları, Bakanlık ilgili kuruluşu olan TEİAŞ'a olan borçlarını ise zamanında ödemedikleri, 2022 yılında Bakanlığınızın, elektrik dağıtım şirketlerine genel aydınlatma bedeli olarak her ay ödeme yaptığı, aynı elektrik dağıtım şirketlerinin TEİAŞ'a elektrik iletiminden kaynaklanan borçlarının tamamını ödemedikleri, Elektrik dağıtım şirketlerinin, Sistem Kullanım Anlaşmaları kapsamındaki iletim bedeli ödeme yükümlülüklerini zamanında yerine getirmedikleri, bu durumun TEİAŞ'ın ticari borçlanma yoluyla finansman sağlamasına, dolayısıyla elektrik iletim hizmet maliyetinin artmasına yol açtığı” tespitinde bulunulmuştur.

Bu bağlamda:

- 1- Elektrik dağıtım şirketlerinin TEİAŞ'a olan borçlarının toplam tutarı ne kadardır? Bu toplam borçta her bir dağıtım şirketinin borç payı nedir?
- 2- Dağıtım şirketleri, iletim bedeli ödeme yükümlülüklerini, kamudan alacakları bulunmadığı halde niçin yerine getirmemektedirler?
- 3- Dağıtım şirketlerinin, iletim bedeli ödemelerini yapmamaları, TEİAŞ'ın ticari borçlanma yoluyla finansman sağlamasına yol açmaktadır. Nitekim TEİAŞ'ın faaliyet raporlarına bakıldığında bu borçlanma miktarındaki artış net olarak görülmektedir. Bu en basit tanımıyla Kamu Zararı değil midir?
- 4- TEİAŞ 2022 Faaliyet Raporunda bulunan mali tablolarda TEİAŞ'ın ticari ve mali borçlanmasının 22.2 Milyar TL'ye ulaştığı görülmekte. Bu borçlanmada unsurlar nelerdir? En yüksek borçlanma payı TEİAŞ'ın hangi faaliyetinden kaynaklanmaktadır?

T.C.
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

GÜNLÜDÜR

Sayı : 64272063-610-219016

Konu : Yazılı Soru Önergesi (7/5075)

7 6 -10- 2023

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 11/10/2023 tarihli ve E-43452547-120.07-1301565 sayılı yazınız.

İzmir Milletvekili Sayın Ednan ARSLAN'ın tarafıma tevcih ettiği 7/5075 esas numaralı yazılı soru önergesi Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 99 uncu maddesi gereği ekte cevaplandırılmaktadır.

Bilgilerinizi arz ederim.

Alparslan BAYRAKTAR
Bakan

Ek: 7/5075 Esas Numaralı Önerge Cevabı

**İZMİR MİLLETVEKİLİ SAYIN EDNAN ARSLAN'IN
YAZILI SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN CEVAPLAR**

Elektrik dağıtım şirketleri ile Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketi (TEİAŞ) arasındaki borç-alacak ilişkisi "Elektrik Piyasası Bağlantı ve Sistem Kullanım Yönetmeliği" ile "TEİAŞ İletim Sistemi Sistem Kullanım Anlaşması" hükümleri kapsamında ilgili mevzuatlara uygun olarak yürütülmektedir. Bununla birlikte iletim bedelinin tahsilatını yapan TEİAŞ tarafından gerekli görülmesi halinde EPDK'ya bir raporlama yapılabilmekte ve bu durum muvacehesinde de 6446 sayılı Kanun ve ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda gerekli işlemler tesis edilebilmektedir. Bu çerçevede elektrik dağıtım şirketlerinden tahsil edilmesi gereken iletim bedellerinin tamamına yakını TEİAŞ tarafından tahsil edilmiştir.

Öte yandan elektrik dağıtım şirketlerinin TEİAŞ'a olan sistem kullanım bedellerini geciktirmeden ödemesi amacıyla Elektrik Piyasasında Bağlantı ve Sistem Kullanım Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 29/07/2023 tarihli ve 32263 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiş olup, mezkûr düzenleme uyarınca elektrik dağıtım şirketleri de dahil olmak üzere iletim sistemi kullanıcıları sistem kullanım bedellerini vadesi içerisinde ödemedikleri takdirde bu kullanıcılara uygulanacak olan gecikme faizi oranı 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'a göre hesaplanan gecikme zammı oranının iki katına çıkarılmıştır. Böylelikle uygulanacak gecikme faizi mevcut durumda yıllık %60 olarak tespit edilmiş ve bu oran piyasa ticari faiz oranlarının üzerinde bir seviyeye ulaşmıştır.

3.- İzmir Milletvekili Ednan Arslan 'ın, Sayıştayın 2021 yılı Denetim Raporunda Bakanlık ile ilgili yaptığı bazı tespitlere ilişkin sorusu ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Alparslan Bayraktar 'ın cevabı (7/5080)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Alparslan BAYRAKTAR tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.
Saygılarımla.

Ednan ARSLAN
İzmir Milletvekili

Kamuya açıklanan Sayıştay Başkanlığı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı 2021 Yılı Sayıştay Denetim Raporunda; “Önlisanslı ve lisanslı üretim tesisleri dışındaki, lisanssız yenilenebilir üretim tesislerine ilişkin proje onay, geçici ve kesin kabul yetkisinin Bakanlık tarafından TEDAŞ’a devredildiği, TEDAŞ’ın vermiş olduğu bu hizmetler karşılığında bedel aldığı, ancak bu bedellerin alınmasına ilişkin yasal bir düzenlemenin bulunmadığı, başka bir ifadeyle hukuki dayanaktan yoksun olduğu, bu yönde yasal bir düzenleme olmadığından, ilgililer tarafından TEDAŞ aleyhine davalar açıldığı ve bu davalar sonucunda alınan bedellerin iade edildiği, Bu kapsamda 2021 yılı içinde 130 dava açıldığı, usul hataları sebebiyle reddedilenler dışında kalan 47 davanın TEDAŞ aleyhine sonuçlandığı ve 1.855.523 TL tutarında proje onay bedelinin iade edildiği, Öte yandan TEDAŞ Genel Müdürlüğünün lisanssız yenilenebilir üretim tesislerine ilişkin yaptığı proje onay ve kabul hizmetlerinin, kamu hizmeti niteliğinde olmayıp, hizmetten yararlanan kişilerin özel yararına yönelik olduğu, bu nedenle verilen hizmetler karşılığında bedel alınması gerektiği” tespitinde bulunulmuştur. Ancak, Sayıştay Başkanlığı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı 2022 Yılı Sayıştay Denetim Raporunda bu konuya değinilmemiştir.

Bu bağlamda;

1- Lisanssız yenilenebilir üretim tesislerine ilişkin proje onay ve kabul işlemleri karşılığında hizmet bedelleri alınmasına ilişkin TEDAŞ aleyhine 2022 yılı içerisinde kaç dava açılmıştır? Bu davalar TEDAŞ aleyhine mi sonuçlanmıştır? Hal böyleyse, proje onay ve kabul işlemleri iade bedeli olarak TEDAŞ tarafından 2022 yılında ne kadar ödeme yapılmıştır?

2- Sayıştay’ın hukuki noksanlık kanuni düzenleme yapılmak suretiyle giderilsin talimatı gereğince Bakanlığınızca kanun teklifi hazırlık çalışmaları yapılmış mıdır?

T.C.
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

GÜNLÜDÜR

Sayı : 64272063-610-2.19008

Konu : Yazılı Soru Önergesi (7/5080)

28 Ekim 2023

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 11.10.2023 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1301565 sayılı yazınız.

İzmir Milletvekili Sayın Ednan ARSLAN'ın tarafıma tevcih ettiği 7/5080 esas numaralı yazılı soru önergesi, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 99 uncu maddesi gereği ekte cevaplandırılmaktadır.

Bilgilerinizi arz ederim.

Alparslan BAYRAKTAR
Bakan

Ek: Önerge Cevabı

İZMİR MİLLETVEKİLİ SAYIN EDNAN ARSLAN'IN
YAZILI SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN CEVAPLAR

Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi Genel Müdürlüğü (TEDAŞ) aleyhine 2022 yılı içinde 1 adet dava açılmış olup, söz konusu davanın görevsiz mahkemede açılması nedeniyle ilgili mahkemeye dava hakkında görevsizlik kararı verilmiştir. Sonuçlanan davalar kapsamında 2022 yılında TEDAŞ tarafından yapılan ödemelerin toplamı ise 77.433,60 TL'dir.

Sayıştay'ın hukuki noksanlığın kanuni düzenleme yapılmak suretiyle giderilmesi yönündeki bulgusu üzerine konuyla ilgili olarak 04 Nisan 2023 tarihli ve 7451 nolu Kanun'la 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'nun Ek 1'inci maddesine "(2) Birinci fıkra kapsamında yetki verilen veya görevlendirilenler, yetki ve görevleri kapsamında yürüttükleri iş ve işlemleri bedeli mukabilinde yapabilirler. Yürütülen bu iş ve işlemler için; ihtisas sahibi kamu kurum ve kuruluşlarının uygulayacakları bedeller kendileri tarafından, dağıtım lisansı sahibi tüzel kişilerin uygulayacakları bedeller Kurum tarafından, özel hukuk tüzel kişilerinin uygulayacakları bedeller ise Bakanlık tarafından belirlenir." hükmü eklenmiştir.

